

Een onbekend Indisch toneels

GOPALAKELI CANDRIKA

W. CALAND

201

AMSTERDAM

JOHANNES MULLER

1917

Een onbekend Indisch toneelstuk (gopālakelicandrikā).

TEKST MET INLEIDING

DOOR

W. CALAND.

Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.

AFDEELING LETTERKUNDE

NIEUWE REEKSEN

DEEL XVII N°. 3.

AMSTERDAM,
JOHANNES MÜLLER.
1917.

EEN ONBEKEND INDISCH TOONEELSTUK.

Toen voor eenigen tijd de Sanskrit handschriften te Leiden aanwezig, die voor 't meerendeel een schenking van Prof. KERN zijn, tot mijne beschikking werden gesteld om ze te beschrijven, bevond ik tot mijne niet geringe verrassing, dat één van die handschriften een tooneelstuk bevat, dat geheel en al onbekend blijkt te wezen. De titel van dit drama is: *gopatakacandrika*, hetgeen letterlijk betekent: „Herders-spel-maneschijn”; wij zouden het eerder noemmen: „Het spel van den Herder”. Blijkens den inhoud is niet de eerste de beste herder of koeherder, doch inzonderheid de Herder Kṛṣṇa bedoeld, terwijl het woord „spel” te nemen is in de beteekenis van „scherts” of „liefdessel”. Dat dit tooneelstuk in Europa onbekend is, blijkt daaruit, dat Aufrecht in zijn Catalogus Catalogorum het nergens vermeldt en het evenmin in de mij bekende Catalogi van handschriften, die na Aufrecht's werk verschenen zijn, voorkomt, terwijl Dr. F. W. THOMAS, de bibliothecaris van het India Office, mij berichtte, dat de titel ook hem onbekend was. In het volgende moge over dit tooneelstuk iets medegedeeld worden. Het liefst zou ik een volledige vertaling ervan aangeboden hebben, doch daartoe schieten voorshands de hulpmiddelen te kort. Wel is de tekst over 't algemeen vrij goed overgeleverd en hier en daar gecorrigeerd, doch vele plaatsen zijn moeilijk of niet leesbaar, en van een commentaar is natuurlijk geen sprake. Ook ontbreken er, jammer genoeg, drie bladen aan 't handschrift, en hier en daar heeft de afschrijver passages overgeslagen, die dan secunda manu in margine worden aangegeven. Door de zorgeloosheid evenwel van den binder zijn die ingevoegde passages meermalen geheel of ten deele onverstaanbaar geworden, ja soms onherroepelijk verloren gegaan, daar hij de bladen op gelijke breedte heeft ingekort.

handschrift. Het handschrift zelf van de Gopālakelicandrikā (n°. 2341 der MSS. lugd., n°. 2 der Sanskrit hss.) is niet oud, misschien een 200 jaar. Het is van bruin lompenpapier, 27 à 28 cm. lang, 8 à 9 cm. breed, en bevat 7 regels per pagina; het bestaat uit 102 blaadjes; het laatste is genummerd 113, hetwelk onjuist is ten gevolge daarvan, dat het op fol. 88 volgende blad abusievelijk 99 i. p. v. 89 genummerd is, terwijl er drie blaadjes (foll. 65, 66, 67) ontbreken. Het hs., in nāgarī, is niet zoo heel gemakkelijk te lezen, en de scherpste kritiek is vereischt; er wordt geenerlei onderscheid gemaakt tuschen *ta* en *na*; tuschen *nta*, *nna* en *lla*; tuschen *ca*, *ra* en *ba*; tuschen *jja* en *ñja*; *ma* en *sa*, en *pa* en *ya* worden vaak verwisseld; *i* en *o*, en *kha* en *rava* zijn dikwijs bijna niet te onderscheiden; *ta* en *da* vallen vaak samen, eveneens *dya* en *gha*; *rya* wordt soms *sarya*, soms *rsai* of *rsma* geschreven; de anusvara is dikwijs zoo onduidelijk aangegeven, dat hij licht over 't hoofd gezien wordt.

Er bestaan gronden om aan te nemen, dat ons hs. copie is van een palmblad origineel, en wel in ander schrift dan nāgarī; dat het een afschrift van een palmblad hs. is, mag men besluiten uit de, soms op geregelde afstanden voorkomende, kringetjes, die blijkbaar de holten weergeven, waardoor het snoer, dat de palmbladeren bijeenhield, getrokken werd. Dat het origineel vermoedelijk in grantha was, volgt uit de verwisseling van *ś* en *gr*, van *pa* en *ra*, van *y* en *ra*, uit de verdubbeling van *p*, *y* en *c* na *r*, uit den sandhi (slot-*m* met begin *ka* bijv.: *ñka*, slot-*s* of -*s* voor begin-*s* of -*s*) en uit het, trouwens niet consequente, gebruik van den upadhmāniya (6ók voor *k* en *kk*).

Daar er stellig geen kans is, een ander, beter en vollediger, handschrift te verkrijgen, heb ik het gewaagd, niettegenstaande vele verzwarende omstandigheden, toch dit onbekende tooneelstuk, dat in vele opzichten merkwaardig mag heeten, als toevoegsel bij het hier geboden opstel uit te geven. Een factor van groot gewicht is natuurlijk de metriek, die mij in staat stelde menige passage in orde te brengen. Overal waar een of meer syllaben ontbreken, zijn die door mij in haakjes ingevoegd, terwijl mijne afwijkingen van het hs. in de noten vermeld worden. Dat er nog menige passage onbegrijpelijk is gebleven, kan geen wonder baren. Mogen de critici behulpzaam zijn, die te verbeteren.

Eigenaardigheden van het drama. Ons tooneelstuk vertoont hoogst merkwaardige eigenaardigheden, waardoor het afwijkt van bijna alle bekende Indische drama's. De eerste eigenaardigheid, die den lezer treft, is deze, dat het van 't begin tot het einde is opgesteld in zuiver Sanskrit, en dat niet,

zoaals dat anders 't geval is, door niet-brahmanen en vrouwen Prākrit gesproken wordt.

Wanneer na het gebruikelijk voorgebed (de nandī), de tooneeldirekteur den herfstnacht, die blijkbaar het tijdstip is, waarvoor het stuk bestemd is, heeft geprezen als bijzonder geschikt voor den rāsa-dans, d. w. z. den uitgelaten rondedans, dien Kṛṣṇa met zijne geliefde herderinnen uitvoert en waarin hij door zijne toovermacht 't haar doet voorkomen, alsof telkens tusschen twee herderinnen een Kṛṣṇa optreedt, — na dit voorgebed dan roept de tooneeldirekteur zijn huisvrouw ten toonele; deze treedt op en vraagt in 't Prākrit: „Wat is er van uw verlangen, Mijnheer?” Waarop de ander op verwijtenden toon antwoordt: „Lieve, het is hier niet de gelegenheid voor de gemeene taal (de volkstaal, het Prākrit); dit hjer is geen vergadering van gewone vorsten, maar van de uitgelezenste Viṣṇu-vereerders”. De tegenwerping der actrice, die zich een tooneelstuk zonder aanwending van Prākrit niet goed kan voorstellen, weerlegt hij door er op te wijzen, dat toch ook het Hanumāntāka in enkel Sanskrit is opgesteld, en dat dit stuk toch bij elke gelegenheid hoogelijk gewaardeerd wordt; dat derhalve de „godenspraak”, d. w. z. het Sanskrit, zonder bezwaar kan worden aangewend. Inderdaad is het door den sutradhāra hier vermelde tooneelstuk het enige, dat in enkel Sanskrit is geschreven.

Een tweede eigenaardigheid van ons herdersspel is dit, dat het doorspekt is met allerlei beschrijvingen, deels meer van epischen, deels van lyrischen aard, die niet in den mond van een der eigenlijke acteurs passen, en het merkwaardige daarbij is nog dit, dat zoowel de vele lyrische intermezzi als andere, in proza vervatte mededelingen, niet zelden in verhaaltrant, dus met de werkwoorden in den verleden tijd, worden gegeven. Een paar voorbeelden ter illustratie. Aan 't begin van het derde bedrijf, onmiddellijk nadat de herderinnen door Kṛṣṇa verlaten zijn, heet het: „De schare der herderinnen is bedrukt door 't heengaan van Kṛṣṇa, en wel zóó: „De strik van haar hoofdhaar is over haar gelaat neergevallen, door den struikelenden gang is haar gewaad afgezakt en de schoonheid harer welgebouwde gestalte geweken; met slap geworden voetstappen en door elkaar pratend komt daar de schare der vrouwen als wan-zinnig nader”. „Nu stelt Rādhā”, zoo leest men onmiddellijk daarop, „de smart der scheiding mimisch voor: „Naar alle zijden richt zij keer op keer op de openingen tusschen de dichte lianen den wimperval harer roodgeweende oogen en haar gelaat, schoon als de maanschijf; door den last der schaamte gekweld, bewaart zij voor hare vrien-

dinnen 't zwijgen". Nu een voorbeeld van verhalend proza: „En zoo blaast Kṛṣṇa op zijn fluit. Daarop werd de herdersnederzetting gevuld met de uit de fluit voortgekomen klanken. De vrouwen der nederzetting, bedrukt door het van Kṛṣṇa gescheiden zijn, versperden vóór hem den weg." Deze en dergelijke passages, die zeer talrijk zijn, kunnen natuurlijk niet aan een der medespelers in den mond gelegd zijn. Door wien ze uitgesproken worden, blijkt ten duidelijkste uit één passage, waar wij lezen: „De *sūcaka* tot de toeschouwers: „In de hand de rietfluit dragend en op den schouder den bamboestaf, het oog streezend, door zijn oorringen de oorgrens en de gevulde wang sierend, kwam daar de beminde Kṛṣṇa uit het priel te voorschijn". Het woord *sūcaka*, tot dusverre slechts uit een lexicographischen tekst bekend, komt hier voor 't eerst voor. Het moet volgens Hemacandra synonym zijn met *sutradhāra*, tooneeldirecteur. Gheel daarmede gelijkstaand schijnt het toch niet te zijn; op grond van de etymologie van het woord kan men als beteekenis aannemen: „hij die aanduidt, verklaart". De *sūcaka* kan dus een persoon zijn, die, zoals bij ons in den bioscoop, de nadere toelichting geeft van wat er op 't toneel gebeurt. In dit verband moet nog op enkele feiten in ons toneelstuk opmerksam worden gemaakt, vooreerst hierop, dat een enkele maal de woorden van den „verklaarder", als men het woord *sūcaka* zoo mag weergeven, ineenvloeden met de woorden, die in den mond van een der acteurs passen. Het heet daar: „Daarop treedt Yaśodā (d. i. Kṛṣṇa's pleegmoeder, die ongerust is over 't lange wegblijven van haar lieveling) in den hof op. En wel zoo: „Op den omtrek der deur den blik vestigend, een tranenstroom doende vlieten, rondwendend (zoo staat er!) haar borstenpaarrondte, dat bevochtigd is door de (tranen van) liefde tot haar zoon, vragend de voor haar staande schoone begeleidster niet door liefde gebroken stem: „Lieve, is ook heden nog niet gekomen mijn Mukunda, wiens als de maan zoo schoon gelaat met de fluit voorzien is?" Aangezien het niet waarschijnlijk is, dat midden in het vers de „verklaarder" zijn woorden afbreukt en die door den betrokken acteur, in casu de actrice, die Yaśodā voorstelt, laat *Gissingen om-* vervolgen, gis ik, dat bij de opvoering van ons stuk iets dergelijks *trent de wijze* kan hebben plaats gehad als wat Growse in zijn boek over Mathurā *van oproering*. (2de uitg. van 1880, pag. 75, 76) vermeldt van de populaire toneelstukken, die thans nog ter ere van Kṛṣṇa in Mathurā worden opgevoerd. De acteurs, vooral zij die Kṛṣṇa en Rādhā voorstellen, zijn daar kinderen, die geen woord spreken, doch wier handelingen begeleid worden door de woorden van den Rāṣadhārin, d. w. z. zeker een Brahmaan, die zijn levensonderhoud vindt door

de opvoering dier landelijke mysterie-spelen¹⁾). De opvatting, dat ook in ons stuk de acteurs, vooral de herders en herderinnen, nog meer als knapen en meisjes (*bāla*, knaap beneden de 16 jaar), dan als volwassen personen moeten gedacht worden, wordt versterkt door een zeker tooneel, waar Kṛṣṇa als meisje verkleed ten huize van Rādhā's ouders optreedt, bij welke gelegenheid Rādhā's vriendin Lalitā, die deze verkleeding heeft bewerkt, tot Rādhā's moeder zegt, dat dit meisje gekomen is om Rādhā's vriendschap te verwerven: „als gij 't goedvindt, wil zij wat met de pop komen spelen”. Daaruit blijkt d. m. dat, niettegenstaande de gevoelens van liefde en liefdesmart, die allerwege in het stuk op den voorgrond treden, de hoofdpersonen toch als kinderen, als knapen en meisjes, te denken zijn. In de praktijk zou het nu wel groote bezwaren gehad hebben aan een troep kinderen het Sanskrit voldoende bij te brengen. Ik vermoed dus, dat, zóó ons stuk ooit is opgevoerd geworden (zie beneden!), men zich de zaak zóó heeft voortestellen, dat gedurende het geheele stuk alles gezegd wordt door den *sucaka*, juist zoals thans nog te Mathurā geschiedt, en dat de acteurs slechts de handelingen verrichten, waarbij wellicht door een lichten wens van den *sucaka* wordt aangeduid, wie telkens als de spreker gedacht moet worden.

Het hier uitgesproken vermoeden omtrent de wijze van opvoering van ons tooneelstuk is, dat moet hier uitdrukkelijk gezegd worden, niet in alle opzichten bevredigend. Men kan zich bijv. bezwaarlijk voorstellen, hoe de scène van den kleederen-diefstal ten toonele gevoerd is. Intusschen zijn er nog twee andere mogelijkheden denkbaar. Vooreerst zou men, en deze opvatting schijnt op 't eerste gezicht veel voor zich te hebben, kunnen denken aan een schimmenspel. Het is bekend, dat PISCHEL (Zie Sitz. Ber. der Kgl. Preuss. Akad. der Wiss., 1900, pag. 500) vermoed heeft, dat men zich het Hanumannāṭaka voor te stellen heeft als bestemd om als schimmenspel te worden opgevoerd. Nu heeft de Gopālakelicāndrikā met het Hanumannāṭaka niet alleen dit gemeen, dat het in enkel Sanskrit is gesteld, maar ook de boven aangeduide merkwaardigheid, dat aan een persoon buiten de acteurs (in het Hanumannāṭaka aan den sūtradhāra) allerlei passages van verhalenden (epischen) aard in den mond gelegd worden. Het komt mij evenwel voor, dat er bezwaren bestaan, ons stuk te beschouwen als bestemd om als schimmenspel te worden opgevoerd, en wel vooral verschillende

¹⁾ „.... one of the *Rasdhāris*, who collects the troupe of singers and musicians, and himself takes the chief part in the performance, declaiming in set recitative...., while the children who personate Krishna and Rādhā act only in dumb show”.

scenische aanduidingen (wanneer het bijv. heet, dat een acteur optreedt met gordijn-wegschuiving). Op nog eene andere mogelijkheid schijnt intusschen te duiden het slot der passage, beneden op pag. 9 vertaald: „de toeschouwers, een bloemenregen er op geworpen hebbend, buigen zich.” Deze passage schijnt mij slechts dan mogelijk en begrijpelijk te zijn, wanneer men zich ons tooneelstuk denkt als een *leś drama*, d.w.z. een drama bestemd, niet om te worden ten tooneele gevoerd, maar slechts om gelezen te worden. Zóó zou ook de boven opgeworpen moeilijkheid van het verwoonen der kleederen-diefstal-scène niet bestaan.

Auteur.

Wie de auteur van ons stuk is geweest, daaromtrent bestaat geen twijfel, en ook omtrent den tijd, waarin 't vervaardigd is, valt iets te gissen. Wat het eerste punt betreft, het is gebruikelijk, dat in het voor spel de tooneeldirekteur, met zijn huisvrouw sprekende, het auditorium inlicht omtrent het stuk, dat zal worden ten tooneele gevoerd. Zoo ook in de *Gopālakelicandrikā*. De sūtradhāra zegt: „Hier is nu aan ons toevertrouwd het geheel nieuwe tooneelstuk (*nāṭaka*), genaamd het „Herders-spel-maanlicht”, hetwelk vervaardigd is door Rāmakṛṣṇa, die in de voeten des Heeren vreugde schept als in den geur van de lotus. Dat moet nu tot een feest dezer vergadering worden opgevoerd.” De actrice: „Is die dan geboren in het geslacht van Dāṇḍin¹⁾, van Bhavabuti of van den dichter Bhāravi, dat de compositie zijner taal strekken zal tot een hartfeest der vorstelijke vergadering?” De acteur: „Dit is een ander, en wel een, die de vereerders van Viṣṇu in de hoogste verrukking brengt. Immers: „Er was eens een zekere Brahman, Devajīti genaamd, die door de menigte zijner deugden en door zijn schoon uiterlijk het sieraad was van Gujarāt-land, die door den nektar van 't denken aan de voeten des verhevenen Rāmānuja de drie kwellingen²⁾ weggewasschen had, en van wien in den reinen stamboom der Noordelijken wijd en zijd gesproken werd: van dien is deze de zoon, die door zijn beleid in breeden kring succes heeft gehad, zoo gjij van hem gehoord hebt.” Dus de auteur van ons tooneelstuk is een zekere Rāmakṛṣṇa, zoon van Devajīti, geboortig uit Gujarāt; daar er vele auteurs van den naam Rāmakṛṣṇa bekend zijn, geeft de naam op zich zelf geen nader uitsluitsel omtrent den tijd, waarin hij geleefd heeft; doch blijkens de aangevoerde passage is hij te stellen na Rāmānuja, den beroemden hervormer van het

Tijd.

1) Hier geldt dus Dāṇḍin als een tooneelpeldichter, een argument voor Pischel's theorie dat hij de auteur is van de *Mṛcchakatikā*.

2) Voorkomend uit den geest, uit het fatum, uit de wezens: *ādhyātmika*, *ādhidaivika*, *ādhikārtika* (*Suśruta* I. 89, 5).

Viṣṇuïsme uit de 12de eeuw. Meer dan deze terminus post quem is niet met zekerheid aan te geven; ook de vroeger medegedeelde vermelding van het Hanumannāṭaka, dat in de eerste helft der 11de eeuw wordt gesteld, doet geen nadere tijdsbepaling aan de hand. Wij moeten dus naar andere gegevens zoeken. Het Bhāgavata-purāṇa is den auteur van ons stuk bekend geweest; hij heeft meerdere verzen, die ook in dit Purāṇa voorkomen, en noemt het één met name, waar de tooneeldirekteur zegt, dat „reeds door 't éénmaal vernemen van des Heeren (d. i. Viṣṇu's) naam zelfs de Pulkasaka van den kringloop der wedergeboorten bevrijd wordt, zooals het Bhāgavata zegt“¹⁾. In welken tijd evenwel dit Purāṇa, waaromtrent men 't eens is dat het betrekkelijk jong is, moet gesteld worden, staat niet vast. WINTERNITZ (Ind. Lit. Gesch. I, pag. 405) is geneigd het vóór de 13de eeuw te plaatsen. Slechts zooveel valt dus met zekerheid te zeggen, dat de Gopālakelicandrika na de 12de eeuw te stellen is; het kan natuurlijk ook betrekkelijk modern wezen, daar immers ook heden ten dage nog Indische drama's geschreven worden. Wellicht kan één gegeven van archaeologischen aard den terminus post quem nog enigszins beperken. Tweemaal is er sprake van zekere versiering bestaande in parels, die aan den neus gedragen worden: *nasiṅgrollasatāchamauktikagaladḍipyādharaλambayā* (fol. 99. a, lees 89. a): „door de schitterende, heldere op haar lip neerhangende parels aan bare neusspits“ en: *nasi λulitamahāśuktisunuprakusāḥ* (fol. 108. a, lees 98. a): „stralend gelijk de zon door de aan zijn neus zich heen en weer bewegende parels“. Het is waarschijnlijk, dat deze wijze van versiering niet heel oud is, althans in het epos schijnt ze niet gevonden te worden; wanneer zij in zwang is gekomen, heb ik echter niet kunnen vinden²⁾.

Het drama een nāṭaka. Ons tooneelstuk, dat door den sūtradhāra zelf een nāṭaka genoemd wordt, schijnt inderdaad tot deze kategorie van drama's te behoren: het aantal der bedrijven schijnt zes te zijn, terwijl het minimum voor een nāṭaka vijf is. Wel is dit niet geheel zeker, daar slechts het slot van den eersten en den tweeden akā uitdrukkelijk worden aangeduid (fol. 31. a: *prathamo 'ṅkāḥ*, fol. 48. b: *dvitīyo 'ṅkāḥ samīptim agāt*), doch het derde bedrijf is hoogstwaarschijnlijk op een der ontbrekende folia 65—67 geëindigd, terwijl het vierde reikt tot fol. 87. b, en het vijfde tot fol. 106. b (lees: 96. b); althans het woord *praveśakāḥ* duidt hier telkens den aanvang van een nieuw bedrijf aan. Tets opmerkelijks is er in 't gebruik van

1) Vgl. Blag. pur. VI. 13. 8, waar eveneens het unicum *pulkasaka* voorkomt.

2) Zie Add.

den term *prastāvanā*, die gewoonlijk het voor spel aanduidt, het tooneel tusschen het voorgebed en het eerste bedrijf; in ons stuk evenwel heet het, wanneer de tooneeldirekteur van 't tooneel verdwenen is en het eigenlijke tooneelstuk begint (fol. 8. b): *tataḥ prastāvanā*. Op zich zelf beschouwd zou dit een onnauwkeurigheid kunnen zijn voor *iti prastāvanā*, doch het is opvallend, dat ook fol. 48. b, na 't eind van 't tweede bedrijf, het derde opent met de woorden: *tataḥ prastāvanā*. In ons stuk schijnt dus deze term op een andere wijze dan gewoonlijk gebruikt te worden, en wel om aan te duiden, dat een nieuw bedrijf begint, waartoe echter geen nieuw optreden vereischt wordt, daar dezelfde acteurs na 't voorafgaande bedrijf op het tooneel blijven, en dus de term *pravesaka* niet zou kunnen dienen.

De auteur van ons tooneelstuk, dat dus van 't begin tot het einde in zuiver Sanskrit is geschreven, weet de woorden zijner acteurs, waar hij ze geen hetzij eenvoudig, hetzij hoogdravend proza laat spreken, in de meest verschillende en kunstige versmaten in te kleeden. Het talrijkst zijn de verzen in sārdulavikrīdita-metrum, dat tusschen de 140 en 150 maal voorkomt; dan komt de āryā-strophe met hare variaties: de upagiti bijv. konit tusschen de 50 en 60 maal voor, dan de sragdhārā en de śalinī, beide ± 45 maal. Eenige malen wordt ook het rijm aangetroffen.

Mysterie-spel. Men zou misschien geen ongelijk hebben, wanneer men het tooneel spel, waarover hier gehandeld wordt, een mysterie-spel noemde. De stof immers is ontleend aan de religie en wel bizonder aan de jengdgeschiedenis van Kṛṣṇa, een der meest populaire incarnaties van Viṣṇu, die deze god aannam om de wereld te verlossen van den tyran Kanṣa. Het is bekend, dat ook thans nog in Bengaleu (en ons handschrift is door Prof. KERN te Benares verworven) een soort van populaire drama's, waarvan Kṛṣṇa de hoofdperson is, worden ten toonele gevoerd, *yātrā*'s genaamd, omdat ze samen vallen met processies ter eere van deze godheid¹⁾. Deze *yātrā*'s kunnen in een tempel worden opgevoerd; alsdan plaatst men het beeld van den god op een estrade en de acteurs treden aan zijne voeten op²⁾. Dit schijnt ook de situatie van ons stuk te zijn. Wanneer de goddelijke Herder aan 't begin van het stuk met zijne vrienden is opgetreden, zegt de acteur (de tooneeldirekteur) tot zijne huisvrouw (de nati): „Schoone, breng nu bijeen alles wat benoodigt is om

1) S. Lévi, le théâtre indien, pag. 393; Growse, Mathura, pag. 76; Nisikanta Chatto-padhyāya, The Yātras or the popular dramas of Bengal (Zurichsche Dissertatie, London 1882) passim.

2) Lévi op. cit. pag. 397.

hem "met lampzwaaïng te eerden". Het hier door „lampzwaaïng” weergegeven woord luidt in den tekst: *nīrājana*. In de gedrukte teksten beteekent het woord: *Iustratio excercitus*, doch volgens den *Sabdakalpadruma* is de term ook gelijkwaardig met *ārātrika*, waarmede wordt aangeduid: „das zum Schwenken vor einem Idol dienende Licht oder Gefäss”, en ook deze ceremonie zelf.¹⁾ Als de *sūtradhāra* zijn huisvrouw die opdracht heeft gegeven, doet zij, zooals hij bevolen heeft. *Zij* nadert al zingend, met zich brengend het als een maan-cirkel er uitziende „lampzwaaïingsvat” voorzien van de „maan-pit” (hoe men zich deze *candrakavati* te denken heeft, is niet duidelijk). De acteur zegt dan: „Besproeiend rondom met vreugdetranen, als waren 't lotusbladeren, de lamp, o lieve, vertoont gij U nog meer eere bewijzend”. Tot de toeschouwers zegt hij: „Daar heeft zich in zichtbare gestalte de Heer der hoogste zaligheid, om zijne getrouwen een gunst te bewijzen, vertoond, door mij hier aangebracht. Op mijn bevel is mijne huisvrouw gemaerd met het „lampzwaaïingsvat”. Ziet ook gij, mijne Heeren, ieder voor u zelf!“ De toeschouwers stonden (hier weer de verhalende trant!), de hol aan elkaar gebrachte handen voor zich houdend, met gebogen hoofde. De actrice verricht de manipulatie van het *nīrājana*. De acteur beschrijft het: „In de als smaragd-spiegels schijnende rondten tuschen de diadeem-sieraden fonkelt door de stralen der „maanpit” de maan onder den schijn van 't lampje“. De toeschouwers, een bloemenregen er op geworpen heb-bend, buigen zich”.

*teleghenheid
waarvoor het
drama
bestemd is.*

Het stuk wordt dus, zooals dat ook met de moderne *yātrā's* het geval is, des nachts opgevoerd en wel op vollemaansnacht van den herfst. Immers de tooneeldirecteur zegt dadelijk na 't voorgebed: „Hé, deze nacht heeft de herfst-maan tot sieraad en daarin zoemen de rondvliegende bijenzwermen om de witte (des nachts bloeiende) lotussen“. En in 't begin van het laatste bedrijf komt de herfstvollemaan, als twee denkbeeldige personen gesplitst, op, om Kṛṣṇa te herinneren aan zijne belofte den *rāsalāsyā* op den eerstvolgenden vollemaansdag in den herfst te houden. Volgens sommigen²⁾ heeft te Vṛndāvana, de plaats door Kṛṣṇa's jeugdgeschiedenis beroemd, de *rāsayātrā* plaats van af den 10^{den} tot op den dag van vollemaan in Sept.-Oct. Uit verschillende passages in ons stuk blijkt dus, dat het bestemd is, om te worden opgevoerd tijdens een *rāsayātrā*, d. w. z. het herfstfeest ter herdenking van Kṛṣṇa's uitgelaten rondedans met de Gopi's.

1) Petersb. Wb. s. v. *ārātrika*.

2) WILSON, Essays and Lectures, vol. I, pag. 130.

Ter inleiding. Alvorens den inhoud van ons tooneelstuk te schetsen, is het wellicht niet overbodig de voornaamste feiten van Kṛṣṇa's jeugdgeschiedenis kortelijc in herinnering te brengen. Den tyran van Mathurā, Koning Kaṁsa, was voorspeld, dat hij door het achtste kind zijner zuster Devakī, die met Vasudeva gehuwd was, zou gedood worden. Om hem aan de vervolging van zijn oom te onttrekken werd Kṛṣṇa in den nacht zijner geboorte door zijn vader naar de overzijde der Yamunā in veiligheid gebracht bij den herdersvorst Nanda en diens echtgenote Yaśodā te Gokula, die hem, in de meenig dat hij hun zoon was, opvoedden te samen met zijn ouderen halfbroeder Balarāma, wiens moeder Rohinī was. Hier groeide Kṛṣṇa als herdersknaap op, doch reeds zeer spoedig bleek uit allerlei machtsvertoon van 't kleine knaapje, dat hij geen gewoon kind was. Zoo wist hij nog als zuigeling de door Kaṁsa afgezonden Putanā, die haar vergiftigde borst aan 't kind gaf, geheel te vernietigen. Toen hij eens boter gestolen had en door Yaśoda stevig vastgebonden was (van daar zijn naam *dāmodara*), wist hij zich los te rukken en met zulk een geweld tuschen twee boomen, waarin ten gevolge van een vloek twee dienaren van Kubera veranderd waren, door te gaan, dat deze van elkaar gerukt en nu van den vloek bevrijd werden. Een van de meest populaire heldendaden van Kṛṣṇa was zijn overwinning op de giftige slang Kāliya, die de Yamunā onveilig maakte. Al de herdersmeisjes en -vrouwen van Gokula, wier harten door des Herders fluitspel waren geroofd, waren als verzot op Kṛṣṇa, van wien zij 't niet konden dragen, gescheiden te zijn. Van alle herderinnetjes is evenwel Radhā hem het meest dierbaar. In geen verhaal van Kṛṣṇa's jeugd ontbreekt de voor ons gevoel eenigszins aanstoetelijke episode, hoe eens de herderinnen om te baden zich in de Yamunā te water begaven, hoe hij hare kleederen stal, daarmede in een hoogen boom klom en de kleederen niet wilde teruggeven, voordat ieder der meisjes uit 't water zou gekomen zijn en met opgeheven handen zich voor hem zou geplaatst hebben. — Dit zijn de hoofdfeiten die bij den toeschouwer, den lezer of den hoorder van het drama als bekend worden verondersteld.

Ik wil thans trachten een overzicht te geven van ons tooneelstuk, waarvan de hoofd-inhoud is: de vereeniging van Kṛṣṇa met zijne geliefde Rādhā.¹⁾ De dramatis personae zijn:

Kṛṣṇa met zijnc vrienden (vooral Subāhu, Makaranda, Madhu-maṅgala en Jayanta, die hier het komische element vertegenwoordigt).

¹⁾ „The soul's devotion to the Deity is pictured by the self-abandonment to Kṛṣṇa of his queen Radhā”, Grierson in Enc. of R. and E., VIII, 96, b.

Rādhā met hare vriendinnen (vooral Lalitā, Candrāvalī).

Balarāma, Kṛṣṇa's onderbroeder.

Nanda, pleegvader van Kṛṣṇa.

Yasodā, pleegmoeder van Kṛṣṇa.

Kirti, moeder van Rādhā.

Rohinī, moeder van Balarāma.

Panḍamāsi | , de ontdubbelde gepersonificeerde vollemaansnacht
Sāradī | van den herfst.

Yogamāyā, de gepersonificeerde Illusie door Kṛṣṇa's tooverkracht bewerkt.

De plaats der handeling is Gokula aan de Yamunā en omstreken.

Voorgebed en roospel Het stuk opent op de gebruikelijke wijze met het uit twee strophen bestaande voorgebed, waarin de god Kṛṣṇa en zijne geliefde Rādhā worden aangeroepen. De eerste strofe luidt:

„Hij, die getroffen is door de blikken der scharen van godenvrouwen¹⁾, die door de klanken zijner fluit verrukt en verdwaasd waren; hij, wiens aanblik ondragelijk was voor den draak (Kāliya), wiens oog wreedaardig was als de jonge zon; hij, die aan de armen bespoeld werd door het water losgelaten door den olifant Kuvalayā-pīḍa²⁾; hij, die door het verslaan van Kaṁsa de schare der onsterfelijken verblijdde; die Mukunda genaamde (God) moge U beschermen.”

De tweede strofe luidt:

„Van haren in de grotwoning in voorgewonden slaap neerliggenden echtgenoot kuste Rādhā, hoog van trots³⁾, de lip, toen zij van aangezicht tot aangezicht tegenover Madhava's liefelijkheid stond, ziende dat op zijn gelaat de pupil van zijn lotus-oog door een glimlach lichtelijk bewogen werd. Zij, wier blik uit schaamte nederwaarts gericht werd, geve U thans overvloed van zegeningen.”

Daarna houdt de tooneeldirekteur het reeds boven kortelijc medegedeelde gesprek met de zangers en met zijne huisvrouw, waarin hij het stuk aankondigt, dat ten tooneele zal worden gevoerd, van den uit Gujarat geboortigen Rāmakṛṣṇa. Het bezwaar der actrice tegen een Gujarāti, daar de bewoners van dat land als hardvochtig (*nīhsazha*) bekend staan, weerlegt de tooneeldirekteur door er haar verwijtend op te wijzen, dat toch niet de afstamming, de familie,

1) *amaravaradhu*, blijkbaar zijn de Gopi's bedoeld, die immers oorspronkelijk hemelse nymphen (apsarasen) waren, vgl. Visṇu-purāṇa V. 38.

2) Vgl. Bhāg. pur. X. 43. 15: 'nṛtakam̄ dṛipam̄ utṣyā dantapāṇīḥ sanācīśat̄ uṁsanyastavīṣṇo 'śrīmūlubindubhir̄ aūcītah̄ ||

3) ? *mānūnata*,

hier den doorslag geeft, maar dat de omgeving, waarin iemand geplaatst wordt, zijn waarde bepaalt.

„De lotus, die toch uit het slijk is opgegroeid, neemt Lakṣmī met vreugde tot haar zitplaats; door schoone jonkvrouwen met oogen fraai als 'de lotus, wordt zij (als sieraad) achter 't oor gestoken, en zelfs, o wonder, met hare van genot trillende heldere stralen omvat haar zonder bedenking de zon, nadat zij den hoogen berg der duisternis (de kim) heeft verlaten.”

En deze Rāmakṛṣṇa, zoo vervolgt hij, wiens zachtgestemd harte door den stroom van mijmering van alle zonden gelouterd is, zal zeker niet ongevallig zijn aan den Herder, den Heere, die in tastbare gestalte zich geopenbaard heeft tot het scheppen des heelals; den God, wiens gelaat, schoon als de maancirkel, gehuldigd wordt door de liefelijk klinkende vallarīya-melodieën aan den Yamunā-oever; den God, die door zijn bewegelijke heldere lotusoogen in verrukking brengt het als een buigzame liane slanke lichaam der Herderinnen; den God, die bij 't getingel zijner bij iederen voetstap klinkende enkel-belletjes zich de bijen-zwermen vergezelschapt, en die door zijn door zachte Malaya-koeltjes bewogene, zijne wangen sierende haarlokken de macht van Amor te niet doet.”

Iimmers:

„De heetstralende zon wordt tot koelte, de breede oceaan wordt tot een beekje, de arme tot een verwant, Indra's bliksem wordt tot een bloem, de bedelaar wordt een rijke, het hoogste oord van den discus-drager (Viṣṇu) wordt tot een open deur (d. w. z. voor elkeen toegankelijk), ja zelfs de kringloop der weergeboorten wordt tot het hoogste oord (van Viṣṇu), wanneer de Heere, de echtgenoot van Lakṣmī, genadig gestemd is.”

Wanneer dan de God Kṛṣṇa door den tooneeldirekteur in een drietal verzen is opgeroepen, waarvan er een luidt:

„O gij, die gesierd zijt met snoeren van fraaie lotussen, gij, wiens lichaam schittert door stukjes saffier-edelsteen, doe toch mijne oogen het doel van hun bestaan bereiken, gij, rietfluitgesierde, in 't struikgewas U vermakende (Kṛṣṇa)!“

hoort men achter het scherm een stem, blijkbaar die van Kṛṣṇa, die roept: „Doe de kalveren omkeeren en drijf ze hierheen.” Als een ander, eveneens achter het scherm gevraagd heeft: „Waaron moeten ze tot terugkeeren gebracht worden, de kalveren, die nu elkanders spoor volgen?” antwoordt achter het scherm een stem, blijkbaar weer die van Kṛṣṇa: „Toen ik heden van 't bed opgestaan mij opmaakte om de kalveren te gaan hoeden, ben ik door iemand, ik weet niet wie, met van innige gehechtheid getuigende woorden

aangeroepen; tot hem moet ik gaan, om de hem gedane belofte gestand te doen." Blijkbaar heeft dus de God den roep van zijn trouwen vereerde, den sutradhāra, gehoord en geeft er gevolg aan. Dan zegt de acteur tot zijn huisvrouw: „Lieve, mij dunkt, dat daar de zoon van Nanda nadert, die de kleedij van een herder aangenomen heeft." Als zij hem vraagt, waaruit hij dat opmaakt, geeft hij o. a. dit antwoord:

„Allerwege hoort men de tonen der fluit en luide klinken de bellen; daar verneemt men ook 't getrappel der kalfjes en in 't bizonder hun geloei en 't geluid veroorzaakt door het zwaaien der sterke armen van de herdersschare. Thans waait een wind, die medevoert den geur der jasmijnen in 't gevlochten hoofdhaar des overwinnaars van Mura."

Dan treedt de Herder met zijne vrienden op, de kalveren voor zich uit drijvend. In fraaie verzen schildert hem de tooneeldirekteur:

„Daar nadert hij: liefelijk en door de maan benijd is zijn diadeem, door de bijen omzwerm'd is zijn kruin, over zijne wangkringen beweegt zich de kraans, zacht-liefelijk klinkt zijne fluit."

„Laat deze serie van onafgebroken glimlachjes van Madhu's overwinnaar uwe oogen verfrisschen, gelijk de uit de maan uitgescheiden nektarstroom allerwege de (door de zonnehitte) verwelkte lotusbloemen."

Hierbij sluit zich aan de te voren reeds vermelde „lampschijnselhuldiging" van den God en onmiddellijk daarna wordt achter het scherm een stem vernouen, roepend:

„O gij slechtaard, booswicht, verworpeling van een tooneelspeler, waar hebt gij den met woudbloemen bekrans't heen gevoerd, die nog niet zijn ochtendmaal genuttigd heeft?"

Als de tooneeldirekteur uit die woorden heeft opgemaakt, dat de een of andere herdersknaap op hem vertoord is, treedt de herder Lambālaka op, met opgeheven stok, met hangenden gewaad-zoom, pauwstaartvederen dragend, en herhalend de woorden: „O gij slechtaard enz."

De tooneeldirekteur achter zich ziend: „Ach,

„Bezuwaarlijk aan te blikken door zijne van toorn rode oogen, door zijn bewegende wenkbrauwen den aanblik opleverend van een slang, door zijne stokslagen van-een schcidend de voegen der aarde, wie is 't, lieve, die daar nadert als een tweede god des doods?"

„Daarom is 't maar het best, dat wij van hier heen gaan, na ons voor den Heere gebogen te hebben: „Heer, ik buig mij voor U neder; ik ga heen, en zal wel niet kunnen terugkeeren uit vrees voor de stokslagen des herders."

Tooneeldirecteur en actrice af; hier eindigt blijkbaar het voorspel en vangt **HET EERSTE BEDRIJF** aan.

Eerste bedrijf. Kṛṣṇa vraagt den herder: „Gij ongemanierde herderszoon, wat heeft die acteur u gedaan, dat gij hem verjaagd hebt door 't dreigen met uw stok?” Doch de herder antwoordt, dat die acteur zelf zich niet behoorlijk heeft weten te gedragen door Kṛṣṇa ten ontijde te roepen; „ieder pleegt maar in spot of waan den naam Kṛṣṇa te noemen, en dan komt Kṛṣṇa ouverwijld aan.”

„Uw vader,” zoo gaat hij voort, „van alle herders het hoofddiaadem, is besaamd om zijn goedheid op aarde; uw moeder, voorwaar, de wenschliane van Mukunda, heeft U aan (uw vader) die zoo vurig (naar U) verlangde, geschenken. Dat gij, als men maar tot U roept: „o Kṛṣṇa,” als een begeerde komt aangelopen om acht te geven, dat is, o Mādhava, U niet gepast: het is een schandvlek voor fatsoenlijke lieden.”

En ook:

„Dat gij in uwe kindsheid een kleine hoeveelheid boter uit 't huis uwer moeder gestolen hebt, dat gij met de schoone herdersmeisjes in 't ronde gedanst en gescherst hebt, dat is heden niet meer gepast, nu gij de gast zijt van der vrouwen lotus-oogen. Wie zal, denkend aan die lichtvaardigheid van U, nog zijne dochter U (ten huwelijjk) geven?”

Maar Kṛṣṇa antwoordt, dat het nu eenmaal, al lastert men hem, omdat hij van den een naar den ander gaat, zijn aard is.

„De bij innumers, alhoewel dronken door 't proeven van het vocht gepuurd uit de aan den Yamunā-oever groeiende lotus, zoo die wederom door de zockers van zoeten geur¹⁾) geroepen wordt om met den mango-boom samen te zijn, en dan door de kwikstaarten voor „begeerig” wordt uitgemakkt, verlaat die bij uit vrees den weg zijner natuur?”

„Laten er al sonnigen zijn, die, in hunne observanties opgaand, mij hunne dochter weigeren, ik zelf roep ze in den herfsttijd door de rietfluit tot mij”.

„Dat mag zoo zijn”, antwoordt de herder, „maar wat komt er dan van een huwelijjk? Als 't zoo met de zaak gesteld is, dan past U ook geen ruwheid”. „En wanneer heb ik mij daaraan dan schuldig gemaakt, o schelm?” vraagt Kṛṣṇa. Nu vertelt de herdersknaap:

„Uw moeder had toch voor uw ochtendmaal een schotel overheerlijke rijstebrij gereedgezet, doch gij hebt die niet genuttigd en de lotusoogige Yaśodā heeft die met haar tranenstroom als 't ware

---

1) *sugandhusacirātī*.

begoten". Toen Rohinī haar vroeg, waarom ze weende, antwoordde zij, dat haar zoon, om de eene of andere reden boos, zonder gegeten te hebben met de andere herdersknapen er op uitgegaan was. Maar wat de aanleiding tot dat in toorn heengaan van Kṛṣṇa is geweest, wil de herdersknaap, uit vrees dat de anderen hem zullen afrossen, eerst niet zeggen. Als Kṛṣṇa aandringt, vertelt hij, dat Yaśodā aan Rohinī verhaald heeft, dat het een of andere herderinnetje bij haar was gekomen om den karnstok te halen, en dat Kṛṣṇa toen in hare, Yaśoda's, tegenwoordigheid, gezegd had: „die daar draagt op haar borst een kussen”, dat zij, om dat meisje, dat hierover beschamend was, gerust te stellen, gedreigd had hem een klap te zullen geven en hem gezegd had: „Ik zal nu maar niet in herinnering brengen wat vergeten is, maar, mij dunkt, gij wilt zeker weer *dāmodara* worden (waarmede Yaśodā doelt op 't stoute' stukje in zijn eerste kindsheid door Kṛṣṇa uitgehaald, toen hij vastgebonden werd, omdat hij de boter gestolen had). En zoo had Yaśoda verder tot Rohinī gezegd: „die woorden voor gemeend houdend is hij zonder te hebben gegeten met de kalveren er op uitgegaan”. Als Kṛṣṇa toegeeft, dat dit de toedracht der zaak is, schildert de herdersknaap den treurigen toestand van zijn ouderlijk huis en dorp, nu het Kṛṣṇa's aanblik derft:

„Als het woud zonder lente, als de nacht zonder de stralen der maan, als de geest zonder onderscheidingsvermogen, zoo is de nederzetting van Gokula zonder U”.

En ook:

„In de omgeving van Nanda's nederzetting, die thans beroofd is van de schittering uwer gelaatsliefelijkheid, zwerft de herderinnen-schare rond als een bijenzwerm over een lotus, die knop gezet heeft”,

en nu is Kṛṣṇa heengegaan zonder zijne pleegonders vaarwel te zeggen, zonder zijn broeder Rāma te antwoorden, toen deze vroeg waar hij heen ging, ja zelfs zijne geliefde pratende Sarikā-vogel en zijne zoo dierbare rietfluit heeft hij vergeten! ¹⁾

Doch Kṛṣṇa antwoordt, dat noch Brahmā, noch Śiva, noch Śrī hem dierbaarder zijn dan zijn getrouwe aanhanger (hij had immers den roep van den sūtradhāra vernomen en daaraan niet kunnen weerstaan). Als hij nu order gegeven heeft, dat de herdersknaap snel naar de herdersnederzetting moet gaan om zijne moeder gerust te stellen en de benodigdheden voor het maal te halen, deelt de

¹⁾ Dit laatste klopt niet met de verdere voorstelling. Kṛṣṇa heeft zijn fluit niet vergeten.

herdersknaap hem mede, dat een van de andere jonge herders, Jayanta, van Yaśodā de opdracht heeft ontvangen, de benoodigheden voor 't maal aan Kṛṣṇa te brengen, en dat hij zeker wel aanstonds zal verschijnen. Er wordt dan nu ook achter het scherm een stem gehoord, blijkbaar die van Jayanta, die in ons toneelstuk ongeveer de rol van den Vidūṣaka, den komischen persoon, vervult. Hij zegt, blijkbaar zwaar overdrijvend de moeite, die hij heeft gehad om het hem toevertrouwde ter bestemder plaatse te brengen:

„O Fatum, hulde zij U, waardoor de wereld bestuurd wordt. Waar is (ooit, zooals thans door mij) op stroo geslapen en rondgedoold in de wildernis! O Schepper, wanneer 't Uw toedoen is, dat ik in dezen toestand geraakt ben, dan zal ik door een slag met mijn bamboe-stok U tot kniebuiging brengen!”

Allen luisteren nu opmerkzaam en hooren dan Jayanta weer zeggen, dat hij overal heeft rondgedoold, maar dat zijn moeite vergeefs is, daar hij Kṛṣṇa niet heeft gevonden:

„Mijn heup verdraagt het staan niet (meer); mijn oren zijn doof geworden door al de scherpe kreten; mijn voeten trillen onder mij, zelfs mijn overkleed is weggeraakt, en mijn lijf is stijf als een stok geworden: al dwalend en dwalend ben ik in de diepe bergdalen in slaap gevallen, terwijl mijn lichaam tot een trog geworden is, daar ik immers op mijn hoofd den trog met rijstebrij moet torschen”.

„Mogen die herdersknapen, die slavinnenzonen naar 't uiteinde der aarde gaan! Doch mij is een fortuintje te beurt gevallen: ik zal die smakelijke gerechten nuttigen”.

„Waar is die pot met dikke melk? Ze verkwikt mijn reukorgaan. Stellig zal ik ze opdrinken met behulp van blad-schotels, dan gaan slapen en daarop naar Kṛṣṇa gaan.”

Als de anderen dat hooren, zijn ze zeer onrust, en Kṛṣṇa gelast een zijner vrienden in een boom te klimmen en naar Jayanta uit te zien. Eindelijk treedt hij op, de benoodigheden voor 't maal op zijn hoofd dragend, met hinkenden voet en op zijn stok leunend. Zijn optreden wordt zóó geschilderd:

„Daar naderde Jayanta: zijn gezicht was besmeerd met de druppels zure melk, die door zijn voetstappen neerdruppelden; door zijn hijgen en blazen was hij een verschrikking voor alle goede lién; zijn blik was onvast, zijn hoofdbedekking scheefgezakt, op zijn schouder torschte hij den voorraad groente-kooksel en op zijn hoofd den bak met rijstebrij, waggelend als een echt olifantskalf.”

Nu vertelt Jayanta, dat Yaśodā hem opgedragen heeft, dat voedsel

aan Kṛṣṇa te bezorgen en dat toen ook de moeders der andere herdersknapen voor ieder harer zonen hem wat meegegeven hebben.

Hij verklaart plechtig er niet van gesnoept te hebben en legt den nadruk op de mocite, die hij zich getroost heeft:

„Waar is (ooit, zooals nu door mij) zoo in een hutje overnacht, waar is (ooit zoo) over doornen gelopen in de dichte wildernis, waar is men (ooit) zoo uitgeput geraakt door windstooten en dichte nevels? Mijn ledēn beven, gebroken zijn mijn taanden door 't van koude rillen, en hier is in mijn jonge jaren, o Heer, op mijn lijf de ouderdom gekomen tengevolge van mijn medelijden voor U”.

Daarop volgt ecne altercatie tusschen Jayanta en de anderen, waar Jayanta beweert, dat hem een aandeel in de lekkernijen toe-comt. De tekst is hier evenwel onduidelijk, ook doordat hij, zooals de metriek bewijst, corrupt is overgeleverd. Eindelijk zet hij het medegebrachte voor Kṛṣṇa neer, opsommeud al de lekkernijen in ware brabbeltgal, de benamingen der sijne gerechten verhaspelend, wat hij daaraan toeschrijft, dat hij door de koude, de vermoeienis, den honger en den dorst, die hij heeft uitgestaan, slechts een serie van onklare klanken kan voortbrengen. Als evenwel aan de verschillende herdersknapen het voor hen bestemde wordt terhandgesteld, blijkt het, dat Jayanta alles heeft opgegeten en oneetbare dingen er voor in de plaats gegeven heeft. Maar Jayanta zegt, dat ze hem valscherlik beschuldigen:

„Zooals 't door hunne moeders mij is terhandgesteld in doeken gewikkeld, zoo heb ik alles hier gebracht, o Hari! Maar wat kunnen wij voor die arme herders doen? Blijkbaar is die verandering hunner eetwaren 't gevolg van handelingen door hen in een vorig bestaan gepleegd, juist zooals Sudyumna in een vrouw is veranderd geworden om diezelfde reden”.

Als Kṛṣṇa tot zijn vreugde bemerkt, dat het voor hem bestemde ongerept is gebleven, maakt hij zijn vrienden in vele fraue verzen er opmerkzaam op, dat de nacht ten einde is gelopen; hij stelt hun dus voor de kalfjes hier te laten grazen, zich ergens in de buurt in 't struikgewas op een strooisel van jonge loten neer te vlijen en den door Jayanta gebrachten voorraad aan zijn bestemming te doen beantwoorden. Als allen verklaren 't hiernede eens te zijn, doen ze eenige schreden en zeggen: „Hier is de oever der Yamunā,

„Daar vóór U noodigen de vogels, die zich op de toppen der lieflijke met blociende lianen omstrengelde kadamba-boomen gezet hebben, U uit, U neer te vlijen in den hun toekomenden hof. Zoo immers is de aard der grooten (om zoo gastvrij te zijn).”

Wanneer ze nu allen neergezeten zijn, wordt er een stem ge-

hoord, die den Herder roept: het schijnt Kṛṣṇa's lieve vriend Subāhu te wezen. Zij hooren hem zeggen:

„Allerwege heb ik rondgedoold door den lusthof om uwentwille, o zoon van Nanda. Waar zijt gij thans, o heerlijke, gij, die aan mijnen (door scheiding) bedrukt harte welkom zijt als de maan aan de 's nachts zich openende lotus?”

Ook wordt nog een andere stem vernomen, die men herkent als die van Kṛṣṇa's lievelingsvogel, zekere sārikā, die als een mensch kan spreken zelfs wat haar niet geleerd is, en die in ons stuk een dergelijke rol vervult als in de Ratnāvalī. Het is blijkbaar de sārikā, die men hoort zeggen:

„Schreiend herhaaldelijk: „mijn lieveling, mijn lieveling”, onrustig heen en weer loopend, is zijne moeder door 't van hem gescheiden zijn buiten zich zelve gekomen. Zal ik 't hem vertellen?”

Nu geeft een der vrienden aan Kṛṣṇa den raad op zijn fluit te spelen, dan zal de nog altijd zoekende Subāhu den weg tot hem kunnen vinden. Dien raad volgt Kṛṣṇa op, een fraai vers schildert de verrukking, waarin zelfs dieren en boomen door die muziek geraken.

„De bijen, vermoed, houden op met het zoete honig-vocht uit de lotus, waarop ze neergestreken zijn, ze puren; der boomen twijgen-menigte houdt op zich te wiegelen; de vogels staken hun gezang; de kalfjes houden op met gras knabbelen, en de zwartgespikkeld (antilopen) met hunne wijsjes gaan langzaam, langzaam voort, terwijl hun geest geroofd is door de fluitklanken.”

Door de muziek geleid treedt nu Subāhu op: in zijne hand houdt hij de sārikā, zijn oogen zijn vol tranen en in zijn gordel draagt hij een door Nanda hem voor Kṛṣṇa medegegeven sieraad. Ook zijn optreden wordt in gebonden taal geschilderd:

„Op 't hoofd het maanversiersel dragend, over zijn gelaat heen en weer bewegend de donkere haarlokken, sterk van schouders, de kooi met de sārikā van groote schoonheid aan 't uiteinde zijner als een lotus zoo wel gevormde hand dragend, door den nektar zijns lichten glimlachs de goeden als 't ware overgietend, in geel gewaad gekleed(?), blank van leden, treedt nader de vriend des Heeren, die in hooge mate genot geeft: Subāhu.”

Subāhu is evenwel blijkbaar nog door het kreupelhout van Kṛṣṇa en de anderen gescheiden, doch uit de gedragingen van pauwen, antilopen en bijen, die hij weer in verzen schildert, maakt hij op, dat de muziek uit Kṛṣṇa's fluit afkomstig is. Intusschen ontmoet hij een der herders, Makaranda, die zich van de anderen afgezonderd heeft om bladeren in te zamelen, die immers bij wijze van schotels

moeten dienen voor den maaltijd van Kṛṣṇa en de zijnen. Eindelijk ontdekt Subāhu het sierraad der Herders te midden der herders-schare en vol verrukking omarmen de twee hereenigde vrienden elkander. Nu vraagt Kṛṣṇa hem of alles wèl is in de herdersneder-zetting. Doch de ander vraagt, hoe er vreugd zou kunnen zijn in eene fraaie woning, waar bij donkeren nacht een lamp wordt aan-gestoken en deze door een windstoot wordt onvergeworpen. Als Kṛṣṇa tegenwerpt, dat zijn broeder Balarāma en de anderen er toch nog zijn, geeft Subāhu ten antwoord:

„Hoogheid, sterren komen bij honderden in den nacht op, maar ontsluit zich de bij nacht bloeiende lotus over dag onder den invloed der duizenden (zonne-)stralen?” (Inmers neen, het is de maan, die dit bewerkt; Kṛṣṇa wordt hier, zooals vaak elders, met de maan vergeleken).

Dan schildert op Subāhu's verzoek de pratende sārikā den toe-stand van Kṛṣṇa's moeder:

„Nu eens begeeft uwe moeder zich in den stal, dan weer naar buiten; nu eens is zij binnenshuis in gedrukte stemming, dan weer doet zij niets dan om U roepen; dan weer zit zij als slapend neer op hare zitplaats, den aardbodem aanrakend. Van Hari gescheiden komt zij in hare droefheid er niet toe iets te ondernemen.”

Op Kṛṣṇa's vraag, wie het is die daar gesproken heeft, zegt zijn vriend: „Merkt gij 't niet? Het is de tot uw vermaak U door uw oom geschonken liefelijk pratende sārikā. Zoodra als uwe moeder ontwaakt was, riep zij mij tot zich en zeide: „Beste Subāhu, Kṛṣṇa is gegaan en heeft de sārikā vergeten, die hem, evenals zijn fluit, dierbaarder is dan 't leven; daarom breng hem die snel.” Kṛṣṇa zegt geroerd: „Ach, dat is mijn liefelijk pratende sārikā!” Hij neemt ze in de hand en liefskoost ze:

„Ach, lieve vogel, wiens lichaamsglans schitterend is als de blauwe lotus, gij, die anders zoo knap zijt met uw bandhuka-rooden snavel, waarom bewaart gij nu voor mij het stilzwijgen? Vol verlangen naar 't drinken des nektars uwer uit uw mond voortkomende liefelijke welsprekende woorden, heb ik U toch niet in den steek gelaten na in den nacht te zijn ingeslapen?”

De vogel antwoordt, dat hij niet in staat is behoorlijk te spreken, omdat de meesteres der herdersnederzetting zoo door droefheid gekweld is. Op Kṛṣṇa's vraag te mogen vernemen, wat dan zijne moeder gezegd heeft, verhaalt nu de sārikā, hoe op 't klagen van Yaśodā de herderinnen (d. w. z. de moeders der uitgetrokken knapen) tot haar waren gekomen om de reden van haar verdriet te verne-men; hoe Yaśodā zich beklaagd had over Kṛṣṇa's plotseling heen-

gaan zonder zijn maal te hebben genuttigd. Dan was ook Nanda daarbij gekomen, en, de ongewone stilte bemerkend, daar noch de stemmen der vrienden van Kṛṣṇa, noch zijn gezang en fluitspel te hooren waren, had hij aan Yaśodā gevraagd, wat er aan de hand was. En de trenrende moeder,

„wier oogen schoon als lotusbloemen met tranen gevuld waren, wier lippen, gelijk jonge loten door hevigen windstoot, door hare zuchten als verwelkt waren, wier uit boombast vervaardigd overkleed afgevallen was, sprak met oogen van liefde gevuld en met stokkende stem voor haren gemaal staande: „nadat wij beiden door boete-oefening op velerlei wijze Hari, den Heer van 't Vaikunṭha-hemelverblijf, genadig gestemd hadden, hebben wij op hoogen leeftijd een (zoon) erlangd, die om zijne goede hoedanigheden allerwege geliefd is. Die is vóór zonsopgang, zonder zijn maultijd gebruikt te hebben, heengetrokken naar het Vṛndā-woud, dat met puntig darbha-gras bewassen, door wolveen gevaarlijk, van slangen doorsist is.”

Maar niettegenstaande hare in rijmende verzen vervatte waarschuwingen was hij toch met zijn vrienden heengegaan en nu waren op haar gejammer de herderinnen aangekomen. Toen had ook Nanda de gevaren en ontberingen geschilderd, waaraan de herdersknapen blootstonden, en Yaśodā, na Kṛṣṇa's beveiliging van den god Govardhana en de godin Yamunā te hebben afgesmeekt, had aan Nanda medegedeeld, dat zij Jayanta met voedsel naar haar zoon had afgezonden, „en”, zoo gaat zij voort, „daar gaat ook Subāhu (er heen), die de vergeten kooi met de sārīka bij zich heeft.” Nu had Nanda Subāhu verzocht nog een oogenblik te wachten, en dan ook voor Kṛṣṇa mede te nemen het uit guñjā's vervaardigde sieraad. Tot zoover spreekt de vogel, en nu neemt Subāhu het woord, om, aan het door de sārīka gezegde aanknoopend, te zeggen: „en hier, Kṛṣṇa, heb ik dat sierraad gebracht.” Kṛṣṇa verklaart hoogelijk er mede ingenomen te zijn:

„Het mij aan 't hart liggende Borstjuweel, terwille waarvan ik, na den Vaikunṭha-(hemel) te hebben verlaten, te Gokula geboren ben¹⁾, stel ik in mijne gedachten niet gelijk niet ook maar één zestiende gedeelte van het guñjā-sieraad”.

Na een komisch intermezzo, waarbij Jayanta beweert, dat Nanda heel wat anders gezegd zou hebben, en gedreigd zou hebben zijn zoon met stevige lianen-snoeren te zullen binden en naar huis te

¹⁾ Deze verklaring van Kṛṣṇa is zeer bevremdend; aanknooppingspunten in de bestaande literatuur kan ik niet vinden.

brengen, neemt Kṛṣṇa het door Subāhu medegebrachte sieraad met erbiedigheid aan.

Maar volgens Subāhu's mededeeling heeft Kṛṣṇa's oude vader Nanda ook nog uiting gegeven aan zijne bezorgdheid, en hem door zijn vriend laten verzoeken toch niet zoo ver van huis te gaan, waarop Subāhu Nanda gerustgesteld had, door hem aan Kṛṣṇa's bovenmenschelijke daden te herinneren:

„Hij, die na Putana's giftige borst te hebben leeggedronken, na door den wervelwind te zijn meegevoerd, toch niet den dood vond; hij, die op de slang Kaliṅga den dans uitvoerde; die verzwolg het vuur van 't brandend woud; hij, die door zijn moeder vastgesnoerd verlossing bracht den twee gebonden boomen; hij, die van d'Asura's den trots geflimkt heeft; hij, die zijne moeder in zijn oog 't heelal aanwezig toonde vereenigd en gescheiden; hij, die in zichtbare gestalte de wortel is van Lakṣmī's zaligheid; hij, die eeuwige kiem van alles wat op de aarde groeit; uit vrees voor wien de wind waait, hoe zou dien van eenig vreesaanjagend wezen gevvaar dreigen?”¹⁾

Nu beveelt Kṛṣṇa uit te zien, waar vriend Makaranda toch blijft, die immers er op uitgegaan was om bladeren te halen, die als schotels bij het maal moeten dienen. Als hij eindelijk gekomen is, en allen de bladschotels van hem in ontvangst hebben genomen, vraagt Kṛṣṇa, waar Makaranda toch zoo lang heeft getoefd. Deze vertelt de reden van zijn oponthoud: hij heeft namelijk een herdersknaap, afkomstig uit het land van Vṛṣabhanu (dit is Raḍhā's vader) ontmoet, die hem heeft meegedeeld, dat op dezen zelfden dag door dien herdersvorst Vṛṣabhanu een offerfeest is ondernomen ter eere van de godin Vṛndā (*vṛndādevi*). Deze herdersvorst heeft, juist zooals Kṛṣṇa's vader, op vergeorderden leeftijd, ten gevolge van de vereering van Hari, een kind, en wel eene dochter, gekregen, schoon en rank als eene liane, de vreugd van zijn levenswinter. Die schoone maagd wordt evenwel zwaar geplaagd door de hevige kwellingen van een boos lot, en nu heeft haar vader dat offerfeest ondernomen om haar welvaren te herkrijgen;

1) De hier vermelde door Kṛṣṇa als knaap verrichte wonderdaden zijn alle uit de overlevering bekend. Voor Putana, Kaliṅga (= Kaliya) en de twee boomen (de yamalarjuna's) vgl. het boven in de inleiding, pag. 10 gezegde. De wervelwind is de rakṣasa Trṣṇavarta; het verzwolgen vuur: Davagni of Davānada; terwijl in ons toneelstuk Kṛṣṇa het heelal in zijn oog te aanschouwen geeft (zoo deze passage althans door mij terecht geëmendeerd is), geldt in de Purāṇa's de voorstelling, dat Yaśoda het heelal in zijn mond ziet. Waarop de woorden: „uit vrees voor wien de wind wuwt” doelen, is mij niet bekend. — Uit het hierboven in vertaling gegeven fraaie śālini-vers heb ik slechts den Voat. *anulātman* verwaarloosd.

„Alle jonkvrouwen der herdersnederzetting moeten, dragend hare feestkleedij en op 't hoofd meevoerend een schotel met zure melk gevuld, aan Rādhā voorafgaan om de verhevene godin Vṛydā genadig te stemmen. En na hare offergave te hebben aangeboden moeten ze met blij gelaat naar hare woningen terugkeeren.”

Zoo zullen dan de herderinnetjes, door Rādhā vergezelschap, langs den weg komen, waar Kṛṣṇa en de zijnen zich thans bevinden. Makaranda stelt nu voor, dat ook zij de godin zullen gaan huldigen. „Zoo zij het”, antwoordt Kṛṣṇa, „doch laat eens worden uitgezien, op hoe grooten afstand zij zijn.” Maar Jayanta, die aan niets denkt dan aan lekker eten, kan zich niet met dat plan volstrekt niet vereenigen! Ten slotte wordt goedgevonden, dat men eerst het maal zal gebruiken. Zoo gebeurt het, en, maar 't schijnt, deelt Kṛṣṇa aan allen mede van de hem toegezonden lekkernijen. Alleen Jayanta blijkt onverzadigbaar te wezen:

„Wanneer de berg tot cetwaar werd, en 't stof hier werd tot suiker, als de rivier in plaats van water melk bevatte en al de blaren kocken werden, eerst dan zou ik, o Mādhava, heerlijk verzadigd kunnen worden.”

Al de anderen schilderen in gloeiende taal de heerlijkheid der fijne gerechten. En terwijl Kṛṣṇa met de zijnen daar zoo feest viert, wordt in de lucht een stem vernomen, die zegt:

„De hand op den mond drukkend lacht Juide de uit de lotus ontstane (god Brahmā); schuddend zijn diadeemkraans wijst Saṃbhū (d. i. Śiva), na de godin (Pārvatī) opmerkzaam te hebben gemaakt, met zijn sierlijken wijsvinger op den overwinnaar van Mura; herhaaldelijk raakt de beheerscher der goden (Indra) zijn voorhoofd aan; Lakṣmī, gewaarwordend den met de herdersknapen zich te goed doenden(?) (Kṛṣṇa), schaamt zich, en de schare der kinderen des Scheppers (d. w. z. alle Deva's) storten vreugde-tranen.”

Nu beveelt Kṛṣṇa een der vrienden eens in een boom te klimmen en uit te zien of de herderinnetjes al naderen. Deze doet dat, en bericht:

„Daar komen ze aan, gelijk van leeftijd, op haar hoofd dragend den pot met zure melk, gelijk de manestralen helder (van gelaatskleur), gesierd met van blauwe lotussen vervaardigde vlekkeloze oorsieraden; met het gebabbel harer tongen vullen zij al de heimelstreken.”

„Maar,” zegt hij verder, „als zij ons gewaarworden, zullen ze uit vrees niet naderen. Laten wij ons dus achter de lianen verbergen.” Zoo geschiedt en de herders verdwijnen. —

Tweede Bedrijf. HET TWEEDE BEDRIJF opent met het optreden der herdersmeisjes, die Rādhā in haar midden hebben, welker liefalligheid in fraaie verzen wordt geschilderd. De liefelijkheid van dit natuurlijke lianen-prieel, dat als 't ware aan Rādhā eene gastvrijheidsbegroeting brengt, lokt de vermoede meisjes uit hier een oogenblik te rusten, hoewel ze aan de gebruikte bladeren en de bloemen bemerken, dat hier vroeger al ander geweest zijn. Als Kṛṣṇa, achter de lianen verborgen, Rādhā ziet, zegt hij tot zijn vertrouwden vriend Madhumangala: „Die daar te midden der herderinnenschare is dezelfde!” „Op wie doelt gij, vriend?” vraagt Madhumangala. Nu vertelt Kṛṣṇa, hoe hij al vroeger eens diezelfde jonkvrouw alleen ontmoet heeft, toen zij bloemen plukkend door een bijen-zwerm was verschrikt en in een slingerplant was verward geraakt, maar door hem op den weg naar hare woning teruggebracht was. Rādhā heeft intusschen voetsporen bemerkt:

„Aan wien, Lalitā, behoort dit voetspoor, aan wien, die haastiglijk voortschreed naar 't prieel der gebogen tamāla's? Waarom zien wij hem niet voor ons?”

Als hare vriendin het vermoeden uit, dat zich iemand daar binnen zou kunnen verborgen houden, zegt Rādhā tot haar:

„Ga langzaam, langzaam in 't prieel binnen, o schoone, vasthouwend uw gordelsnoer, zoodat de klank er van niet verre gehoord worde, en overal heen 't oog richtend (om te ontdekken), wie de schelm is, die spiedend zich in de lianen verbergt.”

Rādhā intuschen heeft al een voorgevoel en vermoeden, van wien de voetsporen afkomstig zijn:

„Is dit niet de rij der voetstappen van dengene, die in het prieel mijn hart geroofd heeft? Die met woudbloemen getooide, voorzeker, heeft, mij bevrijdend uit der verzamelde bijen-zwermen dichtheid, mij geheel als een geschrifte hinde gestemd. Als 't niet zoo ware, wiens voetspoor zou dan mijn geest zóó verontrusten? Het is toch immers niet de glans der zon, die 't cakora-wijfje (d.w.z. de vogel, die slechts van de stralen der maan zich heet te voeden) in verrukking brengt!”

Na een poos komt Lalitā van haren onderzoekingstocht terug en vermeldt (de passage is hier zoo goed als onleesbaar), dat ze een herdersknaap niet zijn vriend in de lianen gezien heeft, en dat ze de kalveren weiden, „doch de herdersknaap, van achter de rankenmenigte telkens en telkens zijn met liefde gevuld oog vestigend op U, lijkt wel zich te baden in den oceaan uwer volmaakte liefalligheid.”

Rādhā is beschaamd:

„Haar bewegelijke lotus-oogen bedekt zij rondom met haar gewaad, als een visschenpaar in een net, als een kwikstaartenpaar in een kooi (gevangen)”, en zij zegt, dat ze niet op deze eenzame plaats kunnen blijven, waar geen wandelaar voorbijkomt en een onbekende haar bespiedt. Als Rādhā uit het antwoord, dat Lalitā hierop geeft, opmaakt, dat deze heimelijk met Kṛṣṇa gesproken heeft, houdt zij zich voor hare andere vriendinnen, die niet mogen weten van hare vroegere ontmoeting, als beangst, want ze herinneren zich allen nog wel, hoe Kṛṣṇa in zijn jongensjaren berucht geweest is door 't stelen van de melk en boter. Dat zal hij zeker nu wéér doen, en dan is het gedaan met de vereering der Godin, voor wie immers de melk bestemd is, die de herderinnetjes bij zich hebben. „Derhalve”, zegt Rādhā, „laat niemand onzer dien scheln ooit onder 't oog komen; brengt de melk weg, anders neemt hij ze niet geweld.”¹⁾ Als nu Madhumangala aan Kṛṣṇa bericht, dat de meisjes willen gaan vertrekken, en deze gezegd heeft: „Vriend, laten wij ons dan in haar weg plaatsen”, komen al de herders, door Kṛṣṇa met name aangeroepen, op, en geven haar met luid geroep te kennen, dat zij op last van Nanda's zoon geen voet mogen verzetten en dat zij zijn bevel moeten opvolgen. Maar de herderinnen zijn gekrenkt over dit barsche woord: „immers”, zoo zeggen ze:

„wij hebben geen op 't slagveld woest krijgersfront, geen ontoegankelijk woud, geen met bergtoppen voorziene onneembare uitgestrekte verblijfsplaats; wij oefenen ook geen handelsbedrijf uit, en evenmin zijn wij nachtelijke inbrekers, er op uit een akker te rooven. Waarom dan weerklinkt onder ons meisjes dat gebod?”

Maar Madhumangala zegt, dat zij geen gelijk hebben, want:

„Wel degelijk beschikken de vrouwen over een macht, die de mannen aan haar onderwerpt: dat is hare schoonheid; en ook over een ontoegankelijk woud (waarin ze zich ter verdediging terugtrekken): dat is hare onverschilligheid; haar trots is de berg, waar ze zich verschansen, en, daar ze er vermaak in scheppen in anderer ziel te wonen en anderer trots weg te nemen, daarom maken ze zich wel degelijk schuldig aan roof. Zoo is dus 't bevel van Hari tegenover haar volkommen gepast.”

Nu volgt een tooneel, dat, afgewisseld door een komische scène met Jayanta, tot het slot van dit tweede bedrijf duurt; de stof er van, hoewel mij uit geen Purāṇa bekend, moet zeer populair

¹⁾ Niet zeker; de tekst leidt: *no cet prasabham aum (of aho) harati*; lees misschien: *no cet prasabham manu harati*, vgl. het metrum.

EEN ONBEKEND INDISCH TOONEELSTUK.

wezen; het is de *danalīlā*, waarin geschilderd wordt, hoe Kṛṣṇa met de zijnen de door de meisjes (in ons stuk voor de godin bestemde, in andere bronnen eenvoudig ten verkoop) meegevoerde melk bemachtigt.¹⁾ Eerst is het plan de melk met geweld weg te nemen, daarna helen de herders over tot een minnelijke schikking en wordt er gevraagd, waarvoor de melk te koop is. Wanneer evenwel als koopprijs door de meisjes Kṛṣṇa's fluit wordt gevorderd en de meisjes na beraadslaging tot hem zeggen:

„Alzoo spreekt de schoonheidsbloemtuil Rādhā, wier gelaat liefelijk is als de maan: wenscht gij de smakelijke melk, geef ons dan uw fluit niet zeven holten.”

kan Kṛṣṇa er niet toe besluiten zich te ontdoen van zijn dierbare fluit:

„Van verre roep ik door den klank der fluit de kalfjes tot mij, en ik verkwik daardoor het hart mijner moeder, als ik ver in 't woud ben heengegaan.”

Doch eindelijk besluit hij om de melk te verzoeken, hetgeen dan na vele altercaties geschiedt. Maar voordat ze er toe overgaan, treedt Jayanta, de komische persoon, tusschenbeide, die óók zijn aandeel wil hebben, maar nu door de meisjes, terwijl ze hem aan den voet van een boom doen neerzitten, met zijn haarlok (*sikha*) aan dien boom wordt vastgebonden, waarna hem een schotel melk in de handen gegeven wordt. Hij bevindt zich daardoor voor 't alternatief gesteld of den schotel met melk te laten varen, of zijn haarlok af te rukken, omdat intusschen ook zijn handen vastgebonden zijn. Maar terwijl hij zich beklaagt over den treurigen toestand, waarin hij zich bevindt, wordt een waarschuwendem stem vernomen, dat de kalveren de grens overschreden hebben en heengegaan zijn, en als allen zich verontrust opmaken, omdat wel eens de door Kampa afgezonden Rāksasa's de dieren zouden kunnen rooven, wisselt Kṛṣṇa nog enkele woorden met Rādhā, om haar bedektelijk zijne liefde te openbaren, waarna hij haar verzoekt na-

1) Coomaraswamy, Rajput paintings, Oxford, 1916, vol. I, pag. 36: „closely connected with this subject is the *Danalīlā* or „taking of toll”, of which there exist several versions in Sanskrit and Hindi. This is properly a part of the *Kṛṣṇabha*, but it is not in the Bhāg. pur. and forms an episode of itself. The milkmaids set out to sell their curd and milk and on their way they have to cross the Yamuna. But when they reach the ferry there is Kṛṣṇa with his herdsmen, and claims a toll. After much dispute the milkmaids offer some little gift, but they refuse to acknowledge the right of taxation.... The milkmaids yield, and render to Kṛṣṇa not the toll alone, but body and soul and goods”. Growse, op. cit. pag. 79: „There is... Sankari Khor, the narrow opening between the hills, where Kṛṣṇa lay in ambush and levied his toll of milk of the Gopi's, as they came in from Gahvarban, the „thick forest” beyond”.

afloop der bedevaart op deze zelfde plek terug te komen. Rādhā erkent, dat, sedert zij Kṛṣṇa voor 't eerst gezien heeft, zij genegenheid voor hem koestert en steeds naar eene ontmoeting verlangd heeft; zij beklaagt zich, dat, nu die ontmoeting door eene gunstige lotsbeschikking eindelijk heeft plaats gehad, nu weer een scheiding noodig is. Door de scheiding ontdaan hecht Kṛṣṇa aan 't polsgewicht zijner geliefde een jasmijn-krans en gaat dan heen om de kalveren te zoeken, terwijl hij de aan een boomtak hangende kooi met de sārikā vergaat.

Derde bedrijf. HET DERDE BEDRIJF toont ons de herderinnen, die bedrukt en bedroefd zijn door 't vertrek van Kṛṣṇa. Vooral de arme Rādhā is er treurig aan toe:

„Met een gelaat, waarvan de glans geweken is als van de maan op 't einde van den nacht, valt ze neer in den schoot harer vriendin, en hier en daar vertoont zich op haar gelaat een zweetdruppel, terwijl zij (aldus) aan haar lichaam zichtbaar maakt de smart der liefdekoorts en niet bij machte is den naam van Madhupati terug te houden.”

Lalitā vraagt naar de oorzaak van dien toestand; een der meisjes meent te weten, dat Rādhā is geschockt geworden door de woorden van den Herder, een andere, dat zij ontstaan is door de stoornis in 't plan der bedevaart. Tegen het voorstel om gezamenlijk der Godin de beloofde hulde te gaan brengen, heeft Lalitā bezwaar, want Rādhā kan onmogelijk medegaan, doch zij spreekt af, dat zij met Rādhā hier zal blijven wachten op de terugkomst der andere herderinnen. Nadat ook de andere meisjes op verschillende wijze uiting gegeven hebben aan hare gevoelens, nu ze van Kṛṣṇa gescheiden zijn, vertrekken zij en de twee vriendinnen blijven achter. Blijkbaar heeft Rādhā hare bezinning verloren en de treurende Lalitā tracht haar door verkoeling bij te brengen. Als haar dit niet gelukt, wendt zij een list aan, door haar in 't oor te zeggen, dat de Herder haar uit de verte toeroeft en om drinken vraagt, daar hij door honger vermagerd en door uitputting gebroken is. Even slaat Rādhā de oogen op om te vragen:

„Waar is dan die lotusoogige, die, de fluit aan den mond zettend, de maan in verrukking brengt door zijn schijnsel van saffier?”

En in diep nadenken verzonken zegt zij:

„Het door de omroering met de ploegschaar der talooze deugden geploegde akkerveld mijns harten, met woorden geëgd, met lachende blikken bezwaaid, is thans verdroogd door de aanraking van den gloed der scheiding”.

„Nu dan de aard der ziekte onderkend is”, antwoordt de vriendin, „kan er ook een artsenij wezen”, en het enige geneesmiddel is de gelaatsmaneschijn van Nanda's zoon. Die zal uw gloed blusschen.

„Vullend met de tonen zijner fluit de einden der hemelstreken (als een donderwolk met de donderslagen), met zijn geel gewaad den gang des bliksems te weeg brengend ¹⁾, op zijn borst zijn paarlen als een vlucht kraanvogels ²⁾ medevoerend, zal de wolk-Kṛṣṇa (woordspeling: ook: „de zwarte-, de donderwolk), die leven geeft (door zijn water), aankomen”.

Wordt hier Kṛṣṇa met een donderwolk vergeleken, in een volgend vers stelt Lalitā hem met de bij gelijk, waartoe de benaming van het woord voor „bij” een ongezochte aanleiding geeft, daar *madhupā* evengoed „Heer der Madhu's” d.i. Kṛṣṇa betekent als „bij”:

„Verlangend naar den geur van uw lotus-aangezicht zal de bij-Kṛṣṇa tot U komen met de vleugelslagen zijner bewegelijke haarllokken.”

Als Rādhā nu vraagt, hoe Lalitā daarvan zoo zeker is, herinnert zij er haar in fraaie verzen aan, hoe Kṛṣṇa haar bij 't heengaam dien jasmijnkrans aan de hand gebonden heeft. Als de pratende vogel, de sārikā, die door Kṛṣṇa aan den boomtak is achtergelaten, hoort van den krans, zegt hij, zonder door de meisjes gezien te worden: „o lieve Lalitā, aan den pols vertoont zich daar de door Hari uit jasmijnen gevlochten krans als een voortreffelijke beschutting van dit jonge meisje.” Rādhā, verschrikt door dit plotselinge woord, waarvan zij niet begrijpt van wien 't afkomstig is, draagt hare vriendin op, een onderzoek in te stellen. Als Lalitā den spreker niet ontdekt, troost zij Rādhā listiglijk door te zeggen, dat het de Schepper zelf is, die hare woorden bevestigd heeft. Naar aanleiding eener toespeling van Rādhā, waarbij zij te kennen geeft, dat zij Kṛṣṇa al eens 's avonds gezien heeft, verhaalt nu ook Rādhā van hare vorige ontmoeting: eens was zij met hare speelnooten uitgegaan, om in een laan van koraalboomen bloemen te plukken, en toen had zij daar een kring van pauwen gezien, waardoor hare opmerkzaamheid geheel was geboeid geworden. Alleen achtergebleven, had zij het spoor harer vriendinnen niet kunnen vinden, doch was, den weg missend, in een kring van bloeiende jasmijnen binnengetreden; daar was zij overvallen geworden door een bijenzwerm en door een zwarte wolk, en had haar weg versperd bevonden „door een oceaan van verrukking”; want, toen zij in de lianen verstrikte, met van

¹⁾ *pītāmbareya capulācaritam rituṇan.*

²⁾ In de poëzie wordt vaak de donderwolk voorgesteld als gepaard met kraanvogelvluchten.

't losgeraakte hoofdhaar afgevallen bloemkrans en met gescheurd gewaad nedergevallen was, had zij plotseling liefelijke fluittonen vernomen. Toen was de schoone Kṛṣṇa genaderd, die haar had opgericht, haar met zijn geel overkleed had bedekt en gevraagd had, wie zij was, die zich daar zoo eenzaam bij schemering vertoonde. Toen had Rādhā hem gezegd, wie zij was, en hem verzocht haar den weg te wijzen, en Kṛṣṇa had haar gerustgesteld en beloofd haar naar haars vaders woning te brengen. Als daarnop de sārikā zich wederom laat hooren en haar troost met haar eigen leed, daar ze immers door haar meester vergeten is, belooft zij Rādhā, haar met Hari te doen samenkomien, zoo zij den vogel met haar meester wil hereenigen; zij moet namelijk de kooi openen, dan zal de sārikā aan Kṛṣṇa Rādhā's zieltoestand gaan melden. Zoo gebeurt: Rādhā neemt den vogel in de hand en streekt zijn vlerken en drukt hem aan hare borst. Dan geeft zij de sārikā de opdracht, aan haar meester verslag te doen van haar toestand: dat zij 't niet verdraagt van hem gescheiden te zijn. Als de vogel is weggevlogen, komen de herderinnetjes terug, doch vertoonen zich nog niet aan Rādhā, maar blijven op een afstand staan, om den toestand harer vriendin waar te nemen, die er droevig aan toe is en bedektelijk te kennen geeft, dat zij de scheiding niet overleven zal. Als zij dat hooren, besluiten zij zich te vertoonen, en zij spreken haar toe:

„Prinses Rādhā, waarom vindt zelfs heden uw gehaat geen welbehagen? Doe toch uw lotus-oog een weinig zich ontluiken, onze oog-bij komt nader om het te bezoeken! ons oor drijft ons aan om uw woordklankensnoer tot zich te nemen¹⁾, wanneer het zich van uwe lip-ronding zal gescheiden hebben. Wij verlangen in ons hart uw lianen-arm te ontvangen.”

Dan brengen zij Rādhā den rest der aan de godin geboden bloemengave. Op Rādhā's vraag wat de godin gezegd heeft, berichten zij nu omstandig het mystieke antwoord der godin Vṛindā (d. i. Lakṣmī), welks tekst hier en daar verre van duidelijk is, doch welks hoofdinhoudbeschrijft te zijn, dat de herderinnen wèl moeten weten, dat Rādhā en Kṛṣṇa één zijn, Rādhā is slechts Kṛṣṇa's sakti. Allen moeten Kṛṣṇa als 't hoogste wezen dienen, dan zal hij den mensch het genot aan hem geven. Dat er scheiding is tusschen Kṛṣṇa en Rādhā, is niet meer dan natuurlijk: zonder begeerde is er geen liefde, en begeerde bestaat niet zonder scheiding. „Vreest dus niet, geliefden, als gij de scheidingssmart dezer twee

¹⁾ Toespeling op 't dragen van een sieraad, meestal een bloem, achter het oor.

ziet; dat is hun aard en hun natuurlijke toestand, daar zij beiden heeten uit liefde te bestaan Purusottama, de hoogste geest, heeft, om de hem getrouwten reeds op aarde zaligheid te geven, aan de Śakti's bevolen zijne zaligheid, zijne *hlā*, onder hen te verbreiden, en hij zelf is, om dit tot stand te brengen, in herdersgestalte op de aarde neergedaald: Rādhā is de verpersoonlijkte „*hlā*”, gelijk de puruṣa Kṛṣṇa is. Zij, die van deze waarheid wèl doordrongen zijn, zullen de hoogste zaligheid (*hlā*) bereiken. En dra zal Rādhā met Kṛṣṇa vereenigd worden, en wel door de bemiddeling harer lieve vriendin Lalitā.

Na Rādhā op die wijze hoop te hebben gegeven, sporen de vriendinnen haar aan, huiswaarts te keeren, daar hare moeder, zoo zij door iemand bericht omtrent haar toestand mocht krijgen, het besterven zal. Zoo begeven zij zich op weg, Rādhā door Lalitā ondersteund, nu de gloed der zonnestralen afneemt, en de schaduwen in lengte toenemen. Het verloren gegane slot van dit bedrijf heeft waarschijnlijk bevat de beschrijving van 't heengaan der meisjes.

Vierde bedrijf. Aan het eveneens ontbrekende begin van het volgende, **VIERDE BEDRIJF**, is vermoedelijk Kṛṣṇa met zijn vrienden teruggekomen van het opzoeken der kalveren; de meisjes ziet hij niet meer, doch hij moet de pratende sārikā bij zich gehad hebben en die weer in de kooi hebben gedaan; ook moet er in dit verloren gegane gedeelte geschilderd zijn, dat Kṛṣṇa een door Rādhā verloren vingerring gevonden heeft. Kṛṣṇa, die blijkbaar zeer ontdaan is, omdat hij zijne geliefde niet meer gevonden heeft, wordt door zijn vriend Madhumangala aangespoord om huiswaarts te keeren, „nu het kruinjuweel des uitspansels ter kimmie neigt”, daar immers „de moederkoeien aan den ingang van den stal staan, telkens en telkens naar den weg der herders spiedend.” Als zij dicht bij huis gekomen zijn, spoort Madhumangala zijn vriend aan, ter verheuging van herders en herderinnen op zijn fluit te blazen:

„Moge deze rietfluit van U, o Kṛṣṇa, gevuld met de essentie van uwen mondnektaar, de borst der liefelijke herderinnen, die koortsachtig gloeit door de stekende stralen der scheidings-zon, afkoelen door hare daarop neervallende tranen van verrukking.”

En Kṛṣṇa speelt op zijn fluit; toen weerklonk de herdersnederlandting van de tonen der rietfluit, en de door de scheiding zoo geplaagde vrouwen kwamen den weg voor hem versperren. Uit de woning komt hem zijn oudere broeder Balarāma te gemoet en vraagt Kṛṣṇa, waar hij toch zoo lang getoefd heeft. „Wat behoeft ik U”, antwoordt de ander, die blijkbaar het avontuur met de herderinnen voor hem verborgen houdt, „de schoonheid te zeggen van het Vṛndā-

woud?" Dan schildert hij in welsprekende taal de liefelijkheid van dit woud, waar de pauwen hunne sierlijke danspassen uitvoeren, waar de bijen als dronken van 't genot der bloemen zoemen en waar 't kīcaka-riet,wanneer 't koeltje er door heen blaast, een zoo liefelijke muziek oplevert. Op Kṛṣṇa's vraag, waar Balarāma heen gaat, deelt deze mede, dat hun vader hem heeft opgedragen een zekere koe, de *sabali* (de bonte, gevlekte) te gaan opzoeken die niet thuis is gekomen¹⁾. Als Rāma zich met dat doel verwijderd heeft, treedt Kṛṣṇa's aangenomen vader, Nanda, op.

„Van leden blank, de hand gesierd door fraaien staf, en welbeendaagd, en groot van oogen, door schoon en ruim gewaad het līf omgolfd, een gouden rozenkraans in de hand dragend, gevuld van schouders en van groote lichaamsblankheid, langzame voetstappen nemend, zijn lotus-oogen met 't vocht der uit liefde ontstane tranen gevuld, trad Nanda uit de woning.”

Hij verwijt zijn zoon zoolang te zijn uitgebleven en zijne moeder zoo groote onrust te hebben veroorzaakt, wier toestand hij afschildert. Dan deelt hij Kṛṣṇa mede, dat hij, om zijne positie te versterken, gaarne een huwelijk van hem, Kṛṣṇa, zou zien tot stand komen met de dochter van een naburigen machtigen herdersvorst, Vṛṣabhānu, het sieraad van Gokula, wiens gezanten reeds op weg zijn om over dit huwelijk te onderhandelen. Hij verzoekt dus, dat Kṛṣṇa thuis blijve en zich niet te zeer aan den fellen zonnegloed blootstelle. Verontrust vraagt Kṛṣṇa bij zichzelf, wie die Vṛṣabhānu wel zijn mag: „Is het dezelfde, wiens dochter ik heden heb gezien of een andere? Zoo het dezelfde is, dan is ongevraagd de verwezenlijking van mijn hartewensch tot stand gekomen.”

Luider stemme vraagt hij nu aan Nanda, hoe 't mogelijk is, dat tot echtgenoot erlangd wordt Vṛṣabhānu's dochter, die immers de Kālīndī is, d. w. z. de Yamunā²⁾. Doch nadat zijn vader hem hieromtrent heeft gerustgesteld, beveelt hij hem naar binnen te gaan en zijne bedrukte moeder te troosten. Als de anderen weggegaan

¹⁾ Een curieuze legende schijnt aan deze *sabali* verbonden te zijn, die, volgens Balarāma's mededeeling in onzen tekst, toen ze eens aan den oever der Yamunā in gezelschap der *hari* (de gele?) vreedzaam aan het weiden was, plotseling door een tijger overvallen werd, maar dien op de vlucht joeg. Iets wat er op gelijkt vindt ik slechts bij Growse, op. cit. pag. 78: „Then they visit... Bahulāban in Bāthi, where the cow Bahulā, being seized by a tiger, begged the savage beast to spare her life for a few minutes, while she went away and gave suck to her little one. On her return, bringing the calf with her, the tiger vanished and Kṛṣṇa appeared in his stead, for it was the God himself who had made this test of her truthfulness”. Volgens Kṛṣṇa's verklaring, op Rāma's mededeeling volgende, is deze *sabali* eigenlijk de „herfstregenwolk”; wat dan volgt is verre van duidelijk.

²⁾ Kālīndī als eene der echtgenooten van Kṛṣṇa ook in Harivāṁśa en Viṣṇupurāṇa.

zijn, komt Yaśodā op, klagend dat haar jongen zich nog steeds niet vertoond heeft, hoewel reeds de nacht is aangebroken en de maan opgekomen. Als zij hem eindelijk door hare tranen heen gewaarwordt, omhelzen ze elkaar:

„Mādhava werd door zijne moeder op 't hoofd en op het als de maan lieflijke gelaat gekust, besproeid met het uit hare lotusogen druppelend vocht en aan hare borst gedrukt, met heilwenschen begroet, met bloemen geëerd, met mosterdzaad bestrooid en rondom met lampschijnsel (als een god) gehuldigd.”

Op hare vraag, waar hij zoo lang getoefd heeft, antwoordt hij, dat hij dat eerst later zal zeggen. Zij gaan de woning binnen en Kṛṣṇa doet, nadat hij zich 't gelaat gewasschen heeft, verslag van zijn wedervaren: hoe Jayanta, gelijk een wereldverwoestend vuur, alles verslonden had, wat voor de vrienden bestemd was, doch hoe er toen een schare herderinnen met melk gekonien was, die hen gelaafd hadden. Naar aanleiding van wat Kṛṣṇa verteld heeft, vraagt Yaśodā nu, wat voor eerbetoon (*pūjā*) die herdersmeisjes zijn gaan ondernemen. Kṛṣṇa antwoordt, dat het ondernomen was om de dochter van Vṛṣabhānu van een ongunstig lot te bevrijden. „Mijn lieve zoon”, zegt Yaśodā, „dat is stellig de dochter van Kīrti.¹⁾ Datzelfde meisje is lang geleden door mij voor U als echtenoote gevraagd.” Zij vertelt dan, dat zij in hare kinderjaren door onafscheidelijke vriendschap met Kīrti is verbonden geweest en dat, toen ze eens met poppen speelden, Yaśodā een meisjes-pop van haar aan een jongens-pop van Kīrti had uitgehuwelijkt, en toen gezegd had: „Wie zal nu, Kīrti, haar dochtertje aan mijn jongenspop geven?” Toen had Kīrti geantwoord: „Als ik eens een dochter krijg en gij zult een zoon hebben, dan zal ik mijne dochter aan uw zoon geven.” „Wie weet,” besluit Yaśodā, „of zij daar nog aan denkt”. Op dit moment komt Rohinī, de moeder van Balarāma op, om te melden, dat 't zoo aanstands de tijd zal zijn om de koeien te melken, en dat nu de beide jongens het maal moeten komen gebruiken. Als ook Balarāma en de oude Nanda geroepen zijn, gaan ze allen eten. Terwijl ze den maaltijd gebruiken, wordt er een stem gehoord:

„De koeien, o vriend, met hare kalfjes vereenigd, ofschoon voldoende verzadigd door voeder en van dorst bevrijd door water, geven geen melk. Blijkbaar verlangen ze (van ons) in te drinken

¹⁾ De naam van Rādhā's moeder was tot dusverre uit de Skt. literatuur onbekend. Bij Growse luidt dezelfde naam Kirat. In het Brahmapavavarta purāṇa heet zij Kalavati (Kṛṣṇajanmakhanda 17, 28 vlgg.).

den nektar van uw maangelaat; reikhalzend uitkijkend stampen ze met hare hoeven den grond".

Als Kṛṣṇa deze roepstein, die van den herder Virabāhu afkomstig blijkt te zijn, verneemt, maakt hij zich op om naar buiten te gaan, en nu volgt weer een intermezzo, dat ik niet in eenig Purāṇa heb aangetroffen, maar dat toch ook weer zeer populair schijnt te zijn, nl. hoe Kṛṣṇa de koeien voor de herdersmeisjes melkt.¹⁾ Van alle kanten komen ze met den melkemmer in de hand aan om Kṛṣṇa te roepen, hoewel Yaśodā klaagt, dat de arme jongen, nauwelijks uit het bosch teruggekomen, nog zoo goed als niet heeft gerust:

„Ijlings uit uwe woningen gekomen, zijt gij in den nacht de deur van mijn huis binnengetroeden, uwe wijde emmers ter hand genomen hebbend. Is dan mijnen zoón de melker uwer koeien?"

Doch Kṛṣṇa, die geen roepstem weerstaan kan, laat zich niet van zijn voornemen afbrengen, om eerst de meisjes te helpen, en hij draagt zijn broeder op, intusschen hun eigen koeien tot bedaren te brengen. Nu volgt de beschrijving, hoe Kṛṣṇa met het touw in de hand, met opgebonden haren, met zijn geel gewaad om zijn middel geslagen, zich tot de koeien der meisjes begeeft, waaronder hij zich, met den emmer tusschen de knieën neerzet en gaat melken:

„Door zijn opwaarts gerichten blik boeit hij aan zijn geliefde oogen der herderin, die haar blik onafgewend op hem gevestigd houdt; en, terwijl hij overvol was van liefde en zijn lichaam beefde, liet hij den emmer los en, met zijn oog den nektar van 't gelaat der herderin opdrinkend, gelijk een eakora-vogel de manestralen melkte hij de koe op den grond (d.w.z. zoo, dat de melk op den grond stroomde)."

Zoo gaat hij van huis tot huis, de herdersmeisjes helpend, allen zonder uitzondering door liefde tot Kṛṣṇa bevangen zijn. Eindelijk komt hij, om bij 't melken der eigen koeien tegenwoordig te zijn, hetgeen ook weer in verzen geschilderd wordt.

Nu treedt Kṛṣṇa's pleegvader, die teruggekeerd is uit de vergadering der Ouden, in huis en vraagt, of de jongens nog niet van 't melken teruggekomen zijn; Yaśodā verhaalt hem, wat er intusschen is voorgevalen. Nanda roept hen nu, want de maan heeft 't midden des hemels reeds overschreden en zij moeten het door de moeder gereedgemaakte bed oogenblikkelijk „aan 't doel van zijn bestaan doen beantwoorden". Zoo komen daar de beide knapeu in huis en leggen zich te bed. Kṛṣṇa verzoekt zijne moeder

¹⁾ Vgl. Coomaraswamy, Rājput Paintings, vol. I, pag. 34 (waar eene afbeelding); vol. II, plaat 45.

al de hem dierbare benodigdheden: zijn pauwstaartsieraad, zijn baubooestok, zijn kostbare fluit en ook de kooj met de sārikā onder zijn oog neer te leggen. Dan begeeft zich ook de moeder ter ruste. Doch Kṛṣṇa, die blijkt niet slapen kan, houdt een gesprek met den vogel, aan wien hij vraagt, hoe 't wel met zijne geliefde zou gaan. De sārikā zegt, dat, als Kṛṣṇa de kooi wil openen, zij op kundschap zal uitvliegen; zij raadt Kṛṣṇa aan, zich ondertusschen met den ring zijner geliefde te troosten, die van de essentie harer bandaanraking doortrokken is. Zoo geschiedt; en Kṛṣṇa, op het door helderen maneschijn verlichte en van jasmijnen doorgeurde dak van het paleis den ring uit zijn geel gewaad losgemaakt hebbend, beschouwt aandachtig de beeltenis¹⁾ zijner aanigebedene. Als Kṛṣṇa in dichterlijke taal zijne geliefde, die hij voor zich waant te hebben, heeft toegesproken, is de sārikā alweer terug: zij meldt, dat Rādhā gezond en wel in 't huis haars vaders is, en dat zij hem doet weten:

„Vergeet niet den op 't oogenblik van 't vertrek aan mijn pols geliechten jasmijn-krans des bruigom^s²⁾, nadat gjij in 't dichte woud mij ontmoet hadt. Doe dien aan zijne bestemming beantwoorden in het liamen-pricel”.

Verder laat zij door den vogel berichten, dat zij om haar ring te zoeken naar dezelfde met liamen begroeide plaats zal komen.

Hierop neemt de dichter de gelegenheid te baat om een bizonder geliefde scène uit Kṛṣṇa's jeugd-cyclus in te vlechten, nl. die van het wegnemen der kleederen van de badende herderinnen. Als Kṛṣṇa met den vogel spreekt, wordt allerwege een verward gedruisch gehoord, dat, volgens mededeeling van de sārikā, veroorzaakt wordt door de herdersdochters, die in grooten getale in 't fraaije kleederen uitgedost in de Yamunā gaan baden. Het geluid harer armbanden, enkelbelletten en stemmen is hoorbaar tot zelfs in de woningen der herders. Kṛṣṇa vormt nu het plan om naar dat belangwekkende schouwspel te gaan zien, en staat van zijn bed op. Zijn moeder, die ontwaakt is, en zegt, dat het nog geen tijd is om op te staan, vertelt hij, dat de bewoners der herdersnederzetting volgens de aanwijzing van Nārada in de Yamunā een bad gaan nemen tot genieting en tot delging der zonden, en dat ook hij daarheen wil. Nu gaat Kṛṣṇa met de andere vrienden — Rāma moet vandaag maar op het vee passen — er snel heen en dan volgt de bekende

1) Juist zoo bevindt zich op den door Hanumat aan Sīta overhandigden zegelring van Rāma diens beeltenis: *muḍrāngūriyakamānu pratibimbam āśid rāmasya* (Hanuman-nāṭaka V. 61 ed. Vidyāsāgara, == vs. 289 ed. Kalikṛṣṇa Bahādur).

2) *vara*, in *varamallīvalayam*, zou natuurlijk ook „fraai” kunnen beteekenen.

scène van het stelen der kleederen, die gevuld wordt door een gesprek tusschen Kṛṣṇa en de Gopī's van mystieken inhoud en eindigt met Kṛṣṇa's belofte in den eerstkomenden herfst haar allen door de klanken zijner fluit tot den rāsa-dans te zullen oproepen.

Na 't vertrek der herderinnen blijft Kṛṣṇa met zijn vriend Madhumangala alleen achter, zoekend naar de plaats, waar hij te voren Rādhā heeft ontmoet; eindelijk meent hij de juiste plek te hebben gevonden, en het trekken van zijn rechterarm en 't knippen van zijn oog doen hem besluiten, dat hem geluk te wachten staat. Door een opening in 't kreupelhout ziet hij dan in de verte Rādhā aankomen, die naar den verloren ring zoekt:

„Haar liefelijk lichaam bedekt door 't met goud gesierde gewaad, de heimelstreken verlichtend door de stralen van haar oorsieraadparel, wordt de slanke Rādhā in de dichte kruipers en struiken gezien, als een bliksem-liane tusschen de wolken“.

Kṛṣṇa blijft verdeckt toekijken en luisteren.

Als Rādhā en Lalitā den ring zoeken, doch niet vinden, oppert de laatste het vermoeden, dat Kṛṣṇa, die na haar hier geweest is, want zijn voetspoor is nog zichtbaar, den ring zal meegenomen hebben en dat hij wel zal komen met den ring aan den vinger. Zij gaan nu zitten en wachten. Op Lalitā's vraag, wat zij zullen doen, als Kṛṣṇa komt, zegt Rādhā, dat zij, na hem gastvrij te hebben ontvangen, om den ring zullen vragen en dan huiswaarts zullen keeren. Doch Lalitā heeft een ander plan, en Kṛṣṇa, die dit alleen wil horen, zendt onder een voorwendsel zijn vriend heen. Nu zegt Lalitā, dat het haar plan is, Kṛṣṇa wèl, evenals Rādhā heeft voorgesteld, gastvrij te ontvangen, maar dan Rādhā, na hare hand te hebben voorzien met een krans en een mangala-sūtra¹⁾, met Kṛṣṇa in 't huwelijk te vereenigen, na onder 't uitspreken van goeds voorspellende woorden eene offerande in het vuur te hebben verricht. Op het oogenblik dat Rādhā, uit beschaaundheid haar gelaat met haar kleed bedekkend, zegt, dat zij wil heengaan, treedt Kṛṣṇa te voorschijn en Lalitā zegt tot Rādhā: „Lieve Rādhā, bied den in uw verblijf gekomen gast de zitplaats van jonge loten aan. Deze schaamachtigheid, die tegenwerkt wat plicht is, moet gij onderdrukken.“ Als zij hem door een teeken beduid heeft zich neer te zetten, spreekt Kṛṣṇa haar aan:

„Keer mij uw blikken toe, gazellenoogige; verre latend de schare der herders, ben ik hier gekomen om uw liefelijk glimlachend gelaat te aanschouwen.“

In hare plaats antwoordt Lalitā: „Ook zij is de menschenmenigte ontvloden, daar ze, als ware 't door een koord, is aangetrokken door liefde tot U; doch op dit oogenblik verleent zij, daar ze angstig van harte is door vrees voor hare moeder, niet de genade harer blikken”. Op Kṛṣṇa's vraag, waarom ze zoo beangst is gelijk 't maanlicht voor de ontmoeting met Rāhu, vertelt Lalitā, hoe Rādhā den vorigen dag op deze plek haar ring heeft verloren, en hoe hare moeder, opmerkend, dat zij dien niet aan de hand droeg, gevraagd had, wie dien ring had weggenomen, die in waarde zelfs al de schatten van Kubera evenaarde; hoe daarop Rādhā (en hier verdraait Lalitā blijkbaar opzettelijk de ware toedracht) geantwoord had, dat de jeugdige herdersknaap uit Nanda's dorp, befaamd als melk-dief, den ring van hare hand had genomen, hoe hare moeder toen Rādhā de les had gelezen en haar gewaarschuwd had voor dien moedwilligen knaap, wiens tegenwoordigheid zij had te schuwen, en, wat den ring betrof, zij zou iemand tot Nanda zenden, om hem dat stukje van zijn zoon te melden en den ring terug te vragen. Door die mededeeling is natuurlijk Kṛṣṇa ontdaan, daar hij bedenkt, dat Rādhā's ouders, hem voor een dief houdend, hem hare dochter niet zullen geven. Als Lalitā hem nu vraagt, of hij den ring heeft of niet, erkent Kṛṣṇa wel hem te bezitten, doch verzekert, hem gevonden te hebben en hij geeft te kennen, dat, als hij èn van den ring èn van Rādhā zal moeten afstand doen, hij niet langer in 't leven wil blijven. Lalitā ziet nu, dat het hem ernst is met zijne genegenheid voor Rādhā:

„De rivier”, zoo zegt zij, „kan door den stormwind nog wel uit de zee worden gehouden, de Cātaka-vogel (die van enkel regendroppels heet te leven) kan den regenwolk nog wel opgeven, de bij kan den honig en 't hert het (leven in 't) woud nog wel laten varen, doch voor U is geen wegaan van uwe geliefde mogelijk”.

Kṛṣṇa verzoekt haar nu hare vriendin te vragen, of dezo zich zal gedragen overeenkomstig het gebod harer moeder en dus hem denkt prijs te geven. In verblouende taal antwoord Rādhā, dat zij Kṛṣṇa niet wil opgeven:

„Verwijdert zich soms de liane in 't woud, al wordt ze geteisterd door rukwinden, ver van den boom, dio haar steun geeft? Laat soms de naar zee gaande Goden-rivier (de Ganges), al wordt ze ook door sneeuw-massa's weerhouden, het na, met haar huppelende golven zich oceaan-waarts te spoeden?”

Dan geeft Kṛṣṇa den ring aan Rādhā terug, die dezen aan haar borst drukt.

Nu Lalitā heeft bemerkt, hoe standvastig beider genegenheid is,

doet zij het huwelijk der gelieven voltrekken volgens den gandharva-huwelijks-ritus:

„Van lotussen wond de slanke Lalitā een cereboog en kransen, met blaren van de nalinī vervaardigde ze een feestpaviljoen, waarin de gezangen der gezellinnen weerklonken; toen, na een offerande in 't vuur van Amor te hebben verricht, vereenigde zij hen door „handgrijping” in 't huwelijk, waarbij zij bij wijze van mantra's verhalen van liefde uitsprak”.

Toen 't huwelijk zoo voltrokken was, hielden vijf geluk aangebrengende jonge vrouwen, daartoe aangekomen, de „lampzwaaiing” (*nirājana*) voor het op een bed van jonge twijgen neergezeten jonge paar: na een regen van jasmijn-bloesems en gerstkorrels op hen te hebben doen neervallen en na het tilaka op hun voorhoofd te hebben aangebracht, verrichtten ze het *nirājana* door het lampje om hen te bewegen met handen stralend van de juweelen der viñgeringen, en zij spraken zegenwenschen over hen uit:

„Moge de dochter der Zee (Lakṣmī), die de lotus in hare hand draagt, uw echtstand beschutten; laat de dochter des Bergs (Pārvatī) uw geluk onafgebroken doen zijn; laat Bhūrṇī (d. i. Sarasvatī) doen grocien de plant uwer zaligheid, en laat de overwinnaar van Mura (d. i. Viṣṇu) U beider levensduur doen strekken tot het einde der wereldperiode”.

Nu Kṛṣṇa zijn hartewensch vervuld ziet, raadt hij, daar zoo aanstonds zijn vrienden terug zullen komen, de meisjes aan, zich te verwijderen, en nadat Lalitā hem nog op 't hart heeft gedrukt er voor te waken, „de ontkiemde liefde niet te doen verdorren door 't scheidingsvuur”, gaan eerst de herdcrinnetjes weg en daarna Kṛṣṇa met de na haar vertrek teruggekeerde herdersknapen.

Vijfde bedrijf. In het volgende, waarschijnlijk HET VIJFDE BEDRIJF, treedt Lalitā zuchtend op, zich beklagend, dat zij Kṛṣṇa wel gewaarschuwd had, de arme Rādhā niet alleen te laten, die in liefdepijn en twijfelingen verkeert. Zij zoekt Kṛṣṇa, dien zij eindelijk in den tuin voor Nanda's woning, in diep gepeins verzonken, aantreft. Immers de vereeniging met Rādhā is nog steeds een diep geheim, en ook Kṛṣṇa treurt over de scheiding. Doch Lalitā heeft een list bedacht: Kṛṣṇa moet zich als meisje verkleeden en dan meegaan naar de woning van Rādhā's ouders, waar hij moet worden voorgesteld als een bewondéhaarster van haar, knap in 't schilderen en ervaren in de zangkunst. Kṛṣṇa doet, zooals zij voorstelt: hij verdwijnt achter 't scherm en komt na een oogenblik verkleed terug, en wel zoo volkommen vermomd, dat zelfs Lalitā hem aanvankelijk niet herkent, maar eerst door zijn fluit ontdekt, dat het toch

Kṛṣṇa is. Beiden komen dan in het land van Vṛśabhānu, Rādhā's vader, aan diens paleis, dat schoon is als de Kailāsa. Hier wordt zij door Lalitā binnengeleid en in Rādhā's tegenwoordigheid gebracht, die haar hartelijk welkom heet en haar vraagt, wie zij is, waar de woonplaats haars vaders zich bevindt, en wie hare ouders zijn. De als meisje verkleede Kṛṣṇa antwoordt:

„Śyāmā (de donkere, vermomde naam voor Kṛṣṇa: „de zwarte”) heet men mij, o lieve; mijn geboorteplaats is Nandīśvara; Premalatā („Liefdeliane”) geheeten is mijne moeder, en mijn vader draagt den naam Abhilāṣa („verlangen”).”

Nu noodigt Rādhā haar uit dagelijks te komen en zich met haar te vermaken aan den heerlijken lotus-vijver voor hare woning, waar de lianen zoo welig tieren en de lotussen bloeien. Er ontspint zich een gesprek, waarin Rādhā aan Kṛṣṇa en Kṛṣṇa aan Rādhā een raadsel opgeeft. Rādhā zegt: „Denk eens na over mijn raadsel.” De woordelijke zin van Rādhā's nu volgende raadselvraag is:

„Weet gij, waarom de antilope zonder hoorns en van levenskracht ontdaan, die schittert als antimonium, wanneer hij door dorst gekweld is, zich niet begeeft tot het vlammen-dragende water?”

In de woorden is evenwel voor een goed verstaander ook deze zin verborgen: „Waarom nadert de dorstende Kṛṣṇa niet tot de lippen zijner geliefde om zich te doen kussen?”

In plaats van de oplossing te geven, antwoordt Kṛṣṇa zijnerzijds met een raadselvraag, waarvan de letterlijke betekenis is:

„Waarom komt het heerlijke „na-looze” gesternte (maanhuis), dat niet in 't luchtruim wandelt, o schoone jonkvrouw, niet tot de maan (terwijl toch anders de nakṣatra's aan den hemel zich bewegen en met de maan beurtelings in conjunctie komen)?”

De onderzin der woorden is: „Waarom komt Rādhā niet tot Kṛṣṇa, wiens gelaat is als de maan?”

Een goed deel van 't nu volgende gesprek is, ten deele door de schuld des boekbinders, reddeloos verloren gegaan. In 't vervolg verzoekt Rādhā haar lieve Śyāmā (d. i. den vermomden Kṛṣṇa) haar eigen beeltenis te schilderen, opdat zij een aandenken aan haar moge behouden. Kṛṣṇa-Śyāmā maakt echter een portret van Rādhā, en als Rādhā hare bevrediging daarover uit, gaat hij nu van zichzelven een conterfeitsel maken.

„Op het doek bracht hij de beeltenis van zichzelven aan met op de kruin een menigte fraaie pauwstaartveeren, met bewegelijke lotusoogen, met door zoeten glimlach gesierde lippen, met zijwaarts ge-

bogen leden-drietal¹⁾), met de rietfluit aan den mond, met een rij lotusbladeren op de borst en door zijn sierlijke dansende passen Kāma de loef afstekend.”

Wanneer Rādhā daaraan eindelijk Kṛṣṇa in het meisje herkend heeft, wordt zij door hare moeder Kīrti geroepen.

„Rādhā, gij, wier armen zacht zijn als de jonge lotus-wortel, wier haarlokken glanzend en bewegelijk zijn, gij liefelijke, wier lichaam een ketaka-blad gelijk is, gij oceaan van aantrekkelijkheid, lieveling, waar vermaakt ge u in het door manestralen verheerlijkte binnenuis? Kom nader en breng het overig gedeelte van den nacht genoeglijk met uwe moeder door.”

Kṛṣṇa heeft nog juist den tijd het schilderij (naar 't schijnt de eigen beeltenis van Kṛṣṇa) in zijn kleed te verbergen, als Kīrti optreedt, die zegt vernomen te hebben, dat een herdersdochter uit Nanda's stad gekomen is, en zij wencht haar te zien. Nu zegt Lalitā, dat dit meisje de dochter cener vriendin van Yaśodā is, en dat zij gekomen is om met Rādhā kennis te maken: „als gij 't goed vindt, wencht zij met haar met de pop te spelen”²⁾. Kīrti moedigt niet tranen in de oogen haar aan, met Rādhā te spelen, en geeft op de vraag van Lalitā, waarom zij schreit, ten antwoord, dat het aanschouwen van die twee meisjes haar zoo aandoet, omdat daar door de herinnering aan hare kinderjaren en aan haar spel met Yaśodā in hare gedachten teruggeroepen wordt. Zij omhelst Kṛṣṇa-Śyāmā en tengevolge daarvan ontvalt aan deze laatste het schilderij, dat ze in haar kleed verborgen hield. Hoewel het 't conterfeitsel van een meisje is, meent zij de gelaatstrekken van Nanda er op te herkennen, en zij vraagt, of het niet diens zoon, de beroemde fluitdrager, zou kunnen zijn. Bij zich zelf overlegt zij, dat, indien dit Kṛṣṇa voorstelt, zij hem hare dochter zal ten huwelijjk geven. Met belangstelling vraagt zij Kṛṣṇa-Śyāmā hoe het Yaśodā gegaan is, want, zegt zij:

„Sedert Nanda's woonplaats van Gokula naar Nandikeśa en Bhānu's verblijf uit Rāvali naar hier (verlegd) is, sinds dien tijd hebben wij elkaar niet ontmoet. De mensch is toch maar geen meester over (de vervulling van) zijne wenschen.”³⁾

¹⁾ Hier en elders is dit toneelstuk in sprake van de drie ledematen van Kṛṣṇa (*āṅgulāraya, tribhūṅgāṅga*). Tot dusverre is deze uitdrukking uit geen Skt. tekst bekend; waarsch. wordt gedoeld op de sierlijke kromming van Kṛṣṇa's lijf (hals, middel, knieën), als hij op de fluit blaast.

²⁾ *yadi te rocate pāñcālikatā(m) kartum ākāṅgsati.*

³⁾ Omrent den zin van dit vers ben ik niet zeker:

*nandavāso gokulan nandikeśe | bhānor vāso rāvaler atra yāvat | tāvad vatsē
saṅguṁo nau nu cābhān | nānāṁ jantur nr̄śvaraḥ svābhilāṣe |*

Onbekend zijn de woorden *nandikeśa* en *rāvali*. Ik vermoed, dat dit laatste een plaats-

Kṛṣṇa-Śyāmā antwoordt, dat ook Yaśodā steeds met weemoed hare kinderjaren herdenkt, en dat zij eens tot haar zoon gezegd heeft, dat, toen ze eens poppen-huwelijk speelden, Kīrti beloofd had aan hare, Yaśodā's, zoon hare dochter te zullen geven. Nu draagt Kīrti aan Kṛṣṇa-Śyāmā op, Yaśodā te berichten, dat zij zich hare gelofte zeer goed herinnert en die gestand wil doen. Plotse-ling wordt op dit moment achter 't scherm een roepen gehoord, dat „niemand het huis mag verlaten, omdat er een kriegstocht op handen is; wie zou willen weggaan, die zal door den Herdersvorst gestraft worden.” Kṛṣṇa kan dus nu niet vertrekken en wordt door Kīrti uitgenoodigd dáár te blijven, dan kan hij den volgenden dag naar Yaśodā teruggaan. Zij treedt dan nu de woning binnen met Rādhā aan hare oene en Kṛṣṇa-Śyāmā aan hare andere zijde. Na hier smakelijk voedsel te hebben genuttigd en frisch water te hebben gedronken, deden Rādhā en Śyāmā in 't paleis, nadat al de vrouwen zich daaruit verwijderd hadden, te bed gegaan zijnde, den nacht verstrijken met het spel van onschuldige gesprekken en omhelzingen.— Zoo cindigt het vijfde bedrijf; in 't vervolg wordt niet meer vernomen of en hoe het huwelijk van Kṛṣṇa en Rādhā bekend wordt. Wellicht is het in overeenstemming met de Purāṇa-overlevering¹⁾, dat het huwelijk geheim blijft, zoodat voor den Indischen toeschouwer dit slot niet zoo onbevredigd behoeft geweest te zijn als 't ons voorkomt.

Zesde bedrijf. Het laatste, waarschijnlijk *ZESDE, BEDRIJF* hangt met de voor-afgaande slechts zeer los samen. Aan 't begin treedt, ontdubbeld als twee personen, de herfst-vollemaan op; zij beklagen er zich over, dat Kṛṣṇa zijne belofte aan de herderinnen gedaan, om in den eerst-volgenden vollemaansnacht van den herfst zich met haar in 't rāsa-spel te vereenigen, schijnt te hebben vergeten. Als Kṛṣṇa nu opgekomen is, herinneren die beide hem zijne belofte, en nu ontbiedt de Herder door bloote gedachte de als zijne dienares voorgestelde Tooverkracht (*yogamāyā*), aan welke hij de opdracht geeft al de bewoners van de herdersnederzetting (den Vraja) te betooveren, om den rāsa-dans met de herderinnen te kunnen houden. Te dien einde

naam is, vgl. Growse, Mathura², pag. 81: „Rāval, where Rādhā's mother Kīrat lived with her father Surbhān” (wel is volgens Growse p. 457 Rāval uit *rājākula* ontstaan, doch dit behoeft d. m. niet, en het kan wel regelrecht aan ons *rāvali* beantwoorden). Misschien is hier met Bhūnu niet Vṛṣabhānu, de echtgenoot van Kīrti gemeend, doch haar vader, die volgens Growse Surbhān (d. i. Surabhānu?) heette. Surabhānu is trouwens volgens het Brahmapavarta de vader van Vṛṣabhānu.

. 1) In het Brahmapavartapurāṇa, dat overigens het meest uitvoerig is over Rādhā (in de andere Purāṇa's wordt zij of niet, of slechts ter loops vermeld), vind ik hieromtrent geen aanduiding.

treedt Kṛṣṇa in vol ornaat op: met de rietfluit in de hand, op zijn hoofd den kraans van pauweveeren dragend, de voeten voorzien van tingelenden voctringtooi, dragend het fraaie parelsnoer en om het middel den niet bellen versierden gordel, stralend gelijk de zon door de aan de neus zich heen en weer bewegende parels, trad hij in de gestalte van den danser bij uitneindheid op. Als de herderinnen de zinnenbedwelmende fluitmuziek vernemen, komen ze aan, hare huiselijke bezigheden opgevend en hare echtgenooten verlatend. De werking van Kṛṣṇa's muziek is zóó sterk, dat zelfs een der herders, meenend een melkkoe voor zich te hebben, een stier de achterpooten vastbindt om dien te gaan melken! en in de lucht wordt plotseling het geluid van trommelslag, tamboerijn en luit vernomen, dat afkomstig is van al de goden, die daarboven Kṛṣṇa huldigen. Ingevolchten wordt een dispuut tusschen Kṛṣṇa's *yogamāyā* en een onzichtbaren persoon, over de mystieke strekking van de verlossings leer der bhakti. Intusschen zijn de herdersvrouwen gekomen en nu ontspint zich een gesprek van haar en Kṛṣṇa, waarin deze de vrouwen op haar plicht als echtgenooten wijst en ze aanspoort terug te keeren, daar zij immers in den geest in Kṛṣṇa kunnen opgaan en niet zijne persoonlijke nabijheid behoeven. Toch geeft Kṛṣṇa aan haar vurig verlangen toe en:

„Met gouden nimbus voorzien, met zijn als een donderwolk donkerblauw lichaam, brengend de liefelijke rietfluit aan zijn mond, terwijl zijn gelaat door een zachte glimlach verhelderd werd, bedekt met dichten bloemkrans, waaraan de om zijn schouders zwermende bijen als dronken zich vasthechtten, speelde hij te midden der herderinnen in dansergestalte zijn spel, hij, de éénige openbaring der hoogste verrukking”.

Het schijnt evenwel, dat dit tooneel niet vertoond wordt, want de tooneeldirekteur neemt aan 't einde van het spel het woord, om te zeggen: „Genoeg nu! Wij zijn niet bij machte om hier te vertonen het verrukkelijk spel (*chitā*) des Heeren, wiens vermogen zoo verschillend en eindeloos is”.

Met een zegenwensch sluit dan het tooneelstuk, dat door Rāma-Kṛṣṇa, de belichaming van Hari, tot stichting der Viṣṇu-vereerders vervaardigd is.

Het behoeft nauwelijks gezegd te worden, dat de boven gegeven schildering van den inhoud der Gopālakelicandrikā slechts een zeer zwakke poging is, en dat ze slechts een flauw begrip van 't origineel geeft, daar juist het dichterlijke er van wel verloren is moeten gaan en het geheel zeer bekort is. Overigens heeft men kunnen

opmerken, dat de compositie van dit tooneelstuk, volgens onzen maatstaf, vrij zwak is: er is betrekkelijk weinig handeling, en die handeling wordt nog onderbroken door lange passages, die meer van religieus-ethische strekking zijn, en door tafereelen, die door den auteur zijn opgenomen, niet omdat ze in 't stuk te pas kwamen, maar omdat ze nu eenmaal zoo groote aantrekkelijkheid hebben voor de Viṣṇuïeten, zooals het taferel van den kleederendiefstal en het geheele lautste bedrijf. Intusschen maakt het hoofdgedeelte, bedrijf 1 tot en met 5, toch een soort van eenheid uit.

Van philologisch standpunt bezien is ons tooneelstuk alleszins merkwaardig, niet alleen omdat het een soort van unicum is wat zijn compositie betreft, maar ook ten eerste, omdat het verscheidene trekken en détails uit de geschiedenis van Kṛṣṇa's jeugd bevat, die tot dusverre òf onbekend zijn òf niet in Sanskrit bronnen worden aangetroffen, en ten tweede, omdat er een menigte woorden en woordbeteekenissen in gevonden worden, die òf niet bekend waren uit de Sanskrit-literatuur òf nog niet door bewijsplaatsen gestaafd.

Moge nog eenmaal een tweede, geheel volledig, handschrift van dit tooneelstuk aan 't licht komen. Dan zal menig punt, dat nu nog duister is gebleven, opgehelderd worden.

GOPĀLA KELI CANDRIKA.

॥ om̄ namo bhagavate śrīvāsu devāya

vaiṣṇīnādavimohitāmaravadhu-
sasvedanī taruṇārkakarkaśadṛśā
nirṇyikto bhujaṁmūlayoḥ kuvalayā-
kauṇḍakarṣṇāpaharṣitāmaragaṇaḥ

5   apī ca |

nīdrāvyanjām upetya kuñjabhavane
rādhā mādhavamādhuṇipramukhitā
smeraspanditatārakākṣikamalaṁ
stā nūnaṇī vidadhātu maṅgalacayaṁ

10 nāndyante sūtra dhaṛaḥ |

aho niṣeyanī śaradindumāṇḍanā
bhramanmilindāvaligītakairavā |
apūṣya vṛṇdāvunarāsalāsyam
upāsyam atyantavilokanīyam ¹⁾ ||

15 sarve kuśīla vāḥ |

satyam uktānī āryamīśraḥ | rāsānukūlaiva rātriḥ | tathā hi |
paritalā prasaranī gandhvāhāḥ
kṛtasakhyāḥ kumudālivaktrabimbaḥ |
kvāṇayanti milindapañktayo
makarandāsavainattavṛttayah |

20

saphalibhavati nitāntamī kṛṣṇacaritrāṁṛtenāsaḥ |
nūnaṇī mānasakūlaṇī bhāti marālavallīkalitaṁ ||
ataḥ katamaiṇī prakaraṇīam āśrityopatiṣṭhāmahe | nivedayatv āryaḥ |

sūtra dhaṛaḥ |

yatraivam

mīnānīṣādīvara dhūmadhūmita dṛśāṇī
tarkākarṇānakhedakharvitasukha-
māyāvādabhujaṁgabhaṅguramano- ²⁾
yat kiṁcid dharidāsahṛtkamalī-

vṛṇdair apāṇīgāhataḥ
yo durnīrīkṣo 'hinā |
piḍasya dānāmbhasā
pāyāḥ mukundābhidhāḥ

suptasya mānonnatā
tāvac cucumbādharam |
saṁvīkṣya patyur mukhaṇ
lajjānāmadvīkṣajāḥ ||

māndyāpaḥāṇī sarvatas
śrotrābhīrūṇāṇī ca yat |
mohāmayaocchedanāṇī
prollāsi śaurāṇī mahāḥ ³⁾

1) anyānnīvi^o   2) "bhaṅgara"   3) mahāḥ | udīyataṁ iti śeṣaḥ

sarve |

vayañ tāvad bhūmikāparigrahāya gacchāmaḥ | tvam tāvad grhiṇīn
āhūya saṅgītam anutīṣṭha |

sūtra dhāraḥ |

bhavatv evam |
nepathyābhimukham avalokya |
ārye | itas tāvat |

praviśya naṭī |

ajjaūtta ko niyoō |

naṭaḥ sākṣepam |

nātrāvasaralī priye kṣudrālāpasya | nāyanī sādhāraṇyājasamājāḥ
kiṇṭu haribhaktavaryāñām

truyyantāntāni tāntācāntāni matayo   vai mānikānām mudā
vācaḥ palla vayanti tatra bhagavat-   satkīrti varṇojjvalā¹⁾ |

nānyā hi sphuradindusundaramukhī   kiṇ vāṇīni prītaye
śuddhāntalīpura cāriṇī kulavadhu-   vaktrāvindasprīśām ||

naṭī |

ārya | tadā kiṇiti pravṛtto naṭanātyaśṛṣṭāv²⁾ asau |

sūtra dhāraḥ |

sumukhi | sadāntarāle rasacarvaṇāmī³⁾ kurvatām api viśeṣato 'bhi-
nayena tāṇḍavām ākalayitum cetaḥ pravartate | tathā hi |

bhasmoddhūlitavigraho 'pi girijā-   kānto ni jāntargataṁ
śāntajyotiḥ amandāsaukhyanilayāmī   dhyāyanīś ciranī tiṣṭhati |
rāsollāsanirikṣaṇāya vanitā-   veṣeṇa vṛndātavīm
avyājanī kila yāti yāti muralī-   nādāmṛtaṇī bibhratī ||

naṭī |

kathām tadā prākṛtaracunācamatkāraṇī vinābhīnayapradarśanām |

sūtra dhāraḥ |

nahi mahākaviprauñītahānumannāṭakādiṣu prākṛtaracunācamatkāraḥ |
rasānubhāvas tu pratipadām anubhūyate 'to gīrvāṇabhlāṣayā vyā-
vahāraḥ kāryaḥ | kiṇ ca |

ākāritā vayam iha prabhūbhīḥ prakṛṣṭa-
premāśrupūrṇānayanai rasacarvaṇāya |
bhavyaṇī tathaiva bhavatībhīr⁴⁾ aśeṣabhlūtyā⁴⁾

sañcūjyate hi puruṣo 'numataḥ prabhūṇām ||

naṭī |

upadiśatu bhavān ko niyogaḥ |

¹⁾ ? °varṣmojyavālu hs.   ²⁾ naṭanādyā°   ³⁾ °carvaṇā (of °no?)   ⁴⁾ °tibhireteṣyā°

sūtrādharāḥ

ārye | tad idānīm |

yenedam nṛपानेन्द्राकुमुदिनी-
 sadyalā sāntim upaiti kṛṣṇaviraha-
 nirvāyājām kīm api prayogavishayē¹⁾
 yāvat¹⁾ sūryam¹⁾ anūrur eva vihagn-
 atra bhagavaccaraṇānalināmodamoditena rāmākṛṣṇena viracitam
 apūrvagopālakelicandrikābhidhāmī nāṭakam asināśu nikṣiptam | tad
 idānīm asyāḥ pariṣada utsavāya niyuktavyam iti

10 nātī |

kim ayam kulajo hi daṇḍino
bhavabhbūter uta bhāravelī kavelī |
racanā vacaso yato 'syā vai
bhavitā rājasado hrudutsavāya ||

15 nātāh |

ayam anyah pulakayati bhāgavatān | tathā hi |
 āśid gurjarakhaṇḍamāyāñḍanagūḍa- grūmābhīrāmākr̥tiḥ
 śrīrāmānujāpādaciñṭāmasudhā- nirdhautatāpatrayaḥ |
 audicityāmalavañśaviśrutakathāḥ śrīdevajītidvijas
 tasyāyaṁ tanayo nayoruphalito yady esa karnam gataḥ ||

na tī gurjārakhaṇḍamāṇḍaneti saṃākārṇya sākṣepaṇi karṇau pīḍhāya |
kva snchayitā nihsneḥakulasyālāpali | yataḥ |

nihsncho hi parasnehami apahanti prasaṅgataḥ |
sundarikavarībhāra- sneham āśu khalo yathā ||

25 sarasānām caraṇavinyāsam api na kṣamate | tathā hi |
 bhāti javā sakapoto²⁾ viṣamānidāghe 'pi saikate nibhṛtam |
 saumuditajaladharapatale³⁾ śusyati parito 'mbuśikarasparśat ||

n a t a l i sūkşepam |

āḥ pāpe nahi kulam eva kāraṇām snehodayasya satsaṅgamia eva
30 pradhānam | tathā hi |

pañkād utthitam indirāsaupadām
 kāntābhīḥ kamaleksaṇābhīḥ abhītaḥ
 citraṇī naiva nirasya vāśarapates
 nirvyaṭam parirabhyate pulakītaḥ
 dhatte 'ravindaṇī mudā
 karṇāvataṇīṣikṛtam |
 tuṅgūndhakārācalāṇī
 prātaḥ prasannāṇīsubhīḥ ||

ayañ tu sākṣat̄ trailokyānīrmāṇavīcakṣaṇena bhagavatā kālin-
dikūlakamāṇīyakaladhlautavallarīyarāgapūñjapūjītavadancendumāṇḍa-
le na | caladamałakamalavilocaṇavimohitavallavīvallivcellitaśarīrena
carāṇavīnyāsa mukharita mañju mañjūrasinjitasahacarīkrta milindavṛ-
de na | malaya mandamārūtāndolitakuntalāntamālitagaṇḍamāṇḍala-

vikhaṇḍitānaṅgavaibha v e n a | marakatavibhaṅgojjvalatribhaṅgāṅga-
vīmugdhaveṇuvādanasācīkṛtādharanirikṣaṇaprasa r e n a | gopālena
svadhiyānadhārūdalitāśeṣadoṣajālasnigdbahṛdayo na pratikūlaniyehi |

ko na mudam̄ samudañcati viśati mukunde 'ntarā hr̄dayam |

5 kva nu khalu doṣdoṣal̄ kumudavaneṣe samāyāte ||

api ca |

caṇḍālinus¹⁾ tuhināyate jalānidhiḥ kulyāyate dustaraḥ

kīmāśal̄ svajanāyate hi kuliśam puṣpāyate vajriṇaḥ |

rañko vai dhanadāyate parapadaṁ dvārāyate cakriṇaḥ

10 sañśāro 'pi padāyate bhagavati prīte ramānāyake ||

n a t i |

katham idam̄ pramāṇam āvedyatām̄ pramāṇasiddhaḥ vastujātam
ānandāya bhavati sādhūnām |

n a t a h |

15 sadyo bhāminī bhāratājirajānāḥ kaṇkāḥ pulindāḥ khasā
ābhīrā yavānāḥ kuvindaśavarā lokāṇi pūnānā yataḥ |
kiṇi citraṇi caraṇasmiṇter bhagavato jātā²⁾ ataś cāyasaḥ²⁾
piṇḍe sparśamāneḥ prabhāvamahimā nūnāṇi samujjṛmbhate ||
dṛṣṭāntikṛtam artham āptavākyena paśya paśya | śvādo 'pi sadyaḥ
20 savanāya kalpata iti³⁾ | kiṇi ca |

na hi bhagavaṇ aghaṭitam idam̄ tvaddarśanān̄ nṛṇām akhilā-
pūpakṣayāḥ | yannāmasakrecluravaṇāt pulsako⁴⁾ 'pi viinucyate
sañśārād iti bhāgavatam |

n a t i |

25 prāṇyo dr̄syate 'rthavādo hy āptavākyesu |

n a t a h |

siddhir eva sakalasya vastuno
dharmaṇi bhavati bhāsanāṇi yataḥ |
śiryate na rasānā kathaiḥ harāv
arthavādavacanāṇi prajalpatām ||

30 sarvavākyānām̄ eva bhagavatī mukhyayāvṛtyā pravṛttatvād bhū-
tārthatā sanarthitā sadbhīḥ |

kiṇi nāgataḥ sumukhi vārapakūjitenā
kiṇi prastarān munivadhbūr na kṛtā sārūpā |
35 kiṇi stambhato⁵⁾ na vigataḥ priyarakṣaṇāya
nāyāsyati priyatamo nu janopahūtaḥ ||

āyāty eva bhaktair ākāritaḥ | kiṇi arthavādām udāharasi |

1) caṇḍālinus 2) onzeker; jātāsataścāyasaḥ; boven sa is, als correctie, gezet wat zoowel als a als als tpa kan gelezen worden. 3) Bhāg. pur. III. 33. 6. 4) muṣkasako; vgl. Bhāg. pur. VI. 13. 8. 5) stanbhato.

n'a t̄ i |

yadi bhaktajanapriyah sa tadā tvam apy ākāraya samāyāti cen
nārthavādaṇi śāṅke |

n a t a h̄ |

5 aho priye | āyāsyaty eva bhaktānukaupī bhagavān | yataḥ |
puṇḍarīkavānabandhumayūkhail
kliṣyamānakumudāślim avekṣya |
daṇḍayan virahatāpam aśeṣanī
prīṇayamīs tuhinaraśmir upaiti ||

10 dhyānamudrāṇi nāṭayitvā kṛtañjaliḥ prārthayate |
vāmatāmarasadānasuśobhinn
īndrañīlānañibhaṅganibhāṅga¹⁾ |
locanāni saphalikuru tāvad
veṇumāṇḍita nikunñjavinodin ||

15 api ca |

āstīrṇānayanāñcalair nayavatāṇi siktāśrubhil premajaiḥ
sabhyāñām aravindalocana cirāṇi cintāviśuddhātmaṇām |
soktaṇipdeyannaśeṣa²⁾ śekharāmaṇe svātmānām ākāñkṣati
kṣoṇī kṣodayitūṇi kṣaṇena carana- nyāsais tvadīyaiḥ śubhaiḥ ||

20 api ca |

smaraṇāñd eva pāñcālī pāñcālīva vīnīrmitā |
pañcālīpurato nāṭha mālikāṇi kuru bhāṣitam ||

n e p a t h y e |

nivartaya³⁾ ito vatsān |

25 phullāñbhojagalañparāgupatañ
prādurbhūtamahendrañlaśakala- samyuktapañthajkāṇa-
dhāvantah paritali pralobhitadhiyo - - - dūrvāñkuraiḥ⁴⁾ |
kaṇṭhāviṣṭasuvartāṇipāñkhalajhāpat- vatsāḥ śāśāñkojjvalāḥ
kāraīḥ purovartinaḥ ||

punaś ca n e p a t h y e |

30 svakṣiṇīapadapaddhatim⁵⁾ anuvartamānāḥ kathaṇi nivartanīyāḥ |

t a t r a i v a punaḥ |

yāvad aham adyānavadya talpād utthāya vatsacāraṇāya pravṛtt
bhavāmi tāvad avirala premākṣaranibaddhapadyenākāritalī kenāpi |
tasya pratijñāparipālanāyopasthātavyaṇi mayā |

35 himam iva dinakarakiraṇaiḥ kanakam ivāpiha ṭaṅkaṇenaiva
drāvitamadhuṇā hrdayanī karuṇākalitenā vägyilāsenā || ✓

¹⁾ ? °bhaṅgani° ²⁾ Vooral de syllabe *de* is onzeker. ³⁾ Zoo met verwaarl. sandhi!

⁴⁾ °śakalacchudurvāñkuraiḥ, naast de syllabe *cchā*, die op 't eind v. d. regel staat,

so. m. *ta* (of *ja*?) ⁵⁾ *svakṣiṇī*

naṭaḥi karṇam dattvā śṛṇoti |
 priye | upāttapaśupavesasya¹⁾ nandakumārasyāgamanam iva laksyate |
 naṭī |
 katham |

5 naṭaḥi
 ittham²⁾ | aṅkuritaṁ mama cittam naidāghī bhūr ivāmbhobhih
 nepathye kalarāvah³⁾ |
 sumukhi vasantena mādhavīlatikā⁴⁾ | na pratyesi cet karṇam dehi
 āha ca naṭī |

10 vajñinādāḥi sainantāt prasarati bahulam kiṅkiñnām ninādo
 vatsānām esa pāda- dhvanir api nitarām rāmbhaṇodbhūtarāval
 gopālodāragoṣṭhī- vipulabhujataṭī- tāḍanottho virāvo
 nūnaṁ dhammilaṁmallī- militaparinālo vāti vāto murārehī ||
 tataḥi praviśati vatsamaṇḍalīṇ puraskṛtya sasakho⁵⁾ gopālahi |

15 naṭaḥi | priye | samāgato 'yam gopālahi |
 gaṇḍamāṇḍalaśamullasadambuh
 kambukanṭhatāṭalambitamālaḥi |
 nīlakuṇīcitavilolakacālis
 tūrṇam eti vanato vanamālī ||

20 api ca |
 cārūcandrakacamatkṛtamauliś
 cañcarīkaparicūmbitacūḍaḥi |
 gaṇḍamāṇḍalavilolavatāṇṣaḥ
 kākalīkalitaveṇur upaiti ||

25
 simerasantatir iyanī madhudviśo
 locanāni śiśirīkarotu vaḥi |
 candranirgatusudhārayo yathā
 khinnakairavakulāni sarvataḥi ||

30
 vandanīyacaraṇo munivṛndair
 nanditāmaragaujo guṇasāṇikhyaiḥ⁶⁾ |
 premarajjuvidhṛtāṅghrir ivāyanī
 cittavṛttisamakālam udeti ||

sumukhi | samānaya tāvad asya nīrājanāya sādhanam iti |
 naṭī yathā nirdiśati tathā karoti | śāśāṅkunāṇḍalam iva sacandraka-
35 vartikaiṇ nīrājanabhbājanam ādāya gāyantī copasthitā |

1) *upanta*^o 2) *ispāṇi* 3) *nepathyē* | *kalaravaiḥ sumukhi* enz. 4) Dit schijnen nog
 de woorden van den Sūtradhāra te zijn, waarmee hij de naṭī aanspreekt. Moeten het
 nom. pr. fem. gen. zijn? 5) *sasakha* 6) °*saṇghyaiḥ*

nāṭaḥ |

harśāśrubindubhilī prokṣya pradīpaṇī paritalī priye |
 aravindadalair bhūyāḥ pūjayantīva vikṣyase ||

sāmājīkāḥ prati |

5 ayamī sākṣat̄ parapadañāyako bhaktānugr(ah)ārtham āvirbhūto mayo-
 pasthāpito madājñayeyam¹⁾ mama gṛhiṇī nīrājanabhañjanam ādāyo-
 pasthitā | paṣyantū bhavanto 'pi svasvabhāvena |
 sāmājīkā viḍhṛtāñjalipuṭā avanatañastakās tashuhī |
 naṭī nīrājanamudrām̄ darsayati |

naṭo varṇayati²⁾ |

marakatamukuranibheṣu³⁾ sphurati śoṣāṅkaḥ pradīpākavyājāt |
 candra kavartimayūkhailī śekharabhuṣāntarālabimbeṣu⁴⁾ ||

kusumair abhivarṣya prāṇamanti sabhyāḥ | ✓

ne ṣath y e |

15 āḥ pāpa durātman śailuśāpasada kvāpanito 'nācaritaprātarabhya-
 vaharāṇo vanamālī |

nāṭaḥ |

priye | ko 'yamī kalakalaḥ | karṇamī dehi |
 āḥ pāpeti punaḥ paṭhati sma |

20 priye | ayamī ko'pi gopakumāraḥ prakupito 'smāsu prāyaḥ |
 tataḥ praviśaty⁵⁾ udyatadañḍo lambakaccho dhṛtamayūrapiccha āḥ
 pāpeti paṭhan lambālako gopālaḥ |

nāṭaḥ paścād vilokya |

aye |

25 krodhāruṇīkṛtavilocanadurnirikṣo
 bhrūvallivisphuraṇadarśitapāṇīmagābhāḥ |
 daṇḍāvaghātaśiḥilikṛtabhūmībandhāḥ
 ko 'yamī priye⁶⁾ samupayāti kṛtāntamūrtih ||

api ca |

30 ghoṇūputam priyatame ghaṭayan nītāntam
 valmīkarandhraṁ iva mārutaphūtkṛtena |
 gātrāṇi vepayati tāmramukhaprabhābhīr
 dāvotthavahnīr iva bhūruhapullavāni ||

ataḥ svāminām̄ prāṇamīpasaṇām̄ evāsmākam itaḥ śreyalī | svāmin
 35 naīmaskaromi | gacchāmī | gopadañḍāvaghātabhiyā punar gantum
 api na śakto bhavisyāmīty uktyā ubhau niṣkrāntau |
 | tataḥ⁷⁾ prastāvanā | ✓

1) ējñayeyā 2) Onzeke: naṭa varṇayati (?) hs. 3) °mukara° 4) °ṣeṣaru° 5) praviśati

6) De syllabe ye ontbrekt. 7) sic.

kṛṣṇaḥ | are durvinītagopātmaja kim aparūddham te yenāyam
dañḍapradarśanenāpasārito naṭaḥ |

gopālaḥ | ayam evātidurvinīto¹⁾ yo 'samaye tvām ihājuhāvā |
kṣamasva bhagavan duruktavacanām me |

5 yah ko 'pi yatra kutra prathayati nāmāvalīṁ bhavataḥ |
hāsyād vā bhramato vā gacchasi ko 'yaṁ nisargo 'sti ||
api ca |

tātas te 'khilagopainūrdhamukuto
mātā hanta mukundakalpalatikā
10 yat tvām dhāvāsi lubdhavat kalayitum
tat te mādhava nocitam kulavatām
api ca |

vikhyatapuṇyāḥ kṣitau
sūte 'rthinalā kāñkṣitam |
kṛṣṇeti saṁbodhitas
etat kalañkāspadam ||

yad bālye navanītamātram akhilām
dattam yad vrajasundaribhir abhito
15 nedānīm ucitam nītāntavanītā-
drṣṭvai(ta)d guṇalāghavam tu bhavataḥ
api ca |

cauryeṇa mātūr gr̥hād
lāsyāya hāsyāya tat |
neutrārvindātīthe
kanyām ca ko dāsyati ||

kṛṣṇaḥ |

jātaṇi loke vastumātrām yad etat
karṇāyattam²⁾ bhuktaye tat phalānām |
20 hanūho jāto nandagehe janānām
bhāvādhīno nāparanī me nimittam ||

ato me sarvatrānusaraṇe kalañko bhavitā ced bhavatu | svabhāvas
tu dustyajah | tathā hi |

matto 'pi bhramarahi kalindatanayā-
25 āhūto hi punah sugandhasacivair
āyāto yadi khaijariṭapaṭalair
kiñ tāvan madhupahī svabhāvasaraṇīnī
mā prayacchantu me ke 'pi kanyā vrātuparāyanāḥ |
ahaṁ eva śaratkāle venūnā samupāhvayे ||

30 gopālaḥ |

bhavatu tadā kiñ vivāhena | tatho cen nocitam ekatra kārkaśyam |

kṛṣṇaḥ |

kutra mayā (kā)rkaśyam ācaritaṁ dhūrta |

gopālaḥ |

dattam³⁾ tāvat prātarāśāya mātrā
pātre citraṇī pāyasam cāru cāru |
no bhuktam tan nīrajākṣī yaśodā
(bā)śpavrātaiḥ siñcatīvāvatasthe ||

1) °nītāḥ 2) karmāyantam 3) datta

tatra rohiṇī |

kasmād bibharṣi vāmoru locane vārivipluṣam |

indīvaradadaladroṇī sthūlamuktāphalaṁ yathā ||

yaśodā |

5 āryamātar na jāne 'ham bālakalūkupitalūkutalū |

gato vṛṇḍāvanaiḥ rantum abhukto bālakaiḥ¹⁾ saha ||

rohiṇī |

kati santi gṛhe bālā bāle bālendusundari |

yenāyam atasīguechcha- echavilī prakṣobhitas tvayā ||

10 kṛṣṇaḥ |

tatas tatalū |

gopālakaḥ |

yat tu yaśodayā bhavantam uddiṣyoktam tan nāhanī sākṣād vak-
tum kṣamah |

15 kṛṣṇaḥ sāśāṅkam |

tathāpi tathāpi |

gopālakaḥ |

yathāhanī gopair anabhihataḥ syāmī tathā kuru |

kṛṣṇaḥ |

20 tathaiva bhaviṣyati |

gopālakaḥ |

rohiṇī kāpi kiśorī netum vaiśākham āgatā sadane |

tām āha me purastād urasi dhṛtam kandukam tv anayā |

tadā mayā vilūrītāyās²⁾ tasyā anunayārthaḥ talapradarśaneneti
25 proktam |

capalakuraṅgavilocana vismitam adhunaivā na smarasi |

bhūyo bhavitum ihechhasi jāne dāmodaraḥ prāyah |

rohiṇī | etan madbhāṣitaiḥ tathyam iva matvā bhojanam apāhāya
vatsamanḍalīḥ puraskṛtya gato me muḍundalū |

30 kṛṣṇaḥ |

satyam vadasi māṭraivaiḥ pratibodhitā rohiṇī |

satrāsam vadananam ākalayya gopālakaḥ |

naivam nāthāham eva vacmi | tathāpi |

gokulakuṁudavanālī virahadineśānīśubhir nitarām |

naivollasati guḍālaka- daśanavilolānīśukiñjalkaiḥ³⁾ ||

api ca |

vanam iva mādhavarahitaṁ rajanī candrānīśubhir vidhurā |

matir iva vigatavivekā gokulavīthī tvayāpetā ||

¹⁾ balakaiḥ balakaiḥ   ²⁾ Onzeker (vijjītāyās, hs.)   ³⁾ daśana° of dr̥śana°?

api ca |

naudāyatanaśamīpe

alikulam iva kṛtamukule

tava mukhakānticchaṭāvidhure |

kamale gopījano bhrāmati ||

kṛṣṇaḥ |

vayasya gopālaka | satyam evābhuktvaivāgato 'smi na smarāmi |

gopālakaḥ |

tvam tv adyaivam āgato 'si |

sāyaṇ¹⁾ vatsakam āturā vipinato

gaur ullasatpañkajam

prāṭaṭ jālakamālinītarulataḥ

saṃptyajya bhṛṅgā iva |

saṃketaīn rajaṇiṣu nīrajanadīśas

talpād upetā yathā

no cittikṛtaḍarbhaśūkavikṛtil

prāpto 'si bhaktāvanīm ||

api ca |

tyaktā sā sārikeyam

kṣaiṇam api namitā no purasthā yaśodā

saṃśliṣṭo nāpi nandas

tanayaratikalā- kandalībhutagātrah |

bhrātar bhrātāḥ kva yāsi-

tyānugaditam atho na śrutanī te baśasya

prāṇapreṣṭhāpi vanīṣī

śāyanam upagatā prāpitā cāpareṇa ||

kṛṣṇaḥ |

sakhe | satyam na smṛtām bhaved iti |

na tatho me priyatama ātmayonir na saṃkarah |

na ca saṃkarṣaṇo na śrī²⁾ yathā bhakto mama priyah |ato vayasya prayāhi goṣṭham | drutam eva mātarāmī saṃāśvāsyā³⁾

prātarāśanāya bhojyasaṃbhāram iti |

gopālakaḥ | mātrā pratibodhito jayantaḥ | vatsa jayanta |

yamunākūlakadambā- echāyam upāśritya bālakair yuktaḥ |

kvāpi bhaviṣyati nūmaṇī guechopādāya bhojyasaṃbhāram |

iti pratibhāṣito jayanto bhojyasaṃbhāram nītvā drutam adhūnāga-
niṣyati | atra yathājñāpayati devalḥ |

iti niṣkrānto gopālaḥ |

nepathye |

aho karman namaś te 'stu yenaiva⁴⁾ bhrāmitāmī⁴⁾ jagat |

kva sā palāluśayyā me kvedāmī vanaviceṣṭitam ||

dhītas tavopalabdhīś ecd yena nīto daśām imām |

vetradāṇḍaprahāreṇa jānubhaṅgaiḥ karomy ahām ||

kṛṣṇaḥ |

subala | ko 'yaṁ vetradāṇḍaprahāreṇa vidbātāram apī gatajānum
karoti |

subalaḥ |

pratibhāti śabdēna jayanta iti | prāyah saṃāgato bhojyasaṃbhāram
nītvā sa eva |¹⁾ saṃnya 2) śrī 3) śvāsyā 4) yenaivaibhramita

kṛṣṇaḥ |

karmāṇi dattvā punah śrūyatām |

subalaḥ karmāṇi dadāti |

nirviṣṭā¹⁾ girinirjharā ravisarin-

5 dhvāntakrāntitamālakānanabhuvo

vyālīphūtkṛtihṛabhbhījanikāḥ

hālikāṇi bhavati śramo na milito

sthānaṇi nodvahate katilī kaṭutarair

pādau me naṭataḥ paṭo 'pi vigataḥ

10 bhrāmaṇi bhrāmaṇi alaṇi nagendragaḥāma-

dronībhutatanur nate hi śrasi

nīrāvātāmbarā²⁾

jhilliravāliśayāḥ |

kālikarāle hitā³⁾

nīlotpalāṅgo harīḥ ||

nādair vinaṣṭe śruti

kāṣṭhāyitaṇi me vapuḥ |

dronīṣu nīdrāyito

dronāudarāṇi bībhṛataḥ ||

gacchantu gopabālā

dāsīputrā diganteṣu |

phalitaṇi mamaiva bhāgyaṇi⁴⁾

bhokṣye 'ham bhojyajātaṇi vai ||

kvedaṇi śikhariṇībhāṇḍaṇi

nāsām āpyāyati dhruvam |

15 pītvā patrapuṭaiḥ suptvā

tato gacchāmi keśavam ||

śrutyā subalaḥ |

kiṇi bhāṣate 'yaṇi svāmin |

kṛṣṇaḥ |

śrūyate bhavatāpi | nirlajjo yadi śikhariṇīṇi pītvā gacchatī cet sarve
20 vañcītā bhaveyuh | ata uccatarum ārubya dṛṣyatāṇi kutrāyaṇi balā-
tiduṣṭaḥ |

subalaḥ tathāiva karoti |

are 're jayanta | ihāgaccha sasakho gopālaḥ tvām ākāñkṣan
vartate | jīvitum icchasi cee chikharīṇīvyayaṇi mā kuru |

25 dṛṣṭim utthāpya jayantaḥ |

kutrāsti gopālaḥ | ko 'yaṇi śikhariṇīvyayaṇi varṇayati⁵⁾ |

subalaḥ |

daṇḍayitā khalu kudhiyāṇi siydhīyāṇi saṁtoṣakāraṇaṇi kṛṣṇaḥ |
krīḍati yamunātire nīrenāpyāyati prāṇān ||

30 jayantaḥ |

ucitam evāya nīreṇāvāpyāyanam | tathā hi |

ānītaṇi⁶⁾ madhu madhuraṇi nātrā premātiveśena⁷⁾ |

tyaktāṇi kimiti nitāntāṇi⁸⁾ krīḍākṛṣṭena cetasā nūnam ||

tasyaivedaṇi phalaṇi |

35 tataḥ praviṣṭo mastakanihitasaṇiḥbāraḥ khaṇḍībhūtāpādo daṇḍam
avaṣṭabhyā jayantaḥ |

¹⁾ of staat er *nirligā?* ²⁾ °tīrāva° ³⁾ of te verbinden: °kurālehitā? ⁴⁾ *bhagya*

⁵⁾ ? *vyāṇīrttayati* hs. ⁶⁾ *ānīta* ⁷⁾ sic ⁸⁾ *nitānta*

pādanyāsasamuccaladdadhikāṇā-¹⁾ līḍhānano nirgata- •
 śvāsatrāśitasajjnaś capaladrg viṣvakāsirovesṭanah |
 skandhāropitaśākapākanicayo droṇaudanaiṇ mastake
 bibhrat sañcalito²⁾ yathā sukalabhaḥ prāpto jayanto 'bhavat ||

5 sarve sahāsam | jayanta | pādābhivandanam kurmaḥ |

jayantaḥ | abhvādayantu pādān nādān kurvantu sārvato gopāḥ |
 dāsyē naiva bhavadbhyo hāsyenāpi prapūlikākhaṇḍam³⁾ ||

10 kvāsti nandanandanaḥ | aho ayam eva prāyah |
 dantajyotsnāvamarśais tirayati tamasa(h) stomadhārām apārām
 yacchau nīlāravindā- yatadalanicayām sārvato vīkṣitena |
 yasyālolālakālī dalayati nītarām rūḍhakandarpadarpaṇ
 bhūyo dhāmmillabandho janayati dayayā yośitām tatpraroham ||

15 deva | nāmāskarom | kim aparāddhaṇ mayā |
 (kr̄ṣṇaḥ) | mayā te kiṇi kṛtaṇi yenāparādhinam ātmānaṇi sañbhāvayasi |

jayantaḥ | abhūktvā gamanam eva⁴⁾ | prasthite tvayi yaśodayā māṇi praty
 20 uktaṇi | vatsa jayantādyābhuktvaiva gopālo vatsān upādāya gataḥ |
 tasyedam bhogyaṇi vāstūpanaya | anye sarve gata vayasyās tvam
 evātra pratibhāsi | tadā mayā tava bhogyaṇi gṛhitvā pravṛttam
 25 tāvat subalādīnām itaresāṇi mātaro mām īpanīya pṛthak pṛthag
 bhojyaṇi daduḥ | mayā vicintitam ity ekena mayā voḍhuṇi na
 śakyate | bhavatu yāvad gopālasaṅgamō bhavisyati | idam eva
 māma pāthyeṇi bhavisyati hastāgatāṇi kimiti pariharapīyam iti
 dṛṣṭyā mātrā bhojanāyā⁵⁾ ākāritena⁶⁾ mayā na bhuktam | na
 copasthāpitam mātrānītaṇi pathi bhogāya |

subalādayaḥ kr̄ṣṇam upetya karne sañcūcuḥ |
 30 kr̄ṣṇa | kim ayam asabhyo vinodāya vadaty uta tathyam |

kr̄ṣṇaḥ | paścāt praśṭavyaḥ |

punar jayantaḥ |

vāgyāpāram nivartya⁶⁾ maddaśāvagamyā | tada mayā sārvam nītvā
 35 tataḥ prasthitam atālārabho⁷⁾ |

1) °sañucchalad° 2) sañcalito 3) khaṇḍama (of svāṇḍama) 4) evaṇi 5) sic,
 1. °nāyākāritena 6) onzeker, nivarntma hs. 7) sic; is er bedoeld: atāḥ | bho?

• kveyam̄ nīdrā kuṭīre kva ca gahanavane kaṇṭakeṣu pracāraḥ
 • kvāyam̄ nīhārahārā- valimilitamarut- tāṇḍavenātikhedah |
 • veante 'ngāni śīrṇā radanapariṇatih śītakampāvaghātāt¹⁾
 • prāpteyam̄ bālyabhāvē vāpuṣi ca bhagavāṁs tvatkṛpāto jarā me ||

5 kṛṣṇaḥ |

vayasya | parārtham̄ avasādanam̄²⁾ bhūṣaṇam̄ eva satām | tathā hi |
 hemante himasarāṇīṇ sahanti śīrṣṇi
 kliṣyānte davadahanair nīdāghakāle |
 varṣāsu kṣayitauco 'pi vārivaraśair
 nodvegaṇ dadhati mahīruhāḥ paresu ||

10

jayantaḥ |

aho vibhrāntaniśrenīm̄	āśrito 'yam̄ māhījanah
acetaṇopamānena	cetanaś copamīyate
ātmanaś ceha kāmāya	priyam̄ sarvam̄ iti śrutiḥ
15 khidyamāne kathām̄ tasmin	puruṣārtho bhaviṣyati
bhavatu yadā paropakṛtir eva bhavatsiddhāntaḥ tadā tvayaiva	
sāṇprakṣaṇīyah svasiddhāntaḥ tathā hi	
bhārasyodvahanān me	bhavatu bhavān ³⁾ śreyasāṇi hetuh
bhūyāṣaṇi yadi bhokta-	nupakārityam̄ mamaivāstu

20 kṛṣṇaḥ |

vayasya | kiṁ ānītaṇi kasya kasya ca sāṇbhāraḥ |

jayantaḥ |

tava ca mama ca ko 'nyo 'trārhati vibhāgīkartum athavā	
yo 'yaiṇi vastukalāpo	yasya ca yāvān vibhāgato 'py asti ⁴⁾
25 ardhaiṇ tac ca madīyaiṇ	tv anyasyārdhaṇ mayā klptam

kṛṣṇaḥ |

are durvinīta kathām̄ tavārdhaṇ parakīyam̄ vastu |

jayantaḥ |

satyam̄ janaśrutis tv eṣā nūnam̄ atra pratīyate	
30 vāruṇī tatra sarveṣām̄	yatrāha nṛpater vadbūḥ
aho 'yaiṇi vṛajarājakuṁāro 'py anyāyyam̄ brūte	

sarve sahāsam |

kathām̄ anyāyyam̄ jayanta⁵⁾ asmākaiṇ svakīyam̄ kartum icchasi⁵⁾ |

jayantaḥ |

35 bhāras tu śirasto 'vatāryatām̄ |

sarve tathaiva kartum̄ pravṛttāḥ |

1) °kampīva° 2) avasādanam 3) bhavāna 4) 'thasti 5) l. jayantasmakam, of icchati.

jaya ntaḥ svagatam |

aho uttāraṇāvasara¹⁾ eva svīyam hastikurvanti cet kathaṇ me
dāsyanti | ato niścītya paścād adho neyāḥ |

prakāśam | dūrata eva sthīyatām dūrata eva sthīyatām | ādāv any-
5 āyyam śrūyatām |

kāṣṭhād atikāthineyāḥ jātā mṛṣṭir²⁾ na me jātā |
katham iti madhuram udāram tv īnītam kaṣṭatobhatal³⁾ ||

ato 'rdhaṇ jayantasya neti bruvato nyāyyam⁴⁾ |

kṛṣṇaḥ |

10 matsakāśam upanaya | māṇi na pratyesi |

jaya ntaḥ |

bhavatu tathā | ete tu hastākṣepam mā kurvantu |

kṛṣṇapura⁵⁾ upasthāpitam kāṣṭhād⁶⁾ uttārayan vakribhuya nipaṭītaḥ
kṛṣṇāt tāvad utthāpito gopaiḥ sarveṣāṁ vastv āsannīkṛtya⁷⁾ śrīkrīṣṇā(ya)
15 bhāgum prayacchati |

iyaṁ tu deva phisirīnī rodanām dūlikā nodakā bhāṇḍopalāḥ kūpā
gharvatā laṭakāḥ⁸⁾ phelikā raghāliketi |

anye gopāḥ |

re re durvinita kiṁ vadasy apaśabdena | śikhariṇī odanām pulikā⁹⁾
20 modakāḥ khaṇḍopalāḥ pūpāḥ parpaṭāḥ vaṭakāḥ phenikā rasālikā
çeti vaktavyam |

jaya ntaḥ |

satyam satyam | punas tathaiva |

kṛṣṇaḥ muṣṭiprahārena |

25 kiṁ vadasi dhr̥ṣṭa |

jaya ntaḥ |

svamin | śīṭāramakṣutṭṛḍbādhān¹⁰⁾ nātiviśuddhā varṇasañitatir
mukhān¹¹⁾ niḥsarati¹¹⁾ |

kṛṣṇaḥ |

30 tarhi gopakānām api dāyaṇi yathāruci dehi |

jaya ntaḥ |

bhavatu | bhavataiva maddattam dīyatām ādau subalāya |

1) ^{sare} 2) pr. m. *mṛṣṭir*, sec. m. *mṛṣṭir* 3) sic! corrupt! 4) l. 'nyāyyam? 5) ^{pura}
6) *kāṣṭhād* 7) *āsannīkṛtya* 8) *laṭakāṇ* 9) *pulika* 10) ^{vādhāt} 11) *mukhāntiḥsa*

kṛṣṇaḥ |

kim dattām subalajananyā |

jayaṁtaḥ |

deva | sadya eva kṛtāni dugdhaphalāni subalamātrā preśitāni
5 cailāñcalābaddhāni¹⁾ prayaccha sudāmne ghṛtamodakā(n) stokāya
madanamodakān sarvebhīyah sarvāṇi prayacchety upararāma |

subalaḥ bhagavatā dattām vastrapoṭalīm unmucya sahūsam |
are kitavaśiromane kimity avahelanām karoṣi |

kṛṣṇaḥ |

10 subala | kim asti |

subalaḥ |

svāmin | mātrā prahitāni dugdhaphalakāni svayam bhuktvāpakvāni
visatindukāny audumbaraphalāni mahyam dattāni |

sudāmā poṭalīm unmucya |

15 apasada | kim ānītam idam | indravāruṇīphalāni kbarjūraphalāni |
kvā modakāni |

stokāḥ saśokaḥ |

durvinīta kim ānītam bhuktvā madanamodakān |
ugragandhīni tivrāṇi phalāṇi arkataroh kim u ||

20 jayaṁtaḥ |

kṛṣṇa | sarve mithyābhīśaṇśināḥ |

māṭṛbhiś ca samānīya baddhvā²⁾ cailāñcale yathā

tathā mayā samānītam vastujātam idāṇi hare ||

sudyumnaṣyeva samījātaṇi strītvāṇi phalavipākataḥ |

25 gopānāmī mandabhbhāgyānāmī kiṇi kurmo 'tra vayaṁ prabho ||

kṛṣṇaḥ sūṣāṇkam |

māmāpi tu kim api vai parityam tu nācaritam anena |

svabhojanasāṇībhāram avalokayati | dīṣṭvā prahrṣṭāḥ kṛṣṇaḥ sar-
vatra vilokya |

30 aho nivṛtteyam rātriḥ |

subalaḥ |

kathaṇi vijñāyate bhavatā |

kṛṣṇaḥ |

saṁśūcayati niśāntam kaiśravīṇī saṁkucaṇtīyam |

35 nayanaśrīr iva sudṛśāṇi gurujanasavidhe kulastrīṇām ||

1) °calovaddhāni

2) pr. m. labdhā(?), sec. m. vadhdhā(?)

api ca |

muñcati himajalakañikā latikeyaṇi candrañirmuktā |
sadyaḥ prośitamatikān¹⁾ nāyanasarojād ivāmbūni ||

kālindīpulinośitā kamalini-

vṛndesu tulyādhisū

prauḍhānalpahimāñśudīdhitiśara-

vrātaiḥ kṣatā marmasu |

seyaṇi sañprati cakravākavanitā

taɪr eva sākaṇi punaḥ

sañphullānanakuñmalaiḥ pramuditā nūñamī narīnṛtyate ||

aho subalīyaṇi bhagavān anibaracūḍāmaṇiḥ samuditaḥ²⁾ | sañprati
tuhināñśus tu bhīta iva lakṣyate | tathā hi |

prasaranti³⁾ tigmaraśmeḥ kiraṇā iti śaṅkayā prātāḥ |
sañkocayati nijāñśūn tuhiṇāñśur maṇḍalavyājāt ||

bho subala | .

saṅitas tīre tīre bhāti nañvāñkurā⁴⁾ bhūmiḥ |
bhāsā ḡaruḍamāṇīñāṇi vibhrāntiḥ kurvatīveyam ||

vayasyeha vatsā apaḥ pītvā tṛṇāni carantu vayam api ecchāsaṁ-
īpe mādhabāñnikuñje navakisalayāstarane tāvad upaviṣya jayantena
samāññitābhyaवाहराणीयाणि saphalikurmo yadi rocate vayasyāñām |

jayantaḥ |

mama tv idam eva rocate |

icchanti ke 'pi kīrtiṁ ke 'pi bhuvo rājyam akiṣṭam⁵⁾
ye tu vayaṇi kāmanīyaṇi dhyāyamāḥ⁶⁾ sarvadā bhojyam ||

sarve padāntare |

idam eva yanunākūlam |

ākārayanti vihagā bhavataliḥ purastād

āruhya nīpaśikharāṇi manoharāṇi |

sañphullavallimilitāni nijājireṣu

sañveśanāya mahatāṇi hi nisarga eṣalī ||

upaviṣatu bhagavān navakisalayaklptaparamāñsane⁷⁾ |śikhināñ śirasi vidhunyan marakataḥhaṅgābhīraṁ⁸⁾ picchāni |kurvaiñlocananalinaṇ⁹⁾ śrutipathasañcāracāturīniratam ||

sarve copaviṣṭā maṇḍalākāreṇa |

punaś cākāśe |

aho gopāla | aho gopāla |

kṛṣṇo niśamya |

35 subāhur iva pratibhāti | karṇam dehi |

¹⁾ ? prośitamatikāṇi hs. ²⁾ samudritaḥ ³⁾ prasarati ⁴⁾ nañvāñkur ^{5), sic!}
1. akiṣṭam? ⁶⁾ sic! 1. dhyāyamāḥ ⁷⁾ klpta is onzeker; er staat klasa ⁸⁾ 1. °bhīraṁa
⁹⁾ kurvallocanalināṇi

sarve karṇam dattvā śrīvanti |

vibhrānto 'haṁ saumāntād upavanavalaye tvatkṛte nandasūno
 kvāsi¹⁾ śrīmann idānīm hṛdayakumudimī kheda candrābhīrāma |
 nāhaṁ vāṇīśīnīnādā²⁾ mṛtam idam api ca tvatprayuktām³⁾ kṛpātah
 5 prāyo neśā bhavanti svasukham anurātā duḥkhabhājah paresām ||

• tatraivānyah⁴⁾ |

mātūr eva na jātas tarhy anyeśām kutah |
 rudatī vatsa vatseti virahāc cañcalā muhūlī |
 mātā na prāpitā prītiṁ kim asmin kathayāmy ahām ||

10 sarve |

kṛṣṇa | subāhur evāyam |
 tava vadānaviyoga- vyādhībbih khinnacetah⁵⁾
 paripāthati tatheyam⁶⁾ sārikā kāpi cānyā |
 • śithilavacanabandho bāspasāmīrudhakaṇṭhah
 15 kamalanayana loke dustyajas tvatprasaṅgah ||

kṛṣṇaḥ |

kim ahām subāhūm vismṛtyāgato 'smi | tadā svātmāiva vismṛtaḥ |
 re re subāhō kvāsi saṃprati | dehi bāhubandham |

jaya ntah |

20 vismṛtyaivāgato bhavān kimiti vṛthā snehaṁ viḍambayati |

kṛṣṇaḥ |

aye gatatrāpa na mayā vismṛtaḥ | tathā hi |
 talpe cetasi nīto nīdrādūtyā nīśāyāmī me |
 subalānena⁷⁾ viyuktamī nātmānāmī saṃdadhe tāvat ||

25 idānīm evānubhūtaḥ subāhuviyogah |

jaya ntah |

ko 'nya uttarasamarthanā samarthas tvattaḥ |

subalaḥ |

20 kṛṣṇa | veṇur āpūryatāmī | tena nīdarśitavartmā svayam evāgami-
 syati |

kṛṣṇas tathaiva karoti | tadānīm tu |

bhrūgāḥ pādmeṣu khinnā madhuramadhusaṇī no pibanti prapannā
 na spandante tarūṇāmī kiśalayanivahāḥ⁸⁾ pakṣīṇo na svananti |
 ghāsagrūsesu vatsāḥ⁹⁾ svavadanasaraṇīmī⁹⁾ nādhikurvanti bhoktūmī
 25 mandamī mandamī caranti dhvanihṛtamatayah kṛṣṇasārāḥ sadārāḥ ||

1) *hāsi* 2) *vāṇīśīnīnādā*^o 3) *tvet*^o 4) *tatratraivānyah* 5) *khitta*^o 6) *tatheham*
 7) *subalāne* 8) *kiśalaya*, met s 9) *vasvatsāvadana*^o

tataḥ praviśati yathānirdiṣṭaḥ karadbṛtasārikaḥ sāśrunayano nānda-prahitānukārasādhanakakṣaḥ subāhuḥ | tathā hi |

10 matulañ candraṅkabhūṣaṇo mukhaividhu- vyādhūtanīlālakaḥ ·
pīnāṁsaḥ karapañkajāntavipula- śrīsārikapañjaralī |
5 mandasmerasudhābhīṣiktaśujanāḥ pītāmbarāḍāmbaro¹⁾
gaurāṅgo bhagavatpriyo 'tisukhadāḥ. prāptaḥ subāhuḥ puraḥ ||

s u b ā h u ḥ |

sārike | vāṇīśidhvaniḥ prāyaḥ kṛṣṇasāmūnidhyam nirdiṣati |

nṛtyanty amī śikhina eva śilātaleṣu

10 ye vāridodaya madodaya modavantaḥ |

baddhā bhavanti nimadāyatapāśayogāt

te 'mī mrgāḥ parisareṣu paribhramanti ||

pratibhāṣate tv evam eva | tathā hi |

ete 'linas tilakaharmyam apohya nūnam

15 phullārvindapaṭalaṁ paribhuya bhūyah |

dhāvanti nimnaṁ iva vārirayāḥ samantāt

prāyo 'tra saurabhasumākalito mukundah ||

padāntare |

ko 'yam kuśumāni palāśapatrāni cāvacimoti |

20 s u b ā h u r upaśryta |

aho vayasya makaranda |

m a k a r a n d a h |

subāho | namaskaromi |

(s u b ā h u ḥ)

25 namaskaromi bhrātiḥ | kvāsti vanamālī |

m a k a r a n d a h |

subāho | virahānalakalitām tava vāṇīm upaśrutya mahat kāśmalyam
gato vartate | ahañ tu subāhumā sahaivāgataḥ²⁾ kathaṁ subāhu-
nāham agresarikṛtaḥ svayañścātyah³⁾ sanjñātaḥ |

30 s u b ā h u ḥ |

yady ahañ samigamisyañ⁴⁾ tadā tu kenāpi dr̄ṣṭaḥ syām |

m a k a r a n d a h |

paścāt svayam eva vicintya⁵⁾ paṭhitam |

talpe cetasi nīto nīdrādūtyā niśāyāñ me |

35 subalānenā virahitañ nātmānañ samādadhe tāvad ||

ity uktvā sāśrulocanas tyaktabhojano bhavadāgamanam anukūlayan
vartate |

¹⁾ sie. ²⁾ sahaivāgataḥ ³⁾ ?? ook seapariñ^o kan gel. worden. ⁴⁾ ? (= samagamisyañ ?)

⁵⁾ vicintya

s u b ā h u ḥ |

sakhe makaranda | pratibodhitasya mātrā talpād utthāya mukhatali¹⁾
maṛuttāpatram²⁾ ivaitad vapur iha ratyā samānītam |

m a k a r a n d a ḥ |

vayasya subāho | kṣaṇamātrātu hurir³⁾ api tathaiva jataḥ |
• karṇakalpitaraśālapallavāṇi
śvāśamārutavimarsabādhitali⁴⁾ |
marmaradhvanim avāpa taikṣṇyāt
tīvradāvadahanatviṣeva hi ||

10 s u b ā h u ḥ |

tvam̄ kutra gaechasi |

m a k a r a n d a ḥ |

prasavair alaikaraṇāya kusumādīny āhartum upabhogāya nalinī-
patrāṇi puṭebhyahā pañcāpatrāṇi preśito 'smi | ito nātidūre ka-
15 dainbavedikām alaṅkṛtya kṛṣṇas tiṣṭhati |

s u b ā h u ḥ padāntare gatvā |

aho

gopāśre(nī)ṣu veṇī- niyamitakusumāḥ kuñjam ullālayānah
śrenībhūtākṣipakṣma-⁵⁾ kṣubhitaratipatiḥ padmīnīpatraniṣṭha(hi) |

20 aṇīṣavīṣaktamālā- militaparimalo -mattabhrūgāvalīḥḥah
kakṣāṇyastoruveṇur mama nayanapuro bhāti gopāvatāṇsaḥ ||

kekipiecham āndolayantam̄ śrīdāmānam ālokyāha |

dhanyo 'si śrīdāmā dhanyo 'si | tathā hi |

sadā yogārūḍhair manasi munibhir dhyeyavapuso

25 harer līlāmūrter⁶⁾ lalitamuralīm⁶⁾ ākalayatali |
nirātaṅkāḥ pañke- ruharucirāṇi netrasya subhage
latāmūle līno vahasi caranāmbhojayugalam ||

parikramiya |

aho subalo 'py asti | tadyathā |

30 nūkurībhūtakapole kalayati kṛṣṇānanacchāyām |
vidhir api vibhur⁷⁾ na vaktum⁸⁾ bhāgyam aho gopaputrasya ||

śrīkṛṣṇāḥ | dūrataḥ subāhūm ālokya |

kṛṣṇasya gūtrayaṣṭihī premārūḍhais tanūruhair bhāti⁹⁾ |
upavanalateva madhunā patyā sañvīkṣitā tanyī ||

1) sandhi! 2) sic (lees misschien: māruttāpatram) 3) sic; 1. missch. *hurir*
4) svāsu^o 5) śrauī 6) līlāmūrtellīlā^o 7) virbhur 8) Of staat er *vaidhūm* (d.l.
bandhūm)? 9) i. p. v. dezen regel (die in margine gegeven wordt) heeft de prima
manus: *premuñkurai prarohair avirbhatair babhau kṛṣṇah* | ..

kṛṣṇaḥ |

vayasya subāho | dehi me bhujabandham |

tāv āśliyatalī | āśleśasukham samanubhūya |

virahajvalanaviśuṣyad- gatarasaromālikūpeṣu |

ko 'yam dayayā devo varṣati sañcūrayan sudhayā ||

kṛṣṇaḥ |

subāho | anāmayaparamparāsti gopājireṣu |

sūbāhuḥ |

candrāyoge ga — hanatimira(ta)ma(lī)-¹⁾ stomavidhvastabodhe

bodhāyānītadīpo yadi niśi marutā- kṣepavikṣepitah syāt |

sphūrjatsaudhāgraśālā- vinihitavividhā- lekhyalilāvilāso

modāyodāranilo- tpalaviśadadṛśāmī bhāmīnīnāmī kathaṇī syāt ||

kṛṣṇaḥ |

vayasya | balarāmādayas tu sānty eva |

15 sūbāhuḥ |

deva |

udayanti tārakāñāmī śataśo rātrān kumudvatīvrudam |

kim u mukhamukulitabhāvāmī tyajati sahasrāmīsubhir divase ||

vrajajanāmāmī tvam eva sarvathā hṛdāpahllādakārī²⁾ yatalī²⁾ sārike

tvam eva mātūr avasthātathyāmī bhāja |

sārikā sāsram |

kṣaṇāmī goṣṭhāgāre kṣaṇāmī api bahir yāti janānī

kṣaṇāmī cāntah kliṣṭāmī kṣaṇāmī api tavākrośanaparā |

kṣaṇāmī suptevāste dharanītalām ālambya³⁾ sadanc

25 harer⁴⁾ hīnā dīnā nahi kim api kartumī prabhavati ||

kṛṣṇaḥ |

subāho | ko 'yam uttaram āpūrayati |

sūbāhuḥ |

kiṇī na jānāsi | tava vinodāya mātulenopasthitā mañjuvādinī

30 sārikā | mātrā pratibudhya mām upahūyoktamī vatsa subāho |

śrīkrishna imāmī prānato 'pi priyāmī vamśīm iva sārikām vismrtya

gato 'sti | tad enāmī prāpaya drutam eva |

kṛṣṇaḥ sotkanṭhaḥ |

aho mañjuvādinī me sārikā |

35 hastena nītvā cañcuputnī dhṛtvopalālayati |

¹⁾ Of moet men lezen: *candrāyoge* — — *gahanatimirasastoma*? ²⁾ Sic, 1. missch. °*kārī* | *atah* - ³⁾ Laatste syllabe onzeker. ⁴⁾ *hare*

re re ramya vihaṅga nīlajalaja-
bandhūkāruṇyacacañcūra¹⁾ puraḥ
tvadvaktrodgatamañjuvākyaracanā-²⁾
kañśikṛtya niśā sunidritamūkhah
prollāsigātradyute
kiṇī maunam ālambase |
piyūṣapāṇotsukah
prāyo na sañtyaktavān ||

5 sārikā |

vrajeśvarī śokasamīptaptā | nāto 'ham samyak pralapitum śaktā |
kr̄ṣṇaḥ |
ambātikuṣṭam prāptā kathaya kim uktavatī |

sārikā yaśodāvākyam avatārayati |
10 tvām no datto 'tivṛddhatve mīvīdravyam svayambhuvā |
locanād anyato gantum anarho 'si vanāntaram ||
ity uktvā kaṇam unumneya ruroda | tan niśamya gṛhāntarebhyo
gopyaḥ saumājagmīḥ |

sarvāḥ |

15 mātaḥ kiṇī rodiśi | kiṣṭho madhuravañśīḥ³⁾ vādayan vīndāva-
nanikuñjanī gato vartate | kuśalam asti |

yaśodā |

ayi sakhyāḥ | śrīyatām | ekaputrikā jananī mā bhavatu | adya
prātarāśanām akṛtvaiva vatsamāḍalīḥ puraskṛtyākṛtasamabhāṣāṇo
20 gataḥ | tena me hṛdayam atikhinnaṁ abhavat | saṃprati na
saṃdhārayitum śaktābhavam |
ayam atināñjulacareṇa⁴⁾ locanapurataḥ pravartate yāvat |
tāvad ahaṇī sakhi manye jīvitalābhāṇī kiṁ anyena ||
tatratāvad gocarapradēśād upasthito nando 'pi śūnyam vrajam
25 ālokya vitarkayati | tathā hi |

na śrūyante vayasyaiḥ kalakalaninadā nāpi gāmaṇī na vaṇīśī-
nikvāṇīḥ kvāpi līlā- harijaśiśupada- nyāsaśabdarorohāḥ |
no vai gopāñganānāḥ dadhimathanasamud- bhūtarāvahī samantān
nopālambhaprabandhāḥ na ca sakalasuhit- kr̄ṣṇasamījyalpitānī ||

30 evaiḥ vitarkayan nāndah prāṅgane saṃprāptagopīnikaram ālokya
saṃbhṛāntaḥ |
kiniti bho yaśode |

yaśodā |

sāsraṇīḥ locanapañkajaiḥ vidadhātī niḥśvāsavālāhata-⁵⁾
35 pramīlāṇīḥ navapallavādharapuṭaiḥ bhraṇīsyaddukūlam⁶⁾ vāpuḥ⁶⁾ |
dhammilāṇīḥ varamallikkāvirahitaiḥ premākulaṁ vīkṣitām
mandam mandam uvāca gadgadataram patyulī purovartinī ||

1) °cañcacañcūra 2) °odguta° 3) °vanīśī 4) °careṇo 5) °niśvāsa° 6) °dakulamvayuḥ

āvābhyaṁ tapasā pratoṣya bahuśo
saṁprāptaś carame vayasy anumataḥ¹⁾
so 'yam prāg aruṇodayād upagato
darbhair aṅkuritaṇ vṛkṣair bhayakaraṇ
vaikunṭhanātham harim
sarvatra sadbhīr guṇaiḥ |
'bhuktvaiva vṛndāvanam
vyālībhir utphūtkṛtam ||

5 mayoktaṇi | putra | kṣaṇāntare 'mbaracūḍāmaṇiḥ udeṣyati tāvad |
idaṁ atihṛdyam upabhuṣya

bhajyamānatimiravilīyamānaduṣṭajanamodamānakamalamilinda-
vṛnda kūjite |
krīḍamānahaiṇsacakravākacāruvīkṣamāṇagīyamānabarhikuraṅga-
10 gāṇa pūjite |
dhūyamānabakūlakadambatūtāmakarandacīyamānasulbhagavitāna-
pariṇūṣite²⁾ |
yāhi jalajātadalapeśalaśarīra³⁾ suta kūle yamunāyā dinamaṇi-
kara bhuṣite ||

15 evam⁴⁾ pratibodhito 'pi samupasthitavayasyair gata eva | tadvira-
hākṛṣṭahṛdayāyāḥ⁵⁾ samākranditam ākarṣya⁶⁾ samānavyathā gopyaḥ
svasvagṛhād upagatāḥ |

nandaḥ |

gopānām ayam ativiśamo dharmo gopālanarūpah |

20 kvāyam tāmarasekṣaṇaḥ kṣaṇapada-
svedārdrikiṛtakarṇamūlaphalako⁷⁾ nyāseṇa gopāṅgane
kvedam duṣṭaravatsakarṣaṇagūṇa-⁸⁾ yaś⁷⁾ eakṣuṣā vīksyate |
nīrlūnāgraknātiśūkanivahē sparṣaṅkṣataṇ hastayor
vrajeśvari | svavīttisthān eva bhagavān hari rakṣati | pādārpāṇem vai śiṣoh ||

25 yaśodā |

he govardhana deva devi yamune
mātus te pulināṅkamāṇḍalagato
saṁrakṣyah payasābhivardhitatañur
śāntaḥ kṣāmataras taraṅgānikarair
30 he vṛndāvanadevate bhagavati
protphullūnalāmalāllivallivilasat-
saṁrakṣyo 'yam apatyabuddhikalayā
dhāvam dhāvam upaiti te parisarc

phullāravindānane⁹⁾
bālo maina krīḍati |
hiṇsair agaṇyair alaṇ
āśicaya ti — — — ||
kṣmālajīkṛte te namah
kuṇjāyataprāṅgane |
hīno mayā mūḍhavo
puspaprabālādibhil ||

35 bhavatu gṛheśvara bālaśya kuśalam | mayā jayantas tadānīm
bhojyaṁ grāhavītvā prasthāpitaḥ | ayan ca subāhur visuṛtasā-
rikāpañjaram upaniṣya gacchati tāvat |

1) anumataḥ 2) °nāṭa° (i. p. v. tata); °rakūla° (met a) 3) °yeśalāśarīra 4) eva

5) °virahākṛṣṇa° 6) ārkaśarpa (?) 7) ? steckt hier phalakoṣa (= phalakoṣa) in ?

8) De lezing duṣṭara is onzeker. 9) pullā°

nandah | subāho | kṣaṇaṁ tistha | mayā nītāni guñjābharaṇāni
nītvā gaccha |

subāhuh

Kṛṣṇa | mayā nītāni | 1)

gūñjānirmitacārubārara canā
saṁdāsyaty alakākulai²⁾. pr
prātaḥ padmavāniyakāntikal
cchāyāṁ kesaṁālinīm ali

vakṣaḥsthālālambinī
pītāṁśukāntargatā³⁾ |
samliptanīlotpala-
āsvāditām ādarāt ||

kr̥ṣṇaḥ ।

10 dhanyo 'si subāho dhanyo 'si | atipriyam me guñjabharanam |
tathā hi |

hitvā yasya kṛte 'ham
tulaye manasi na kalayā
yasya | vaikuṇṭham gokule jātaḥ |
guṇjābharaṇasya kaustubham hṛdyam ||

15	gāvo vṛṇdāvanasya kūle kūle —— bhūṣā guṇjāvalībhir kāntā govardhanasṛḥ	vrajavasatir iyanī — tapanaduhitir viracitamukutah pulakayati mano	bhūruhāñām pranālī ¹⁾ lolakallolabhbāji ²⁾ kekopicchair nitāntam darśanād eva dūrāt
----	---	---	--

j a y a n t a h |

20 aho vibhrāntā buddhir gopadārūṇām |

vihāyāpūpasāṇīyūva- phalikāmadhuśīrṣikāḥ |
 kiṁ guṇjāpuṇjasaṁlāpo⁵⁾ rasaṇāyāḥ⁶⁾ rasapradāḥ ||

25 yadi mayā nītam atiraṇaṇīyam bhojyaṁ na rocate tadā kimartham
kālātikramalī kriyate | mahyaṁ idam̄ sarvam̄ deyam | tad bhuktvā
saṁprāptabalo 'ham̄ bhavadarthaṁ yāvanti mayūrapicchāni kusu-
maguṇjāpuṇjāni bahuśalī saṁnācṣyāmi | ayam̄ subāhur mithyā
brūte | nandena yad uktam̄ tan mayā nocaye |

kṛṣṇaḥ ।

kim uktam re dhṛṣṭa |

so jayanto nandoktim pañhati |

gatvādyaiva kalindajāvanabhuvaṁ
baddhvā ⁷⁾ sadguṇavallarībhīr adhunā
śānīyāśu ⁸⁾ ujjāṅgane ⁹⁾ guṇagane-
bhūyo 'yam bhavīta na kuñjabhavane

krīdāparam bālakair
saṁhrtya vastrādikam |
nāhe vimokṣye yathā
gatvā vihartum kṣamah ||

33 sarve sahāsam

kim ayam anuvadati |

¹⁾ De rest van de pagina ($\frac{2}{3}$ regel) is wit, doch er blijkt hier geen lacune te zijn.

3) *käntar*^o of *kontqr*? 4) *lolam*^o 5) *guljampujja*^o 6) *sio*.

³⁾ *vadhava*   ⁸⁾ *asunji*   ⁹⁾ *nijadgane* (of *nijahene*?)

Verhand. der Kon. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk. Nieuwe Reek Dl. XVII. No. 3.

j a y a n t a h |

pitrā kusumāni guñjavalayāni samyak preśitāni tubhyam | dhartum
ākāṅkṣati jarāṭhah¹⁾ |

(kṛṣṇaḥ) subāhunā pratyarpitāni guñjābharaṇāni bahumānapuraṇ-
saram svikaroti |

bhrāṭah subāho | tātena kim apy anyad uktam |

s u b ā h u h |

nandena tāvad ity ukto bhavān |

10 puśpodyānam idām gr̄hasya purato bhṛṅgūvalisamśkr̄tam²⁾
śridāmapramukhā vayasyakagāṇāḥ sarve purovartinah |
krīḍa tvām puravedikāparisare mā yāhi dūraṇi manāk
labdhā³⁾ vai caramāyuṣi pravayasol pitroḥ samālambanam ||

śrīkṛṣṇaḥ |

tadā tvayā kim abhāṇi |

15 s u b ā h u h |

mayaiva bhaṇitam | idānīm api yūyam bhayākṛṣṭahṛdayāḥ⁴⁾ | hā
kaṣṭam kaṣṭam | tathā hi |

20	pītvā stanyam	durjvaraṇ pūtanāyā
	vātyānīto	nāpi mr̄tyunī jagūna
	kālināge ⁵⁾	tāṇḍavaṇī yo vyadhatta
	pīto vahnir	yena dāvānalīyāḥ
	mātrā baddho	baddhaylor muktido 'bhūt
	tarvor garvaś	cāpanīto 'surāṇīm
	mātre ⁶⁾ netre ⁶⁾	viśvāmī etat samastam
25	vyastam nyastaṇi	darśayāmāsi yo 'yam
	so ⁷⁾ 'yam sākṣād	indirūnāndamūlaṇi
	mūlam śāśvad	viśvabhūmīruhasya
	bhītyā vāto	vāti yasyāmalātinān
	pātraṇ bhīter	bhīṣaṇānām kathām syāt

30 s u b a l a h |

dhanyo 'si dhanyo 'si | jānāmy aham avagataṁ kṛṣṇa tattvam |

kṛṣṇaḥ svagatam |

vijñātatattvasya kiṁ deyam mayā |

jñāninām mama bhaktānām na matto 'nyat priyam kila |

35 na yāti campakam bhr̄ṅgaḥ pītvā padinavanāśavam |

prakāśam |

vayasya subāho pīto 'smi | dehi me samāliṅganam |

1) ? jarāṭh hs.; waarsch. ontbreekt hier iets meer dan alleen *kṛṣṇaḥ*. 2) ?valirāmśkr̄tam

3) 1. labdhā? 4) ex conj.; mayā° hs. 5) kālināge 6) matrenatré (uit Grantha-origineel?)

7) 1. 'yo?

s u b ā h u h nātyena samāliṅgati | kṣaṇaikam¹⁾ brahmānandam anubhūya muditanayanās²⁾ tathau | punaś ca kṛcchrāt samjñām avagatya |

aḥo | alaukiko 'yāñ ramalih | tathā hi |

5 kṛtveyam munimāṇḍalī giritati³⁾ kūle kuṭīm pallavai⁴⁾
ruddhvā⁴⁾ netrapuṭīm⁴⁾ paṭīn vidadhati cīrañcalair añcitām |
• kaṣṭā⁵⁾ kṛṣṭasupiṣṭamūṣṭighaṭītā⁵⁾ vṛttih siloñchādibhis
tuṣṭā kiṁ na bhaved yato bhagavataḥ sparśottam⁶⁾ itthām sukhām

kṛṣṇaḥ |

10 are jayanta | patrāharuṇyārthaṇi prastbāpito makarando nāgatas tāvad ākāraya ced⁷⁾ bhoktum icchasi |

jayantaḥ |

iyam eva vārtā madanukulā | yathājñāpayati devaḥ |
tūrṇam tarumi ārulya |

15 are dāśīputra | kiñcī vilambase | patrāny upanaya |

m a k a r a n d a h |

āgato 'huṇi vayasya |

upasthito makarandah | tataḥ surve komalaharitapalāśapuṭamāṇḍita-
karā upasthitāḥ |

20 kṛṣṇaḥ |

makaranda | kutra vilambitam etāvatparyantam |

m a k a r a n d a h |

svāmin | kiṁ vaktavyam apūrvaiḥ madhv iva madhuram vākyam |

25 idānīm eva vṛṣabhānupurapradeśād āgato gopadārako me mārgē militāḥ | tenoktam | adya vṛṣabhānugoparājena bhagavatyā vṛndā-
devyā makhaḥ samārabdhāḥ |

kṛṣṇaḥ |

kimarthāḥ makhaḥ samārabdhāḥ | na hi prayojanam anuddiśya
mando 'pi pravartate | kīdṛśaś ca makhaḥ |

30 m a k a r a n d a h

kaṇyā kāpi bhavān ivātivayasi

prāptā hareḥ sevayā

pitrā te vṛṣabhānūnāpi lalitā

vallīva hemnah kilah |

tāmyat� adya nitāntam induvadanā

durdaivacandātapaīs

tasyāḥ sāntim abhīpsatā⁸⁾ bhagavatā-

rabdho hi vṛndāmakhaḥ ||

35 yāvātyāḥ sukumārikā vrajabhuvo

dhṛtvā vibhūṣāmbaram

nītvā svābhīmataḥ ca bhāṇḍam akhilā

dadhnaḥ śirasy eva hi |

rādhāyāḥ purato bhavantu bhagavad-

vṛndāpadaprītaye

dattvādyaiva balīm prayantu śāśo

veśmāni ramyānanāḥ ||

1) kṣaṇakam 2) muditanamanas 3) giriṭati 4) Onzeker! hs.: pallavaireuddhāne-trapuṭī 5) 1. kṛṣṇaḥ kṛṣṇaḥ? 6) sparśottam 7) n. b. de stelling van oed! 8) ṣpeata

iti vṛṣabhānunirūpitah kanyā-rtviñmakho 'dya | tadartham anena
mārgeṇa rādhāpramukhā gopakanyā āyāsyanti | bhavatām rocate
ced vayam eva devyai nivedayāmaḥ | devyāḥ prasādārhās tu vayam
eva |

5 kṛṣṇaḥ |

bhavatv evaīn | dr̄śyatām kiyaddūre santi |

jaya ntah |

aho hatā vayam durvinītair gopatīmajaiḥ | lobhākrānto 'yam mahā-
janah | esa kaler mahimā |

10 hitvā khādyam idām nijaīn bahuvidhaīn paryāptam apy ātmano
dhūrtā daivahatāḥ parasyamatayo garjanti śāṅkātyayāt |
bhrūvallīm parisarpayanti pariṭas cāsphoṭayanti sphuṭam
dordāṇḍam ghaṭayanti parṇapuṭakāny¹⁾ ākarṇya¹⁾ gopyāgatam ||

kṛṣṇaḥ |

15 samyag vadati jayantah | yathāsthānam upaviṣyatām |

sarve | upaviṣṭā(h) smaḥ | dīyatām |

(kṛṣṇaḥ) | svāsvagrīhād āgataṁ ādāv upabhujjyatām |

20 sarve | asmanmātrā prahitam anena dūrvinītenāttām jayantena |
tvadadhīnā vayam idānīm bhojane |

dhanyo vanīśālī smerapūrṇāyāntākṣa²⁾
mātā dhanyā yatra jātas tvam īdr̄k |
jānīmo 'nyam naiva loke dayāluīn
tūrṇam yo no gartapūrtim vidadhyāt ||

kṛṣṇaḥ |

25 gartapūrtir bhavatu vā mā bhavatu nāham mātrā presitastokam
api dadāmi³⁾ |

sarve |

mā dadātu bhavān | hastaprakṣālanam tu kurmaḥ |

akathitā eva hastaprakṣālanam nāṭayanti |

30 pāṭrāṇī purataḥ prasārya kiñ vilambase |

kṛṣṇaḥ |

amṛtāyatām |

jaya ntah |

kim |

1) "puṭakāṇīnyākāsarya 2) "āyāttākṣa 3) l. misch. mā bhavatu vā | ahañ

kṛṣṇaḥ |

ete pallavita drumāḥ pratidiśam
kharjūrikṛtamālakākṣabadarī
bhallatāmalakārkaśigrusarala-
5 sanyte purataḥ prasannavadanais
śitā vimugdhānilāḥ
nimbāḥ phalair nāmitāḥ |
dhattūrasarjādayaḥ¹⁾
tāvat sukhāṁ bhujyatām ||

jaya nataḥ |

bho bho kṛṣṇa | vayāḥ tva ducchiṣṭabhojino bhavāmaḥ |

kṛṣṇaḥ |

10 mithyābhīṣamī bhavān | kadā jātā yūyam matprasādākhādinaḥ |
tathā hi |

re re dhūrta bakī payodharaghaṭī
taccheṣam na manāg vyadhbāyi vudane
muñjāpuñjavighūrūptānalaśikhā²⁾
rukṣayai yamunātāte na bhavatā³⁾
15 subāho | vatsānām kā kathā | kutra santi |

pītā mayā gokule
śradhdhāya gopādhama |
pītā mayā prāṇinām
bhūyah samāsvāditā⁴⁾ ||

s u b ā h u h | utthāya paśyati |

kṛṣṇa | vatsā maṇḍayanti kālindikūlam | tathā hi |

ete bālamṛṇālakomalaruco
romantham kalayanti militadṛśo
20 nihśāṅkaiṇ mṛgaśāvavaktrapāṭalī-⁵⁾

vīkṣyāntah⁷⁾ śikhipicchāpicchalamukha-
ato nihśāṅkaiṇ bhujyatām |

vatsā latāntargatā
dūrvāṅkurākādinaḥ |
kāṇḍūyanānanditā⁶⁾

tataḥ kṛṣṇo gopamaṇḍalīmadhyagataḥ śuśubhe | tathā hi |

śuśubhe daśanavikāśaiḥ paritali saṅhāsayan gopān |

25 kumudānīva himāṇiśuḥ premākṛṣṭalī prabodhayān kiraṇaiḥ ||

kṛṣṇaḥ |

samānīyatām bhojanasūpibhāruḥ |

pātrām udghātya⁸⁾ nalinīpatrasthām bhaktam abhivarṇayanti sarve |
saurabhyaṁ ākalayya tv eke |

30 jātipuṣpacayāḥ kim utpaladale
kūṭah kim tu hināṇśukāntipāṭalī
nāśām¹⁰⁾ karṣati harṣayatphalam uraś
cetaś candralalāma cālayati no
kim⁹⁾ mauktikānām ayan
kim vā sudhāsaṁhatiḥ |
cāhrādayaty antaram
jihvāṇicalam vai yataḥ ||

kṛṣṇaḥ dvitīyabhāṇḍam udghātya svayam varṇayati | vaṭakān ālokya |
35 kalaṅkam vibhrāntah kavayati kavir netrapadavīm¹¹⁾
anārūḍhe¹¹⁾ candre¹¹⁾ dadhati nabhaso nīlimarucam |

1) *dhartura*^o 2) *śikha* 3) l. *bhavatām* ? 4) of *khādīta* 5) *vakra*^o 6) *ta*
7) l. *vīkṣyāntah* ? 8) *udyāya* 9) *ki*. 10) *nāśa* 11) ? *māmarude cande hs.*

samakṣam paśyantu-¹⁾ mrabhavati¹⁾ bilam²⁾ naiva ḥṛdaye
 kim indor dadhyabdhau vāṭaka miṣato labdhavapuṣah ||
 kṛṣṇah sarvebhyo yathābhāgam dattvā jayantāya stokam prayacchati |
 jaya n to netram ghūrṇayan sphuṭam asphuṭam vā vyāharati |
 5 atikṛṣṭenānītasya³⁾ svayam idānīm dātā saṃpannalī⁴⁾ | mayā
 nānītām cet |

s u b ā h u h |

are durvinīta tādānenaiva sarvam sāṃpāditam syūt |

j a y a n t a h s a p r a ḥ nām a m |

10 sāṃpādayatu bhavān navam eva | idānī tu yātayāmanī sarvam
 mahyaṇ dīyatām |
 ity uktvā sarvam apahartum hastāṇ cālayati |

s u b ā h u h |

dūram sthīyatām vibhāgato grāhyam⁵⁾ |

15 j a y a n t a h |

atrāpi vibhāgah |

pūpānām śatākam kapolaphalake
 nāham vedini vayasya paśya karabha-
 kinī caite vāṭakāḥ puṭopaghāṭitā
 20 kinī me phūṭkṛtimārutenā⁷⁾ bhaguvan

sāmmodakānāmī śataṇī
 syāsyasya kiṇī⁶⁾ jīrakam |
 dattaprahārakṣamālī
 bhāraudanānī sthāsyati ||

kṛṣṇaḥ |

vayasya kathaya katham api tava trptilī syāt |

j a y a n t a h |

yady evam |

25 bhaktāyate yadi giriś ca sitāyate 'yam
 reṇuh sarid yadi payodadhihvāhīnī syāt |
 pūpāyate yadi palūśapalāśapāṇktis
 trptis tādā nirupamā mama⁸⁾ māḍhava syāt ||

30 sarve niśamya svasvapātrāṇy ācchādayanti | kṛṣṇo jayantāya bahu-
 taram prayacchati | svayam ākhādyā varṇayati |

iyam atimañjulahṛdayā samkucitapāṇinābhimīṣṭā⁹⁾ |
 madhurādharaviniveśe pūlī mūlam hi sauκhyasya ||

aho apūrveyam madhuśīrṣikā |

s u b a l a h |

35 modakāmodo modayati |

¹⁾ sic (l. paśyann usra°?)   ²⁾ vilam   ³⁾ l. ani°?   ⁴⁾ Onzeker (*sāṇyabhaṇi?*).

⁵⁾ ex conj. ahyam pr. m., agram sec. m.   ⁶⁾ ki (mijne woordscheiding is onzeker).

⁷⁾ phat is onzeker.   ⁸⁾ ma   ⁹⁾ °nāśipr̄ṣṭa

s u b ā h u h |

nāhi nāhi¹⁾ | apūpānām pelavatvam vilokanīyam |

s u b ā h u h²⁾ |

kamanīyam idam pāyasam |

drākṣācchabhañgakalitam³⁾ phalitam sitābhīr
elābhirañjitam⁴⁾ idam puñitam ghanena |
ājyejanī⁵⁾ āryavanitākaratālavṛntair
āvijitam⁶⁾ bhavati pāyasam āsyavāsyam ||

j a y a n t a h |

aho āsyavāsyam kathaṁ syāt ||

k r̄ s ṣ n a h |

atropāyadvayam asti | tatraikam tu |

gaṅgādvāram upetya śitalaśilām	āviśya padmāsane
saṁprudhyāni lāmārgam ambudatanum ⁷⁾	dhyāyec ciram cetasā
nirdhūtākhiladoṣujātavishamah	saṁjātāpuṇyodayas
tasyāsyam khalu pāyasena sucirām	vāsyam bhaved bhūyasā
nilhāsūikam vinamayya vaktrakamalam	dhṛtvā karau vakṣasā
pādanū codaramaṇḍalālīracanayā ⁸⁾	kūrmākṛtiṇi dhārayet
nilhābdam nijapṛṣṭhaniṣṭhurataṭe	muṣṭiprahāram sahed
etat pāyasapūrṇapātram akhilam	tasmai vidhātrā kṛtam

j a y a n t a h |

satyam eva |

tathaiva⁹⁾ karoti |

kṛṣṇah | tamtratārpyāny¹⁰⁾ asmai prayacchati |

evam gopālī parasparyam vāñcayanti |

madhye kṛṣṇah — — —	kavalakalitah	kekiccham dadhānah
karpāklptārvindah	kaṭividhṛtapaṭo	vetradaṇḍābhīrāmaḥ
gopālīdṛkprāṇalī-	niravadhi paramā-	naṇdaśamdohakārī
bhuṇkte vidhvastakālī ¹¹⁾	vividhāṇṭakalā-	keliśālī murāriḥ

20 a k ā s e |

hastenāpīdyā vaktrām	hasati kamalabhūḥ	kampayan maulimālām
śambhuḥ sambodhya devīn	diśati muraripum	desinīpallavena
vāram vāram lalāṭam	spṛśati surapatir	lajjate vīkṣya lakṣmīr ¹²⁾
bhuñjānam ¹²⁾ gopabālair	vidhitānayatatir	muñcati premabāspam

1) ? hs.: nahi 2. 2) sic. 3) °kalita 4) ailabhiramijitam 5) sic. 6) abijitam

7) 1. ambudatanum? 8) °līracayā 9) tarthava 10) 1. tatra i. p. v. tamtra? voor tarpyāni kan men ook tarpyāni lezen. 11) 1. °kalo? 12) Zoo, bij wijze van gissing, aangevuld; het hs. heeft slechts: lakṣmījānanī.

kṛṣṇaḥ |

aye makaranda kā vārtā | vrksam āruhya dṛsyatām |

makarandāś tathā kṛtvā |

etāḥ samānayaso dadhibhājanāni

5 saṁnyasya mūrdhasu niśākararaśmigauryah |

nīlāravindaracitāmalakarṇapūrāḥ¹⁾

saṁpūrayanti kakubhō rasanāvirāvailp ||

api ca |

samalakṣyante 'vatīrṇas taralatanulatā gopakanyāḥ samantād

10 rādhām ā(dā)ya madhye vidhivihitavadhūm²⁾ jāhnavīyā ivāpah |

candrajyotsnām iva navaghana- śreṇayāḥ śāradīyā

ramyām mākandaśākhām iva madhubharitām bhūruhāñām³⁾ prāṇālyah ||

saṁvīkṣyante ghanavanatalatā kuñjarandhresu nūnam

vātāndolo- cchali takusumā- modasāñīvāsiteṣu |

15 tacinātaṅkacūḍā⁴⁾ valaya manicalac⁵⁾ candrikāñām prārohāḥśaṁsantu⁶⁾ ete ghanaghanaghatā- saṅgiśāmyā vilāsam ||etāḥ tv asmān ālokya nirbhayatayā nāgamiṣyanti | ato latāntaritā
bhavāmaḥ |

kṛṣṇaḥ |

20 bhavatv evam |

| iti niśkrāntāḥ sarve |

|| p r a t h a m o ' n k a h || .

tataḥ praviṣati gopīśamudāyāḥ | tathā hi |

ātāmrāyatālocanāḥ śrāmujala- praklinnagaṇīdasthalo

25 vyālolālakajālāramyavadanāḥ sāśākam udvīkṣitaḥ |

pādāropaṇavīslathorujaghano nirmuktakēśotkaraḥ

kākuvyākulabhāṣanāḥ samagamad gopījanānām gaṇaḥ ||

tetra tāvat prabuddhapadminīpatrāntargatakarṇikeva⁷⁾ vividharat- nāvanaddhapadmarūgaprabhā⁸⁾ iva⁹⁾ pariveṣṭitavidhulekheva⁹⁾ sa-

80 hacarīgaṇasāmārādhītā śrīrādhā svānurūpadevatārādhānasambhāram adāyopasthitā | tathā hi |

upahasatīva¹⁰⁾ mrgāñkam mrgamadabinduprasādhanakriyayā |

no ced vigatakalañkam katham upamīyeta tadvatā vadānam ||

tad idānīm eva kāpi nalinīpatrāracitātapavāraṇam¹¹⁾ bibhratī gopakanyāḥ praviṣṭā |¹⁾ °parāṇīs 2) ex conj.; ha.: vidhivihagadhaṇī 3) dharu° 4) sic! corrupt. 5) °calac6) śaṁsantu⁷⁾ De lezing karṇikeva is ten deele conject. 8) l. °prabheva 9) pariveṣṭī

10) °hasantīva 11) conj.; ha.: °patraoarīta°

gopakānyā |

mandam mandam dehi pādāravindam
 • mitro mitra- bhrāntim āpādyā vakte¹⁾ |
 • bhūyo bhūyo 'bhyceti patrāntarāle
 5 'tyuṣṇair usrai antarāpīdītātmā ||
 • afo latāmārgē 'pi te mukhākamalasyātāpatrākāṅkṣety²⁾ uktvā na-
 linapatram upanayati. |

śrīrādhā padāntare galvā lalitāni³⁾ sahacarīṇi saṃbodhya |

keyam latikā lalite vilalitaśākhāśaya prāntaiḥ⁴⁾ |
 10 saṃmārjyeva⁵⁾ nikunjaṇi vikirati mālyāni vāyunā dhūtā ||

lalitā |

priye | iyaṁ mādhavilatikā tāvātīthisatkārāyopasthitā | tathā ca
 paṣya | visamīkṛtam parāguis ciranibhṛtaih prāṅgaṇam svasya |
 15 saṃmārjya puṣpapātaih kurute te 'nghrikṣamāṇi bhūyah |
 patrānta- cyutamakarandadīhārayeyam⁶⁾
 arghyam te⁶⁾ madhukarahuṇkṛtais tanoti |
 āstīrya kṣitim amalām⁷⁾ parāgacailair
 varsanti kusumākalāpalājapātaih ||
 20 rambhāstambhō dībhūtakarpuṣradhārā
 dhūpas te 'yam dīpikā⁸⁾ kiṇśukānām |
 phullā mallī nṛtyati prīyanāya
 kekāmekā gītikā mañgalānām ||

śrīrādhā |

25 tasyāḥ śramasāphalyāya kṣanai�am upaviṣya gamyatām |

sarvāḥ |

satyam vadasi kalyāṇi |
 tathaiva kartum pravṛttaiḥ | puro vilokya |
 kuta imāni nalinīpatrāṇi kutastarāṇi kusumajālāni |

30 lalitā |

priye | bhāti bhuktapūrvveyam dharanī | *
 khaṇḍītādharapalaśavikāśā
 khinnabāhulatikāparimarsāt |
 bhuktabhogavaniteva nitāntam
 35 kuñjabhūmir aparāgaparāgu ||

1) *vakte* 2) *ākāṅkṣoty* 3) *lalita* 4) *vilalita°* 5) *°jyeṣṭha* 6) *°yeṣṭamarghyāṇī*

7) *amala* 8) *dīpikāḥ*

campakalatikā |

upavīyatām kenāpi bhuktā bhavet kiṁ na | ramaṇīyo 'yam bhū-
mibhāgah | yatra tu |

madhuravamadhukaragītā kuntalitā manjarīnivahaiḥ |

5 kisalayapāṇinivesā bhāti tamālāvalambinī ¹⁾ latikā ¹⁾ ||

śrīrādhā |

priye | tvam apy evam abhilaṣasi |

campakalatā |

kā nahi dhatte kalikā vadūnavikāsam̄ samāgate ²⁾ kāle |

10 saiva bhaved atidhanyā yām̄ paricumbya pragalbhate madhupah ||

latāntaritali kṛṣṇaḥ |

iyam̄ tu sakhiṣamūhe saiva |

madhumāṅgalāḥ |

kā sā priya ³⁾ |

15 kṛṣṇaḥ |

sandhyāyām̄ sukuṁmārī

campakadalaplaceyam ⁴⁾ |

nibhṛtam̄ mañjuṣāhāsam̄ ⁵⁾

sāṃprāptā mādhavīvalayc ||

kuñjatale kamanīyā

kalayati kusumāni komalaiḥ karajaiḥ ⁶⁾ |

upagatamadhukaranikarair

upavītā vallarīruddhā ⁷⁾ ||

20 nīrgantunī na samarthā

samprati ruddhā latajālaiḥ |

cañcalalocanāanalinaiḥ

paśyantī sarvataś cakītā ||

parimocitā mayeyam̄

bālā bhṛngāvalībhītā |

nītā vasanavimītā

pānthaṇaiḥ sadmanas tanvī ||

madhumāṅgalāḥ |

25 pūrvakṛtprasaṅgena bhavatā prāptā ⁸⁾ kiṁti sāṅgopyate ⁹⁾ |

kṛṣṇaḥ |

sandhyāyām̄ sakṛtprasaṅgena katham ahaṁ viññāto 'bhavam |

madhumāṅgalāḥ |

iyam atirūpasamṛddhiḥ sakṛd api dṛṣṭā na karṣati ¹⁰⁾ svāntam |

30 kiṁ punar apekṣate yo bhūyo bhūyo hy ¹¹⁾ ayam ¹¹⁾ skāṁtam ¹²⁾ ||

kṛṣṇaḥ |

bhavatu | tathāpy asyāḥ parokṣatayā kautukam ākalayitum utkan-
thate cetāḥ |

punas tathaiva dattakarṇanetrau tiṣṭhataḥ |

¹⁾ ex conj.; hs.: °la 'valavinilatikām ²⁾ samāgete ³⁾ priyāḥ ⁴⁾ °pelava (eind v.
d. regel) yam (beg. volg. regel); sec. m. ingevoegd voor yam: gī (of śrī?) ⁵⁾ sic.

⁶⁾ karajaiḥ ⁷⁾ ex conj.; °buddhyā (onzeker!) ⁸⁾ onzeker; pra (of a) tma hs.

⁹⁾ go niet geheel zeker, ¹⁰⁾ karṣati ¹¹⁾ onzeker, ¹²⁾ sic!

GOPĀLAKELICANDRIKĀ.

puñāś ca śrīrādhā purato vilokya |
     kasyeyam padapañktir   lalite sampisarpato rabhasāt
     ānatatamālakuñjam   kimiti na samplakṣyate purataḥ ||
 10   lalitā |

5   priye | prāyah ko 'py asmān ālokya latānilīno vartate |
 śrīrādhā sāśāṅkam |
     mandāṇi mandāṇi   yāhi kuñje 'navadye
     dhūrtvā siñjan-¹⁾   inekhalasūtram īrāt |
     dr̥ṣṭīṇi dattvā   sarvato vīkṣamāṇah²⁾
     ko 'yam dhūrtah   sunīnilīno latāsu ||
 15   lalitā tathaiva karoti |

śrīrādhā tāvat paricayaṇi karoti |
     yavakuliśadhlvajanalimair anyair api rauñjītā cibnaiḥ |
     tasye Yam padapañktir yena hr̥tam me manah kuñje ||
 20   so 'yam khalu vanamālī militamilindāvalīguhanāt
     māṇi mocayān nītāntam trasitakuraṅgūm iva vyādhāt ||
     no cet kasya padālī cittaṇi me cañcalaiḥ kuryāt |
     nollāsayaṇati cakoraiḥ dinakaradīptir hi nirgutā gagane ||
     ectaścañcaulāṇīmāvahu³⁾ ctāsām aviditavītāntāṇum yathoktaṇ⁴⁾ na
 25   syāt tathā kartavyam |
     iti manasi vicintya tūṣṇīṇi tasthau |
     samprāptā tāval latāntarāl lalitā |
     ayi priye | ko 'pi navakiśoro vayasyena saha latāmālāṇi . . . . .⁵⁾
     cānye latāntaritā gopā vatsaīmaṇḍalam ceti⁶⁾ | yo 'yam kiśorah
 30   sa tu nātidūre vartate |
     vāraṇi vāraṇi   vīkṣaṇāṇi sānurāgaṇi
     vallijāleśv-   indranīlābhīrūmaṇi |
     dattvā dattvā   te 'navadye 'navadyam
     līlāsindhuṇi   gāhamāno vibhāti ||
 35   śrīrādhā bhayalīlāṇi nāṭayati | tathā hi |
     taralavilocanānalināṇi   paritaś cailai(h) samāvṛṇute |
     matsyadvayam iva jāle   khañjanayugalaṇi ca pañjare capalaṇi ||

śrīrādhā |
     sakhyo na stheyam asmābhīr atra |
 40   ayam atigahananikuñjo dūre purato vayam bālāḥ⁷⁾ |
     madhyamgato dineśah pathiko nāgacchati prāyah ||
     aviditajanā tamāle   samplīno vīkṣate tv asmān |
     ko jānāti kr̥śodari   kasya manah kīdr̥śam bhavati ||

1) Zoo, met s, niet s. 2) Dit masc. kan bij 't volgende genomen worden. 3) sic. 4) Of staat er yathālaṇi? 5) Een achttal akṣara's nagenoeg onleesbaar. 6) ? ceñiti hs. 7) valah

lalitā |

priye |

cañcalakacalalitāsyo hāsyenottambhayān kāmam |
kāmayate bhavatīnām ; samplāpam vīkṣitair jñātām ||

5 rādhā |

satyam vada | nirṇīya samāgatāsi |

bho bho sakhyo yady ayaṁ nandasiṁsuś
cūḍāpīḍe kekipicchaṇi dadhānaḥ |
gavyaṁ bhavyaṁ bhokṣyate sarvam etat
satyam satyam pūjayaṁ lam ramāyāḥ ||

10

capalā |

rātrau gopagr̥heṣu gokulapateḥ sūnūḥ priye sādaram
cauryāya prasabham prayāti subhage dadhānām udārakriyāḥ |
so 'yam naḥ kathāni adya — o kuhare gavyapriyo mādhavo
15 mugdho mokṣyati sānukūlavidhīnā hy abhyarṇam abhyūgtam ||

candrāvalī |

samānītais tūrṇam vrajayuvatibhir dāmanicayais
tadā māṭrā baddho yadi guṇagamānām nidhir ayam |
sutās tv ekaḥ pitroḥ sukṛtapariṇāmo hi caramaḥ
20 prathām dhatte dāmo dara iti niṣaiḥ dorbhīr uditām ||

śrīrādhā |

yātu na kāpi ¹⁾ kādācil locanapanthānam asya dhūrtasya |
gavyaṁ harata ²⁾ purastān no cet prasabham ³⁾ mano ³⁾ harati ³⁾ ||

madhumāṅgalāḥ |

25 śrūyate svāmīnn ātmānah kīrtih | bhavadbhītyā palāyitum ⁴⁾
icchanti | etās tāmarasāyatāmaladṛśah samīdhāya bhāṇḍāni vali
śāṅkātāṅkitacetaso niṣāśirassv atyantakhinnāruvā ⁵⁾ |
dhāvam dhāvam amandapādanivahaiḥ kurvanti kuñjāntaram
30 bālāḥ pañkilam alpakalpalatikā- niryātāpuṣpāmbubhiḥ ||

kr̥ṣṇāḥ |

sakhe | tadā vayam api saṁmukhībhavāmaḥ |

35 sūcakāḥ sāmājikān prati ⁶⁾ | haste vamśīm udvahann ⁷⁾ amsadeśe ⁷⁾
vetram netram lālāyan śrotrasimni '|
gaṇde 'nalpe maṇḍayan kuṇḍalābhyaṁ
kāntāḥ kr̥ṣṇāḥ kuñjato nirjagāma ||

1) kopi 2) Conj.; harati hs. 3) Onsēker, prasabhamano herati 4) palāyitum
5) ? khitaruvā hs. 6) pūti 7) udvahantamsadeśe

a grato gatvā |

aye madhumāngala subāho toka pratoka jayanta vijaya praharsan
· vasantaka gopālaka rantideva madana purato nivāryatām | asmān
· vañcayitvā gacchati vrajasundarīnivahal |

5 s a r y e svasvasthānaviśeṣad alūpi 1) utthāya |

sthīyatām sthīyatām na gantavyam na gantavyam iti |

nañdanandanamukhenduśāsanād

indramaulitaṭapīṭhalālitāt |

drāk padam na purato nidhīyatām

10 samnideśakarajāṇi 2) vidhīyatām ||

s a r vāḥ netrāni parāvṛtya |

ayi māṭalāḥ kathām idam apūrvaiṇ praśūsanam 3) |

indrādiśu niyojya niyogam idam abalāsu vidhīyate ||

• tathā hi |

15 nāsmākāṇi rājaraṅgadurimadabhaṭā-
no śailāgrāni baddhakūṭabhadraṇā-
no rātrau paraveśmagā na ca vayaṇi
kasmād eva nideśavākyaracanā

nīkāṇi na durgūṭavī
yāmā na panyākriyāḥ |
kṣetrāpahārodyutāḥ
bālāsu visphūrjati ||

m a d h u m a ḥ g a l a h |

20 rūpāveṣa 4) durantavīranivahā 5)
mānottuṅguṇagendrabaddhabhavaṇā-
yūyaṇi yat paracittaveśmani ratā
tasmād eva bhavadvidhāsu nitarāṇi

audāsyam evāṭavī
yāmāparāṇi yośitām |
mānāpahārakṣamās
nyāyyo nideśo hareḥ ||

l a l i t ā |

25 kasya nideśaḥ kīdrśaś ca |

m a d h u m a ḥ g a l a h |

iha khalu sakalakalikaluṣṇavidalanasaṃuditayaśovitānasamśobhitadiṁ-
maṇḍalakhaṇḍitākhaṇḍalavaibhavasyāgaṇyaṇyapuṇyasyaśamgrītagī-
taśilaviśvalīlakelidattacittavittasya samastaballavavanditapadapallava-
vrajaparivṛdhasya nandamahūrājasya nideśat pratighatṭa- 6) niveśita-
bhatācakracūḍāmaner mahārājakuṁārasyāyiṇ ghaṭṭas 7) tenāṭra
vayaṇi niyojitaḥ vikretum dadhi gopikā yadi pathā niriyānti vāyanti
vā pādanyāsavighaṭṭanair 8) vasumatīm samkṣobhayantyo hi nah |
etāś copavanasya pavanasya pallavacayaiḥ sammaṇḍayantyo nijam
35 gatvā rājakūlocito 'yam adhunā bhāgāḥ samānīyatām iti |

1) Of staat er danḍam? (danḍam utthāpya?) 2) °kareṇe 3) praśāmane 4) corrupt.

5) durataḥ 6) pratighada- hs. 7) ghadas 8) °ghadānair; deze moeilijke passage is
overigens juist zo door mij gegeven als ze in het hs. staat.

viśākhā |

apūrvo 'yam rājaśabdaḥ karpam āviśati | tathā hi |
 pākaśāsanasamūnaśāsano
 (go)kuleṣu vṛṣabhaṇur īribhaḥ¹⁾ |
 5 rājaśabdakalitāṁ navābhidhām
 ātmānaḥ prathayati priye hitaḥ²⁾ ||

anyā ca |

jīvati kāpiśanareśe saṁprati vanīśe hi bhojānām |
 rajeti śabdaraजis tālīntarumastakeṣeḥ³⁾ ||

10 campakālatā |

latāmūle sthitvā yadi nr̄patisanijñāṇaḥ prakurute
 pralubdho viśrabdhair naṭa iva (na)reśaḥ prabhavati
 bako gatvā padmā- karapulinabhūmau pulakito
 gataḥ kiṇi vā tāvad ruci karāmarāla sya padavīm ||

15 madhumāṇgalāḥ |

bho bho vayasyā iyam atidhṛṣṭā⁴⁾ kiṇi pralāpati |
 citraṇ yena baki nipiṭagāra lā- bhītā⁵⁾ padaṇ⁵⁾ śāśvataṇ
 bhītā gokulaballavī praśānitā varṣāvamarsāt punaḥ⁶⁾ |
 20 bhinnā cañcupuṭī paṭīva kapatī sarpo⁷⁾ nirasto madāt
 satyaṇ tasya na śobhate narapater hīnā padopasthitih ||

jayantāḥ |

madhumaṇgala | kiṁ etāḥ prajalpanti |
 hastād ācchidya matta- dviradagatiraṇat- kiṇkiṇīnām amūśāṇ
 jalpaṇīnāṇ duruktāṁ dadhi madhuraṁ idām kaṇkanakvāṇamugdhāt |
 25 pepiyāntāṇ samantād upagatām aṇītaṇ bhāgyato ṛapya bhūmau
 ko 'yam kāmīso nr̄śāmīso bhavati mama puro muṣṭipīṭāṇīsa deśaḥ ||

madhumāṇgalāḥ |

aye jayanta | yadi saralatayā ditsanti⁸⁾ tarhi krauryeṇa kim |
 tathā hi |

30 śākhabhiḥ phallitābhīr ānatataru- śrenī purovartīnām
 pānthānām nirupadravaivā sukhayanty ānanditā sarvataḥ |
 atyuttuṅgaśikhāraguptaphalakā prāyo janair bhujyate
 grāvāghātavisiṇṇaparṇavibhavā khinnātikhedam gataih ||

¹⁾ Of te lezen: °bhanurīribhaḥ. Is īribha misseh. nom. pr.? ²⁾ Of priyehitaḥ?

³⁾ Bedorven (zie ook 't metrum) en onbegrijpelijk. ⁴⁾ °dhuṣṭā ⁵⁾ °bhītāpaṇīda (overigens is te splitsen: °garāla abhītā (van i + abhīt)). ⁶⁾ Doelt blijkbaar op de redding van Rādhā; °mardat hangt dan af van bhītā ⁷⁾ sarpa ⁸⁾ disanti

m a d h u m a n g a l a h śrīrādhām̄ prati |
 karṇāntabhrāntanetre sumukhi kacalatā- krāntavaktrāravinde
 nūnam̄ gopālagosthī- layanajalaruha- śreṇinīrājītāngh(r)eḥ |
 dānam̄ bho dehi vṛndā- vanaruci(ta)latā- kuñjalilāpriyasya
 5 rājño nandasya sūnoḥ pathi pathikajanā- niṣṭayidhvamṣakasya ||

h a r i nākṣī |

nando bhavatu nareśo vanditapādo 'stu gopajātīnām̄ |
 yo 'yām̄ ghāṭṭanivīṣṭāḥ¹⁾ satanuḥ sañjīvito²⁾ dadhnā ||

s u m u k h ī |

10 re re maṅgala rājasūnuracitaṇi nūnaṇi samākarṇyatām̄
 gopībhilī parinartito nijagṛhe dadhnā³⁾ ciram̄ stobhitāḥ |
 no ṛptim̄ sāmavekṣya tena sadane cauryāya naḥ sāmgataḥ
 sadyaḥ saiva vaśikṛto rasanayā dānāṇya sajjībhavat⁴⁾ ||

l a l i t ā . |

15 bhavatu tadā |
 haste pustakam̄ ākalayya karayor darbhā(m̄)s tathā vāriṇi
 snātvā puṇḍram̄ atho vidhāya mukhataḥ śāntiṇ paṭhan bhūyasīm̄ |
 eṣā tvām̄ upavitinām̄ vrajapater bhānoḥ sutā sādaram̄
 dānāyāhvayati prayāhi yainuṇā- kūle yadā te manāḥ |

20 śrīkṛṣṇaḥ |

madhumaṅgala | kasyā iyanu sahacarī samuttarayati |

m a d h u m a n g a l a h |

svāmin nirṇiyate |

25 kāsti⁵⁾ na paśyasi candrakāmaulir iyanu vṛṣabhānusutā rāmaṇīyā |
 ramyaguṇālayamaṇjuḥalāḥsavibhūṣitavaktrapuṭī kāmaṇīyā |
 atra kuto vanadaivatapūjjanakāmanayā⁶⁾ sakhibhir namāṇīyā |
 tat kimiti pratikūlavidhiprahitā vikṛtir natibhiḥ śāmaṇīyā ||

kṛṣṇaḥ pura upasṛtya |

na gantum̄ deyam̄ |

30 vāram̄ vāram̄ ihopayāti saritaḥ kūlc latāmaṇḍale
 cauryeṇaiva sakhlījanair māma hitā mallīdalaiḥ śeṣitā |
 vijñātam̄ hi mayādhunaiva dalitā prāyo 'nayā vallarī⁷⁾
 yaccintākulitasya me jayanato⁷⁾ nidraiya dūram̄ gatā ||

j a y a n t a h |

35 mamāpi pratikūlakārī sakhiśamūho⁸⁾ viśeṣato nigṛhyatām̄ | tathā hi |

1) Ex conj.; *ghadani*^o 2) *sajji*^o 3) Laatste akṣara onzeker. 4) sic, l. °*bhavan* ?

5) *kasi* 6) °*pūjaja*^o 7) sic. 8) *sakhitmamūho*

prātaḥ prātaḥ prasannā- nana¹⁾ tava¹⁾ caranā- m bhojasamsthāpanāya
kuñjo guñjannilindah²⁾ pratidivasam aho tanyate dośahīnah¹⁾
tāvat tanvī sakhibhir vikasitanalinī- dhūlibhiḥ keligehāny-
ātanvānā parokṣam tad apanayanataḥ khinnagātror 'ham āsam |

5 śrī rādhā |

bho bho nandakiśora nocitam idam vākyam kalaṅkāspadam
mallīyam na tavaiva punyabharataḥ kūle vikāśam gatā |
bhaṅgair³⁾ aṅkagatair³⁾ anekapathikaiḥ samseyyate sarvadā
satro 'yam parameśvarasya sutarām sūrve janū bhāginaḥ ||

10 api ca |

dodhuyate pavanapañktibhir uddhātābhīḥ sāraṅgaśāvanivahailiḥ paribhuujyate 'pi |
pepiyate madhukarair alakāntareṣu kāntābhīḥ eva sphalikriyate lateyam ||

15 na hi⁴⁾ kadāpi mayā kamanīyasakhībhīr amandamahi kaliteyam |
nāpi tu dr̥ṣṭipathaiḥ gamito 'si kadāpi latākusumākuliteyam ||
khidyati maddhṛdayam mṛduhāsamṛṣāvacanailiḥ kva matir militeyam |
dośabhareṇa niścṣaya⁵⁾ mām anusāsaya yatra ruciś caliteyam ||

kr̥ṣṇaḥ |

20 jalpasī⁶⁾ kiṁ tarale na gr̥he mama yena mr̥śāvacanaiḥ racanīyam
dośabharo bhavatīsu na sundari mām anudhā(v)ati kiṁ kathaniyam
nandanṛpasya mahī sakalā sakalam vasuñjatam idam ramanīyam |
yena kr̥taiḥ subhage parībarhyā⁷⁾ saimāṇi nanu gopakulaṁ namaniyam

śrī rādhā |

25 sakhi⁸⁾ |

jānāmy aham nalinasundara tātagehe
yad bhujyate niśi niśākaragaurahāshī |
mātrā dhṛto dadhiṣṭre vrajasundaribhilī
saṁmocito natiṣatair viditaiḥ Janeṣu ||

30 kr̥ṣṇaḥ |

ko mām vimocayati kena dhṛto bhavāmi
nānto na madhyam iti mānīni veditavyam |
saṁmocanāya yamalārjunayor idānīm
ātinā mayaiva kr̥payā pariyantrito⁹⁾ 'sti ||

¹⁾ °nananatava   ²⁾ gujan°   ³⁾ sic (bhṛṅgai raṅka°?)   ⁴⁾ I. nāki? (metri causa?)

⁵⁾ Dus niet nikterayati luidt het compositum.

⁶⁾ jalpasī

⁷⁾ jalpasī

⁷⁾ Niet gelicel zeker,

⁸⁾ sakhi

⁹⁾ pariyanvito

vasanta kā(h) |

iyam aticāpalā taruṇī   nīlapatīmaṇḍitā gaurī |
 vādhādakṣinābhāgē   nāmnā candravalī bhāti ||
 sadyo hr̄dyam apūrvam   gavyam̄ saṁdhāya bhajane prāptā |
 5   ratyā natya bhītyā   neyam̄ mūlyena cauryād vā ||

candrāvalī |

ko 'tibalo vṛṣabhānūjanādhipasāsanatigmahutāśa uato yah |
 dharmapāthanī parihṛtya sureṣu naresv itaresu janō na nato yah ||
 10   ittham avekṣya nato na janō hi mato vibudhair namu so 'yam aто yah
 durlabham etad alaṇī madhurāṇī dadhi tasya sadā namate nirato yah
 yadi mūlyena natyā vā gr̄hiṇīsi ced gr̄hāṇā |

kṛṣṇa h |

candrāvalī | kim asya mūlyam |

candrāvalī |

15   dātuṇī na śakyate bhavatām¹⁾ | dūrata eva sthīyatām |

kṛṣṇa h |

bhavatu | ucyatāmī tāvat | sāmarthyāmī bhaviṣyati ced grāhyam̄ no
 ced anyato gatvā vikrīṇīta †

candrāvalī sahūsaṇī |

20   yāvatyahī pitṛgāvo   bhūṣaṇavāsanair vṛtā gopaiḥ²⁾ |
 tāvan mūlyam̄ dadhno   bhavati rucis te yadā manasah ||

kṛṣṇa h |

priye candrāvalī | māhātmyam̄ ucyatām asya dadhnah |

candrāvalī |

25   nandātmaja | na jānāsy asya māhātmyam̄ | paśya paśya |
 yasyādanakṛtāpuṣṭer adharapuṭe vamśikāmodāt³⁾ |
 nirgatapavanaśikhāyām anaṭad govardhano madhupa⁴⁾ ||
 api ca |

nītām̄ yan navanītaṇī vadānapuṭe śaiśave bhavataḥ |

30   kāle mukhapraṇālī   śiśirāmr̄nālīva samjātā ||

anyac ca |

kālindītaruśuṣkakoṭarānaṭū-⁵⁾   jjvalāvalīm⁵⁾ udbhāṭa
 prāleyānilabhītibhaṅguramano-   gopījanair vīkṣitah |
 nīhāṇkam jalajātalocanasudhā-   dhārām ivādad bhavāms⁶⁾
 35   tan no yan⁷⁾ navanītabhojanakṛte māhātmyam ujjīrbhate |

kṛṣṇa h |

kasmād evam̄ māhātmyam iti |

1) *bhavata*   2) ex. conj.; *gopyaḥ* hs.   3) ex. conj.; *mokat* hs.   4) *madhupāḥ*

5) 1. misschien: *naṭajīva*   6) *bhavās*   7) l. 'yanī?

niruttarāḥ sarvāḥ tāsthuh |

tatra s u d ā m ā nāma gopakumāro vadaś |

svāmin | kiṁ pṛcchasi | nedam gopībhīr uttarayitum śākyam |

kṛṣṇaḥ |

5 kuto vayasya |

s u d ā m ā |

asti kiṁ api nigūḍhabhījam |

kṛṣṇaḥ |

kathayatu bhavān |

10 śrīdāmā karṇamūle |

trayyantoditaśuddhabuddhaparamā- nañdābdhisamsthānīrtam
niḥśīmām nirupadravam¹⁾ nirupamaṇi svātmānubhūtam sukhām
nikṣiptam karuṇākulena bhavatā jīvānubhūtyai punar
goloke surabhīṣu muktajanatā. nityābhigamyaṇi param ||

15 tad bhūyo bhavabhbītibhaṅgurajanā-²⁾ nāsvādanāya tvayā
līlāviśkṛtavigrāheṇa surabhī- vargo bhyamatrāgatali |
etāś tāmarasābhīrāmavadanā jñānādayalī śaktayas
tāsām hastagataṇi tad evam amṛtaṇi natyādibhīḥ prāpyate ||
nedam prākṛtam atra me cakatano līleyam aprākṛta
20 māhātmyam payaso ghṛtasya bhagavan dadhno 'pi bhūmeḥ punah
netraprānta ihāsti deva sakalam vaikuṇṭhalīlāmṛtaṇi³⁾
dhanyāḥ ke 'pi pibanti ye tu saralī- bhūtā manovṛttayah⁴⁾ ||

kṛṣṇaḥ | netrator vihasya |

vayasya | sadya eva bhāṇḍabhaṅgalī kṛtah | priye candrāvali |

25 vicārya mūlyam vaktavyam yadi vikretukāmāsi⁵⁾ |

candrāvalī |

grahitā ced asi satyam vadasi |

kṛṣṇaḥ |

brūhi brūhi |

30 (candrāvalī |)

tyakto nando mandrahāsābhīrāma

vrddhā mātā sāpi saṁsamocitā⁶⁾ |

kiṁcid anyat tyajyatām iti vadasi cet |

tyakto bhrātā sīrapāṇis tavāyam

35 nānyad gavyam⁷⁾ yady alam syād grhītā⁸⁾ ||

1) *drava* 2) Zoo schijnt er te staan. 3) *caikunḍa*° 4) Omtrent de woordsplitsing in deze drie strophen ben ik hier en daar onzeker. 5) *kāmāmi* 6) Corrupt! 7) ex conj., *davyam* hs. 8) *grahitā* (goed?). De maat is niet in orde; wellicht iets uitgevallen.

kṛṣṇaḥ |

na pañjanīyo vastukalāpo bahudbhā yuśmākam |
anyat tyajyatām iti ced rājabhāga eva dīyatām iti ||

candrāvalī |

aye bāla vayam tyaktun na saktā smaḥ | iyam asmākam svāminī
śrīrādhā tyaktun netun samartha | śruyatām karne |
iyam atiparamavadānyā mantram te 'ham prayacchāmi |
śaraṇam gaccha caraṇayor dñsyati mūlam¹⁾ vinā sakalam ||
no cen mayā gatvā prastavyā priyā |
rasiko yady asi dadhnāḥ śocasi kim yāhi pādayor mūlam |
loko bhavati sa vidvān kurute yas²⁾ tv²⁾ ātmāno²⁾ 'bhīṣṭam ||

kṛṣṇaḥ |

yeśām dānaraso loke te necchanti pratikriyām |
nīradāḥ kim u vāñchanti ye prayacchanti jivanam ||

candrāvalī rādhāntikam gatvā |
devi jalajātalocane 'yam nandanandano mūlyena dadhi samā-
kāṅkṣati | kim mūlyam asya |

śrīrādhā |

lalitāḥūyatām |

sarvāḥ sametya samīmantrayanti |
tatra lalitā karnākarṇīkṛtya |
aho priye |

yā vṛndāvanamālājukūjavalye ramyādharasparśinī
nilśāṅkam niśi no 'bhikarṣati mano vamśī madāghūrnitā |
seyām samprati³⁾ grhyatām madhupater gavyam puro nīyatām
dharmāḥ strīṣu niveśyatām mama vacaḥ sakhyo yadā rocatām⁴⁾ ||

śrīrādhā |

lalite nāyan dāsyati | yady evam syāt tada tv aparah kṛṣṇas
tyam eva syāḥ⁵⁾ |

kāliyagaralavihīnā⁶⁾ kṛṣṇā kṛṣṇena⁷⁾ sambhūtā |
varṇśīgaralavihīnah kṛṣṇo lalite tvayā bhavatu ||
tataḥ parāvṛtya kṛṣṇāntikam upāgatā lalitā candrāvalī ca |
ity āha candrayādanī rādhā saubhāgyamañjarī tathyam |
vāñchasi⁸⁾ ced rasānīyam muralīm no dehi saptadhā bhinnām ||

kṛṣṇaḥ |

ākārāyāmi dayite muralīnādena dūrato vatsān |
samstobhayāmi hrdayam mātūr dūre gato 'raṇye ||

1) l. mūlyam? 2) °stvā° is niet geheel zeker. 3) ex conj., samghati hs. 4) l.
rocatām? 5) tvemerasya 6) pr. m. kāliyagalo^o 7) of kṛṣṇā? 8) vāñchati

api ca |

prāṇād adhikatareyaiḥ vanśī kalabhāśinī nūnam |
bhavatīnām iva rādhā kṣaṇam api neśe parityaktum ||

api ca |

5 dāsyāmi sundari munīśvaravṛndavandyam
ātmānam āśu kalahaṁsa vadhivirāve |
vaktrāravindamadhu pānaparām anindyām
vanśīm kadāpi karato na viyojayāmī ||

candrāvalī |

10 kr̄ṣṇas tvam asi taveyaṁ muralī garalaṁ mukhād vāmati |
tām apaharati¹⁾ sakhi me kriyate kiṁ te 'nayaṁ tv anayā²⁾ ||
gacchati me samayo 'yam anindita bhānur asau śiraso vinivṛttah |
mandirakandarataḥ paripaśyati devavarah kṣudhayā parivṛttah ||
samprati bālavadhūnikaralī parilolati pūjanato gatavṛttah |
15 māvinayaṁ kuru paśya puro nicayo 'nnabhavo rasato 'pi nivṛttah

sā vanitā bhavatīśu mayā vinayopanatā na gatī sakhi tuṣṭā |
indumukhī vṛṣabhbhanusutā hi yayā tu bhaved vacanaiḥ paripuṣṭā |
rūpayutāpi sabhā sakalā vikalā mama bhāti manorathaduṣṭā |
20 kiṁ sakalābhīr iyanī kukalāpurato³⁾ hi guror vinayena vighuṣṭā |

śrīrādhā lalitābhīmukhām |

praṣṭavyo 'yam nīlajīmūtagātras
tāmyaty evaiḥ⁴⁾ hetunā kena mugdhalī |
krīto mārgo mārgagā⁵⁾ no rūṇaddhi
25 deyam dattaiḥ kiṁ punaḥ patrapūrvaiḥ⁶⁾ ||

lalitā tathaiva lalitā vāṇyojjagāra⁷⁾ |

re re bālamṛṇālakomalabhuja vyālolahārāvale
mārgam muñca⁸⁾ na kañcavajvaya⁹⁾ manāg vyāghūrṇayan locane
kiṁ kr̄tvā¹⁰⁾ vayam atra kiṁ tu bhavatām vāsah purātrābhavan-
30 nāyātāsti kadāpi karnaphalake dānākṣa — vyāhṛtiḥ ||

śrīdāmā |

garvakharvitamate lalite te
na sphuṭam vrajapateḥ sadane 'sya |
janmanā pratigṛham bhavatīnām
35 dattam indrapadasaukhyam analpam ||

¹⁾ ? pr. m. apaharasi, verbeterd in apaharasi (?) ²⁾ ? kiṁtenayāmīvanayā ³⁾ ? °yurato
⁴⁾ eva ⁵⁾ pr. m. mārgī, sec. m. mārgīgan ⁶⁾ sic, of yatra pu° ⁷⁾ sic; beteekenis?
⁸⁾ ? smuñja hs. ⁹⁾ sic. ¹⁰⁾ Onzeker.

śrīkṛṣṇaḥ |

*ayi rādhē mitahāse dosam adosam tu me dehi
dāsyāmi naivā caranām purato dātum vinā dānam ||

śrīrādhā |

śraddhayā dīyate pātre saṃkrāntigrahaṇā(di)ṣu |
rājño deyah karo dānam athavā grahadoṣahṛ ||
tatredānīm saṃkramāṇādyabhbhāvāt kathām dānam dvitīyasyāpy
asāmbhavena¹⁾ | tathā hi |

viṣṇor nābhisororuḥāt saṃabhavad vedhā vidhātum jagat
10 sṛṣṭvāgre manasā kumārainukhato devāsurān mānavān |
paścāt atra vicitya²⁾ dharmavṛṣabhami pādaiś caturbhir vyadhāt
tannāmnā tūḍanupravṛttam abhavat khyātan purām bhūtale ||

yato vr̄ṣa(bha)rūpasya dharmasya pravṛttir abhavat ato vedhasā
vr̄ṣabhbhānupurām³⁾ nirmāya govīttibhyo dattām | tad ārabhyāsmat-
45 pūrvajānām evātra saṃsthītiḥ | saṃprati tu |

* gopālānvayamauliratnāmatanu-⁴⁾ khyātyāvanīmaṇḍano
nāmnāḥ śrīvr̄ṣabhbhānugopāmpater nākārṇivikṣṇāvalīḥ⁵⁾ |
yasyālindani viṣṭagokulamalā- godoharāvāpagā-
yūrāpūritabhbhūrikāṇakuharo⁶⁾ dhātā kṣaṇām tiṣṭhati ||

20 ato 'yam asmākam pītūr evaitad bhūmaṇḍalam | katham asmatpra-
deśeu bhavatāgamanām dānāya |

na brūmaḥ⁷⁾ śikhīpicchacūḍā yamunā- ghatte⁸⁾ kuragrāhiṇāḥ
ke (yū)yām paśubhis tṛṇāni (ba)huśāḥ saṃcarvayanto hi naḥ |
haṁho paśyata muktatātasadānā vṛtyāpi saṃhāpitā

25 dhṛṣṭā vai paraveśmagī api tathā nojjhanti dhārṣṭyām muhūḥ ||
api ca |

grāmas tv ekas tvatpituh śrūyate vai
nadyāḥ pāre gokulām nāmato yaḥ |
tatrāyan te śobhate rājaśabdāḥ
sthānabhrāṣṭāḥ kiṁ nu datto vibhāti ||

api ca |
yāhi mukunda na me 'vinayaṇ kuru kiṁ janakasya yaśāḥ pari-

lu m p a s i |

naiva tathā janānī tava bhāti kutaḥ kapātena⁹⁾ vacāḥ pari-

s u m p h a s i ||

yācaya tubhyām ahaṁ pradade dadhi yady anavadyatayā na hi
t u m p h a s i |

bho iyatī rasānā yadi te 'sti katham kāmanīyagrhaṇām sukham
u m b h a s i ||

¹⁾ °bhāvara ²⁾ vivītya ³⁾ °parām ⁴⁾ sic (of °numanānd) ⁵⁾ Onzeker; nākārṇi
(sec. m. rṇi of ni of ya?) virkṣṇa (of kṣṇi) valīḥ ⁶⁾ Of para°; het geheel is duister.
⁷⁾ vāṇāḥ ⁸⁾ ghatte ⁹⁾ kapātena

m a d h u m a ñ g a l a h |

carañanalinamūlān

nirgatā vāridhārā

surasarid iti loke

gīyate kalmaṣaghnī |

śirasi bhavati mālā

yā purārer murāriḥ

sa tu tava purato 'yam

pātrabhūto 'marāṇām ||

ataḥ |

dānaī dehi yatas tavāuanavidhau

parvādhunā vartate

śrīkṛṣṇānananāñilarājīnivaha-¹⁾

cchāyaś saṁākrāmati |

paṣyodagrata�ā latās tarugatā

nūnam dvijebhyo madhu

stāvam srāvam abhiṣṭām utkātarasā

yacchānti sadbhūtaye ||

api ca |

yasya nābhinalinād vimirgato

viśvaśr̄ṣṭim akarod vidhilī svayam |

so 'yam ambuja palāśalocane

45 rocate nikhilagopamūrdhasu ||

na kvāpy atiriktā viśvaśr̄ṣṭir asmāt |

lalitā |

āścaryam āścaryam | tathā hi |

nāsmākañ sadane rahasy api gatañ bhītyātisañgopitañ ²⁾

20 na tyaktam kāṇaśo 'pi gopakagañair bhuktañ chalācchadīmīñ |

kva brūṣe³⁾ nanu pātratāsyā ca vidhelī kvotpattipadmañ punaḥ
kinñ no vākyahaṭhena⁴⁾ te khalu mano dānāya⁵⁾ samīṣryjate ||

m a d h u m a ñ g a l a h |

na prāyo vah karṇāmūlam upagatāsyā mṛtsnākeliḥ | paśya paśya |

25 dīmbhair ambhlasi rantum utpaladala- śyāmaḥ kadācid gataḥ

kālindyaḥ kāmañiyakuñcitakaco

mṛtsnām adānto hy adāt |

taç chrutvā jananī ninīya vadanañ dr̄ṣtvāpaśaṅkā bharam

brahmañḍam tilapiṣṭapiñḍam iva yat-⁶⁾ tuṇḍe 'ravindaprabhe ||

ato nāsmād bhinnanṛ jagat tajjanayitā cāyam |

30 śrīrādhaḥ |

bhavatu | kim asmākañ sakhi |

pūjākṛtyañ vartate bhūri devyā

mārge ruddhā nirdayair gopaputraḥ |

tūrṇañ bhānur vārunīñ yāti nūnam

85 dehacchāyā pādañūlam jahāti ||

¹⁾ °nilakaji^b (of °kañji^a)   ²⁾ bhītyātisañgopīgo^c   ³⁾ vāṣe   ⁴⁾ °haṭhena   ⁵⁾ Onzeker,
er schijnt q̄halaya te staan.   ⁶⁾ L. tāt-?

a pārā kāpi |

* kruddhā me jananī vai jīvitam adyānavadyāngi |
kālatikramadosān nūnam hartārunāpāngā¹⁾ ||

ity uktvā gantum pravṛttā |

• kṛṣṇāḥ kareṇa dhṛtvā |

kva gacchasi varānane 'dattvā vadanam ārvtya |

sā covāca |

hāhā nandanareñdratāta kalahā	mātā māmātīva hi
prāyo me janako 'pi kopagahano	bhrātā vidhātaiva ²⁾ hi
10 dūre tiṣṭha na mām sprśa sprhayasi	preṣṭhamū yadi pre tām
nāhamū tvatkarakjakṣatena ³⁾ bhavitumū	gātreṣu śaktānyathā

viśākhā |

ādarśe samuvekṣyatāmū mukhamū idamū	kiṇi te vidhātrā kṛtamū
no gavyāya bhavati yena viduṣāmū	devātithināmū kriyāḥ

15 *yuṣmākāmū tu kadambanimbalaivalī-
attumū vakranatāmū⁴⁾ tatāna kuśalo

kharjūrapīlūphalāmū	yedhā ⁵⁾ tiraścām iva
---------------------	----------------------------------

evamū capetāmūnutthāya⁶⁾ pravṛttāyā hāraṇū harir jagrāha |

viduṣāmū ⁷⁾ hi yajanti lolamāle haviṣā mām adhidaivam adhvarāṇām avatāritam ⁸⁾ atra ⁸⁾ divyalokād idam ītmocitam ⁹⁾ ītmāno ⁹⁾ hitāya
20 yad idamū pratisadma sundarīnāmū bhavatīnāmū amīṭamū vilokyate
tad idamūvinayāmū ¹⁰⁾ kaitavād vā paribhokṣye sakalamū ¹¹⁾ balena vā

viśākhā |

muñca māmū capetāmū dāsyāmi   ravathacchalabalādikāmū ¹²⁾ nāhamū
bibhemi

25 kṛṣṇo mālāmū kārṣati |

sundarapāṇisaroje dehi capetāmū ¹³⁾ vinodāya
kā ¹⁴⁾ tāmyati jalajaśrī madhupavadhūtīpadānyāsaiḥ

cam pakalatā |

aye viśākhe 'yam atilobhī dadhmaḥ | capetāmū apy aṅgīkaroti |

30 śrī rādhā sahāsam |

bho bho nandakiśora muñca purato yātrāyai bhavataḥ karomi śapathamū asmābhīḥ saha gaccha bhānunagaramū vatsāmū ¹⁵⁾ cāraya no 'nayo na bhavitā ¹⁶⁾	mārgamū prayāmo vayaṁ tātasya dhairyamū kuru yad rocate bhujyatāmū dadhno hi yady arthitā
---	---

35 nedamū śakyanū te piṭā me vṛttimū dāsyati na vā |

1) °pāngai 2) 1. vidhāterā? 3) latvatka° 4) Of vaktratāmū? 5) 1. vedhā?

6) Moet datief van een subst. n. zijn („om een klap te geven”). 7) viduṣā 8) °taritapatra

9) ītmocittabhalāmano 10) viñayāni 11) sakali 12) rucayā° 13) capetāmū 14) ke

15) vatsos 16) Veranderd in: bhāvita (?)

pitā te gopānām   adhipatir idamrūpam atulam¹⁾
 balam te dordāṇḍe   dalayati gayām bhitiniyaham |
 glaho 'pi svalpo 'yam   dadhīgṝtāpayomātram api te
 vinā tuṣṭer dhātūr   milati kātham īdṛk parijanah ||

5 madhumāṅgalāḥ |

dadhno lobhī na gopālo   bhāvalubdho varānane |
 dr̄ptānām²⁾ darpasāñhārī³⁾ nāh⁴⁾ śruto nandānandānah
 tathā hi | bhāvalubdho yathā |

10   bhaktānugrahakātarāḥ samagamad   dhitvā padam śāśvataṁ
 vaikuṇṭham karirājāvaraṇām⁵⁾   saṁbaddhāpādāmbujaḥ |
 vegadvastapaṭo natatkacataṭo⁶⁾   bhr̄asyatprasūnotkaro
 grāhogrāsyavidāraṇo 'syā⁷⁾ vigalac- cakrāṇisurājatkaraḥ ||

darpaharavāṇi yathā |

15   madoddhatadaśānana-⁸⁾ prabala vakraṇkticchada-
 kṣayopacitasāyako   vikāṭasindhubandhboddhatali |
 sahasrabhujakundali-   dala(na)ti gmadhārāmīsubhṝt
 kuthārakaṭhīnāmīsakaḥ   sumukhi dr̄syatāmī gopatiḥ ||

śrīrādhā satrāsanī⁹⁾ lalitāmī pariṣvajati¹⁰⁾ |

lalitā |

20   sakhi na bhetavyam na bhetavyam | iyaṁ tv asya janmāntariyā
 līlā | idānīmī tu |

mātrā baddho   nartito gopikābhīr
 bhīto bhīto   yācito yacchatīti |
 bālyē bālc   pādukādarśapīṭhāny
 uccaistalpanī   yasya kusyādhiśete ||

bhāva iśud api yatra vīksyate
 tatra bhāmīni hi bhāti mādhavaḥ |
 nimnabhūmīvalayānugāmīmī
 prāyaśo bhavati vārisaṁtatilī ||

30 śrīrādhā |

lalite | tadā sāhityam vidhīyatām |

lalitā |

ucitamī¹¹⁾ avindam¹¹⁾ eva |

śrīrādhā |

35   tadāhūyatām bhadre |

1) atula 2) °tāna 3) darpya° 4) na 5) °rasana 6) °kacanato 7) Zoo de pr. m.;
 sec. m.: vidāraṇostho; doch ook 'syā is weinig bevredigend. 8) °oderatu° of °odhīrtu°
 9) matrasanī 10) °dyujati 11) Of is er bedoeld: ucitam idam eva? hs. ucitamvīṇḍam

lalitā tathaiya karoti |

idam atimadhuram¹⁾ gavāṁ murāre
dadhi nalinīdalabhbhājanām̄ vidhehi |
drutam iha gamanaṇi vidhbāya nūnām̄
piba dayayābhinirikṣito 'nayaiva ||

kr̄ṣṇas tathā kartum upasasarpa | tathā hi |

jathare²⁾ muralīn̄ niveśya hastāt kūṭilarū kuntalajālam unnamayya³⁾ |
putakām̄ nalinīpalāśajā(tam̄)⁴⁾ karakañjena vidhṛtya saṅgato 'bhūt

jaya ntaḥ |

10 nocitaṇi rājakumārasya cauryaun | asmākam̄ api dīyatām̄ | kā vā
hānīr⁵⁾ bhavati gopakanyānām̄ dadhivayye |

kr̄ṣṇo lalitāntike |

ayam atidhr̄ṣṭo nigṛhyatām̄ yuvatibhīḥ |

lalitā |

15 jayanta | ihopagamyatām̄ |

yastīnū hitvā	durataḥ kṣālayitvā
vaktraṇū ⁶⁾ tūrṇānū	rajjupāśānū nirasya
hastau baddhvā	mandamandaṇi prayāḥi
rādhāpārṣve	mādhaavo nātra hetuh

20 (jayantaḥ |)

snātvāgamyate | kiṇi mukhaprakṣīlanāmātreṇa dadhilābhāś cet |
kaś ca kr̄ṣṇaḥ | śrīrādhbāya eva pādapadmopajivya aham | tathā hi |

pītā vā mātā vā yuvatir̄ api putro 'pi lalite

na loke presthō me bhavati ca tathā daivatam̄ api |

25 yathā prītyā pātre⁷⁾ nirupamārasūp bhakṣyanivahāṇi

prayacchaty alpaṇi vā sumukhi sumaye yo 'tikarūṇaḥ ||

lalitā |

kuto vilambase |

jayantaḥ plutiṇi nāṭayati |

30 rādhā |

upavīsyatām̄ | sakhyo dīyatām̄ jayantāya dadhi |

ekā⁸⁾ culuke⁸⁾ dadhidhārāṇi prayacchati | chadmanā cāparā bhūru-
haśākhāyāṇi śikhāṇi badhūnāti |

jayantaḥ svagatam̄ |

35 aho yady aham̄ śikhāṇi mocayitum̄ hastām̄ cālayāmi tadaḥ hastād
dadhi gacchati | yadi śiraḥ karṣayāmi tadaḥ śikhaiva gucchati |
ato yathāsthitō dadhi pibāmi | tato yad bhāvi tad bhavatu |

¹⁾ °mudhura ²⁾ °pha° onzeker. ³⁾ uttamayya ⁴⁾ palāśajā ⁵⁾ hātir ⁶⁾ rārkka

⁷⁾ pātrai ⁸⁾ ekārculake

prakāśam |

no me sandhyā vidheyā sumukhi munipate¹⁾ vālekasyeva²⁾ yena
kuryām śraddhām śikhāyām na ca mama bhavitā hānir asyā vyapāye |
māśād arvāk²⁾ tathaisā bhagavati bhavitā bhūyasī mūrdhadese
dadhma dhārāviyoge kṣṇam api subhage vepate mānasam me ||

śrīrādhā |

bhavatu | pīyatām yathecchām dadhi |
tadānyaikākhaṇḍām dadhidhārām prayacchat | *aparā tadiyām eva
rajjum ādāya ha(sta)bandhanāyopasthitā |

10 jayantaḥ |

hastabandhanam api prāyaśah kariṣyati | karotu nāma |
sukhaṇi duḥkhaṇi tūbhayam api dhūtrā śarīrasya nirmitam |
śarīrabādhād api dadhikṣatīm kartum na śaktō 'smi |
na sābhilāśo gaṇayati kaṣṭam | tathā hi |
alitatis aravindagandhalubdhā
mukulamukhe 'py uṣītā dinātyaye |
pariharati na cetasāpi saṅgaṇi
kāmalavanasya bhiyā kadāpi hi ||

śrīrādhe | kim api kurvantu³⁾ nāmaītih | nāham iṣad api dadhi
20 tyajāmi |

anucitam idam bhavutā viśvāsenāgatasyādya |
samupekṣaṇam mamaīśā prakṛtir naivātipuṇyā nāma ||

śrīrādhā |

bālyād yena saṃrakṣitah saṃprati dadhilobhena tam vihāya mām
25 upagato 'dhunā māṇi kim upakariṣyati |

jayantaḥ |

hā kaṣṭam | ubhayabhrāsto jāto 'ham | bhavatu | krṣṇam upāttaye⁴⁾
tāvat | svāminn adyaiṣa jayanto viṣamāvasthām gato vartate |

sākhābaddhaśikho janopahasito nagnīkṛtiḥ sarvato

30 rajvā baddhakaro vimuktakavarāḥ sikto hi dadhnāḥ kāṇaiḥ |
dāṇḍāghātanitamba — vikalō yāḥ prūk tvayā⁵⁾ lālitalāḥ
svāminn adyā jayanta eṣa viṣamā- vasthām gato vartate ||

krṣṇaḥ |

jayanta | kim aparāddhaṇi tvayā gopījanānām |

35 jayantaḥ |

na kim api svāmin | vṛthā baddho 'smi |

¹⁾ sic; woordsplitsing en beteekenis? (munipater hāle kasyeva?) ²⁾ arghāk of ardyāk

³⁾ kurdhantu (uit kurvantu). ⁴⁾ Niet zeker: upāttaye hs. ⁵⁾ tuyā

kṛṣṇaḥ |

śrīrādhāśarāṇam yāhi |

jayaṇṭah |

ko 'nyāḥ karoti vayasya | śrutiṁ na bhavatā |

5 (kṛṣṇaḥ |)

• bhāṇa kiṁ |

(jayaṇṭah |)

śrūyatām śrūyatām vayasya |

garālaṁ vainati vyālī janaikaprāṇamāśanam |

10 vyālīkavalitaṁ kṣetraṇi kodravāṇām viśayate ||

ataḥ sarvā asyālī¹⁾ sakhyaḥ saṁprati viśvāhinyāḥ santi |

ubhāgyena matir jātā mama pādaṁ vimucyate |

prayāto dadhi saṁbhoktuṇi gopakanyāviśāmbudhau ||

evam kṛīdaty²⁾ ākāśe |

15 bho bho gopātmajāḥ | vatsās tāvat sīmānam ullaṅghya kva gatā
iti na jñāyante | tathā hi |

graiveyodragraghaṇṭā³⁾ dhvanir³⁾ api bhagavann eti karṇātithitvaṁ⁴⁾
pādanyūsotthāpiṣṭā takavimalaṛo vyānaśe nābhrajālām
dūrād evāvaloke⁴⁾ na⁴⁾ curati taṭīnī nīrakallolamālā

20 nauvairūpāgradūrvā⁵⁾ kva⁶⁾ nu khalu surabhī- śāvaniḥ — — — ||

kṛṣṇaḥ sāśāṅkam |

aho dṛsyatām | kaṁsaprahitā rakṣogāṇāḥ prāyaś caranti viśi-
nāntaresu | yathā naivoparodhaṇi kuryus tathā vidheyam |

iti saṁbhrāntā vatsān⁷⁾ pālayituṇi pravṛttāḥ |

25 kṛṣṇaḥ śrīrādhām̄ prati |

cintāmajīphalake me sundari haimī tanuhī kāpi |
jatātīnī⁸⁾ gatā nitāntā⁹⁾ premīā saṁpropitā hy antaḥ |
api ca |

asmin dadhini manojñā smarasitākṣodanikṣepāt |

30 jatā kāpi śikharīnī nayane na vismarati¹⁰⁾ ||
vayan tu vatsānveṣāṇāya gacchāmo | bhavatībhir api devīyātrām
mirvaryā yathāsukham asmin pradeše viśrabhyāgamyatām |
iti niśamya

1) *svāsyas* (?) 2) *kriḍati* | ; moet wel als loc. abs. beschouwd worden. 3) sic; steekt er *adhvani* in, gelijkwaardig met *na dhvani*? 4) Of *°lukenu*, te verbinden?

5) *Bedoryen*. 6) ? Hs. naaq 't schijnt *kṛ* 7) *vatsāryāḥ* 8) sic. 9) L. *tan*?

10) *Corrupt?* *metram*?

śrīrādhā tu |

samjātāśruvīlocanotpadalatā samśoṣayantī muhulī¹⁾
śvāsenādharapallavanī mṛduvanau romāñcam ātanvatī |
pānau pāniśaroruhaṇi pidadhatī śāṅkābharaṇī bibhratī.
5 rādhā hemalateva kāntavirahē paryākulā¹⁾ vīksyate ||

śrīrādha |

devīyātrātpralena²⁾ kṣaṇasukhadā³⁾ bhavad- vīksaṇāyopayātā
samvīksya tvāmū kudācīn nijabhavanapuro- vartikuṇjāntarāle |
citte⁴⁾ jātānurāgā tādavatāḥi bhavataḥi saṅgamamū prārthayantī⁵⁾
10 daivād āśadya sadyaḥi prabhavati ca kathāmū tadviyogaprasāṅgaḥ⁶⁾ ||
virāhāparyākulalih kṛṣṇalih priyāmaṇibandhe mallimālāmū⁷⁾ nibadhyā
śākhāvalambitusārikāpañjariṇī vismṛtya niśkrānto vatsānvesuṇāya |

| iti niśkrāntalih sarve gopālī |

|| d v i t i y o ' u k a l i⁸⁾ ||

15 | tataḥi prastāvanā |
krṣṇavirahāviṣṭo gopīnivuhalih | sa ca yathā |
mukhavigalitakeśopūśabandhalih
skhalitapuṭāvagatorugūtraśobhalih |
śithilitapūḍapūḍhatiprajulpalih
20 prasurati matta ivāṅguṇāśamūhalih ||
tatra śrīrādhā virahamudrāmū nāṭyati |

pratidiśam atilohitākṣipakṣmapāṭamū
saghānalatāvivaresu vaktrābimbam |
kalayati ca punalih punas traṭpābhārārtā
25 vadati na maunam upeyuṣī śākhībhyaḥi ||

api ca |

lajjāśilā⁹⁾ locane kuñcayantī
bibhrūṇesat pāṇḍimāmū kapole |
bhūyo bhūyo sāṅkurībhūtagūṭram
30 sañjivīvānā vūśasān survatalih sān |
kadā¹⁰⁾ sakhyutsaṅge nipatati niśāntenduvadānā
vahanti svedāmbhāḥi kaṇavirālatārāvalim abhūt |
vivṛṇīvānā kheda- jvarajanitabādhām api tanau
na sañjalpe śaktā varitum abhidhānāmū madhupateḥi ||

¹⁾ ex conj.; *kuyyākulya* hs. ²⁾ sic, doch *tpra* is sec. m. veranderd in iets onleesbaars.

³⁾ *kṣaṇamukhada* ⁴⁾ cinte ⁵⁾ *gāntīm* ⁶⁾ 1. *twādviyoga*? ⁷⁾ *mallimālāmū*
⁸⁾ *dvīśyo 'uhaḥ samāptim agat* ⁹⁾ Zoo gissender wijze aangevuld, het hs. heeft slechts
luija ¹⁰⁾ 1. *taṭā?*

lalitā mukhakamalam vāsasā samproñchya viśīrṇālakajālām apasārya
 gātram te priyasakhi mādhavīnikuñje
 kalindī jalaruhamārutāvalidhe |
 samptaptam bhṛśam abhivikṣyate kim etan
 5 naidāgham jalām iva palvalasya nūnam ||

campakalatā | .

lalite | jāne 'ham priyāyū vedanāhetum | tathā hi |
 iyam atimṛdvi latikā gopavacobhir vikampitā prāyah |
 tenaivanī taralākṣī sākṣī ceto hi me brūte¹⁾ ||

10 viśākhā |

śrūyatāmū śrūyatāmū campakamāle |
 devyā yātrā vikṣatā gopaputrair
 yām uddiṣyo pāgateha pradeśe |
 tenaivaivanī candrabimbābhīrūmā
 15 klāmāty eṣā prāṇato 'pi priyā me ||

ato nātidūre vṛndāsadānam asyā riṣṭapraśamanāya gatvā pūjanām
 vidhīyatām iti |

lalitā |

satyam uktām viśākhe | iyañ tu padamātram api latābhavañānd
 20 gantum na śaknoti | kathañ devyā gṛham gamisyati |
 tuhimānahīva mayūkhair bhānoḥ prasvinnatām eti |
 nūnamū saghananikuñje nalinīdalavijitā tanvī ||
 ato bhavatibhir devī vijñāpanīyā | ahañ tu yāvad iyañ nivṛttavi-
 klavā bhaviṣyati tāvad ihaiva bhavatīnām āgamānam pratīksamāṇā
 25 samayam paripālayiṣyāmi |

sarvāḥ parasparam |

aho iyañ tu svarūpalāvaṇyenānukūlayiṣyati śrikṛṣṇam | nāsyāḥ
 sādhanāpeksā |

kvāyam tāmarasābhīrāmanayano	naḥ kekipicchacchaṭā-
piḍāpiḍitamanmatho ²⁾ vidhumukhal	punyair agaṇyair vinā
sakhyaḥ pāṇisarojasamputalasad-	vamśinīnādāmṛta-
stabdhībhūtakurāṅgavāmanayanā-	neṭrāravindārcitah

kāpi |

durlabham idam murārer	nirupamabimbādharam tanvi
sulabho vipinalatāyām	kusumāyudhasāyakāghātah

vāte 2) In margine: apikāḥ mukūṭah

a p a r ā |

gaechāmo yatra vamśī- kalitamukhavidhu- snerasampdochadhārā-
 sampātadhvastavisvag-¹⁾ viśamaśarasamud- bhūtasamtāpalābhāḥ |
 sakhyo nihśāṅkam aṅka- sthalarasatasatiṇī- lolakallolabhājām
 5 ete gopālabālā vayam iva nīratāḥ' kiṁ karisyanti nūnam ||

a p a r ā |

sakhyo yadi vanamāly asmāsu krodikṛtaḥṛdayaś²⁾ cet sarvam
 saṃbhavati | tathā hi |

10 nihśāṅkaiṇ kamalavaneṣu gandhalubdhā
 gacchauti bhramarakulāṅgamāḥ samantāt |
 saṃdigdha dadhati padānī gaṇḍamūle
 sāśāṅkaiṇ madagajukarṇatālabhītyā ||

a p a r ā |

sakhyāḥ | bhītiṇi bhajantyo 'pi padārpajñāṇi kurvanty eva |

15 tatrānyā |

saṃprati devīpādavandanaṇi kṛtvāśiṣṭam gr̥hītvā paścād auveṣayāma
 iti parikramati | padāntare gatvā socchivāsam |

20 kathinā purajanavasatir vivarānvesi jano yatra |
 vivarikṛtaṇi mano naḥ kṛṣṇāpāṅgena tīkṣṇena ||
 kim kurmo vrajadevyo no vasatir naiva goṣṭhe 'smiṇ |
 yat praviśati gr̥hakṛtye tac cittam³⁾ kṛṣṇam abhyeti ||

a n y o vāca |

25 nāhami sakhyo gopikā durvacobhiḥ
 śaktā roddhumi cittavṛttim³⁾ murāreh |
 īśac chalyam bādhate pādamūle
 vamśīnādai romarandhreṣu viddhā⁴⁾ ||

a p a r ā |

kuśalam tadānavadye yadi naḥ kṛṣṇānukūlyam syāt |
 paṅkajadalendhaneddhe no ced vahnau tanum juhumah ||

30 a n y ā d hīrā kāpi |

yāsyāmaḥ sakhi nandasadmasavidhe sāyam pibāmo gavām
 vr̥nde lo(cana)cañcaṛīkanivahair⁵⁾ vaktrārvindāsavam |
 samkīrṇavrajavīthiṇigamavidhau vaksahsthalāpīḍanā-
 nandād eva viyogaduhkhasaritaḥ pāram vrajāmo vayam ||

¹⁾ °vīrvak   ²⁾ 1. krodhī?   ³⁾ cintam (cinta)   ⁴⁾ vidva   ⁵⁾ cana door mij ge-
 suppleerd.

apārā |

gāyantam̄   sumukhi kadāravindahastam
 āpīnā-   yatabhujadañdamugdhaśobham |
 sollasam̄   mayi kṛtanetrapadmapātām̄
 5   loke 'ham̄²⁾   kam̄³⁾ api kiśoram añjanobham⁴⁾ ||

apārā |

adharāmadhuraśīdhūsindhulubdhām
 smitavidhudīdhitiṇirjitorutāpam⁵⁾ |
 sakhi katham adhunā mano madīyam̄
 10   nipatati kṣullakavīthikājaleṣu⁶⁾ ||

anyā |

yady esānaladlharayāmaralatā-   vallī divā me manah
 praptā⁷⁾ yā⁷⁾ bhavatīṣu reṇupatalair   ādhūmitā dhaksyati |
 jāne 'ham̄ niśi sītarāśmikiranu-   vyālīdhadiṣprāṅgaṇe⁸⁾
 15   vyādhūtāyatākairavānilaśaraiḥ   kiṇi me tanuhī sthāsyati ||

apārā kiṇśukān ālokyāḥ |

aho vṛndātavyām̄   punar api sakhe kaṣṭam adhunā
 gaṇe dūre kṛṣṇo⁹⁾   'pi vanadalamālām¹⁰⁾ api tu yaḥ |
 samantād udvṛttā¹¹⁾   kavalayati nūnam̄ vravādhū-
 20   inanovṛttin̄ bhūyo   viṣamadavādāvānalatatiḥ ||

anyā kokilaravam ākarṇya |

re re kokila duṣṭaniṣthuravacah̄   kīlaḥ samālokyatām̄
 prāyo no hrdayam̄ vilokaya punaḥ   padmaprabālopamam̄ |
 prāg iṣac chikhi(ma)ṇḍamāṇḍitaśiro¹²⁾   vanuśinīnādānkura
 25   praklinnam̄ tvam ihecchasi praṇayinī¹³⁾   prāṇātyayaṁ prāyaśah̄ ||
 evam̄ virahabādhām̄ nāṭayantyah pratiniṣvṛttā gopakanyāḥ |

lalitā rādhām̄ prati |

ākarṇāntair¹⁴⁾   locanaiḥ¹⁴⁾ kiṁ vilole
 bhūyo bhūyo   vīkṣase me 'ṅkadesat̄ |
 30   madhye madhye   karṇam uttamāsayantī¹⁵⁾
 cittasthevā-¹⁶⁾   bhāsi¹⁷⁾ bhūyah̄ kṣaṇena |

api ca |

hāhā rādhe   veprate me 'ntaraṅgam̄
 dr̄ṣṭvā khinnam̄   cāruvaktrāravindam̄ |
 35   bhītīm̄ hitvā   gīyatām̄ ādhimūlam̄
 mūlam̄ bāle   matsukhasya tvam eva ||

1) *neutraṇipadma*   2) 'ha (= *paśyāmy akam*)   3) 1. *tam?*   4) *ajjanobham*
 5) *rūtāyam*   6) Onzeker; ook 't metrum niet in orde; *o'kajāṇileṣu*   7) *prāptāyam*
 8) ex conj.; *dikapraṅgaṇa*   9) *kṛśo*   10) Onzeker; *vanadalamālām*, sec. m.: *vadā'namālām*
 11) Onzeker; *udhīrta* of *ugṛīrta* hs.   12) De syllabe *ma* gissender wijze gesuppleerd (*maṇḍa*: "sieraad"?)
 13) ex conj.; *praṇīti* hs.   14) *ākarṇāntaiḥ*   15) Onzeker;
karṇamuttarāpamāvanī   16) *citra*   17) *bhāti*

jalajadalair upavītā mālē vai mālatīpuspaiḥ |
śvāśānalapariśuṣkā gunaśeṣā laksyate hrdaye ||

priye | katham prāṇān dhārayāmi |

tvadadharagandhavilubdhō madhupo 'yaṁ pūrvavat prāptah |
jambūphalam iva patito dagdhatpatro mukhaśvāsāt ||

api ca |

tanutarataṇulatikā te tanuruḥakalitātiduḥṣaḥasparśā |
dahaṇasikheva sadhūmā vāmati mukhād visphulingāni ||

evaṁ bahuśo rādhāmī spṛṣṭvā caruṇajalaṇī¹⁾ locanābhīhyāmī²⁾ mārjuyantī³⁾
bhūyaś cojjagau |

ahaṁ te nirvyājāmī	caruṇajalajātāśaṇasarit-
pravāhaprollāsa-	grathitahṛdayā kāpi makarī
katham tīvrajvālā-	tanutapanatāpena tanutāmī ³⁾
upāyātē bhūyo	vapusī tava sankhyāmī bhavati me

15 punaḥ śrīrādhāmī gatasmiṇtiṁ tarkayati |

aho prāyah kṛṣṇavirahākrāntā bhavati | neyāmī sādhuṇājvaraṇāpīdiṭā
na ca śramayuktā | ato 'ham enāmī yuktyantareṇa prabodhayāmī⁴⁾
karṇamūlam upetya | tathā hi |

rādhē rādhē	dehi gavyāmī murārehī
pātre bhūyo	yācate 'bhyetyā dūrāt
vatsān gopānī	dūram utsṛjya bāle
kṣutkṣāmo 'yaṁ	khedasāṇībhīmīgātruhī

śrīrādhā netrām udghāṭya⁴⁾ sarvatāḥ samālokyeṣad utthāya |

kāṇāmī tāmarasekṣuṇo muralikām āsyē dadhānahī sakhi

25 kvāyāmī bhugnāmāhendranīlaśakala- echāyollasaccandrakah⁵⁾ |
ity uktvā punar mūrchāmī nāṭayati |

tām āśādyā punar lalitā pratibodhayati cārdhena⁶⁾ |

so 'yaṁ saṃprati yāti te nayanato⁷⁾ mārgeṇā cāntah⁸⁾ priye
nūnāmī kim na vilokya te⁹⁾ prāṇayinī- cittāpahārī harīḥ ||

30 śrīrādhā lalitāhastām ālambyopaviṣya dhyānamudrām darsayati |

āha ca |

ākṛṣṭāmī gunaṇālaśiraghāṭtanena¹⁰⁾

hṛtkṣetramī suṇukhi samīkṛtam vacobhiḥ |

nirvyuptamī hasitanirikṣaṇair idānīm

35 saṃśuṣkamī bhavati viyogavahnisaṅgāt ||

1) °talāṇī 2) Hoe kan dit? 3) tānūtāmī 4) adghāḍḍya 5) echāyola° 6) cāmraddhena

7) °nayanayo ha. 8) I. cauḥ? 9) Of vilokyate? 10) °ghaḍānena

lalitā |

sakhi | vijñāte roge auśadham api bhavitum arhati | dhairyam
āvaha |

satyam ambujapalāśalocane
kaśmalo bhavati te 'tidustarah |
nandanandanamukhenducandrikām
antareṇa nahi tasya bheṣajam ||

śrīrādhā |

lalite | katham asya samgamo bhavati |

10	lajjā netra-	prāṅgane sakhy upetā
	smṛtyā bhūyo	bādhitā mādhabasya
	vātāndolair	nīranīlīva ¹⁾ tīre ¹⁾
	yātāyātāuir	dolayantīva reje
	neṭraṇi sadyo	'tītya sīmānam etad
15	vāṇī naivāṇī	vakti vācyāṇī jancsu
	dr̥ṣṭvā dr̥ṣṭvā	mārgam ārān murārer
	lajjā prāyo	lajjiteva prayāti

lalitā |

sakhi | sāmāśvasihi | tava tāpaśūntiḥ karisyati | tathā hi |

20	saṃpūrayan muralikānimadair digantān	pītāmbareṇa capalācaritaṁ ²⁾ vitanvan ³⁾
	pītāmbareṇa capalācaritaṁ ²⁾ vitanvan ³⁾	muktāphalair urasi baddhabalākamālah
	muktāphalair urasi baddhabalākamālah	kṛṣṇāmbudalḥ samupayāsyati jīvaneśah

śrīrādhā |

25 pathikasya ko viśvāsuh | tathā hi |
saṃbodhayan dinamāṇih kamalāni nūnam
prātaḥ prapitsur udito bhavati praticīm |
ākāriṇ madhukarai rājanīmukhe tu
nāyāṇ dayākavalitāṇ hṛdayam karoti ||

so lalitā |

nāyāṇi kañjavilocane pathika iva kṣaṇasauhārdah | kiṇi tu |
tava vadanasarojasaurabhānurāgī
harimadhupo muralī vik janena ⁴⁾ |
calakacaracanāvinodapakṣapātāḥ
sumukhi samesyati mādhavq 'nāvadyah ||

śrīrādhā |

lalite | katham tvayā vijñātam |

1) Niet geheel zeker; pr. m.: *nīranīlīre*, eerst veranderd in: *nīranīlīva reje*, later in *nīvāntīvāre*. 2) *varittāṇī* 3) *vittācāṇī* 4) Hoe te lezen?

lalitā |

asti kim apy atra bījamū | na smarasi |

śrīrādhā |

smāraya sakhi |

5 lalitā |

hasteñākṛṣya hastamū tava sumukhi kare mallimālām babandha
 srastām aiñśād anañgo pacitarasakalā- sāñkuribhūtabandhe¹⁾ |
 lajjālōlakṣipadīnamū²⁾ vadanam apī tava pronnamayyālpahāse
 vijñāto me bhavatyāḥ kamalajarajasā lāñchitalā³⁾ premabhlāvalā⁴⁾ |

10 api ca | cintāmanīphalaka iti papāṭha⁵⁾ |

mālābandhanam ākarnya vṛkṣavismṛtaśārikā lakṣitaivottarūn praya-
 cchatī |

ayi |

lalite lalite prakosṭhadeśe
 hariṇā⁶⁾ mallikayā⁶⁾ vinirmitam |
 tad idam navabhāvinīvadhūtī-
 vararakṣāvalayam vilokyate ||

śrīrādhā sāśāṅkam |

keyamū manjulagirottarayati tvaduktīm | dṛṣyatāmū dṛṣyatām |

20 hetum alakṣayanti lalitā yuktyā sañbhāvayati |

ayi priyasakhi rādhē |

sañdehasyāpanodāya vidhir eṣa latāntare |
 avaśyabhāvinārthena maduktīm drudhayaty alaiū ||

śrīrādhā |

25 samyak sañsmāritāsmi | vismr̄ter idam eva hetubhūtam |
 uttuñgāpīḍapiccha- cchadaracitaghāna- cchāyayācchañmagātraś
 cetāḥ pāntha hi bhūyo 'sitasaridalakā- pūrasañplāvito 'bhūt |
 dṛṣṭāḥ smerāmīśudhārā- sitasuratañī- tīraṁ āśādyā sadyas
 tatrāvartābhavamśī- nīnadanipatito naiva dṛṣṭāḥ kva yātāḥ |

30 api ca |

sāyañ dṛṣṭāḥ kadamba- dyutivasanadharaḥ sācintrapravāro
 vamśīm āpūrya manda- smitasudhitakaco- ddīptavaktrāravindāḥ |
 cintāviṣṭas⁷⁾ tadāñīm priyasakhi nitarām premabījāni tanvāms
 tasyāyam me vipākah pariñamatī latā- mandire nirvivādam ||

35 lalitā |

priye | nāvayor vicchedāḥ kadāpy abhavat | sāyañ vicchidya
 kathām dṛṣṭāḥ |

¹⁾ sāñkari^o, vgl. 92. 29. ²⁾ olakṣipanbhādmanū ³⁾ lacchitam ⁴⁾ Hier na in den
 tekst: *tadeti* sēgaḥ | ⁵⁾ Nl. het vers op pag. 91. 26. ⁶⁾ Zoo mijne gissing: *hareñamālikāyā*
⁷⁾ cilteviṣṭas

śrīrādhā |

ekadāham bhavatībhil sahitā puśpāharapāya mandāravīthikāyām ¹⁾
 pravṛttā | madhye samāgatā mayūramanḍalī | tasyāḥ kautukasamā-
 krṣṭahṛdayādattanayanābhūvam ²⁾ | tad yathā |

5   acchinna-   drumadalabaddhameghabhāse ³⁾
 svarṇābha-   sphuṭalatikātaḍidvilāse |
 puśpebhyaś   cyutamakarandabinduvarṣe
 kuñje vāi   varāśikhimanaḍalī ⁴⁾ nañarta ||

bhayatībhis tāvat puśpalobhenādhitam | ckaivāham unveśamāṇā
 10   padapaddhatiṇi nādhigamaiṇi ⁵⁾ bhavatīnām | praviṣṭā tāvad aham
 mārgam atītyānyatra pullamallikāvalaye ⁶⁾ | tātra tu |

rumbhāstāubhottharecū- vṛajadhavalaghata- manḍale nīlamegha-
 cchāyā saṅkrāmitābhūd alikulaninādair nādītā gandhalobhāt |
 hauñho yāvat pranāśta- priyajanapadavīṇi yāmi tāvat samantād
 15   ānandākhaṇḍadhbhārā- jalaguhananādī- ruddhamārgā hy abhūvam
                   api ca |

mallivallīpratānair   api sakhi bahuśo naiva śaktā tadānīṇi
 sthātuṇi hastāvaruddhbhair mama tanulatikā kāmaवातेवध्बृता |
 premākūlābdhipūre   pariṇatamuralī- nādakallolabhbhājī

20   vibhrāntā muktakeshi- cyutakusumabbarā bhinnavastrā papāta ||
 tadā drutam eva dayārdriḍbhūtacetā ayam atisundaro mandasme-
 rapūritavadano mām upaśtya bāhubhīyām utthāpya pītāmbarāñca-
 lenopāvīya ⁷⁾ kā tvam ekākinīha sandhyāyām ālokase ⁸⁾ | katham
 idānīṇi nipatitāsi | tathā hi |

25   khedākhninnair vilolair nayanajalarūhaiḥ khedayantī mano me
 kainpavyādhūtakeśa- cyutakusumabharair vāpayantī ⁹⁾ dharitrīm |
 mākandaskaudhadesād atipavanavaśād āpatantī latīvad
 reje ¹⁰⁾ bhūmāv akasmād upavanayalaye kāsi kaśyāsi bāle ||

tadā mayoktam |

30   kanyāham vṛṣabhbhānunṛpate rādheti kuñjālaye
 puśpārthanī sañupāgatā sahacarī- vṛṇdair agaṇyair iha |
 hitvā mām aravindalocana gataḥ sakhyo nikuñjāntare
 saṃprāpto 'si mayādhunā vidhivasān mārgam manāg darsaya ||

tadā mām uvāca | priye |

35   nodvegam vṛaja candrikāsamudayalī prāpto bhaviṣyat� alam
 kāntāsv adya latāsu kairavavadhū- vaktrāṇi saṃbodhayan
 mallivallisugandhipuśpanivahair dhamīmila ābadhyatām
 viśramya kṣanam atra devi bhavatīṇi nesyāmi tātālayam ||

1) °vithikāyām 2) °hṛdayādanta° 3) bhāṣa pr. m., bhāṣa sec. m. 4) °śikhimanaḍalī

5) Zonder augment! 6) pulla°, niet phulla° hs. 7) °vīyya 8) l. misschien ālokyase

9) vepayanti 10) Het subj. sohijnt te zijn tanulata (te ontnemen aan latāvad).

punar mayoktam |

ekaivāhami	nānudr̄ṣṭo dvitīyah
sandhya jātā	pakṣīṇo ¹⁾ 'pi pralīnāḥ
sakhyāḥ prāyo	'nveṣayantyo latāsu
tūrṇamū mārgamāṇi	mādhava prāpayādya

5

antarikṣe sārikā |

tadavadvati lalite niśāvasāne
bhujalatikāṁ api netravārisekaiḥ
snapayati parivartane manojño
vrajapatir ucchvasanenadhūmamuñcan ²⁾

10

śrīrādhā sāsāṅkam |

kāpi ³⁾ tadiyā ³⁾ latāntaritā māni uttarayati   anviyatām

(lalitā |)

sakhi   na kāpi ⁴⁾ dr̄syate   prāyo vanadevataivottarayati
---

15 (śrīrādhā |)

bho bho vanadevate kiṇi tirohitena ! tathyam iti bhāṣitam ced dr̄syatām   ayi tarudevate
---

20

idam atinadhurāṇi te prāṇatativimisraṇi kathayatu bhavatī me ativirahadavāgnehī
--

pāyasaṇṇaiṇ ⁵⁾ parārdhyaiṇ bhujyatāṇi tūrṇam etya   prāṇanāthasya gāthām prāṇadāṇaiṇ vidhehi
--

25

api ca |

samudayati śāsāṅkāḥ parimalavisaṅgegā bahalamalayavāta- hṛdayam atikarālā
--

vyāgṛhavaktrī nitāntam vallarī pannagīva   śvāsadāvānaloptyā vepayantī hi rātriḥ
---

sārikā |

sakhi   dhairyāṇi kuru   vatsān nītvā sāyam anena mārgena vanamālī samāyāsyati   tadā samgamo bhavitā   saṃprati tu madhyā- hnād īśat samuttīrṇo bhagavān dinamaṇih
--

30

śrīrādhā |

35

sulalitayamunāyās vigalitamakarandā- katham iha śikhipicchā- hariharipariśiṣṭam
--

tīramandārakuṇje modamattālipuṇje   pīḍanīdāntareṇa vāsaram vāhayāmi
---

¹⁾ yakṣīṇo ²⁾ Scheiding der laatste woorden onzeker; i. p. v. "vartane kan ook "vartate gelezen worden. ³⁾ kopi tadiyo ⁴⁾ kopi ⁵⁾ āṇna

sārīkā |

abam apy āśayaiva jīvāmi | tathāpi¹⁾ |

haste saṃlalitāḥāṇi pratidinam abale cañcupuṭyādharoṣṭhanī cumbantī skandhadese mukutamaṇimilac-

⁵ sāham tyaktānavadye tava virahakathāṇi candrikāraṇjītāṅgī²⁾ | mākandāmandaśākhā- vinibitavilulat- bibhratā mādhavena pañjare vismṛtāsuni ||

(śrīrādhā |)

kāsi bho mañjubhāśīṇi |

(sārīkā |)

¹⁰ sārīkāśīni | māṇi yadi mādhavē samāgamayasy ahaṇi tvāṁ api mādhavē samāgamayisyāmi |

śrīrādhā |

ṇyi sārike 'bhuyupāyaṇi vada kathāṇi tava samāgamaḥ syāt |

sārīkā |

¹⁵ rādhe | pañjaraṇukham udghāṭaya | ahaṇi tava daśāṇi mādhavāya nivedayisyāmi |

śrīrādhā lalitayā pañjaram ānāyya |

lalitā³⁾ murabhīdā yadi nūnamū

cārupāṇipuṭale ruṇāṇīye |

²⁰ darśanāṇi tava sunkhāya dṛśo naḥ kokaśokaharāṇo 'py aruṇo yat⁴⁾ ||

śrīrādhā pañjarakapāṭam uninucya haste gṛhītvā bhagavatkarakamalalālitāṇi netrābhyaṇi pakṣau⁵⁾ sañuspṛṣya vakṣasi niveśya śrī-kṛṣṇam anubhavati | tathā hi |

²⁵ lalitoṣṭhapuṭe niveśya vanīśīṇi carāṇāṇi cāru niveśya vāmapāde | upajīvaya jīvaneśa jīvāṇi kuṭīlalolavilocanābjaṭaiḥ⁶⁾ ||

api ca |

³⁰ madhuraṇi dadhi pūrvato (dadha)no⁷⁾ bhr̥sam ānandakaraṇi hi nirvivāḍāṇi piba nūnam anūnapallavīye⁸⁾ puṭake sañipiṭitoṣṭhapallavena ||

¹⁾ l. *tathā hi?*   ²⁾ °*tāṅgrī*   ³⁾ *lalita*   ⁴⁾ ? De akṣara *pya* is onzeker; overigens wordt in margine *koka*, verklaard als *cakravākāḥ* en *aruṇa* als *varyasrāthih*.

⁵⁾ *pakṣau*   ⁶⁾ °*jvapāṭaiḥ*   ⁷⁾ Zoo gissender wijze aangevuld.   ⁸⁾ *anūta*°

api ca |

madano hi tiraskṛtas tvayaīsa
 smitasaindīpitaneṭrasāyakena |
 kusumeśubhir etya me mano 'yañ
 kurute lakṣyam alakṣyavigraho 'pi ||
 śirasā nañu lālitas tvayā ¹⁾)
 varapicchair annasṛtya manmatham ¹⁾)
 avadhīrayatīva nīlakāñtho
 hṛdaye me kila kekayā nikuñje ||
 madhusūdananāmato 'vagamya
 madhureṣah kūpito mamopariṣṭāt |
 nījarājapadāñ samarthayan ¹⁾)
 parito 'bhyceti pikāliyodhamukhyaih ||

kṣaṇāntarc sārikām avagatya sañdeśayati ²⁾ |

vraja sapadi vihañga vṛttam etat
 kathaya hareḥ purato nivedanīyam |
 harivadānaviyogavedāññu me
 tvam api sakhe hṛdayena vētsi sarvām
 anucitam idam ambujākṣa sākṣat
 kṣaṇām abalājanam aṅga sañgamayya |
 vitarasi nañu dustarūrtibandho
 virahadavānalapātam āśurīram ||
 iyam api muralī mukunda khedāñ
 janayati jihmagatir nikuñjamadhye |
 kṛtam apākṛtam alpato mamañsyā ³⁾)
 kim adharāśidhusudhārasasya pānāt ||

api ca |

viraho mayi pātayaty alañ
 rajasā dhūmitaketakolmukam |
 muralī viniवāryatāñ hare
 paritalā kiñ vitanoti phūtkṛtim ||
 satatañ pibatiti te 'dharam
 madhurañ nāham ⁴⁾ upaini ⁴⁾ vedanām |
 yadi te vadane vikūjati
 prasabhañ ⁵⁾ marmajī śarma necchatī ||
 dīṣṭvā candrakacārucūḍaracanāñ ⁶⁾ cāmīkarābhañ ⁷⁾ calac-
 caññāñ candrakarābhirāmañhasitañ cintāmañiñ vakṣasi ⁸⁾ |
 nīlākuñcitacikkañāmalakaca- krāntācchagāñdasthalāñ ⁹⁾
 cittikṛtya kṛpācirañ ¹⁰⁾ ruciñ karāñ netram cakorikṛtam ||

¹⁾ Maat niet in orde! ²⁾ sañdeśamayati ³⁾ hs. mama 'ya, 1. mama syat?⁴⁾ nāhaupaini ⁵⁾ pramabhañ ⁶⁾ ṛacanāñ ⁷⁾ vanī ⁸⁾ vakṣami ⁹⁾ gaṇḍasthanālum¹⁰⁾ Onzeker; kapāciram of kayaciranāi hs.

hṛdayan̄ kim idam̄ dunośi me
śitayā locanapatradhārayā |
anayā tulitotpālārayā |
bahir antarviśagarbhalīlayā ||

5 śrīkṛṣṇasya pūrvalilāṇi smārayantī samdeśayati |

haṁho ¹⁾ sundara saññidhehi supadāṇi netrāravindeśu no
rakṣayai kṛtakotano ²⁾ hi girīṇā gopījanānāmī yataḥ |
sadyah kiṁ pravilokya ³⁾ te na ³⁾ madhunā samphullavallīmilad- ⁴⁾
bhṛṅgālikṛtakākalīmī kalayatā kāmo 'dharmamī ⁵⁾ skandati ||

10 api ca |

dadhani nipatitā pūrvam̄ sitayā sañbhāvitā bhāvata |
seyamī vārivimokair locananalinasya nirgatā lakṣmīḥ ||

sāri kā |

priye 'laṇi sañdeśaili |

15 ity uktvā hastād uddīya pratinivr̄ttā |

paṭāntare |

aho devyā vacanamī tv ativilambena na ⁶⁾ phalotpādakamī pratibhāti |
tathā hi |

pratipadam anupamarūpamī praviśati hṛdaye mukundasya |

20 katham iha sādhanain aparamī nanu ⁷⁾ mayi ⁷⁾ caranamī niṣamī kuryāt |
iha sthitvāvalokyatāmī śrīrādhāyāḥ kāvasthā kīdr̄si vedamā |

sarvāḥ |

bhavatv evam eva |

latāvivāraiḥ ⁸⁾ paśyanti | atho tathāiveyanī nalinīpatratatalpe viśīrṇī
25 kāñcanalateva virahabādhāmī dhatte | tathā hi |

vāto 'syāḥ parirabhya taptaḥṛdayamī snāto ⁹⁾ 'pi pañkeruhā-
śrenīruddhajaleśu tīvraṁlahana- ¹⁰⁾ jyālāvalīmī ¹¹⁾ bibhratī ¹²⁾ |
haṁho paśyata sarvataḥ kamalinī- mūlāni patrāṇī vai
śāvālāni tanor viśośitarasāny ābhānti śuṣkāṇī hi ||

30 iyaṁ lalitā tu |

vāraṇī vāraṇī vāri vakte ¹³⁾ nalinīyāḥ ¹³⁾
patrai ruddhamī yacchatī premabaddhā |
gāḍhamī kṛtvā mānasāṇī tāpaśāntyai ¹⁴⁾
bhūyo bhūyo dostaṭīmī sañnidhatte ||

1) haṁphe 2) sic. 3) Zōō te scheiden? 4) saññapūta° 5) Corrupt, n.ñ. metrum.

6) ? tāḥ hs. 7) tanu (of is te 1.: tanum̄ api, tanum̄ ayi?) 8) De syllabe va is onzeker.

9) sic. De zinsconstruetie onduidelijk. 10) tīvrapīdah° 11) jyālāvalīmī 12) tī-

13) vakrenālīmīpāḥ 14) nāpa° hs.

śrī rādhā samjñām abhigamya |

lalite | idānīm api nāgatām sakhībhīḥ | kadācid īyānti | tada
tābhya ījñā¹⁾ deyā | yathēcchām gamyatām svasvasamniveśeṣu |
yā tv aham rādhā sā tu |

5   sāyām kṛṣṇamukhendudīdhitisudhām   āsvādyā netrāmbujaiḥ
pāṭīradravasiktabhūlatikām   ādhāya kaṇṭhe punah |
samṛīrtvā virahāmbudhim yadi mama   prāṇās tanau sthāyino²⁾
loke 'ham jananīm na cec caranayor   dīrghā natīḥ procyatām ||

s a r v ā h |

10   aho kṛṣṇadarśanam antareṇa prāṇatyāgāya niścitam anayā | ato
'smābhīr ātmā tūrṇam āvedyatām |

ity uktvā pāṭāvaraṇām apasārya praviṣṭā g o p y a h |
devi rādhe |

15   kiṁ te 'dyāpi na saukhyam²⁾ eti vadānam   netrāravindām manēg
vyākośām kuru locanālinivaho   nalī³⁾ syandate vīksitum |
śrotrāṇi tvarayanti te 'dharapuṭī-   nirbhinnavarṇāvalīm
ādātum hṛdayām hi bāhulatikām   āśleṣṭum utkaṇṭhate⁴⁾ ||

iyām devyāḥ śesā saukhyāya sūmānītā | dhārayatu bhavati |
anyac coktam devyās tad api drutam eva bhaviṣyati |

20   lalitā śeṣām ādāya bhagavatyāḥ śīrasī sthāpayati | abhivādanām
kārayati rādhayā⁵⁾ |

vṛṇḍāyāḥ pranipātāpūrvakam idām   bāle prabālādhare
tūrṇam samgamacayaty alam parinūṭā   caurām digante gatam |
rādhe te hṛdayamgamā priyasakhī   candrāvalī cañcalā
cārvāṅgi capalā hi campalatikā   sarvāḥ puraḥsthā imāḥ |
devyā vyāhṛtam ānanābjaṇupatke   samūryā mudrīkṛtam
jnālinyām sainavekṣya te mukhavidhor   nāghvāṭayanti⁶⁾ kṣaṇāt ||

śrī rādhā |

priye candrāvali svāgatam | kim uktaṁ devyāḥ |

25   candrāvalī |

ito gatvāsmābhīr devī samprārthitā | bho devi |

idām te dadhyannam⁷⁾   pranatipuṭitam⁸⁾ talpaphalake
gatayā rādhayāḥ   sadayanayanair lokaya manāk |
yathā bhūyāc chāntih   kṣayitamukhakānter⁹⁾ himarucā
35   nalinyā vāsantair   iva divasabhāgair¹⁰⁾ abhimukhaiḥ ||

1) ajño   2) saukhyam   3) na   4) utkāṇṭheta   5) sic.   6) Wat is te herstellen?

7) Zoo mijne gissing: idām te dhyānnam hī.   8) pranati^o   9) kṣapita^o   10) divamabha^o

tadā śrīvṛndādevy asmān sākṣepam darśayāmāsa | aho gopyah |
rādhā na mayā dayanīyā | rādhādayāpātram aham āsmi | tathā
hi

10   nityānapāyinī śaktih
• śrutan lileti vikhyatā
yah kṛṣṇaḥ saiva rādhā vai¹⁾
anayor antarādarśi
rādhāyā viraham naiva
śrīrādhā viraham tasya
rādhāpremalatā jātā
śrīkṛṣṇapādapañi hitvā
anayārādhito nūnaiḥ
krīḍate paramātmāpi
bhavatīnām harih sādhyaḥ
āto mārgasire³⁾ māse
tadā vo bhagavān tuṣṭo
tayā vaśikṛtaḥ kṛṣṇo
na daihikajvarā bhūtā
iyam kṛṣṇagṛhāviṣṭā
20   pūrṇakṛpāvatāmī tāvad
sahayoge nimeṣena
laulyena dāsaḥkātānām
dāsair ākānṣyate nityam
śrībhūlilādimityeṣu⁷⁾
25   niścintasarvagātresaḥ⁸⁾
rādhāmī⁹⁾ prema vinā nāsti
laulyam na virahād bhinnaṁ
vṛṣabhbhānugrhe jātā
śrīkṛṣṇo madhupo jāto
30   na bhetavyam dvayor dṛṣṭvā
svabhāvo 'yam sthitis caśā
anayolī saṅgavicchede
dvayolī saṅgamayaty etyā
saṅkalpam akarot pūrvamī
35   sthāne nityavilāsusya
līlārasamayī yatra
nityair āsvāditā yatra
saṁvārīgīyāḥ kathaṁ jivāḥ
līlāsvādāḥ kathaṁ teṣām

śrīrādhā mādhavasya hi
yayā līlāyate hariḥ ||
yā rādhā kṛṣṇa eva saḥ
pātakīti śivoditam ||
sahate puruṣottamah |
kṣaṇamātram na kāṅkṣati ||
kāpi vṛṇḍābhidhe vane |
kathām anyatra vartate ||
bhagavān harir īśvaraḥ |
tadvāse dāruyantravat ||
sākṣām mathamanmathaḥ²⁾ |
saṁnārādhata mādhavam ||
ratim ātmāni dāsyati |
rādhām iva sameṣyati ||
nāpi daivopatāpitā⁴⁾ |
rādhā mādhavabhbāmī ||
viraho na vimuñcati |
vartate nayanāñcale ||
dāsye hetutayothitam⁵⁾ |
no ced⁶⁾ dāsyamī prasāmyati
prema tāvad akṛtrimam |
niḥśīm(am) anuvartate ||
prema laulyamī vinā na hi |
tad vinā nāti mādhavaḥ ||
śrīrādhā premāmañjari
nandānandagrīhāntare ||
sukhyo virahavedanām
yatāḥ p्रemāmayau snītau
lalitākhyā sakhi tu yā |
nanu nānopapattibhiḥ¹⁰⁾ ||
sargādau līlāyānvitaliḥ |
sthito nityavinodakrt ||
devānām eti durlabhaḥ |
nāsti kālakṛto 'vyayaḥ ||
bhaveyuh prākrte pade |
bhaved evānayāyataḥ¹¹⁾ ||

1) vāi door mij ingevoegd, bij wijze van gissing. 2) sic. 3) mārgasire 4) daivapuṇya
5) ḥetutayothitam 6) re 7) līlālakshmi 8) ? karvīyāstrenu of karvīyāstrenu ha. 9) rādhā
10) nanopayantibhiḥ 11) l. misschien evanapāyataḥ

jñānādayo mahādevyāḥ 1)
 ūcuḥ prāṇjalayaḥ sarvāḥ
 devadeva mahādeva
 ājñāpaya padāmbhoja
 5   puruṣottama uvāca |
       bhogyasthānam idam devyo
       mayā saṃvīkṣitā nityā
       mayā samigopitāś caite
       nityasiddhāḥ pibantīmāmū
 10   nityasāmūkalpajā nityā
       sātra nātra kathāmāyā
       saṃkalpajā parā srstihī
       kālādhīnā naikarūpā
       duḥkhikaikasāmūśrayā māyā
 15   tatra jīvās tu ye devyo
       saṃsāranti bhaṭāmbhōdhau 2)
       māyānirmitalokānāmū
       na māmū jānanti matsthānāmū
       yujñadānatapobhiḥ ca
 20   yayū saṃsārapadavāmū
       naiva muktā bhavantīha
       ahaṇū tu pādalilāyāmū
       tadbhogyabhuktayesāmūmā-
       tripādvibhūtililāyām
 25   ramayā lālitāpadāḥ
       pādalilālaye cāpi
       icchāmī yena baddhāś ca
       māmū samīyur mahātmāno
       mallilāsvādanārata
 30   ato macchaktayo nūnāmū
       aprākṛtaṁ mama sthānamū
       karmajanyāmū prākṛtaṁ tu
       akarmajanyāmū icchātāḥ
       yatrāhāmū nirguṇāḥ śrīnāmū
 35   tadgopanāyā gopeṣu
       tā eva śaktayas tatra
       bhagavatprerāṇāt sadyo
       jñānānandāmāyī bhūmir
       gonadīnagarūpeṇā

saktayah samupasthitāḥ |
 saṃkalpena pravartitāḥ ||
 kiṇi cintayasi cetasā |
 sevālampaṭacetasām ||
       māmānandarasātmaṇah |
       jīvā ye santi saṃghaśah ||
       māyātō muktabandhanāḥ |
       rūsaṇī matpārṣadā mudā ||
       srstīr aprākṛtā matā |
       gandhasyāpi kadācana ||
       prākṛtā sā viḍhīyate |
       prākṛtāmū vinodabhuḥ ||
       guṇair ākrāmitā mitā |
       māyayākrāntacetasāḥ ||
       tadvārakatajyā 3) sthitāḥ |
       bhogāya kṛtasādhanāḥ ||
       kuto nityamukhātmakam |
       sādhyānti gatiṇī hitām |
       bhūyo bhūyo viśanti hi |
       prākṛter matkṛtpāmū vinā ||
       tadvārakatajyā 3) sthitāḥ |
       timatātvena 4) sthito 'bhavam |
       aham ātmānubhuktaye |
       sthito 'smi puruṣottamāḥ |
       tathā bhavitum ātmānā |
       muktā bhūtāpradhānataḥ |
       mādanudhyānatatparāḥ |
       matpremākṛṣṭacetasāḥ |
       matsaṇīdeśena sarvaśah |
       prākṛte prathayantu tāḥ ||
       dviparārdhāvasānakam |
       sthāyi me nirgunaḥāmū hi tat ||
       koṭikandarpasundarāḥ |
       goparūpeṇā saṃsthitāḥ |
       jñānānandādayāḥ smṛtāḥ |
       divyāmū lilāmū samādadhuḥ ||
       bhūruhā ḥapi tādṛśāḥ 5) |
       divyā eva vibhūtayah |

1) madātū. 2) De akṣara tā is ónzeker. 3) Of staat er taddhīra? 4)

5) tādaśāḥ

tatra rādhābhidhā nityā
 jātā brahmavino dāya
 śrībhūlīlāpatilī sākṣāc
 śrīkrishṇalī puruṣalī pūrṇāmī¹⁾
 5 sarvādārasalilāśyāmī
 rasabha kaktivitānāyā
 anayā līlayā jīvā
 śrīkrishṇamī rādhayā yukta mī
 gamiṣyanti mahālīlāmī
 10 bhuvi vṛndāvana mī nāma
 tatrāhai mī devatārūpā
 śrīrādhākṛṣṇayor nityamī
 cetasā bhāvayāmī atra
 nikunījeṣu madīyeṣu
 15 viśrāntīnī prāpsyati⁵⁾ śrīmān
 iṣvāmī tu rādhikā krishna
 pradhyāyanti harer yogamī
 prasādād aham evādyā
 pītvā yāsyāmī sāphalyamī
 20 atha yuṣamī mahābhāgāmī
 kātyayanīmī mahāmāyamī
 praṇipatya vaco gopyamī⁷⁾
 proktamī rādhe haris tāvat
 marudupahṛtakāñjakośadhūli-
 25 pramuditavaktraputī piśāugaroci lī
 tvadadharamadhu lu bhdhamugdhaveṣah
 sumukhi samieṣyati mādhavo 'navadyah
 vigalitakacabha rāmī
 30 nāyanajajalakoṣe
 sakhisamuditavāg bhir
 vinamitalalitaṅgī

śaktir ahlādinī matā |
 līlākhyā paramēśvarī ||
 cinmayānandavigrahaḥ |
 gopalilām upāśritah |
 samyak saṁnīhitātmanah |
 rasalīlāmī karoti hi ||
 bhaviṣyanti rasānugāḥ |
 dhyātva rāsarasotsukam |
 tripāñdbhūtāmī²⁾ parātmānah |
 vaiṣṇava mī dhāma dr̄syate |
 vipinasya niveśitā ||
 caraṇau³⁾ śaraṇau⁴⁾ mama⁴⁾ |
 nāmī me manaso ratih |
 rādhāvirahabādhitaḥ |
 bhaktānugraha kātarah |
 virahād iha śaktibhīḥ |
 gamiṣyati latāngane ||
 brahmakelim imāmī parām |
 janmano nātra samiṣyāyah |
 samārādhya sarittatē |
 viyogābdhi mī⁶⁾ tarisyatha |
 samideṣamī vṛndayā tava |
 sameṣyati na samiṣyāyah ||

vāridhārāmī vahantīnī
 rādhikāmī premaruddhām |
 niścītārthopadābhīr
 bodhayāmāsa tanvī ||

(lalitā | -)⁸⁾

sakhi | pratibuddhā bhava devyā vacanamī śradhdhāya | tava dar-
 ṣanena paryuṣukamī vṛṣabhāmūtātagṛhamī caraṇavinyāsaīḥ saphali-
 35 kuru | īmāmī tavāvasthāmī kayāpi saṁśūcītāmī te janānī niśamya
 yigutajīvitā bhaviṣyati |

1) pūrṇā 2) °bhuṭāmī 3) varāyanī 4) śaraṇāmāmī 5) ex conj.; praṣyati hs.
 6) viyoga dhi 7) gothamī 8) Deze aanduiding is door mij duidelijkheidshalve ingevoegd;
 zij behoeft niet uitgevallen te zijn, daar in 't voorafgaande vers de spreekster is aan-
 geduid.

śrīrādhā |

sakhi lalite | tātāpurah¹⁾ katham samgopyeyam virahabādhā |
netre vyāghūrṇayantī vadanaśāśisudhā- kākalikāpi vāṇīśyā
bhūyo bhūyo — — śravāna — kalitā vepayantī sīro me |
5 gātram prasvinnayantī²⁾ smṛtir uta vacaso rōmarējīm dadhānā
saṁsṛṣṭā bandhuvargaiḥ kim iti punar aham tūttaram kiṁ vidhāsyē ||

lalitā |

etadgopanām kartum samarthāsmi | khedam mā gāḥ |
caraṇām vidhehi purato hastam no dehi rādhike nibbīrtam |
10 gacchāmaḥ sakhi sedanām pitroḥ śāṅkā na cetaso bhūyāt ||
priye | dūre gantavyam samayas tv anyathā jñataḥ | tathā hi |
dinamaṇidīdhititāpas tanutām daighyām tanuccchāyā |
dhanām iva kṛpaṇajanānām puṇyaratānām ivāyatir yāti ||
uttejayati kṛpānam ketakapatreṇā nirmitām bāṇail³⁾. |
15 kāṅkṣati⁴⁾ dināvasānam madanāḥ kupoṭi viyoginīnivahē ||
ity uktvā sakhībhiḥ saha śrīrādhikām śrīkrishnapremaklinnām utthā-
pya parikramati |

padānture śrīrādhā |
sakhi | kva yāmaḥ |

20 lalitā |

sakhi govardhanaśikharc vāṇīśīm āpūrya mādhavas tv asmān |
ākārayati vihartum gacchāmas tatra sollāsam ||

śrīrādhā |

tadā tūrṇām caraṇavinyāsaḥ⁵⁾ kriyatām | sūkhi |
25 dorvallīm parirabhya vakṣasi gatā bimbādharam sādarām
dhāsyē tām atikarkaśākṣaravahām vāṇīśīm nirasyāsyatalā |
dāsyē 'smānapadaṁ⁶⁾ punah katham api prāṇapriye pāṇīnā
dīrtvā smerasudhāprasādanilayam vaktrām vilolālakam ||

ity uktvānandodrekeṇeṣaddrutam⁷⁾ abhigamya |

30 priye lalite |

anisālambitalolakunḍaladharām vyādhūtanetrāñcalām
snigdhākuñcitakeśamāṇḍitamukham sasmerabimbādharam |
hastanyastavimugdhaveṇum atasī⁸⁾ puṣpācchagucchacchavīm
tūrṇām darśaya darśanīyatilakam govardhanordhvasthitam ||

¹⁾ ? nātāhpurah hs. ²⁾ prakhi^o ³⁾ ? vāṇīl hs. ⁴⁾ ? kamidati schijnt er te staan.
⁵⁾ vāṇīyāsaḥ ⁶⁾ Wat moet hier gelezen worden? Voor smā kan men ook sya of spa
lezen. ⁷⁾ rekenesad^o ⁸⁾ anasi

tadānīm nātidūre gacchantam mayūram ālokyāha |
 kim yāsi drutam āpagāparisare samtyajya veṇum¹⁾ karād
 ādhunvan śikhipucchāpicchanicaya- sphāram mayūracchalāt |
 citram²⁾ cañcuracaurachuryacarāna- nyāsair amandair alām
 5 baddhvā sañprati lolabāhulatāyā samdbārayisyāmy aham ||
 agrato gatvā kusumitamākande kokiladhvanim ākalayyāha |
 krṣṇah krṣṇamadhuvratāvalimilan- maulih parāgotkara-
 vyakīrnām³⁾

— — — vanīḍambitādhare
 10 korakālihṛtadantapañktike⁴⁾ |
 kim dunośi latike priyābhramāt
 ṣatpadaprasaranirmitālakē ||
 kuliśaiḥ kim u kundakudmalaiḥ
 karapatraiḥ kim u ketakāyataiḥ |
 15 kim u kṛntasi patradhārayā
 śitayāsiprabhāyā kuśeśaya ||

m a d h u m a n g a l a h i |

astām gacchatī bhagavān ambaracūḍāmaṇiḥ |
 goṣṭhadvāre mātarō vatsapānām
 20 bhūyo bhūyo mārgam anveṣayantyāḥ |
 putrasneḥāt saṃsravantyāḥ stanebhyāḥ
 kṣīraṇi nīram locanebhyo 'vatasthuh |

api ca

gāvas tāvac chrūyatām ārtabandho
 25 dhāvaṇi dhāvaṇi yantrapāṇi nādhijagmuḥ |
 vatsasneḥāt prasnuto⁶⁾ 'dhalpravāhairs
 bhūyo bhūyo bhūmim āplāvayanti ||

ato nivartyatām vayasya

dhairyam evāparam aushadham

k r ḍ u n a h i |

30 yathā bhavatām rocate |
 sarve parikrāmanti |

tataḥ praviṣṭo yathānirdiṣṭo nandīsvarah paṭāpasāraṇena | tathā hi |
 saudhāgrodyat-⁷⁾ tuṅgaketuprapātaḥ⁸⁾
 sandhyāsūco yatra niḥsānanādāḥ |
 35 vyāvalānto⁹⁾ vāsitārghyam mahokṣā
 vrddhair gopair yatra nandaś cakāsti¹⁰⁾ ||

1) *veṇam* 2) Er kan zoowel dit als *cittam* en *cintām* gelezen worden. 3) Nu ontbreken drie blaadjes, die vermoedelijk het slot van dit en 't begin van 't volgende bedrijf bevatten. 4) *°dattapa* 5) *°sneḥā* 6) *prasnuto* (*prasnutah* is nom. pl. van *prasnu*). 7) ? *saudhāgrogħan* hs. 8) ? *ketuprapātaḥ* 9) Zoo (of *°zatto*) hs., tegen de maat. 10) De gansche strofe is zwaar te herstellen.

śrī dāmā |

krṣṇa | saṃprāpto nandīśvaraḥ | gopagopinām pramodāya veṇur
āpūryatām |

esā śrīkrṣṇa vanīśī tava vadanasudhā- sārasampūritāṅgi
5 kuryād ānandabāśpa- snutisīśiram¹⁾ uro mugdhagopījanānām |
yat prāg udyadviyoga- dyumāṇikharakara- vrātasamātāpataptanu
tena premotharomā- valibhir api vapusū pallavitaṇ²⁾ vidadhyaṭ²⁾

kṛṣṇas tathaiva vamśīm āpūrayati | tadā vamśīnirgatatañair³⁾ vrajam
āplāvitam abhūt | śrīkrṣṇavirahakhinnā vrajāṅganālī purato mārgam
10 avarodhinyo babbūvulī | tathā ca śrī dāmā krṣṇam prati |

āyāntam vanato niśamya bhagavan vamśīnīdāmīrtair
ābhūtā iva maṇjukūṇjabhavana- dvāreṣu dattānālī |
śrenībandham īmaṇi vilokaya sakhe vaktrāravindair alāṇi
saṇtenuḥ pramadā vilocanadalailī smerāsavāmodibhiḥ ||

15 kṛṣṇaḥ kuṭilakaṭākṣaiḥ pṛitiṇi prayacchann upasasāra | purato vilokya
aye balarāmas tūriyam samabhyceti | tathā hi |

vapusā himāṁśurocir nīradarociś ca vāsasā tirayan⁴⁾ |
sasnuñtamukhendukainalāṇi⁵⁾ premāviṣṭo balāḥ prāptah ||

kṛṣṇaḥ pītāmbareṇa mudrikāṇi samgopayati |

20 bala rāma upasṛtya |

bhrātāḥ | kiṁ ativilambitam |

ity uktvā bāhubhyām ākṛṣya samāliliṅga |

kṛṣṇaḥ |

bhrātāḥ kiṁ vaktavyādyatanā vṛndāvanalakṣmīḥ |

25 nirgacchattarurājipuṣparajasām āṭopamattālibhil
prārabdhasvaragītikonmukhaśikhī vrātāttalāsyakrame⁶⁾ |
vātāpūritakīcakoccāninaḍaiḥ sadvamśakṛtyodaye
saṇplagnā manaso hi vṛttir adhunā nūnāṇi na vicchidyate ||

bala rāmaḥ |

30 tava vanaśobhāvalokanena vrajam vanam ivābhavat | tathā hi |
vigalitakacobharasaṭpada- paṭalasamākīrṇaśekharāgrebhyaḥ⁷⁾ |
gopavadhūtanulatikāḥ sasijuḥ kusumāni vepitā virahāt ||

kṛṣṇaḥ |

ārya | kva gacchasi |

1) stuti² 2) Zoo mijne gissing; pallaviṇītvāṇi didadhyaṭ hs. 3) °nirgalatūnānāir.

4) tirayat 5) °mukhētakamalāṇi 6) vrātānta° 7) °kīrṇapāsekha°

rāmaḥ |

bhrātaḥ | gocarād upavṛtto gopāḥ sadyaḥ prasūtā śabali nāyati
goṣṭham ato bhrātror madhye tv ekaṭaram¹⁾ pratyeti sā bhavatā-
nayyety²⁾ āha³⁾ | tannayanārtham gacchāmi | tvam dūrād āgataḥ
5 sānto bubhukṣito drutam sadanam yāhi |

• kṛṣṇaḥ |

ārya | keyam śabali |

balarāmaḥ |

bhrātaḥ | śārdūlavitrāśinī |

10 kālindīpuline kadāpi harīmā
dvārād āpatitena tāvad alagha-³⁾ prītyā carantī dari-
gātraṇi kuṇḍalitaṇi vidhāya vadanaṇi plutye Yam āplāvīta |
lāngūlaṇi ca samumnamayya śabali saṅkucya karṇadvayam
śārdūlam atrāśayat ||

śrīkṛṣṇaḥ |

15 ārya | seyaṇi śabali pratibuddhā | neyaṇi śārdūlavitrāśinī amba-
kiṇi tu prāvṛtpayodharā | tathā hi | ekadā mātrā niyukto 'yam
ahaṇi | vatsa śabaliṇi dugdhi | tadāham ārya pātraṇi gr̥hitvā⁴⁾
pravṛttah |

gātrāṭopaghaṭeva kanṭhakanaka-⁴⁾ sragdāminī vibhramād
dl̄hārābhīḥ payasāṇi yadā pariṇatā gaṅgeva vatsekṣajāt |
bhrātar gauḥ śabali payodharaghāṭī- nirmuktadugdhadravaiḥ
prāyah kṣīrapayonidhiṇi samasṛjan nirūptam etā mayā ||

sāmyag jñātaṇi⁵⁾ saṃpraty ekaivēyam alām asinākāmī trptyai |
tūrṇam ānaya |

25 ity ukto balo niṣkrāntaḥ |

tataḥ praviṣṭo nandaḥ | sa ca yathā |

gaurāṅgo varadaṇḍamāṇḍitakaro vṛddho viśāleksanaḥ
śubhrāṇalpapatīpuṭīkṛtatanuh svavīkṣamālādharāḥ |
pīnāṇuso vapuṣo 'ti gauravatayā maudāṅghrivinyāsakīt
30 premāśrusrutibhinnavaktrakanalo nando nirākrāmata ||

nandaḥ |

vatsa | kva vilambitam adhunā | mātāvasthām na jānāsi prāyah |
na bhuktam no pītām kṛtam api na gavyam saha mayā
jananyā te pītām- baravirahakkhinnānanarucā |
35 ito vatsā nītvā gatavati vanānte tvayi sute
prabuddhedānīm sā madhuramuralīnādakalayā ||

1) akaturāṇi 2) bhavatā'�ānyetyāha 3) sic, L. ulaghu? 4) kanṭa? 5) jātaṇi

api ca |

kim na santi paricārakā gr̄he
vatsacāraṇavidhau paṭavo¹⁾ hi¹⁾ |
yena tigmārūciraśmisamgamād
ānane vahasi kr̄ṣṇa kr̄ṣṇatām ||

kr̄ṣṇa | kuñjakrīḍāsaktamānasam tvām ke 'pi na jñāsyanti kiñ
tu pitaivainām lobhād aharniśām vatsacāraṇe pravartayati | idam
ayaśo no mā vitara putra | antarbhāvām²⁾ ko 'pi na jānāti |
vr̄śabhānupramukhā asmākam suhrdo goparājāḥ santi | teśām
bhayām cātīva²⁾ nah |

kr̄ṣṇaḥ |

tāta | kiñ bhayām | vayañ tu gopajātayo vatsapālānam tāvad
apraudhāñām dharmāḥ |

nāndāḥ |

putra | na jānāsi madantargatañ bhāvam |

kr̄ṣṇaḥ |

kīdrśo bhāvaluḥ |

nāndāḥ |

rājāno vayām adya tāta vipinā-
kāñkṣāmāḥ svajanaiḥ saumām saumagūṇaiḥ³⁾ dromīnivāsapriyāḥ
audāryām samaveksya rūpam atula-
kanyām dāsyati sajjano 'dyā bhavate⁴⁾ 'samībandham atyubdhātaiḥ³⁾
re re putra mamoditām kuru puraḥ khyātīm pratāpodayam
nepathyām⁶⁾ viracayya tigmādinākṛt- vārtā hi sañjāyate ||
nūnam tvām abhivikṣitum tv anusaranty sīmānamāmātyagā⁵⁾
bhānor gokulamāṇḍitasya duhitur tāpo yathā⁷⁾ na spr̄set |
anveśicārā mudā
yogāya samyojinah ||

kr̄ṣṇaḥ svagatam |

aho ko 'yam bhānuḥ | yasya duhitādyā mayā dṛṣṭo 'nyo vā | yadi
sa eva tadā tv aprārthitevābhīṣṭasiddhir jātā | anyāś cet ko 'yam
iti nirṇayām karomi tāvat |

kr̄ṣṇaḥ prakāśam |

tāta gokulamāṇḍitasya bhagavato bhānor duhitā kālindī | sā tu
katham vāraṇīyā | tathā hi |
toyāvartagabhrānīrabhayadā dīṇḍīrapīṇḍolbaṇā
svacchandoccaladuccakacchapakula-⁸⁾ vyālālinālotkaṭā |
vātottuṅgatarāṅgabhaṅganipatat-⁹⁾ tīrāvatārtipradā⁹⁾
kālindī katham adya sadāmani gatā prollāsam ādhāsyati ||

1) Zóó, tegen 't metrum! 2) vātīva 3) Er schijnt te staan: *atyubhda* (of *atyugda*)-
aiḥ; lees: *abhyudgataiḥ* of *abhyutkāaiḥ*? 4) *bhavane* (ook te verdedigen?) 5) Onzeker
de bet. en de woordscheiding (*sīmānam* & mā 'yagāḥ, doch wat is *a*?) 6) *nepa* (of *neya*)
rikyām 7) *yaya* 8) *svacchandoccalad*⁸⁾ 9) *niyatānītra*

nānḍaḥ | vaksasāpīḍya |
 kim vatsa buddhamū | vṛṣabhbānugoparājasya duhitā |
 vidyuccandrasuvarṇacampakacayañ | vāryaṅgaśobhācayaair¹⁾
 nīlendīvaraṁīnakhañjanamṛgā- | munindranetraśriyā²⁾ |
 5 yā nūnañ tirayaty anaṅguramañm | ānandakulyeva te
 nityañ putra vadhbūr vidhāsyati mukhañ mā³⁾ gā³⁾ manāk sañśayam
 kṛṣṇa s tūtavacanam ākarmya nayanayos trapābharañ nāṭayati |
 nānḍaḥ |
 vatsa sadyo vanāntarād āgatā gā yavasair yojayitvāgamiṣyāmi |
 10 tvañ tāvad idañ purañ praviṣ्य ātikhimāñ mātarām ānandaya |
 pratiniṣṭto nānḍaḥ |
 kṛṣṇaḥ padāntare gatvā |
 vayasya madhumañgala | tātāḥ kim asmakām kuñjavīttam vi-
 - jñāyaiva jagāda |
 15 madhumañgalaḥ |
 yathā bhavati tathā tavanukūlyam eva | ko 'tra vicārah |
 kṛṣṇaḥ |
 vayasya | evam eva | tathāpi |
 lajjābhareṇa bṛdhyāñ kampanū dhatte mamedāñm |
 20 anucitam idañ gurūñāñ puratalā pṛāgalbhym atyantam ||
 bho bho vayasyā bhavanto 'pi gacchantu | sañprati godohanasa-
 mayo varfate | gāvas tvarayanti | vatsān upanayadhvam |
 sarve pratiniṣṭtāḥ |
 tataḥ praviṣṭajirāntargatā yaśodā | sā ca yathā |
 25 dvāropānte nīhitayanañ bāśpadhārāñ vahantī⁴⁾
 putrasneha- snutakucayugā- vartim āvartayantī ||
 āpṛchanti purasthāñ subhagasahacarīñ snehanirbhinnavācā⁵⁾
 bāle nādyāpi vanīśi- kalitamukhavidhur nāgato me mukundāḥ ||
 api ca |
 30 nīlañ pṛāptā vihaigāḥ sumukhi dimanajer dīptayo vai pradīpañ
 pṛāptā nīrañ tarañgāḥ punar api saritāḥ kūlapātāñ vihāya |
 sañprāpto 'yañ himāñśuḥ prati sadanam alañ dhvāntadhārāñ vidhunvan
 bāle nādyāpi vanīśi- kalitamukhavidhur nāgato me mukundāḥ ||
 agrato vilokya |
 35 sahacari | premāśruparyākulānanair⁴⁾ nāhañ samyag avadhartum⁵⁾
 śaktā ko 'yam upasurpati puratalāḥ |

1) Of cāryaṅga^o 2) Zoo mijne gissing, er staat: munindra^o 3) bhāgā 4) Niet geheel zeker; "kulānanair" hs.; l. missch. ^okulanetrāir 5) Zoo sec. m.; avadhārituñ pr. m.

sa ha carī |

devi vrajādhīśvari |

vanyapuṣpakṛtakarṇabhuṣaṇo
renurañjitamukhendumandalaḥ |
yojayaḥ nijaniveśaniketair
āgato hi vanato vanamālī ||

5

āgamānaīn ākaruṇya premabharākrāntā yaśodā ciravirahitavatsā gaur
ivopasasāra |

yaśodā |

10 vatsa | kva yilambito 'si | dehi me sunāliṅganam |

kṛṣṇaḥ sapraṇāmaṇi pariṣvajati | māṭrā tu |

āghrātaḥ śirasindusundaramukhe sañcumbitaḥ siñcito ¹⁾

neutrāmbhojagalatpayobhir abhitāḥ sañcipidito vakṣasā |

āśirbhīr ²⁾ viniyojito hi kusumaiḥ sañvardhitaḥ sarsapair15 āstīrṇaḥ paritaḥ pradīpatatibhir ³⁾ uñrajito mādhavaḥ ||

hastaḥ gr̥hītvā |

tāta | kutra sthitāṇi kiṁ ca kṛtam |

kṛṣṇaḥ |

māṭaḥ sañprati vaktuṇi na śakyate | sthitvā vaktavyam |

20 māṭrā saha gr̥haṇi praviṣya samānītena vāriṇā mukhaṇi prakṣālyo-
paviṣṭa ⁴⁾ āha |adya māṭaḥ | jayantena saha tvayāsthāpitabhogya sañbhāreṇeṣat
sañtarpiṭo vāyasyavargal |

yaśodā |

25 kathaṁ īṣṭa sañtarpiṭaḥ |

kṛṣṇaḥ |

jayantaḥ patito māṭaḥ nānābhogya sya bhakṣaṇe |

dīnamīnākule vārdhau baḍabāgnir ivotthitaḥ ||

prāṇya sarvāṇi mahābhāgaḥ suptaḥ kuñjalatāntare |

30 sakhaḥ mama vibhrāntaḥ ⁵⁾ kṣudhā sañcipīḍita bhṛṣam ||

yaśodā | ūrdhvosthe ṣūḍuliprakṣepaṇi kṛtvā sahāsam |

are daivahata jayanta kiṁ kṛtam tvayā |

evam guṇagaṇaṣaṇpaṇno na vijñāto mayā ||

kṛṣṇaśiraḥasti cālayanti |

35 vatsa | kathaṁ kṣutkṣāmeṇa ⁶⁾ vartitaḥ tvayā |

¹⁾ siñcito ²⁾ āśirbhīr ³⁾ Of °natibhir ⁴⁾ pracchālyo° ⁵⁾ vibhrānnu ⁶⁾ °kṣāmena

kṛṣṇaḥ |

mātah | īśvaraḥ kim dūre gataḥ | tadānīm eva dūradeśāc chṛīṇ-
dādevyāḥ samārādhanaḥya saṃprāptah ko 'pi gopikānivahaḥ |

- nītvā maulau gavyabhaṇḍāni mātah
- 5 śrāntah sarvāḥ kuñjamūle niviṣṭah |
- dattam tābhīr devatāprītaye nas
tenaivāyam tośito me samājah ||

yāśodā |

putra | kīdṛśī pūjā | vasantārambhe śrīpañcamyām śrutā | nādyā-
10 vasaraḥ |

kṛṣṇaḥ |

mātah | naimittikiyam |

yāśodā |

kim nimittaṇi putra | śrutanū kiṁ api |

45 śrīkṛṣṇaḥ |

mātah | ko 'pi vṛṣabhanumāmā gopalḥ | tasyaikā kanyā | tasyāḥ
pratikūladaivopasamanāya pravīttā |

yāśodā |

vatsa | kīrtes tanayā prāyah | iyaṇi tu kanyā mayā tavurtham
20 abhyarthitā prāg vāco ¹⁾ bandhena | mā bhuyād asyā daivaprāti-
kūlyam | bālye sakhibhīḥ samaṇiḥ kṛḍamānātmānaḥ kīrtelī pṛthāṇ
nāvīksya ²⁾ tadā svapāncāliputrikā kīrtelī pāñcālikāputrāya dattā | ³⁾
mayoktaṇi ³⁾ ca | kīrte matpāñcālikāputrāya kā kanyām dāsyati |
25 tadā kīrtyā tuktaṇi | sakhi kiṁ idam ucyate | yadi me kanyā
bhaviṣyati tava putras tadāhaṇi te putrāya svakanyām dāsye |
idānīm ko veda smarati na vā | atas tava bhāgaḥ kīrtelī kanyeti |

tatra bhogyaṇi saṃpādya rohiṇī samupasthitā |

ayi mātar yaśode | kṣaṇāntare godohasamayo bhaviṣyati tāvat
kālatikrameṇa samāgato 'dya kṛṣṇaḥ karotu bhojanam sabalaḥ
30 vārtā tu paścād api bhaviṣyati |

yāśodā |

bhavatu tathā | kṛṣṇa | sajjo bhava |

kṛṣṇaḥ |

mātah | sabalas tāto 'py ākāraṇīyah |

¹⁾ vāca ²⁾ nā (of mā?) rikṣye (kan een impf., maar dan zonder augment! bedoeld zijn?)

³⁾ dattā mayā uktāṇi ca |

yaśodā hastam udyamya |

re re rāma mṛyālakhaṇḍadhavalā

tūrṇāṇī tāvad upaihi vatsa yavasāṇī

tātāṇī vriddham¹⁾ api prāṇīya purato

bhuñkte bhaktamayaṇī na bhaktam adhunā ||

proddāmanāmāvalē

dattvā guyāṇī agraṭah |

bhūtvā bhavāṇī²⁾ chṛuyatāṇī²⁾

bhrātā bhavantāṇī vinā ||

balaḥ |

mātaḥ | saṃprāpto 'smi saṃandah |

bhojanalīlāṇī nāṭayanti sarve |

ākāśe |

10 gāvās tv adya vayasyu vatsakakulāḥ

trptā vai yavasair jalair gataṭśo

pātum te mukhacandrikānūtarasāṇī

cittāṇī³⁾ vetti³⁾ khurais tundanti dharanum

saṃyojītā apy alau

yacehanti naivāṇī payah |

prāyo 'bhivāñchanti naś

udgrīvā udvīkṣya ca |

kṛṣṇaḥ |

15 ārya | ko 'yanū māṇī alīvayati |

balaṁ māḥ |

bhrātāḥ | godohane 'dhikṛto⁴⁾ vīrabāhur nāma⁵⁾ gopāḥ samāhv-

yati | tavādya cīradarśanena paryutsukā gāvās tvām anālocya vatsair
apy ātmāṇāṇī na prīyatāṇī vījñāyate |

20 kṛṣṇaḥ | evam eva jīvāyate bhrātāḥ |

ity uktvā bahir gantum iyeṣa |

tāvad bhagavadvadānamādhuryam ākalayitum utsukā gopyah sar-
vato 'bhycetya svasvāvāsire kṛṣṇāṇī prārthayantyo 'vatasthulī |

tatra i kā dohanapāṭram gṛhītya |

25 bho bho nandakiṣora me 'sti sadane gaur ekikā nāgato

gopo 'dyāpi vanāntarāt tvarayati preṣṭhalā⁶⁾ piṇḍasuh⁷⁾ stanam |

vatsa nāham alau kṛpkulatayā drṣṭvā⁸⁾ manāṇī⁸⁾ māñdhava

prāyah sīdati sajjanāḥ parakṛte dharmo 'yam ādyah smṛtāḥ ||

pīṭāmbaramū gṛhītvapakarṣati |

30 tadānūyāpi gṛhāntarād abhyetya |

hāhā hare na sadāṇāṇī mama cātidurāṇī⁹⁾

tvām eva viśvasiti gaur mama dohadakṣam |

doho 'bhavat pratimiveśam¹⁰⁾ avekṣya cāhami

atrāgatāsmi kurु manmanaso hitāṇī tat ||

1) vraddham 2) sic. 3) cittāṇī (of citram?) vetti (bet.?) 4) dhikato 5) nama

6) preṣṭhalā 7) piṇḍasuh 8) Zoo (of staat er drṣṭvā?) sic. m.; drṣṭanāma^o pr. m.

9) cāti^o of vanī^o of rāni^o 10) = pratigṛham volgens marg. aant.

y a ś q d ā |

lajjā nāyāti mugdhā   katham apि gahānād ḫagato 'dyaiva bālo
 viśrāntīn nopayātah   kṣaṇam apि carāṇa- nyāsataḥ komalāṅgah |
 dhānyānūp dhāvānūp gṛhebhyo niśi māmā sudanā- dvāradeśānūp pravīṣṭā
 hastānyastorupātrāḥ¹⁾   kim u māmā tanayo vo gavām asti dogdhā ||
 vatsa | etā ummadā bahuśah pralobhayisanti na mantavyam²⁾
 iti | viśramyatām |

k ṣ ṣ u a h |

mātah | virabāhuṇākārito 'smi |
 iti nīrgataḥ |

k ṣ ṣ u a h |

ārya | tāvat tvañ svagoṣṭhamū gaccha | gavāmū kouḍūyanādinā³⁾
 prastobhaya | ahām apि samupasthitānūp godohāmū kṛtvā sapady
 ḫagata eva |

ā r y a h |

bhrātāḥ | kiñ svagodohānū hitva kim anyatra gacchasi |

k ṣ ṣ u a h |

kiñ kartavīyamū durghaṭo graīnavāsaḥ
 pratyālambho duḥsahāḥ preyaśānū nah |
 bhrātār netramū sañmukhamū nopayāti
 lajjābhārairū mantharānū numām etat ||

b a l a h |

bhavatu tathā | drutam ḫagantavyam |

k ṣ ṣ u a h |

aho etā matpremākṛṣṭabṛdaya mānū samāhvayanti | ato 'ham gacchāmū ekadaiva survatra | tathā hi |
 dhṛtyā haste   rajjuṁ ābadhya keśān
 pitānū vāso   veṣṭayitvāvalagne |
 turānū tanvī-   cittavṛttiṇī⁴⁾ vikurṣān
 mugdhaḥ kṛṣṇo   dohanāyā pravṛttah⁵⁾ ||

dohanamudrānū nātāyitvopavīṣṭāmū kṛṣṇamū avalokayitūnū dohapātrām⁶⁾
 upādāyopasthitā tanvī |

ākārāṇte   locane mādhabāvasya
 dṛṣṭvāviṣṭā-   naṅgabāṇoruvividhā |
 goṣṭhadvāro-   cutrarūḍhevare⁷⁾
 vātāpāye   kāpi haimī lateva ||

1) pātrāph (ph geeft blíjkbaar den jihvamulija weer). 2) I. gan? 3) kāṇūuyandā⁸⁾
 4) vintavṛttiṇī 5) pravartah 6) dipapatram 7) sic (metrum!)

kṛṣṇaḥ |

bāle dehi kareṇa dohanaghatīm gantavyam anyatra me
 naikaivāsi yato mayātra nikhilah kālo 'paneyo bhavet |
 ānītas tvarayā tvayāham¹⁾ adhūnā kvāyanū vilambakramo
 5 mugdhe nottarayasy analpagadite prstāpi ruṣṭeva kim ||

vātavyajena²⁾ dīpaṇī nirvapya parirumbhaparā babbūva | āha ca sā |
 siñcaya virabhadavānala- paribhūtanū gātram abhyarṇam |
 mahurādharadharādharā dhārāmūrtanirbhārair nibhṛtam ||
 tadbhavānānū nigrato dvārāvakumbinyā svagrhaṇū nītah |
 10 bāle | samānaya dohanapātrām |
 ānītanū pātraṇī hastād grhītvā |

sthitvā dhenor adhastān navajaladatāmūr dohanūm ādadhāno
 jāmubhyām urdbvadrṣṭyā kalayati vadānam svānamne nyastanetram |
 gopyā romāñcitāñgyah prāṇayarasabharā- veśavepākulāñgo³⁾
 15 hitvā pātrām cakorī- kṛtanayanayugo bhūtale gāṇī dudoha ||
 anyatra dohane pravṛttaiṇī⁴⁾ kṛṣṇaṇī tyaktum aśaktāha | tathā hi
 bāhā cañcalā mā tvarāñ kuru manāg yady āgato duhyatānū
 patre svalpam apī prayacchati payo nūmaṇī ghaṭaghnī⁵⁾ ghaṭaiḥ |
 nītvordhīvaṇī punar āśravaty anudinaiṇī cauryasabhalare⁶⁾
 20 vaktraiṇī te vasanāñcahūḥ śramayutaṇī sañvijayisvāmy aham ||
 pratigṛham⁷⁾ evāpūrvavarasam āśvādayan ujjanandam anubhavan sva-
 goṣṭham upasasāra |

gāvo hūṇikāragurbhair upanatavadamair lelihānās tadiyāṇī
 gātraṇī jihvāñcalais tāḥ prāṇatitatibharaiḥ pādaṁ āmarśayantyaiḥ
 25 bhūyaṇī sañvīkṣamāṇāḥ⁸⁾ smitapuṇītāmukhaṇī nūnam udgrīvikābhīḥ
 snuhaprāsrāvitodho- nāyanajalañbaraiḥ kṣiranītre vitemuḥ ||
 śrīkṛṣṇas tu muhur muhūḥ karakamalais tattannāmānā⁹⁾ parimṛjati |
 tāsāṇī madhye sañsthite kṛṣṇe gopair dohaḥ pravartitaḥ |
 tredhā kṛtvāñgabhaṅgaṇī lalitamuralikām oṣṭhadeśe dadhāno
 30 mandaiṇī ma(na)ṇī nikunñjā- nilavidhutakaca- sphāravisphūrjitāsyah |
 karṇavyālolañuktā- phalaphalitaruciś candrakāpīḍaśobhā-
 lobhāviṣṭorugobhīḥ kṛtavalayagalo gopaveṣo 'vasthe ||

tadā nānādo vriddhagoṣṭhīto 'ntaḥpuram āśadyāha |
 adyāpi bālau godhanānā na nivṛttau¹⁰⁾ |

35 yaśodā |
 goparāja | ākāryatām |

1) *kayāham* 2) *vātaryajetta* 3) °*veyā°* 4) *pravartta* 5) *ghaṭoghnī* 6) één lange syllabe te weinig. 7) *pratigṛham* 8) *sañvīkṣyamānā* (met *n*, niet met *ṇ*). 9) *tantan°*
 10) *nivṛttau*

sāyūpi prāpto vanāntād atikāthinalatā- jālaniryāpanena¹⁾
 khinno bhoktum niviṣṭo yuvatibhir atulauṇ yācito dohanūya |
 pratyākhyātaṇ na tāvac ciranibhṛtapuru- premabhaṅgaṇ vicintya²⁾
 saundhāgrodhratālpaṇ viracitam adhunā niśphalatvaiṇ sameti ||

5 nān dāḥ |

- bhavatv ākārayami | bho bho putra | dohanān nivṛttāś cet tūrṇām
 āgamyatām | gopālis tāvad gāvo gocarauṇ prati neyāḥ | candro
 'yam ardhaṁbarātikrāntaḥ | kṣaṇam idam māṭrā kalpitauṇ talpauṇ
 suphalīkuru | punar apy etc vayasyās tvām idānīm ākārayiṣyanti |

10 kṛṣṇaḥ |

he ārya | taito 'yam ākarayati prāyah | gacchantu tāvad ete gā
 nītvā yathāsthānam |
 ity ājñaptā niśkrantā gobhiḥ saha gopāḥ |
 kṛṣṇarāma tu talpauṇ etya yathāsthāne śayanāmū nāṭayataḥ³⁾ |

15 kṛṣṇaḥ |

mātar me śikhipicchabhuṣmām idam sthāne 'dhnā sthāpyatām
 vetrām netrapuro nidhehi paśnyu- ktyāśaṇca⁴⁾ vāṇīśīm imām |
 paṇyaikे viniveśayāśु⁵⁾ bahavaḥ | spardhanti yasyām ahām⁶⁾
 tasmanām⁶⁾ naiva viyojayāmi vadānād dhastān urasto⁷⁾ manāk ||

20 yat tu mama sārikāpañjaram tād⁸⁾ apībhānaya⁸⁾ |
 mātā⁸⁾ tathā kṛtvā pratiniṇvittā⁹⁾ śayanāya¹⁰⁾ |

kṛṣṇaḥ parito vilokya sārikāpañjaram ādāya |
 priye sārike | priyāyāḥ¹¹⁾ kiṇi¹¹⁾ vṛttam¹¹⁾ |

sārikaḥ |

25 nāgaravaramukhamudrām¹²⁾ udghāṭaya | kṣaṇena viditavṛttā bhū-
 tvāganiṣyāmi |

kṛṣṇaḥ |

sārike | tūvan mama jīvane ka upāyah |

sārikaḥ |

30 ānīta bhavatā hi tāpaśamanī mudrā priyāyāḥ kara-
 sparsāviṣṭarasādhunātra¹³⁾ virāhe samjīvīnī vā harē |
 tāvan netrapuro nidhāya rajanī- bhāgo 'paneyas tvayā
 vārtābhī rasagarbhitābhīr amala- prāleyabimbodayaḥ ||

1) °niryāpanena (met u, niet met y). 2) vicintya 3) tātaṇītah 4) paśuyukyāśaṇca

5) °āsu 6) ahannasmān 7) ex conj.; °dhastānmurasto hs. 8) nadapībhānayamānā

9) °nivartā 10) śayanāma 11) priyoyāḥ kiṇiṇtām 12) sic. 13) sparsāviṣṭa; de

twee akṣara's dhuna zijn onzeker,

kṛṣṇaḥ |

sārike | samyak saṃsmārito 'smi | gacchetaḥ | prāṇapriyāya vṛttān-
tam āhara sadyaḥ |
panjārañ udīya¹⁾ gata sārikā |

5 kṛṣṇaḥ saudhāgre 'malacandrikādhalavalite²⁾ saṃphullamallivallimo-
dāmodite pītāmbarām mudrām ummucya priyāpratikṛtiṇi vibhāvyāha |

svāgataṁ sumukhi kiñ vilambitāñ
vismṛtāsi mama dṛghaveḍanām |
tvamnūkhendumadhusidhurāñ vinā
10 ko vimocayati³⁾ mām adhiśvaraḥ ||
kiñ nu ratiyayasi mañjujałpite
smerarañjitavilocanājvalalih |
saṃnirikṣya mṛḍugāṇḍamāṇḍale
mandamandavacanāmṛtodayat ||

15 api ca |

āgatāsi dayayā yadi bale
kiñ nu tāvad udarikarośi mām |
lolubāhulatayālabhayaināñ⁴⁾
tvadviyogajanitatapaptam ||

20 evāñ tāvaj jalpato ratriṣeṣe pratiniyṛtā⁵⁾ sarika |

sārikā |

deva | saṃjivati priyā bhānoḥ sadmrāni |
prāṇipātāpuraḥsurañ saṅkhe
priyayā te 'bhīhitāñ vaco navam |
25 gamanāvāsare karekṛtam
varaṇallīvalayañ⁶⁾ na vismara ||
saṅghane vipine sametya māñ
saphalañ tat kuru kuñjamandire |
sukhibhil kṛtamāṅgalodaye⁷⁾
30 varavaivāhikakautukodayat⁶⁾ ||

api ca |

racitāñ tāva mūrtim ujjvalāñ⁸⁾
phalake nīlasarojalocanām |
hṛdaye viniveṣya rūdhikā
kurute tāpaparikṣayāñ niśi ||

aṅguliyakānveṣaṇāya tasminn eva latāvalaya āgamiṣyati | ato yathā
bhavatām rocate |

1) *udīya* 2) Begint als śardulavikṛidita 3) *vimocayitu* 4) °*alasayainan* 5) °*vartā*6) Of is *vara*, als vocatief, te scheiden? 7) °*mūṅgalō* 8) *ujvalāñ*

kṛṣṇaḥ |

sārike | paritah ko 'yañ kalakulaḥ |

sārikaḥ |

svamīn | samyak saṃsmāritāsmi | etā gopakanyāḥ śataśāḥ sahaśraśo

5 viracītavaraveṣa¹⁾ yamūmāñ snātuṇ gacchanti | tāśāñ valayānāñ
• kiñkiñmāñ vacasāñ kala(ka)lo gopanivāseṣu pravṛttalāḥ²⁾ |

kṛṣṇaḥ |

tarhi yayam̄ api kautukāvalokanārthaṇ gacchāmaḥ |

iti vicintya tulpād utthāya |

10 ko 'tra bho |

pratibuddhā mātaḥ |

vatsa | ahām asmi | kīm ajñāpayasi | idamūñ śayanāmukulā paścimā
yāminī vartate | tathā hi |

mandamūñ mandamūñ vāyur abhyeti gātrāṇ

15 praleyaṇśāliḥ³⁾ saṃskṛtaḥ kuñjadeśat |

bhāṅgūr⁴⁾ antar nāditō locaneṣu

nidāmudrā- mudritatvāṇ vidhatte ||

atāḥ kṣuṇaikam̄ viśramyatam̄ | ahām api tavād bhavatkṛte navyam̄
gavyam̄ saṃpādayāmī |

20 kṛṣṇaḥ |

mātah | vrajajānāś tāvān nāradopadeśato hemante prathame māsi
kālīndyāñ bhuktaye muktaye ca snātuṇ gacchanti | ahām api
tatkautukāvalokanāya yāmī | āryo 'dyā paśūnīś cīraṇāya gacchatu |

yāśodāḥ |

25 vatsa | tathāiva vidhīyatam̄ | bhogaśaṃbhāraṇ kīm̄ api nītvā ga-
tavyam̄ | idam̄ ca snātvā brāhmaṇebhyo deyaṇi vastu nīyatām iti|

kṛṣṇo veṇūnā madhuuṇāṅgalādīn priyān vayasyān prātibodhya
saṃprāptān aha |

30 bho bho vayasyās tū(rūpa)m̄ āgamyatām̄ | vayam adya śrīyamu-
nāñ snātuṇ gacchāmaḥ |

sarve |

yathājñāpayati devaḥ |

kṛṣṇo 'pi gr̄hītavetruviśāṇaḥ sakhibhiḥ saha niśeakrāma | tirohitā
yaśodādayaḥ |

1) *vakheśa* 2) *pravartah* 3) *prole*^o 4) I. *bhṛig*^o?

padāntare kṛṣṇaḥ |

aho iyaṁ kālindī |

paśyantivā surojapauktibhir akūṇ

vāgbhir dvijānām puro

brute svāgatūm¹⁾ urghyayaty¹⁾ api¹⁾ calat-

kalloladhbārbubhiḥ |

vāntair²⁾ vijayañvā tīratarnujair

ācchādayantī rājah-

puñjair no manasah prayacchatu sukhaṇ

svātithyakarmodayaīḥ ||

he vayasyāḥ | etā gopyaḥ snānārthaṇi yamunāyāmī praviṣṭāḥ
saṃbhānti | tathā hi |

śitāmbusamūgumānasukāñṭakitañgumānalaiḥ

40 phullānanābjacalatārakacārubhraṅgaiḥ³⁾ |

dulāśukeśarakañdhārāpallavaīś⁴⁾ ca

saurī sarit kanakakañjatatiḥ babhāra ||

tadānām śrīkṛṣṇāgumānena vibhinnatamisraṇi kālindikūlam ālokya
gopyaḥ |

15 aho rātriṣeṣam⁵⁾ ākālayya vivastrā eva vayamī snātumī praviṣṭāḥ |
saṃprati tu |

nedānām dinakṛṇīmayukhanivabhaḥ⁶⁾ prāptodayo dr̄syate

no śitāñśukalākalāpavibhavo vyomāñgumāmī gūhate |

ko 'yam saṃprati yamunāyāsalilām⁷⁾ saṃkāśayaty aipiśubhiḥ

20 nūnāmī no 'vayavāḥ sphuranti salile magnāḥ kathāmī prāśmahe⁸⁾ ||

itas tato vilokya |

ayi |

nandastūmūr ayam adya nikūṇe

veṇūnā sakhi jahāra mano māḥ |

25 so 'yam āśu mukhacandramayukhair⁹⁾
udgato bhavadamandavinodah ||

api ca |

. kasyāsyasya sudhābbhvīrṣṭir abhītaś

cintālavālesu no

nūnāmī kāmalatāñkurāṇi janayed

anyasya taccetasām |

30 nānyāḥ¹⁰⁾ kandalinām karoti kumuda-
yā darsāvadhi rātriduṣtyajatamā¹¹⁾

śrenīm himāñśūmī vīnā

kleśāmī dadhānorasi ||

a n y ā |

sakhi | turhi vastrāṇi paridhīyantām¹²⁾ iti |

yāvat paridhātumī pravṛttā¹³⁾ bhaveyus tāvac chrīkṛṣṇo vastrāṇi ninīya

¹⁾ °tamadhyeyutpayi pr. m.; de e is verbeterd tot r.   ²⁾ vāntair   ³⁾ Onzeker!

phullānanāvraça° pr. m.; phullānanāvraça° sec. m.; 1. °bhṛṅgaś?   ⁴⁾ De eerste akṣara la is geheel onzeker en past ook niet in 't metrum; er schijnt zoo iets als jnā te staan (dantā?)   ⁵⁾ rātriṣeyam   ⁶⁾ °mayasaḥ°   ⁷⁾ °salilas hs.   ⁸⁾ In margine tiṣṭhamāḥ, blijkbaar bedoeld als periphrase.   ⁹⁾ °mayasair   ¹⁰⁾ nyānyāḥ   ¹¹⁾ °tamah; of moet men 1.: °tamah-kleśam?   ¹²⁾ °dhiyatam   ¹³⁾ pravṛttā

kadūmbastho babhūva | tad dṛṣṭvā sarvāś trapākulitalocanāḥ paras-
param vīkṣamājā jahasuh |

sakhyāḥ | no vastrāṇi nītvāyaiḥ gataḥ | kiṁ kurmaḥ | kathām gṛham
yūmaḥ | sūryo 'pi tāvad vaditum¹⁾ icchatī | abhyarthanīyah |

5 sarva... |

• vastrāṇi dehi dayayā dalitendramila-²⁾
gotradyute dinakaro 'yam udeti nūnam |
nīre 'balā vayam iheṣyati pāñthasārtha³⁾
lajja hi bhūṣaṇam alam kulaṅgaṇanām⁴⁾ ||

10 kṛṣṇaḥ |

tadā ki(ma)rtham iha saṃprāptah |

gopakaṇyāḥ |

tava vadanasarojasudhāśavasvādanāyāptopadeśena āryārādhanāya kā-
lindyāmī prāptah |

15 kṛṣṇaḥ |

yad yuyām vivastrā eva jalām prāviśatāto vighnitam etad bha-
vatīnām⁵⁾ | etatpūrtaye māmī⁶⁾ namī⁶⁾ 'kuruta⁷⁾ |
sarvāś tathaiva cakruḥ |

kṛṣṇaḥ |

20 aho svāmī svāmī vīśo gṛhitvā gacchantu bhavaṇtyah |
gopyaḥ kṛṣṇadattāni vastrāṇi paridadhur jalān nirgatya |

saryai baddhāñjalipuṭah |

yāmaḥ kutra vihāya te carāpayoḥ saṃnidhyam ānaudabhr-
netrendīvaraṁśitā vayam aho govinda gopātmaja |

25 dhyāyanto girīkandarāsu munayo yasyāśaya⁸⁾ prāyaśah
svāsāyāmāniruddhacittagatayo⁹⁾ nādyāpi jagmuś ca tat ||

api ca |

dehi no 'dharaśudhām asitābhra-
vibhramākalitakuntalitāsyā |

30 kiṁ na yacchasi padam padayor¹⁰⁾ nah
kiṁ bibharṣi śirasā śikhipiccham ||

kṛṣṇaḥ |

ahaṁ tu madakhaṇḍasmiṁtisamptānusādhanaprāpyo 'smi parampara-
saṃbandhena nānyāni sādhanāni mām sādhayantīti śūstrasiḍḍhāntah
35 tathā hi |

¹⁾ Men verwacht *udetum* ²⁾ *dalitendramila* ³⁾ *pāñthasārtha* ⁴⁾ *jaṅginānām*

⁵⁾ Vgl. Bhāg. pur. X. 22. 19. ⁶⁾ *mānnamo* ⁷⁾ 1. *namāḥ kuruta?* ⁸⁾ Onzeker;
yaspaśāṇyā hs. ⁹⁾ *svāsā* ¹⁰⁾ *padayo*

nāhaṇi vedaīr na tāpasā
śakya evaṇyidho draṣṭum
bhaktyā tv ananyayā śakya
jñātuṇi draṣṭum ca tattvena
5 ato mayā parikṣita bhavatyo vrajān vrajadhyam²⁾ |

gopakaṇyāḥ |

servivadhes tva(m a)sī rupagupasvaphāvā-
śaktiadiminiṇigamagītayaśovitāmāḥ³⁾ |
tatpādāpadmām upalambhya kathāṇi vrajamō
10 dhyānāspadāṇi puruṣapuṇigava⁴⁾ dehi dāsyam |

kṛṣṇaḥ |

yad idam idam pradarśitaṇi tat tu dhyānārthaṇi sakhyāḥ |
idam me rupāṇi manākaranḍe nīdhāya madananyasāmbandha-
prayojanasiddhamatayā bhajadhyam | tadāhaṇi bhavatiṇāṇi manora-
15 thasiddham gariṣyāmī⁵⁾ |

gopakaṇyāḥ |

kadā deva vayam idam anaṅgūmohana vimugdhaveṇumāṇḍitakuṭila-
nirikṣaṇavilolālakāvalisundaravadanairavindasudhām⁶⁾ pibamāḥ |

api ca |

20 kadā niśānāthakarabhiranjita-
prasānumakṛṣṇāpuline nīviṣya |
bhavadvbhujāpiṇḍitakanṭhadesa-
niśāsu⁷⁾ nāthāgamaṇībabhuvinā⁸⁾ ||

api ca |

25 nīdhāya kauṇṭhe bhujām indriyipate⁹⁾
niśāsu cātmānam alaṇi nikunje |
amandasāṇgitakalāvilasair
vinodayāmo bhavata kadā hi ||

api ca |

30 apūrvanānārasakeliśālibhir
viceṣṭanais te niśi rāsamaṇḍale |
tribhangino veṇuvinugdhabukujitaiḥ
kadā mano no vilāyāṇi sameṣyatī ||

śrīkṛṣṇaḥ |

35 jātābalā vrajanā siddhā mayebhā¹⁰⁾ rūṇsyatha kṣipāḥ¹¹⁾ |
dhairyāṇi kuruta kāminyo na mithā vyāhṛtaṇi mayā ||
āgāmīnyāṇi śuradi veṇuraveṇākārayiṣye |
iti niśkrāntā gopakaṇyāḥ |

¹⁾ Deze twee ūloka's, met lichte verandering, uit MBh. VI. 35 (Bhag. gitā 11). 53, 54.

²⁾ *vrajadhyam* ³⁾ Corrupt (metrum!). ⁴⁾ *puruṣāṇīpuṇigava* ⁵⁾ I. *kari*? ⁶⁾ i. p. v.

⁷⁾ *vilolālaka*° (zoo mij̄n giissing) ⁸⁾ *vilolālaka*° ms. ⁹⁾ *niśāssa* ¹⁰⁾ *nāthāgama*° ¹¹⁾ *indriyatte*

¹⁰⁾ sic. I. *mayeha*? ¹¹⁾ sic of *kṣiyāḥ* (*kṣipā* = *kṣipā*?)

kṛṣṇaḥ |

madhumāṅgala | kvedānīñ latāvalayaṇi¹⁾ yatra devīyātrārthaṇ
saṃpā(gu)tā priyā viśrāntā |

madhūmaṅgalaḥ |

5 deva | nātīdure |

• gāyanti ṣaṭpadakulāni latāntareṣu
sīmantinikusumareṇuviruṣitāni |
nṛtyanti yatra śikhino vitatordhvapuechā
vātopanītagirīmirjharaśīkarāktāḥ ||

10 kṛṣṇaḥ padāntare gatvā |

aho idam eva pratibhāti lataśadma |

tatraiva priya²⁾ yābja²⁾ rāmyaparṇapātre
dattām me dadhi madhuram sārohūkṣyā |

• sañcākām sahacara lajjaya yyaloki
niryāne³⁾ kuṭilakaṭākṣavikṣitena ||

15 kva punar adya purvavat priyāyāḥ saṁgamaṇaḥ | tathāpi ga-
tavyam | ucitām eva | tad evāha |

virahitaḥdayaṇi tayaī mama itad
bahir api yasyati niścītaṇi sajīvam⁴⁾ |

20 • yadi padapadavīṇi nirikṣya — —
sthirapadavīṇi upayāti ced varāṇi syāt ||

padāntare |

aho suvyakteyaṇi priyāyāḥ padapaddhatiḥ prāyaśo dīnāntaritā |
haiṁāmbūkṣitadarbhakoṭīvilasal- lāksaṇikamālāntike

25 saḍyāḥ keśavimuktapuṣpāpaṭali- vidyotītālisvanāḥ⁵⁾ |
rādhāyāḥ sakhibhīḥ saṁgamaṇidhīm saṃsūcayaty eva me
bāhuḥ sphūryati dakṣīṇo hi nayanāṇ praspondate śreyase ||

evaṇi vitarkayan kṛṣṇo 'ngulīyaṇi anveṣamāṇīṇi priyāṇi kuṇjāntarāle
dūrato dadarśa |

30 cāmīkarāṇijitapaṭāvṛtagātraśobhā⁶⁾
tāṭāṇkaratnakiranāṇivalidīpitāśā⁷⁾ |

saṇvīkṣyate saṅghānakūṇjalatāntarāle
rādhāmbudāntarataḍillatikeva tanvī ||

kṛṣṇaḥ |

35 iyaṇi tu taṭid iva latāśadmaṇi parispurati śrīvṛṣabhanujā |
paṣyāmi tāvat | .
sthitvā śṛṇoti |

1) latāvalayāṇa 2) ?? priyāyā 'bja (metrum!) 3) niryāne 4) ? onzeker, sajīvam
of tadiyam? 5) vidyotītāli^r 6) "karāṇīrūpa^o 7) "kiraṇovali

śrī rādhā ।

ihāiva lalite karād
viyogabharavepitā
na sā nayanavartī
vigalitojjvalā mudrikā
damamaratnabaddhodarā¹⁾,
bhavati mūrtimadvartinī²⁾

5 harer bhavati na³⁾ kṣaṇād³⁾ api nirīkṣaṇāt sadmanah ||
aho ubhayaviyogini katham jīvāmi |

kvā sā mugdhamūrtih kisorākṛter yā
dhṛtā vakṣasā vaksyati prāgbhavam⁴⁾ |
kva sā mudrikā mudritā mudritam me
mano vidrutanā mudritam me tanoti ||

10

La litā |

priye | jānāmy abam̄ śrīkrṣṇahastam̄ gatām̄ prāyaśas te karamudrām̄ |

śrīrādhā

sakhi | katham vijnata |

15 *lalitā* |

itali prāk tava gṛbhāya pratiniṛgatāyāḥ⁵⁾ paścāt pañjarān nirmuktasārikāvacanaprerito nanduṇḍanāḥ saṁāgato yasyeyam akaluṣita padapadhatih pratibhāti | sa eveto nītvā gato bhavet | idānūm nānyasyeha gatiḥ | talpād utthāya vayam eva drutam prāptā(h) smāḥ | kṣuṇaikam viśramyatām | ihaivāsmān saṁprāptān saṁbhāvyāgamisya mudritākarah |

śrī rādhā

sakhi | yady evam̄ tarhy upavisyatām | tudarthatām eva⁶⁾ mudrā-
nvesanamīsenā⁷⁾ mātarām vijñāpīyāgatā iti |

25 upayistā yathopayosam lalitādayah

lalitā |

yadīhāyāti ced' vanamālī tadā kim vidheyam |

śrī rādhā ।

privasakhi !

30 asminn eva puro'nuvartini latā-
samveśyalimarandapañkauivahair
dattvātthyam apīcyapalvalajalam
gatvā samprati sadina sundari puro
veśmanu apāstūape
ālipya vakṣastaṭīm |
saṃprārthyā mudrāṇi tato
mātuh pradadīmo vayām ||

lalitā |

35 vayam tv evam kartum icchānah |

¹⁾ *damala*^o hs. (?) ²⁾ *Of er staat murtisa?* ³⁾ ? *takṣṇād* hs. ⁴⁾ Een lange syllabe te weinig! ⁵⁾ *nirartayah* ⁶⁾ *ava* ⁷⁾ *muḍrānveprāṇa*^o

kṛṣṇaḥ svagatam |

lalitā kim api nīgūḍha(m) (va)ktum icchaty ato mayaikākinā
śrotavyam iti |

prakāśaiḥ |

5 bho madhumāngalaḥ | priyātraivāgataḥ | ato 'traivāmadhyāhnām
avasthitih pratibhāti | yadi tava rocate tadā gopātmajaiḥ stha-
lāntareṣu pravartitān vatsān atraiṇu pravurtaya |

madhu māṅgalaḥ |

yathajñāpayati vayasyaḥ |

10 iti niṣkrānto madhumāngalaḥ |

kṛṣṇas tathaiva karuṇaiḥ dattvāvatasthau |

śrīrādhā |

lalite | kathaiḥ taveceha |

lalita |

15 asminn eva puro'nuvartini latā-
saṁveśyālimarandakuñkumarasair
mālāmaṅgalasutrasaṁḍhitakarāṇi
hutvā pāvakam āśu maṅgalaravaiḥ veśmāny apāstātpe
āmarcyā¹⁾ nandātmajam |
prāk preyasīṇi tvām ito
saṁyojayāmo 'munā ||

śrīrādhā lajjayā paṭena vadānam āvṛtya |

20 mukhe²⁾ saṁplāpitā²⁾ kathaiḥ nu sthūlair jalabindubhir no 'bhi-
varset | gacchāny alām itaḥ |

lalitā |

bhavatu priye | mudrikāṇi gr̥hītvā gaccha vā tiṣṭha vā |
kṛṣṇo latāvalayam apasārya³⁾ |

25 premārdrīkṛtalocanaiḥ sarasijaiḥ prollāsayan pāṇinā
guṇjānirmitadāmaruddhahṛdayaiḥ kāñcīravālisvanaiḥ |
prāpto hṛṣṭatanuruloh⁴⁾ madhulatām āliṅgitum vīkṣyate
nūnanai pallavito 'nurāgadalakaiḥ śringārasākhī yathā ||

lalitā |

30 dayita⁵⁾ | samāṅgamiyatāṇi sukham | ativāhitā rātriḥ |
svasty āste janaiḥ yāyāsi vidhṛyo bhargeva⁶⁾ saṁplālito
yena tvaṇi saṁyānukūlavasubhis tātena nānāvidhaiḥ |
eṣā te dalitendranilaśakala- cchāyābhīrāmā tanur
niryajaiḥ⁷⁾ tanute sukhaṇi vrājavadhū- vṛṇdair apāṅgaiḥ śrītā ||
35 priye rādhike | gr̥hagatāyātithaye nivedaya pallavāstaraṇaiḥ | sam-
nivāryeyam dharmapratibandhikā lajjā |

¹⁾ Zoo het hs.; lees missch. abhyarcya? ²⁾ sic. ³⁾ apasārya ⁴⁾ hṛṣg^o ⁵⁾ tryita
⁶⁾ sic, l. misschien nārge ca ⁷⁾ niryāñjanai

kṛṣṇaḥ |

bhavatūnām darśanenaiva kṛtātithyā vayam |
iti priyā hastasāñjñayā niveditāsane tūpaviṣṭalī kṛṣṇaḥ priyām
sañmukhayati |

sañmukhībhava kuraṅgalocane

vīkṣitūp vadānam āgato 'smi ahām |
smeramugdhamadhnabhāramautharam
gopasārtham apahāya durataḥ ||

lalitā |

iyam api te premarajjuvikarṣitā sakhiśamubham apahāya samāgatā |
sañprati kiñ cūmātrātāsañtrastalīdayā mayanaprasādanū na
dbatte

kṛṣṇaḥ

kimiti mātuḥ¹⁾ sañtrāsaḥ¹⁾ |

ekaiveyanū padmīnīpatranetrā
labdhā²⁾ devā rādhānātīprayāsaḥ |
mātus trāsād veprate kiñ na jāne
candrajyotsnā rāhusaṅgād³⁾ ivaiṣā ||

lalitā |

priya | hyaḥ samāgateyam atra karamudrām vismytya gatā | tayā
riktaṁ pāṇikamalam ālokyoktaṁ mātrā | kenāpanītā te karū⁴⁾
mudrā⁴⁾ ya tu mulyena mudrayati dhanadasyāpi lakṣmīm |

śrīkṛṣṇaḥ |

sañkocayituḥ⁵⁾ lalitā priyā kiṁ⁶⁾ avatārayati⁶⁾ |

25 (lalitā |)

tadānayā proktāḥ |

nandagrāmād āgataḥ ko 'pi bālaḥ

klyāto yo 'yam navyagavyāpahāri |

khinnāyā me mārgatalī kuñjamūle⁷⁾

mātar hastāt⁸⁾ tena⁸⁾ nītā hi mudrā ||

mātā | tadā tvayā cau(rā)ḥ kimiti sañmidhikṛto vatse svabhāvād⁹⁾
dustyajah⁹⁾ prāyinām |

bālye 'yam tanaye gr̥he yuvatibhiḥ eauryāya rātrau divā
dṛṣṭa(h) steyavidhānavid dhi bahuśo mukto gr̥hīto 'pi vā¹⁰⁾ |

35 mātrā tu prasabhaḥ¹¹⁾ dhṛto rasānayā¹²⁾ kaṣṭena gomāyukas
tarvor utpatito nirūpya ca tanū- bhūtiṇ parām ādiśat¹³⁾ ||

1) matutsañtrāsaḥ 2) tadhrā 3) sañgrād 4) karūmudra 5) sañkocayitum

6) kāmara?; overigens vgl. pag. 63 regel 9. 7) 'pule 8) hastanena 9) °bhārodustya°

10) vu (d. i. ca?) 11) praśabhaḥ 12) rasānayā 13) 1. misschien āviśat

putri | vismr̥tyāpi na kartavyaś caurasya sañnidhiḥ | mudrāṇi tu
coritām nando 'pi dhārayitum na śaknoti | ko 'pi gopātmajā ito
gatvā nandāya putrakṛtyāṇi nivedya mudrikām ānayiṣyati | vatse |
medvignā¹⁾ bhava mudrā kva yāsyati kr̥ṣṇagṛhītā cet |

5 kṛṣṇo gopātmajapreṣanām niśamya socchivāsaṁ |
sakhi | mahāmarthaḥ sañcāditah priyātā ; hatāśo²⁾ 'haū jāto 'smi
lalitā |
kā te parūstā priyāsā³⁾ |

kṛṣṇaḥ |
10 na vaktum śakyate sūmakṣum priyāyah |

lalitā |
priya | mām eva vada | nāśāhānir⁴⁾ bhaviṣyati |

kṛṣṇaḥ |
priye | karne śruyatām |

15 lalitā tathāiva karoti |

kṛṣṇaḥ |
hyah⁵⁾ pitrāham uktah | putra | gr̥hād anyatra kvāpi nā ganta-
vyam | goparājasya sadmāni⁶⁾ tava vivāhavārtā pravartate | tasya
carāḥ pracarantī | mayoktam | tāta | bhavatu | na gantavyam |
20 yadi tu rādhayāham steyakṛd ukto mātre tadā tiṣṭhatu cūraśatair
api praśānsanām | kathām mām caurām aptavacanād avagatya
kānyām dāsyati | tāto nandas tu mām atitarām sañcāsiṣyati
ato 'haū lulite gr̥hād api hatāśo²⁾ 'smi |

lalitā |
25 priya | aṅgulīyakanū tvayā prāptām na vā | yadi tu prāptām tadā
nīḥśāṅkām tvayā deyanū | vivāhas tu mayā⁷⁾ te⁷⁾ kāryo bhānor⁸⁾
eva | na cet kalaṅkas tu jāta eva mithyābhisāparūpaḥ |

kṛṣṇaḥ |
lalite | na mayā coritā priyāyā mudrā kiṁ tu sārikāvākye prerito
'ham ihāgatya khinno bhuvi patitām priyām iva mudrām adrāk-
śam | tayaiva mayā vakṣasi nīhitayā rātrir ativāhitā | idānīm yady
ahaṁ dadāmi punaś ca priyāsūngamo na syāt tadāham gatajīvitā
eva syām | atho yathopudisati bhavatī

1) modrinnā 2) hatāśo 3) priyāsā 4) nāśāhānir 5) Wat er staat lijkt meer op
jhāh 6) sadmāni 7) mayeti 8) bhānor

lalitā |

sarito gatir asti kāpi vātyāj¹⁾
 jaladher ambudharāc ca cātakasya |
 madhupasya madhor vanān mṛgīṇām²⁾
 5 bhavato nāsti gatil̄ priya priyāyāḥ ||

kṛṣṇaḥ |

yadi priyā mātrvacanān³⁾ mām na jahyāt tadāngulīyaṁ prayacchā-
 nīti prastāvya priyeta |

lalitā śrīrādhāntikam |

10 priye rādhike | mātrvacanād yady asyānādarāmū kuryās tadāyanū
 atisnigdho janas tvadvirahādhimulikāmū mudrikāmū dātuṇū neechati

śrīrādhā |

ādhūtāpi vanāntare⁴⁾ nanu latā tanvāngi⁵⁾ vātyāgatair
 ātmānamū virahayya pādapabhujāt kiṁ vartate dūrataḥ |
 15 kiṁ vā sāgaragāmī suranādi ruddhā himāntcayaīś
 cañcacattoyataraṅgabāhulatayā⁶⁾ nōpaiti vārāmū nīdhim ||

kṛṣṇaḥ |

priye |
 mālinyām tyaja bandhujivaraucira- snigdhaṁdhare candraka-
 20 cchodasmerasudhātatām⁷⁾ vitaraya bhruvallim⁸⁾ āspbālaya |
 mudreyām tava locanābjaṁukulaṁ bhindyād amandadyubhis
 tan me locanakhañjariṭayugalaṁ puṣṇātu satkeśaraiḥ ||

śrīrādhā bhagavadvaksahsthalāśleśīnū mudrām ādāya patāntare
 samāśliṣati vāgvaidagdhyena⁹⁾ |

25 matpāṇipallavam apohya gatātikaṣṭam
 mudre sthitāsi parasadmani yan niśayām |
 māsūyitumū tad alām arhasi mātradaivamū¹⁰⁾
 hetuh samāgamaviyogavidhau na cānyāḥ ||

tadāticaturā lalitā tayoḥ premanirbandham jñātvā gāndharveṇa
 30 vidhinā vivāhaṇū nāṭayati |

ābadhyāmbujatoraṇasrajam atho patrair malinīyāś ciraiṇ
 kṛtvā maṇgalamāṇḍapām sahacarī- gītaile¹¹⁾ samunnāditam¹²⁾ |
 hutvā manmathapāvake rasakathā- saṃjalpamantrākṣarais
 tanvī¹³⁾ sañgamayāmūcakāru lalitā pāṇigrahe kautukāt ||

¹⁾ vānya ²⁾ 1. mṛgāṇām? ³⁾ mātri^o ⁴⁾ vannāntare ⁵⁾ tanvagi ⁶⁾ cañcacattoyataraṅka^o
 7) Wat is voor *echoda*? te lezen? ⁸⁾ blruvallim ⁹⁾ ḍagdhena ¹⁰⁾ 1. waarsch. *tatru*
daivam ¹¹⁾ gīmaile ¹²⁾ ex conj.; *saṃjñānādītam* hs. ¹³⁾ 1. misschien *tanvīm*

vivāham kṛtvā pallavatalpe saṁviṣṭayor vadhuvarayor nīrājanāya
 samāgatāḥ pañca sumāṅgalyo nīrājayāmāsul | samphullamālatīku-
 sumākṣataiḥ sainabhirvarṣya pañkajajamakarandabindubhyām¹⁾ pīta-
 mīlābhyaṁ bhālayos tilakaṇi dattvā maṇimudrikākiraṇadīpadiptyā
 5 nīrājayantya āśrībhīr yojayāmāsul | tathā hi |

pāyād aṁbhodhikanyā	kṛtakamalakārā	kāpi dāmpatyam ²⁾ ambā ²⁾
• līlāvicchedahāniḥ	janayatu giriṣā	patyur ardhaṅgasāṅga ³⁾
ānandodrekavallīm •	prathayatu nitarāṇi	bhāratī vām ⁴⁾ analpāṇi ⁴⁾
kāmaṇi kalpāntam ⁵⁾ āyūḥ ⁵⁾	kalayatu bhavator	ādidevo ⁶⁾ murāriḥ

10 kṛṣṇaḥ samavāptamanorathāḥ svagatam |
 mayā madhumaṅgalo⁷⁾ vayasyākāraṇāya⁷⁾ niyukta āyāsyati tāvad
 ahaṇi priyaṇi prasthāpayāmī |
 prakāśam |

Lalite | saṁprati madhumaṅgalādayāḥ samāyāsyanti | ata ito 'pa-
 15 surāṇam eva śrevo bhavatinām |

Lalitā |
 ramāṇa | tvayāṅkurīkṛto⁸⁾ 'nayānurāgaḥ sa ca viyogāgninā yathā
 śuško na bhavet tathā vidheyām iti |
 vāraṇi vāraṇi vāksudhāścayogād⁹⁾
 20 ānīlāntar¹⁰⁾ lolate cālavālaiḥ¹¹⁾ |
 kiṇi vaktavyāṇi ko na jānāti¹²⁾ sarvam
 evaṇi vyuptā vardhate prenavallī ||
 sandhyāyām yathā punah priyāsamigamo bhavet tathā kartavyam iti :
 niṣkrāntā salalitā rādhā |

25 kṛṣṇo 'pi saṁprāptair madhumaṅgalādibhir vihṛtya pratiniyṛtto¹³⁾
 nivesāya |
 iti niṣkrāntāḥ ||

|| i t i c a t u r t h o ' n k a ḥ¹⁴⁾ ||

praveśakah |

30 tataḥ praviśati lalitā sochvāsam |
 aho mayā pratibodhito bahuśo mādhavāḥ | iyam atimāñjulalānā
 ciravirahēṇa na khedanīyā | saṁprati sā tu |
 dattvā mātre mudrikām atyudārāṇi
 līlāsthānāṇi saṅgatā sāśrunetrā |
 35 vri(dā)krāntā nādhimūlaṇi gurubhyo
 brūte sūte saṁśayānāṇi prarohān ||

1) Dualis! 2) dāmpatyabhūmī 3) urddhaṅga^o 4) rāmānalyāṇi 5) kalyāntamāṇus

6) Missenderwijze zoo door mij aangevuld; het hs. heeft slechts adiro 7) °galepi(?)yasyāka^o

8) 'yakurīkṛto 9) 'sudha^o 10) Wat is ānīta^o? I. misschien ānīta^o (begoten). 11) d.i. ea āluvālaiḥ • 12) kū na jānāsi 13) °varsto 14) Deze drie ww. door mij ingevoegd.

kutrāham adya pitṛsadūnani saññivīśtam āptavargair gṛhītāpārśvam
kṛṣṇam paśyāmi |

parikramya |

goṣṭhadvāri vinidramallimalaye   śītāmṛṣuśuddhāntare,
5   mandaṇi mugdhamilindakūjitatāle   sāpaśyad ārād dharim |
cittottambhitanetrayugyam atula-   śvāsoṣmaṇā¹⁾ bhuyasā
svacchādarśakapolamāṇḍalam alam   pramāṇanayantaṁ muhuḥ ||
nivedayāmi priyāvīttāntam |

ity upasasāra |

10   viphalikaroṣi rātriṇi   kiṇi²⁾ tāvan²⁾ mallikājāle |
māleṭhamallikāyās³⁾   tāmyati rādhā nivāse sve ||

kṛṣṇaḥ sasambhramam | kveyam akasmāt saññivīśati rādheti varṇā-
valikarṇayor⁴⁾ iti | aho |

15   manmathasāyakabhiṇmāṇ⁵⁾   ko mā⁶⁾ sañjīvīnīprāyam⁶⁾ |
hanumān iva dāśarathīṇi   rādbāsiḍdhauṣadhanī datte ||

lalitā nirgatya |

kiṇi vismṛto 'si |

tava kelikañjalubdhā   rādhāhaṇīśī kathaṇi kānta |
jīved iha rakābhīḥ   saṅkhakulair ākule surasi ||

20 kṛṣṇaḥ |

lalite | tādīṣe surasi kathaṇi mama kelikañjollāsaḥ |

lalitā |

deva | kām api yuktīṇi kṛtvāgatāsmi yenājñāta eva bhavān⁷⁾
sthāsyati | mayoktaṇi kuryādigurujanapurataḥ | mātaḥ |

25   kāpi kiśorī militā   puśpārthaṇi tv āgutāranyye |
nandagrāmād ekā   gopakumārī viinugdhaṇgī ||

api ca |

nīlotpaladarucirā   lilālolekṣaṇā tānvī |
citrālekhyavidagdhā   vīṇāśaṇīlāpīnī kāntā ||

30   vanīśīvāḍhaṇacaturā   gitakalākovidā nūnam |
sāyam iheṣyati mugdhā   rādhāpremṇā niyantritā⁸⁾ nitarām ||
tadā devyoktam | lalite | pradarśanīyā sā naḥ saññāgatā | evam
samayaṇi kṛtvāgatāsmi tāvad aham | priya | vanitāvesam viḍhāya
yatru tava vihāralīlāhṛdayā⁹⁾ rādhāsti tatru gamiyatām iti |

¹⁾ Zoo geëmendeerd. De tekst heeft *svāsiṣmanā* ²⁾ *kitāvan* ³⁾ De syll. *tha* is onzeker. Lezing? ⁴⁾ Hoe zijn deze ww. op te vatten? ⁵⁾ "sāyikā" ⁶⁾ De traditie is waarsch. niet ongerept. ⁷⁾ *bhavān* ⁸⁾ *nīyantīrtā* ⁹⁾ Onzeker de twee syllaben *lila* (*lōlā*?)

śrī kṛṣṇaḥ |

yathā nirdiśati bhavatī |

paṭāntaritalā kṣaṇāntare viracitavānūtāveśo vinirgataḥ krṣṇaḥ |
tathā hi |

5 bhrāmyadbhrīngakulāntasārakavari-¹⁾ bhāreṇa pādasprśā
kālindijalarudhaśatkuvalaya- śreṇītiraskāriṇi |
nāsāgrollasadacchāmauktikagalad- dīptyādharālambayā
śobhāsindhushusudhāktaviddamadala-²⁾ dronīm iva spardhate ||

api ca |

10 keyamū śyāmā pītaśūtīm vasañā⁴⁾
sañcitañvāmā kāmapurvāṅgaśobhām |
meror haimi- vounatā kāpi bhumiḥ
kāntiśreṇīm gāruḍānām mañīnām ||

krṣnamāyāvimohitā lalitā ārād āgatām⁵⁾ pṛcchati |

15 ayi sundari | godohārtham ākārayitum āgatām⁶⁾ aram⁶⁾ iha sthā-
pyāntargato gopālas tvayā dṛṣṭah |

kṛṣṇaḥ |

ayi mātaḥ | kathaṁ pratyēsi kitavaśironamajīm enām | eṣā⁷⁾ caikato
viyojayati sañgamayaty⁸⁾ anyatra cātmānam⁹⁾ | alam api tasyai-
20 vānvesanāya pravṛttāsmi¹⁰⁾ |

lalitā |

sakhi | tvamū kāsi kadā vañcītāsi tvam api kathaṁ ca |

kṛṣṇaḥ |

ahaṁ tatraiva nivasāmī | tadṛūpākṛṣṭacintayā sañprārthito mām
25 uktavām rādhāpreśitām sahacarīm nivartyaṅgamiṣyāmīti nirgataḥ |
tvamū kāsi |

lalitā |

saivāhamū sakhi | āvābhyaṁ sañavedanābhyaṁ anvesaṇīyah¹¹⁾ |

ubhe anvesaṇīya¹²⁾ pravṛtte¹³⁾ | padāntare sthitvā |

30 re re nandakiśora kām api diśam sambhavya samtiṣṭhase¹⁴⁾
rūpam yauvanavaiḥ havanī vidhikṛtamū tvayy eva lokottaram |
kiṁ nau sañgutayoh pralobhya vacasā pādāravindāntike
tyaktuṇi nārhasi piechāpicchalamukha- chāyām puro darśaya |
evam sañbaddhabhāhulatike mallīmālatīsevantīcampakabakulaka-
35 dambāmrapārijātavandanādīśakhino¹⁵⁾ vilokayantyau¹⁶⁾ jagmatuḥ |

1) °bhrāngā°; en lees missch. °atta° voor °ānta° 2) °gala 3) sic; corrupt?

4) vasañā 5) agatām 6) ? agatāmmarām hs. 7) sic. 8) sagamā° 9) vātānām
10) pravartāsmi . 11) °śaṇīyah 12) nvesanāya 13) pravarte 14) sanriṣṭase

kṛṣṇaḥ |

sakhi | tvayā kutrānītāsmi | apūrveyaṁ me bhūmiḥ pratibhāti | na
milito 'trāpi vanamālī | tvam¹⁾ tyaktum asamarthām api mām
ājñāpaya²⁾ gṛhāya | sa tu prāyaśaḥ kayāpy auyayā prālobhito
5 mādhukarīḥ kartumī gato bhaviṣyati punaś cāvayoh saṅgo bhavatu |

lalitā |

itthaṁ tena kuthaṁ bhaven matir iyaṁ tadgrāmaṇvāśā³⁾ yataḥ
saṁtyaktāsāmaye dayāvirahīṇā tenānyasauṇḍariṇī⁴⁾ |
gantum cecchasi mām vihāya capale
10 maitrīṁ saptapadiṁ hitām nayavidāḥ yat prāhur agresurā
prāṇaiḥ priyair nātyagulūḥ

kṛṣṇaḥ |

priye | sā te gauḥ kutra yasyā dohaṇāya kṛṣṇam ākāñkṣasi | idam
eva te kāryamī mayaiva vidheyam |

lalitā svagatam |

15 sū eva tu | na mām pratārayati svamāyayā | paśyamī tāvad enām |
vaktraṁ cāru nirīksya candrakirāṇair⁵⁾ āsvāditaṁ uādhyagān
mṛḍvīṁ bāhulatāṁ vilokya hṛdayamī naisargikamī cāmanam⁶⁾ |
paścād vīkṣya paṭāntarikṛtam atho
pāṅgair lolavilocanair hi vidito | dhurto 'dhunā sthīyatām

20 kṛṣṇaḥ |

lalite | kenāpi yathāhaṁ vidito na syām tathā kartavyam iti |

lalitā |

tvamī evātmānamī mā pratyakṣikuru | mayā kadā vijñāto 'si veśo⁷⁾
'nubhuto⁷⁾ 'pi |

25 padāntare⁸⁾

samprāpto 'yaṁ vr̄śabhbāṇvavaniḥ |

paṭām apasārya⁹⁾ |

atyuttuṅganagendraśekharagataṁ¹⁰⁾ sphuryatpatākāñcalāmī¹¹⁾
kujatkañkaṇakiñkiñkalāvara- vyāghuṣṭamadhyamī mahat |
bhānoḥ saptagavākṣanirmitalasad-¹¹⁾ dīpāvaliśobhitāmī¹²⁾
śrīradhā sakhibeligītahṛdayā- nandākarod¹³⁾ bhāvanam ||

tataḥ praviṣṭā sakhibhiḥ saha śrīrādhā |

lalite | kva vilambitāśi |

¹⁾ tvāmī ²⁾ I. misschien āsthāpaya. ³⁾ "vāso ⁴⁾ ex conj., yena^v hs. ⁵⁾ canda^o
⁶⁾ Onzeker, (cānnāntam schijnt er te staan). ⁷⁾ sic. ⁸⁾ Of staat er paṭāntare?
⁹⁾ asāryya ¹⁰⁾ °sēṣara^o ¹¹⁾ sapra^o ¹²⁾ dipavili^o ¹³⁾ Onzeker! nandāñkurod hs.

lalitā |

priye | tava kelipūrtaye¹⁾ puśpāharanārtham̄ vatikāyām̄ gatā | ta
traikā kāpi gopakanyā militā tava līlārasānubhavāyehopasthitā

rād hā |

⁵ kvāsti samānaya

lalitā |

tathā |

iti praveśayāmāsa

dhammilodgatamālatibhir avanīm̄
¹⁰ kāñcīmañjumārālaśiñjanasukhair²⁾ āpurayanti diśah |
mandasmerasudhābhishārasalilaiḥ prollāsayantī³⁾ dṛśo⁴⁾
naivāntaḥpuracārīnī⁵⁾ samabhavat kiṁ tu praviṣṭā manah ||

(rād hā) dūrād evotthāya |

svāgatam |

¹⁵ iti bruvāñā svāsane niveśayāmāsa |
priye |

purvam̄ naiva vilokitākṣamādhupair⁶⁾ naivopabhuktā punah
śrotraili sundari te 'ngākalpalatika- kīrtir janair bodhitā |
sad�as tvam̄ tu tathāpi me tvarayasi prollamyahaddostaṭim⁷⁾
āśliṣṭajjaladher⁸⁾ ivāmbulaharīnī jyotsnā śaśāṅkasya hi ||
bāhubhyām̄ parasparyam̄ saṁuśliṣyopaviviṣṭuh |

śrīrād hā |

kām̄ āśām̄⁹⁾ avalambya tiṣṭhati pitur
kasyāḥ kukṣisudhāvinirgatam¹¹⁾ idam̄
²⁵ nāmā kena nirasyate pravadatām̄
nūnam̄ nah sukṛtaṇi kim apy atisuraṇi¹³⁾

grāmas tāvānandite¹⁰⁾
saubhāgvaratnām̄ vapuh |
pāpaugha ādrāh¹²⁾ priye
gatyeha saṁsucyate ||

śrīsakhī |

śyāmeti pravadanti nām̄ priyatame
grāmāḥ premalateti nāma janam̄
³⁰ saṁprāptā navarūpavaihbhavaguṇa-
saṅkrītāsmi kayāpi bhāmini bhavat-

nandīśvaro me jani-
tāto 'bhilāśābhidhah |
grāmān samākarnya te
sauśīlyapanyāśriyā¹⁴⁾ ||

śrīrād hā |

sakhi | pratyaham̄ ihaivāgatya yathāsukham̄ apūrvābhilī krīḍābhīś
cikrīdasva |

1) *kole* 2) *°siñjina* 3) *polla* 4) *dāśo* 5) *°puṇaścariṇi* 6) 1. *°akṣima*? 7) Zoo
schijnt er te staan. 8) Staat er *āśliṣṭa* of *āśliṣṭe*? 9) *āśām* 10) 1. *tāvānindite*?
11) ? *°suḥdālwinirgatam* hs. 12) *ādrāh* 13) In marg. (bij wijze van paraphrase):
devātigam 14) *°panya*°

etan me sākhi sadmasīpūni vilasat-
paṣyendīvara locane hi purataḥ
kāśmīrīrasaraṇijitāmbukirāṇair¹⁾
vardha proṣṭabha ṛkāṇi³⁾ puram iva⁴⁾
esā candra mayukha rāṇjitalatā
yacchantaḥ tīvra bhāṣvara maṇi-
etāt puṣkarīṇītaṭopavilasat-
līlāyai nanu karṣati pratidiśam
kāśāram atyujjvalaḥ
suptāravindānanam |
unnidrasat kairavam²⁾
preṣṭoditaḥ⁵⁾ tv eka taḥ ||
satpalla vālī priye
vrātān aneka prabhān |
karpūrapāṇīsucchrayāṇi⁶⁾
cetas tvayotkanṭhitam ||

śyāmāsa k h ī |

10 mayā tu vicintyaitad ibāgatam | tathā hi |
eṣū rādhā rādha yaty artha jñātam
arthai rāddha tv āśritānāṁ mayetā |
ko 'smiṇḍloke sarvakāmo 'lpaśāram
hitvā⁷⁾ kalpaṇi⁷⁾ kalpa vallīm upaiti ||

śrīrādhā |

lalite | aticaturā śyāmā bhāmā⁸⁾ |

lalitā |

priye |
kāvyālāpasudhāsarin nīrupamā līlāmbha sāmī vāpi kā
20 saujan yādīguṇai kaśe vadhir⁹⁾ alaṇi saṅgītāśīmāvaniḥ |
premānbhodhī vihārurāmī yamakari traulokyasaṇījīvinī
vidyā vārijalocane nīpuṇatā ratna ughama nījuṣikā ||

śrīrādhā |

priye me prathelikāṇi vinūṛṣa | tathā hi |

25 hīnasāro 'pi sāraṇga(h) śrīngahīmo 'ñjanaprabhaḥ |
jānāsi tṛṣṭitaḥ kasmāt payo naiti sīkhādharām¹⁰⁾ ||

śyāmāsa k h ī |

nakṣatra m anūnāt muktam akhecarum anuttamam |
kasmān nōpaiti vāmorū candrakānanam āgataum ||

rādhā saunīpe parito vilokayāmāsa |

āvāṇi¹¹⁾ - - - - tanī kṛṣāṅgi
paṣyāmī candrakadharāṇi puruṣāṇi striyāmī vā ||

1) kāśmīrīrasaraṇācītāruki^o 2) °kairavaṇ 3) l. misschien vārdhi i. p. v. rārdha^o
4) eva 5) sic. 6) karpūrapāṇīsucchrayāṇi⁶⁾ 7) hitrokalpāṇi 8) l. bhati? 9) °sevadhir
10) Margina alnoot bij hīnasāro: kṛṣṇasāraḥ sāreṇa hīnaḥ sāraśabde nu rahitaḥ san kṛṣṇa
ity avaśisyate; bij sīkhādharām: sīkhāyām agrabhaṭe adharaśabdo yasya tal payaḥ
payodhara bharati^otam. 11) Van hier tot en met api et (137, 11) in den tekst over-
geslagen en, slecht leesbaar, in margine aangevuld.

śyāmā |

yāvan na paśyasi katham vada tāvad eṣa
 trībādhito 'pi punar eti payah puroktam ||

śrīrādhā |

5 . . . . hamesamastiṇī¹⁾ gatam candra Kadharanī jānāsi |

śyāmā samālinīya |

ekagrāmanivāsinī punar iyanī nandājirāndolinī
 jānīyāṇī na katham vimugdhabava — — hr̄ u saṃcāriṇīm |
 tenaivāhaṇī (a)pūrvavṛūpāvaraṇā²⁾ saṃbodhito te 'ntikāṇī³⁾
 10 samprāptāsmī varoru muñca kapaṭā- kūṭāṇī sakhiṇāṇī puraṇī ||
 api ca |
 sakhi tava bāhulatābhīḥ śisirikṛtam āturaṇī gaṭrami |
 dyudhūnītaralatarāngair usrair iva tāpitam²⁾ ||
 sakhi | mām ājñāpaya kim api te hitam |

15 śrīrādhā |

kim apy ālekhyāṇī vicaya³⁾ |

rātrīr gamisyati bhavadvacanopacāraiḥ
 suṇīvīksitena tava rūpanidheḥ priyāyāḥ |
 prātaḥ katham virahitena hr̄dā subhāvyaṇī⁴⁾
 20 bāle samālikha nijānukṛtiṇī sukhāya ||

śyāmā sakhiṇā samānitalekhasaṃbhārais tāvad ātmavallabhāṇī śrīrā-
 dhāṇī vyalikhataḥ |

śrīrādhā |

sakhi | kiṇi likhasy ātmānukṛtiṇī vihāya |

25 śyāmā |

tvayā pratibodhitayā mayā cintitam | mamaṇīpi priyāviyoge divā
 kālānirgamo bhaviṣyati | ato mayā |

tvatsaundaryapayonidheḥ sakhi mayā netrotsavāyoddhṛtam
 patrāmatratnāukhe niveṣya sudaye⁴⁾ yāvat punar dāraṇām |
 30 matyedāṇī guṇabhbūtayā⁵⁾ surasudhā- saṃspardhi rūpāmṛtaṇī⁶⁾
 nirvyājanī kila gokuleśvarasuto yatprāptaye⁶⁾ muhyati ||
 ity uktvā punar ātmānām alikhataḥ | tathā hi |
 maulau maṇjuśikhaṇḍipicchaničayāṇī vyāloланetrāmībujaṇī⁷⁾
 snigdhasmeravibhūṣitādharaṇāputam sācīkṛtāṅgratrayam |
 35 oṣṭhāveśitaveṇum⁷⁾ utpaladala-⁷⁾ śrenīm⁷⁾ urasy udgalad-
 gātraśrījitanmathāṇī ca phalake svātmānam āropayat ||

1) Onzeker. 2) Er ontbreken 4 morae. 3) I. viracaya? 4) sudaye 5) In margine: yasya rūpāmṛtasya. 6) In margine: yasya rūpāmṛtasya. 7) °veṇumatyaludalaśraṇīm hierbij: rajjurāpa

śrīrādhā citraphalakam¹⁾ āvalokya svagatain |
 aho kṛṣṇa eva vanitāveṣeṇa tu nāgatalaḥ prāyah sa eva |
 lalitāntike prakāśam |

paśya paśya sakhi nandamandano
 5 bhāti me yuvatīveṣam udvahan |
 nāparo vigatakarmasamśrayam
 gātrāṇi arhati gunatrayottaram²⁾ ||

api ca |

sudhādhher³⁾ niryāto yadi bhavati koṭīndunivahaḥ
 10 kalaṅkān nirmukto 'py apagatakuhūkroḍanilayaḥ |
 sadā⁴⁾ rākākrānto yugapad udito 'nantakalabhaḥ⁵⁾
 , kim asyāḥ samprāpto jagati jagadāhlādakavidhim ||

lalitā |

priye | bhāti tu tathaiva yathā nirdiśati bhavatī | kṣaṇāntare
 15 svayam eva sarvaiḥ paktibhaviṣyati | alamī saṃdehena |

tāvad gr̥hakṛtyān nivṛttān svāṅgaṇagatā⁶⁾ vrajeśvarī kīrtiḥ devī-
 putrikāpremanibaddhahṛdayā rādhām ākārayati |

rūdhe bālaṁṛṇālakomālabhuje⁷⁾ susnidhalolālakte
 mugdhe ketakapatragātralatike lāvanya-pāthonidhe⁸⁾
 20 vatse khelasi kutra candracaraṇair āsvāditāntargṛhe
 mātrā sākam upetya śeṣarajāmī bhāgah sukhām niyatam ||

śrīrādhā |

sakhi | aṁbā samāgatā | citraphalakam ācchādyatām |
 śyāmāsakhī tathaiva karoti |
 25 tatalaḥ praviṣati yathānirdiśā kīrtili | tathā hi |

tāṭāṅkatāḍavitagandatātī tadidvad-⁹⁾
 rañcatpatīkaṭītātīkṛtamekhalābhā⁹⁾ |
 premāśru locana pūti supaṭīrapaṅka-¹⁰⁾
 liptā payodharaghāṭī prakaṭībabhūva¹¹⁾ ||

30 śrīkīrtili |

vatse | śrutam mayā kāpi gopakanyā nandanagarād upasthitū |
 māṇi pradarśaya |

śyāmāsakhī lajjayā vadānāravindam āvṛṇvānāvatasthe |
 lalitā tu candrakavartiśalākayā darsayati |

¹⁾ citraṇi pha^o ²⁾ guṇo^o ³⁾ sudhādhher ⁴⁾? māṭā hs. ⁵⁾ In margine: anantabhi(b)
 kalābhīr bhātīli tathā ⁶⁾ scāṇyāṇa^o ⁷⁾ māṇlā^o ⁸⁾ lāvanya^o ⁹⁾ Niet geheel zeker;
 taṭīdvalvajvataṭī^o pr. m., taṭīdvaldvalvraṇeṭatpāṭī^o sec. m. ¹⁰⁾ premāśu^o ¹¹⁾ pragaṭī^o

kīrtīr vilokya mukhapatam apasārya •citrakaphalakam grhitvā |
 esā rūpasaridvarā sakhi kutah prāptā manovārau
 dhāvam¹⁾ dhāvam¹⁾ anekakarmanas muhūḥ khinno 'tra sāntim gataḥ
 netrāmbhojavahām sulolakavarī- śaivālamālodayām
 5 sañvīksyāsu maniekṣanorūmakaṛī pātunī samutsarpati ||
 rādhe putri | viśrāmaya tāvad atithisatkārīḥ |

lalitā |

mātah | iyam yaśodāyāḥ sakhi-tanayā puśpārtham āgatā sañprati
 śrīrādhāma itrisaṁpādanāyopasthitā | yadi te rocate pāncālikālīlām²⁾
 10 kartum ākāṅkṣati |

kīrtīr netrayor vārileśām babhāra |

sakhi lalite | kīn atisañkucatī gātrapuṭake praviṣṭā |
 niliśāṅkam nanu mānasotpalatatau haṁsiva vallīṣ iva
 15 śeṭphullāsu³⁾ caṣarghedī⁴⁾ tu harīṇ rodhaḥsv ivādrāṅkuraiḥ⁵⁾
 siñcantīva sudhābhīr antaragṛham candra-prabheva⁶⁾ smitair
 līlabhīr navapallavaир iva latā khelatv iyanī rādhayā ||

lalitā |

mātah | netrayor jalām kīmīty āviḥkarosi |

kīrtih |

20 bālye gaūri yaśodāyāham anīśām⁷⁾ cikrīda mātūr⁸⁾ gṛhe⁸⁾
 kriḍābhīr bhavatīva bhānusntayā sañpāditām yat sukhām
 tan me vāri vilocanām niragamat sañvīkṣaṇād vāḥ priye
 vārdheḥi kulam atītya candra-kirāṇaiḥ protsāhitasyeva hi ||
 tava dārśanena mayādyu priyāsakhī yaśodaivānubhūtā | mām sam-
 25 āśliṣa |

bāhubhyām śyāmām tāvud āśleśāya cakarsa | ākarṣitāyā⁹⁾ abhyu-
 pāyānke¹⁰⁾ gopitam citraphalakam papāta | āśleśān nivṛttā¹¹⁾ kīrtīr
 bhūvi patitam ālokyādāya vilokayati |

aho kasyeyam pratikṛtiḥ |

30 vahantī nilābja-¹²⁾ dyutimadhurimāṇam̄ ūbhatanau
 vitanvatī keki- cchadapaṭalapātīm̄ ūrasi ca |
 vivṛṇvānā hy antar- madanamadabāḍhām̄ yuvatiṣu
 smitodrekaiḥ sācī- kṛtavapuṣi vāṇīśīm̄ vidadhatī ||
 lalite | kim anayā nirmitam uta naisargikam |

35 lalitā |

mātah | asyā eva cāturyam aṅgulipallavānām iti |

1) dhāraṇī dhāraṇī dhāvam 2) ūlīla 3) Lees misschien: ūlō 4) Zoó staat er duidelijk.
 Hoe te emendeeren? (za zou, zoals elders, voor kha kunnen staan). 5) ivādrī^o 6) Niet
 geheel zeker. 7) anīśām 8) mātugrahe 9) ākarṣitāyā 10) āṇyce 11) nivṛttā 12) nīlajvā

kīrtih śyāmāpāñipallavam ādāya cucumba | svahastān navarathnaghā-
tītāmī¹⁾ mudrikām uttāryāngulidale yojayitumī pravṛttā²⁾ | tāmī ana-
nukūlāmī ālocya śuśoca |

śrīrādhā |

5 mātalī | kīmī śocasi |

kīrtih |

putri |

samprītā	tanutārapāñipadmaṁ asyā
vāñchāmī	svajanahite vibhūṣaṇena
10 samiyoktumī	katham atīpīvarānguliyamī
tanvaṅgyāḥ ³⁾	sapadi vibhūṣayen madīyam

śrīrādhā |

adya madīyam aṅguliyam asyā aṅgulyā anukūlamī bhāti | pra-
dīyatāmī |

15 iti svāṅguliyakamī prayacchatī |

tadā śyāmā tu |

yat kīrtī	praṇayabhaṇe pa bhūṣaṇamī hi
rādhāyāḥ	priyasakhipāñipallave prayuktam
tan mene	mānasi mude ⁴⁾ varapriyāyāḥ ⁵⁾
20 prasthāno-	citam iva vastu ⁶⁾ bhāvīsaṅgamasya

kīrtih bhuyo bhuyo 'valokayati citraphalakam |

ayi lalite |

asminn adya vibhāti citraphalake	kāpi ečhavir gopater
nandasya pramadāmukhenduracitā	hāsyē ca sañvīkṣaṇe
25 kinī naivā ⁷⁾ hi bhavet ⁸⁾ tadiyatānayo ⁸⁾	vāñśīdhāro 'tiśruto
nūnamī kāryaguṇā bhavanti nitarāmī	hetor guṇair nirmitā

kīrtih svagatam |

ayam atiramaṇīyagātrayaśtir	
yadi hi bhaven nanu ⁹⁾ gopavaṇīśajānma ¹⁰⁾	
30 tam aham ananuprīṣṭānāmagotraṇi	
vidhuvaḍānīmī tānayāmī niyojayāmī	

prakāśam |

śyāmē | yaśodāyāḥ kuśalam asti |

nandāvāso	gokulāmī nandikeśe
bhānor vāso	rāvuler atra yāvat
35 tāvad vatse	saṅgamo nau na cābhūn
nūnam jantur	neśvaraḥ svābhilāṣe

¹⁾ Zoo mijne gissing: °khaśitāmī of ravaśitāmī hs.   ²⁾ pravartā   ³⁾ etattanraṇīyayāḥ
⁴⁾ I. mūda?   ⁵⁾ vāra is sec. m. ingevoegd.   ⁶⁾ id.   ⁷⁾ sic.   ⁸⁾ bhavetadīya°   ⁹⁾ Of
staat er (en moet men lezen?) nu tu?   ¹⁰⁾ gopavaṇīśajānma

śyāmā |

mātah | yaśodāpi pratikṣaṇam bhavatīm smarati |
 yā yāḥ kṛīdās tvam cakarthāmba bālye
 mātā goṣṭhe gopikānām purastāt |
 5 premāviṣṭā samsinaraṇī yaśodā
 netrāmbhojād vāridhārāmī srjantī¹⁾ ||
 ekadā dadhīmanthānam²⁾ kurvaty³⁾ aticapalena putreṇa prakṣo-
 bhitāha⁴⁾ |

kīrtih |

10 kim āha |

śyāmā |

re re cañcala cāpalaṇi tyaja purā
 pāñcālitānayā vivāhasumaye
 svīyāmī dātum aye na te⁵⁾ punar iyaṇi
 15 nūnaṇi dāsyati goparājadayitā

kīrtiyā paṇo nirmitah
 jātasva me putrikām |
 dṛṣṭvā vigītām gatim⁶⁾
 vācau pramāṇīkṛtam⁷⁾ ||

kīrtih sahāsamī |

aho yaśodā sarvamī smarati | samyak smāritāsmi tvayānayā pra-
 stāvānayā | ito gatvā devi yaśodā saprajanāmī saṃdeśanīyā ma-
 yoktyā | tathā hi |

20 kanyā te kamalekṣaṇā priyasakhi
 naivāhami yamunopakaṇṭhavalaye⁸⁾
 līlāveśarasena te karatale
 so 'yamī saṃphalito hirāyanikāṣā⁹⁾ yogo hi no sadmanī⁹⁾ ||
 śyāmē | yathāhami yaśodātānayāmī locanābhāyāmī vilokayāmī tathā
 25 kathamī bhavet |

śyāmā |

mātah | pralobhyāham ānayiṣye yadi te śraddhā | atha ca yo 'yamī
 citraphalake¹⁰⁾ mayā līlāyā racitah sa tata ḫānnyūnah¹¹⁾ survo
 'pi sa evu samyag vilokyatām |

30 kīrtis tathaiva punar vilokayati |

śyāmā |

kīrte¹²⁾ paṣya nirīkṣaṇe madhupates
 kārpaṇāmbitakundale ca madana-
 bāhū rūpataraṅginīsamudita
 35 cintodrekavidhāyīmī bhagavato

tv evāṇvidhe visphurat-
 vyāmohake gaṇḍayoh |
 vīcīvanānyādṛśau¹³⁾
 vāṇī tu taṭraiva hi ||

1) Zoo mijn gissing, de eerste syllabe van dit woord is onleesbaar, de twee anderen: manī.
 2) Zoo! 1. °manthanam? 3) kurvati 4) praccho° 5) pr. m. dātumayenuta;
 de sec. m. geeft waarsch. het door mij opgenomene. 6) gantim 7) Lees missch. °kṛtam
 (als appos. bij gatim) 8) °kārte° 9) Woordscheiding en betekenis onzeker. 10) °ko
 11) ? staat er ḫānnyūnah? 12) kārte 13) Woordscheiding onzeker.

n e p a t h y e |

sāvadhbānā bhavantu sāvadhbānā bhavantu |

rājadvāre sārdhayāmasya nādo

nībhāṣṭāpasya prādūr āśid anūnah |

netah prāyah ko 'pi bāhyam prayātu

daṇḍyāḥ so 'yam goparājasya bhānoḥ ||

ś y ā m ā |

koṣṭhapālāḥ prāya ākrośati | mayā kathām gantavyam iti |

kīrtih |

10 adya rādhāntikām sthitvā prātar mayā saupsmāritā gaccha nandī-
śvaram | āgaccha sadmanīti |kalpitavividhhabhogopahāre pravīṣṭāḥ sarvāḥ kīrtyalambitapāṇīr
ekato rādhāikataḥ śyāmeti |

bhuktvānnām rucirām sitāvimalitām pītvā payas talpage

15 rādhāśyāmalike nivṛttavanite¹⁾ saudhe sudhāśobhite |mugdhālāpabhuujopagūhanarasā- krīḍākalāpair alām
rātriṇī nirgāmāyāmībabhūvatūr²⁾ amū vidyāprabodhāv iya ||

iti niṣkrāntāḥ |

|| i t i p a ṣ c a m o ' n k a h³⁾ ||

20 praveśakāḥ |

tataḥ pravīṣataḥ paurnāmāstī sāradī ca |

p a u r ṣ a m ā s i |

priye sārādi | āvayoh samāgāmo jātaḥ paraṇ tu vrajavānītāmām
virahavedanām na sahāmi | tathā hi |

25 mayi samuditacandrācandrikāvitānair

alaghuvinoditadiktateṣu bāle |

sarasi naṭati kairavāṅganāprajāñī

pavīnavidhūnitapallavāligītā ||

tvayi samuditāślipākagundheiḥ

30 praśāmitareṇuviyadvinoditoḍupāṇkyā |

vyathitahṛdayagopakanyakāśamūho⁴⁾janayati me paritāpaśāsim⁵⁾ antaḥ ||

sāraḍī |

sukhi | kiṁ vidheyam⁶⁾ tāsām tāpasāntyai |¹⁾ nīrvartā° ²⁾ nirgayāṇību° ³⁾ Deze drie woorden door mij ingevoegd. ⁴⁾ °kanyaka°⁵⁾ sic (metrum!) ⁶⁾ vīdhayan

p a u r ṣ a m ā sī¹⁾ |

rādhām²⁾ āsādya²⁾ līlā-
svātmā rāmo 'pi rāmā-
saṁdhatte naiva nūnām
5 saṁprāptā vatsarānte

vidhanijadāyitām³⁾
caritagurutayā
navanijavacanair⁵⁾
tvam iha sukhagumā

kāntakuñje⁴⁾ niviṣṭah
yāmunīye 'mbusaṅghe |
bodhitām yāmīnīḥ yā
śāradī matpurogū ||

ato⁴⁾ yam āvābhyañ pratibodhanīyah |

• śāradī |

bhavatu tathaivā |

ubhe parikramya |

10 sāyaṇī gopāśadāmā-
kāntām gauvardhanīyair⁶⁾
vānyālaṅkārakharvī-⁷⁾
dūrād āyāntām āśā-

nīkitakurakamalañ
nirupa(ma)vibhavair
kṛtasuraracanaiñ
gajam⁸⁾ iva⁸⁾

dīnūlidhūmrālakāntām
nīlajīmū(ta)gāttram |
gopitañ gopavargair
sasakhi śāradī tauñ dadarśa ||

45 . 'lakṣyām⁹⁾ tvayā⁹⁾ sthīyatām |

tataḥ praviṣṭy uktaveśo gopālāḥ |

g o p ā l a h |

bho bho vayasyāḥ | gā(va)ḥ svasvagoṣṭhañ nīyantām | yāvad
gedohasamayo bhavet tāvaj jāvatasū¹⁰⁾ dīyantām |

20 s a r v e |

yathājñāpayati devaḥ |

sapraṇāmāmū nirgatāḥ |

praviṣṭe tāvad¹¹⁾ u b h e¹¹⁾ |

bhagavan | prajavāvāḥ |

25 k r iṣṇ a h |

ke bhavatyau |

śāradī |

svāmin | āgāmīnyāmū śārdī rāsakrīḍārthañ pratijñātañ gopīnāmū¹²⁾
puraḥ | sāham adya sapūrṣiñā bhavantām smāraṇāya saṁprāptāsmi |

30 k r iṣṇ a h |

samyak smārito 'smi |

dhyānamudrām nāṭayati |

tāvat purastād āvirbhūtā y o g a m ā y ā khyā sakhī {

jayatu jayatu devaḥ | ko niyogaḥ |

1) pūrṇā^o 2) rādhābhasadya 3) ? vidhā^o hs. 4) ex conj.; kāli^o hs. 5) nāca^o
6) nīyai 7) āśvārūḍha of āśvārava 8) jugāmīra 9) lakṣyātṛamya 10) sic. 11) tānaḍubhe

kṛṣṇaḥ |

yogamāye |

madājñayā pūrvam ivādhumāpi
viṁohaya itad¹⁾ vrajamaṇḍalaṁ hi |
apūrvam aprakṛtavastujātaṁ
rasāya²⁾ tāvat tanu tanvi turīyam ||

yogaṁāyā |

yathājñāpāyati devaḥ |
iti niśkrāntā yogamāyā |

10 kṛṣṇo 'pi tvarayā goṣṭhāṇi praviṣya godohāṇi nivartya³⁾ yaśodādīn
pūrvavat pratoṣya māyayā vrajajanān viṁohayāmāsa | svayaiṇi tu
tadā |

vāṇīśum ādāya baddhvā
siṁjanmaṇjirabhūṣā-

śirasī suradhanur-⁴⁾
vṛtacarapayugo

dīptabarhāvataṇīṣau⁴⁾
lolahārābhīrāmalī |

15 kāñcīnīngdhāvalagno
goṣṭhād⁵⁾ oṣṭhāruṇaśrī⁵⁾

nasi lūlitamahā-
naṭāvaraṇapuṣā

śuktisiṇuprakāśo
raṅgam abhyājagāma ||

parito vilokyā |

aho atiramaṇīyam idāṇi kālindīkūlam |
karpūracchōṭadhūlī-⁶⁾

lavam amaralatā-
vidhviśadakalā-⁸⁾

reṇusaiṇipṛktamādyad-
cechāditāśesatāpam⁹⁾ |

20 bhīringalīgītam⁷⁾ udyad-
kūlāṇi¹⁰⁾ vātāvalhūta-

sphuṭakumudalasat-
āvītanī sārvato me

keśarauś cāmarābhair¹¹⁾
rāsalāsyāya cittam ||

bhāvatu tāvad enāṇi mallikāmnodamānthaṇī¹²⁾ rākeśakararaṇji-
tāṇī¹²⁾ rākārātrīṇī¹³⁾ veṇūnādenāhūtaballavo¹⁴⁾ vallivellito 'haṇī

25 saṇīmānayāṇī | tathā ca karoti |

vinidhāya manoharaveṇūm alaṇī¹⁵⁾ madhuraṇī¹⁵⁾ madhure¹⁶⁾
vadane¹⁷⁾ vanaṁālī |

gīyati maṇjulabāsavinoditadevavadhuramitādyutiśālī ||
cañcalacandrakabhūṣaṇabhuṣitakuṇīcakēśakalāpavi kāśī |

30 rādhikayā nījayā¹⁸⁾ kalayā kalito lalito vitatāmbara pāśī¹⁹⁾ ||
muralīravākarṇaṇena praviṣṭāḥ²⁰⁾ svagṛhakāryam²¹⁾ ujjhīya²²⁾

gopyaḥ |

kṛṣṇaḥ |

saṇībhinnavadanāsetur²³⁾

gopavadhūpaddhatiś caiṣā |

35 āśu vidūritakūlā

karīṇīvānāṇkuṣṭhāṇī²⁴⁾ ||

1) °yed ad 2) rāsāya 3) nikarītya 4) Ex conj.; °dhanuddīptu° hs. 5) goṣṭādoṣīrū°

6) karpūrachoda° 7) °kitam 8) °risardā° 9) °echalāṇa° (of is skhālita bedoeld?)

10) kūlāṇi 11) cāmarāmer 12) °manthāṇrākṛakeśa° 13) rākāṇi rātrīṇi 14) °vallavi

15) alaṇīmadhuraṇi 16) madhuraṇi 17) vanadane 18) nījayā 19) vitatāmvara° 20) °ta

21) svagṛhāṇīka° 22) ujjhīya 23) °vaduṣetur 24) karmṇī° (woordscheiding?)

ākāśe |

bho bho ballavavaryā¹⁾ vraje parito 'niṣṭam²⁾ avalokyatām iti |
tathā hi |

tā³⁾ nītāntalāpradipā³⁾ vrajavipinavadhūr⁴⁾ muktaparyāṅkabālā⁵⁾
hā kaṣṭam tyaktadehā- dyuparataviṣayā dhvastalajjā gurūnām |
tūrṇam vyatyastavastrā- bharayatanuruco bhinnakeśorubandhā
dūrād ākarṣayantī niśi nijaninadaiḥ kāpi dūtīva vaiṣī ||

api ca |

iyam adya samuddhatordhīyakarpā⁵⁾

taruṇī⁶⁾ tūrṇam abhaṅktā⁷⁾ bhaktavṛddhīyā⁸⁾ |
upavīṣṭasuhṛjjaneṣū⁹⁾ bhoktum
taralātūpitatūlam¹⁰⁾ utpalākṣī ||

api ca |

aho gopo 'py ayaṇ vibhrāntalāhi | tathā hi |

vibhrānto nūralīraveṇa capalo godohapātraṇī kare
kṛtvā kañjavilocano 'pi vṛṣabhamū baddhvā¹¹⁾ pade prsthatalāhi
dlumre¹²⁾ tiṣṭha tavāpi veṇuvīṣamo¹³⁾ varvarti kiṇi cetasi-
ty uktvā¹⁴⁾ kambalakandhāhi vṛṣaṇamū nirvyājām ākarṣati ||

kṛṣṇaḥ |

priye yogamāye | kasyākāśe¹⁵⁾ kalakalaḥ |

yogaṁyā |

svāmin | kiṁ aviditaṇi bhavatām | tava veṇuvīvaravartinyā mayā-
karṣitāgopījanānām¹⁶⁾ ayaṇi ākroṣaḥ | bhavantamū tu¹⁷⁾ no¹⁷⁾
jānanti |

sāksūnd viśvasamṛddhaye nijapadād
gopālāṇi vapur udvahantam adhunā
gopīnām cirasādhanoditaphalā-
veṇūṇi saṃdadhatāṇi¹⁸⁾ tam¹⁸⁾ utpaladalāṇi¹⁸⁾ āviṣṭam atyadbhūtaṇi
vṛndāvane pāvane | svādāya divyānane
brahmēti naite viduḥ ||

kṛṣṇaḥ |

tadā bhavadviṣayā etc nātrādhikāriṇāḥ | prasvāpaya tāvad enān
nijaśayyāyām |

yogaṁyā sapraṇāmam |

deva | tvadvimukhānām āvaraṇam evocitam | apasāritā mayaite
yathāsthānam |

1) vallava^o 2) 'niṣṭham 3) Onzeker; nāṇīnītaṇṭah^o 4) °pipina^o 5) ? samurdhī-
tordhakarṇā 6) taruṇī 7) abhaṅktā⁸⁾ °rudhyā⁹⁾ suhṛjjaneṣū¹⁰⁾ sic 11) vṛdhvā
12) dlumre 13) l. missch. °viṣayo 14) tūkta¹⁵⁾ ex conj.; het hs. heeft slechts:
priye yogamokṣe. 16) °jananānām 17) ?bhavantatvanno 18) saṃdadhatāntasutpaladaśam

jñānaikadivyamūrter bhavataḥ svānandatuṣṭasya |
 mayā¹⁾ puṭite drśām̄ vai vṛttih kvāventape²⁾ puṇṣām ||
 punar ākāśe sahasai vānakāvaghāta(ka)lakulah |

kṛṣṇaḥ |

⁵ yogamāye |

vyomāṅgane madhuraṅkāṇakāṇki ṣīnām̄³⁾
 nādo mṛdaṅgamūrājānākavalla kīnām |
 mugdha pralāpanivahah surasundarīnām̄
 kasminād udeti kusumotkaravarṣa tīnām ||

¹⁰ yogamāyā |

deva | etc deva gaṇāḥ sākṣat parapada nāyakaṁ sarvātmānam̄ sar-
 veśvarām̄ nityaniravadyānāntaguṇānilayam⁴⁾ iha bhaktāvanāyāvir-
 bhūtam | brahmāṇḍidevaprārthanāyāvirbhūtadeva vadhūnām̄ aneka-
 sādhanasiddhānām̄ vinodāyopāttamaṭavaraveśam̄ ālokya sanujñātā-
¹⁵ nandasamudhāḥ | bhava mṛtyāmukūlavādyasamudhāram̄ ādāya devāḥ
 samupasthitāḥ |

kṛṣṇaḥ |

bhavatu tadāḥ |

²⁰ esā brahma mayī sākṣat kelir advaitarupiṇī |
 dhyāyatām̄ anurāgeṇā matsām̄ midhyavidhāyinī ||
 santo 'nayā mamā vilāsa sudhātātīnyā
 saṃsāragaḥ varavīgāḥ manasveda kīnāḥ |
 yāsyanti śāntim atulām̄ (na) tathā kriyābhi(r)
 yogair na candriyajanair⁵⁾ na tapobhir ugraiḥ ||
²⁵ rājastamahprakṛtibhir durvījneyā⁶⁾ durāgraḥaiḥ |
 sāttvikāḥ sādhavaḥ śāntāḥ⁷⁾ śraddhayā dhārayanti tām ||

ākāśe |

katham iyam⁸⁾ advaitarūpiṇī |
 candro muṇicati keśarārūpa kārān vṛkṣeṣu nānyādṛśān⁹⁾
³⁰ kālinīpulinām̄ sugandhamarutā grīhāti cetas tatāḥ |
 gopānām̄ vanitāḥ prayānti śātaśo hitvāryamārgam¹⁰⁾ mudā
 kāmārtāḥ punar eti karṇapuṭake uṣeṣat¹¹⁾ praśānteh kāthā ||

kṛṣṇaḥ |

³⁵ yogamāye | ko 'yam̄ vitarkayati mallīlām̄ | pratibodhaya tāvad
 enām |

¹⁾ ? maya hs. ²⁾ Corrupt, kva 're 'nta (of ita) ne hs. ³⁾ kaṇkakaṇakiṇkiṇīm̄

⁴⁾ nityanikhaṅkāṇām̄taguṇā? ⁵⁾ sic ⁶⁾ duvi? ⁷⁾ śāntarām̄ ⁸⁾ eyam ⁹⁾ sic

¹⁰⁾ hitya? ¹¹⁾ ? uṣeṣat hs.

yoga māyā |

naisā rātriḥ¹⁾ prākṛtā vyomacārin
 nāyam candraḥ sāmiprataṇi sindhujanmā²⁾ |
 divyaṇi sarvaiṇi śuddhatattvātmakaiṇi vai
 5 yatra śrīmān kriḍate³⁾ pūrnabodhalī ||
 prakṛteḥ parināmena vyomādi racitaṇi ca yat |
 prākṛtaṇi tad anityaṇi hi karmajānyam amāigalam ||
 muktagamyam idāṇi sarvam avāñmanam⁴⁾ agocaram⁴⁾ |
 pañcopaniṣadā⁵⁾ vedyaiṇi nirguṇaiṇi nityam advayam ||
 10 aprākṛtākhyaiṇi dravyaiṇi hi saccidānandalakṣaṇam⁶⁾ |
 karmakālakriyātītam avehi⁷⁾ brahma-māṇḍalam ||
 idam aprākṛtaṇi brahma-śarīraṇi prakṛtāv api |
 mokṣaiṇi sūkṣmaṇidrīṣāṇi yaccha-ty anubhāvaya tāṇi hṛdi ||

punar ākāśe |

svāmin | alām utiprasāṇigena | ānītā prāyaśo bhagavatā satyasam-
 kalpena golokād iyaṇi līlā |
 siddhānto 'yaṇi sāttvatānāṇi vimuktayai
 nirdiṣṭo vai mūlabhutāgumeṣṇi |
 nityaiśvaryo jñānaśuktyādiyukto
 20 devo divyo dīvyate dīvyarūpaiḥ ||
 ity upararāma |

yoga māyā |

deva | paṣya paṣya |
 bhuṣābhūṣitakuṇkumāruṇyaruce gopyo nikuṇjāntare
 25 tūrṇaiṇi candraṁśicikā iva harid- ratnāgrasaudhāntare |
 bhānor bhaisa ivāsitānubujavane bhṛngākule⁸⁾ vārida-
 śreṇiṣv antaritāvaladyutikalā⁹⁾ dhūmeṣv ivāgneś chatāḥ ||

krṣṇaḥ |

svāgataṇi vo mahābhāgaḥ priyaṇi kiṇi karavāṇi vah |
 30 vrajasyānāmayaṇi kaccid¹⁰⁾ brūtāgamaṇi kāraṇam ||
 rajany eṣā ghorarūpā ghorasattvaniṣevitā |
 pratiyātā vrajaṇi neha stheyaṇi strībhiḥ sumadhyamāḥ¹¹⁾ ||

gopyaḥ |

muralīm abhiyojya mukhe bhavatā bhavatāpahareṇa hare 'bhiḥ atāḥ |
 35 kva vayaṇi pratiyāma ito bhavato vacanāṁṛtaniścayapāṇi kṛtāḥ ||
 yadi no tava saṃgraha eva tadā rajaṇi bhayadā śaśināpi dṛhiतā |
 kāraṇīya madhusmita¹²⁾ kā hi vayaṇijaladhes tamayāṇi carāṇa prasata¹³⁾ ||

1) rātri 2) sindhu^o 3) kriḍata 4) avāñmanasagocaram 5) °niveda^o 6) siddhidānanda^o
 7) avaihi 8) bhṛngā^o 9) °taśvala^o 10) kriḍat 11) Deze beide šlokas in Bhāg. pur.
 X. 29. 18., 19. · 12) °smita 13) sic; woordscheiding onzeker (*vayaṇi jaladhes?*)

kṛṣṇaḥ |

mātarah pitarah putrā   bhrātarah patayaś ca vah |
 vicinvanti hy apaśyanto   mā kṛdhvam bandhusādhwasam¹⁾ ||

gopyaḥ |

pitarah patayo hi sukhaikeidhe svahitam spṛhayanti param na
 param |
 tad iha kṣayabhaṅguram ekarasam na ha dānavaram na
 varam²⁾ ||
 kva tavānanacandrasudhāhasitaṁ kasitaṁ hṛdi³⁾ tāpa haraṁ hi
 haraṁ |
 10 vidito 'si suhṛt⁴⁾ tvam⁴⁾ ihaiva bare kam ito⁵⁾ 'nusarāmī⁵⁾
 naraṁ kanaram ||

kṛṣṇaḥ |

dṛṣṭām vanam kusumitaṁ   rākeśakārarañjitatam |
 15 yamunānilalīlajat-   tarupallavaśobhitam ||
 tad yāta māciraṁ goṣṭham   śuśrūṣadhvam patī satī |
 krandanti vatsā bālaṁ ca   tān pāyayata⁶⁾ duhyata⁶⁾ ||

gopyaḥ |

na vayaṁ vanajākṣa vanaikarasā na gṛhaikarasā prāṇatīm cara-
 20 vāmaḥ⁷⁾ |
 kim⁸⁾ u⁸⁾ vānanacandram apohya sukhāya puranna⁹⁾ harer
 vīmṛśāmaḥ ||
 parihṛtya kathauṁ patiputrajanam bhagavantam upetya vrajan
 25 pratiyāmaḥ |
 mānasakūlam yte varadā¹⁰⁾ hṛdaye¹⁰⁾ kiṁ u gartarayo hy
 abhirāmaḥ¹¹⁾ ||

kṛṣṇaḥ |

athavā madabhisehād   bhavantyo yantritāśayāḥ |
 āgatā hy upapannam¹²⁾ vah¹²⁾ prīyante mayi jantavah |
 30 tathāpi |
 bhartuh śuśrūṣam strīṇām   paro dharmo hy amāyayā |
 tad bandhūnām ca kalyāṇyah   prajānām cānuposuṇām ||
 duḥśilo durbhago vrddho   jaḍo rogy adhano 'pivā |
 patīḥ strībhīr na hātavyo   lokepsubhir apātakī ||
 35 asvargyam ayaśasīyam ca   phalgu kṛcchram bhayāvaham |
 jugupsitam ca sarvatra   aupapatyam kulastrīyāḥ¹³⁾ ||

¹⁾ Bhāg. pur. l. c. 21. ²⁾ Er ontbreekt iets (metrum!). ³⁾ hadi ⁴⁾ suhṛtvam
⁵⁾ itanusrāmī ⁶⁾ tānapāyata dughata, doch vgl. Bhāg. pur. l. c. 22. ⁷⁾ l. missch.
 varayāmaḥ; voor prāṇatīm heeft het hs. prāṇantīm ⁸⁾ Ex. conj.; kiṁ tu hs.
⁹⁾ Ergens ontbreekt iets. ¹⁰⁾ ? varātāhadhaye hs. ¹¹⁾ Daarachter, in den tekst:
 bhavatīti śesāḥ ¹²⁾ upapannantat ¹³⁾ Deze vier Śākā's in Bhāg. pur. l. c. 23—26.

g o p y a h |

na vayam kamanīya bhavantam r̄te puruṣam kam apīha param
 v i m ṣām a h¹⁾ |
 yo hi mano²⁾ suśarīram idam sakalāṇ suniviṣya bibharti
 n i k ā m a h ||
 ucitam na vihāya tavāṅghriyugam³⁾ vrajanātha param katamam
 p r a v r a j ā m a h |
 kiñ hi jugupsitam etad alam nirannu vr̄thā pralagāma h⁴⁾ ||

k ṣ n a h |

40 śravaṇād darśanād dhyānān mayi bhāvo 'nukirtanāt |
 na tathā saññikarsena pratiyāta tato gṛhān⁵⁾ ||

g o p y a h |

tathyam idam bhavato vacanam bhagavan na kadāpi vr̄thā
 l a p i t a m t e |
 15 sādhanam etad alam hi rater nanu sā tu yadā kṛpayā
 'py uditā te ||
 tvam⁶⁾ tu⁶⁾ tayā vidhṛto na manāg⁷⁾ api gantum alam prabhava
 s y u d i t a m t e |
 kiñ na karosi mudā hṛdaye hṛdayeśa vrataṁ na param
 20 śa patha m t e⁸⁾ ||

api ca |

maiwan vibho 'rhati bhavān gaditum nṛśunisam
 saṃptyajya survavिषयामि tava pādāmule |
 bhaktā bhajasva duravagraha mā tyajāsmān
 25 devo yathādipuruṣo bhajate mumukṣūn⁹⁾ ||

k ṣ n a h |

yadi mayā kadacid adharmavacanam uktam syāt tadā bhavatibhir
 evam uktam syād iti |

g o p y a h |

30 kathaṁ vismr̄tam prāg bhāṣitam likhitvā sthāpitam asmābhiḥ |
 paśyatu bhavān |

k ṣ n o vācayati |

na mayy āveśitadhiyāmī kāmaḥ kāmāya kalpate¹⁰⁾ |
 bharjitāḥ kvathitā dhānāḥ prāyo bijāya neśate¹¹⁾ ||
 35 iti svanigaditum avekṣya |
 aho yūyam siddhāḥ | parīkṣārtham eva mayoktam | ato mām
 ījñāpayantu bhavantyāḥ

1) °śamo 2) sic 3) tavāṅghri° 4) Deze regel niet in orde. 5) Bhāg. pur. I. c. 27.

6) tvattu 7) mayānāg 8) śa pathanne 9) Dit vers Bhāg. pur. I. c. 31. 10) kalpyate

11) Bhāg. pur. X. 22 26.

g o p y a h |

tan nah prasīda vṛjīnārdana te 'nghrimūlam
 prāptā visrjya vasatīs tvadūpāsanāśah |
 tvatsundarasmītanirīkṣapativrakāma-¹⁾
 5 taptātmanāmīp¹⁾ puruṣabhuśana dehi dāsyam ||
 vīksyālakāvṛtamukhaṇi tava kumḍalaśrī-
 gaṇḍasthalādharasudhaṇi hasitāvalokam |
 dattābhayam ca bhujādaṇḍayugam vilōkyā
 vaksahī śriyāikaramāṇam ca bhavāma dāsyah²⁾ ||

10 kṛṣṇas tu tadā svānurāgātiśayam alakṣya |

tāśāmī madhye kanakapariḍhī³⁾ nīlajīmūtagātro
 maṇḍasāmpero llasitamukhavidhau mugdhavēṇūṇī dadhānah ||
 amīsavyāsaktumādyān⁴⁾ madhukarakuṣita- sphītāmālābhīrāmāḥ
 sāndrānandaikamūrtir⁵⁾ naṭavaravapuṣā kelim āviś cakāra ||

15 sūtra dharmaḥ |

alam ativistareṇa | na vayaṇi prabhavāmo 'sya vicitrānantaśakter
 bhagavato līlām ito dārśayitum | yataḥ |
 sāmīmāsikīṇi rātrīm asarvarūpāṇī⁶⁾
 tatāna⁷⁾ svātmānam⁷⁾ anekadhlā yah | .
 20 dvandveṣu koṭītrayaballavānām
 ataḥ paraṇi ko 'nunayec caritram ||
 iti niṣkrāntāḥ sarve ||

25 eṣā gopālālīla kalayatu bhavatāṇi premavalli-prarohāṇi
 sadbuddhlī⁸⁾ rāddhāpāle vitaratu satataṇi dharmabuddhlī jāneṣu |
 jñānamāṇi⁹⁾ vairāgyam antar⁹⁾ janayatu snidhiyāṇi durjanāmāṇi vināśāṇi
 saukhyāṇi no bhāvabhājāṇi vipulayatu yaśahī paśyatāṇi sajjānānām ||
 antaryāmiprayukto¹⁰⁾ 'yam rāmakṛṣṇo hares tanuh |
 vāiṣṇavānāṇi vinodlāya nāṭakam vyatanod idam ||

|| i t i ś rī g o pāl a k e l i c a n d r i k ā b h i d h a m
 30 nāṭa k a m s a m ā p t a m ||

¹⁾ °kāmāstaplātmanā ²⁾ Bhāg. pur. X. 29 38—39. ³⁾ °paridhī ⁴⁾ °vyāmaktamāghān
⁵⁾ °mūrti ⁶⁾ ? aśāvā° hs. ⁷⁾ tatānamātmanām ⁸⁾ sadburdhlī ⁹⁾ jñānamvairā-
 gyarmannar ¹⁰⁾ sic.

Lijst van opmerkelijke woorden en uitdrukkingen.

- agresarikṛta 60. 29 (vooraangegaan).
 aṅkukṛta 131. 17.
 ativayas 67. 31 (hooge leeftijd).
 ākārpanta 95. 28; 117. 33 (tot aan
     't ooreinde reikend, vgl. Bhartṛhari,
     śringāra 26: śravāṇapathagā).
 adambara 60. 5 (bet.?).
 ārdrikṛta 127. 25.
 ardrībhūta 99. 21.
 āsonñīkṛta 56. 14.
 āsyatasya 71. 8, 10, vgl. 71. 17.
 indirāpati 124. 25 (Viṣṇu-Kṛṣṇa).
 iribha 78. 4 (nom. pr.?).
 uñeh-sam, pra 93. 1.
 uttarayati-sam 79. 21.
 udarikhroti 120. 17 (bet.?).
 udgrivika 118. 25 (subst. f.?).
 uru voor partie: uruviddha 117. 34;
     uruphalita 45. 20.
 ullālayana 16. 18 (voor ullalayamana?).
 karyākaryikṛtya 83. 21.
 kalindaja 65. 31 (yamuna).
 kālināga 66. 20 (kaliyanaga).
 kāsmīrirasa 136. 3 (saffraan).
 kāṣṭhāyate 53. 9 (stokstijf worden).
 kirti 115. 19 en elders (naam van Rādhā's
     moeder).
 kuntalita 123. 29.
 kṛṣṇā 83. 30; 124. 21 (yamunā).
 khañjibhūta 53. 35.
 khañḍopala 56. 20 (khañḍaśarkara).
 kharjūrikṛta 69. 3.
 khala 45. 24 (zon?).
 garuḍamāṇi 58. 14 (smaragd).
 gartapūrti 68. 25 (buik-, maagvulling).
- gomāyuka 128. 35 (bet.?).
 gauravatā 111. 29.
 gaṇvardhanīya 143. 11.
 ghaṭṭa 77. 30, 31; 79. 8; 85. 22 (veer).
 eakorikṛta 102. 39; 118. 15.
 carv-sam 85. 23.
 cikriḍasva 135. 34 (corrupt?).
 ced, opmerkelijke plaatsing 67. 11; met
     yadi: 81. 11; 94. 7 (SPEYER, S. S.
     § 484, 3).
 javasa 143. 19 (yavasa).
 janubhaṅga 52. 33 (knieval).
 jhaṇatkara 47. 28.
 ḍīḍhira 112. 34.
 tāñkita (of ātāñkita) 76. 28.
 tamuruha (met u) 96. 7.
 tapānduhitṛ 65. 16 (yamuna).
 tu(m)ph 85. 37.
 trāyyanta 44. 13; 82. 11 (vedānta).
 tribhaṅga 46. 1 en tribhaṅgin 124. 32
     (drie buigingen hebbend; doelt blijk-
     baar op de bevallig gekromde honding
     van hals, middel en knieën, vgl. ook
     118. 29; 137. 34).
 dañdayitṛ 53. 28.
 damin 111. 19.
 dvārāyate 46. 9 (tot een (open) deur
     worden: toegankelijk worden).
 nandikeśa 140. 34 (waarsch. plaatsnaam).
 nidiṛyita 53. 10.
 ni-apā 118. 3; 119. 32 (met obj.
     kālam enz.).
 nīrajanā 48. 35; 131. 1 (met de in den
     Śabdakalpadr. aangevoerde bet. van
     ārātrika); denominat. daarv. 131. 2.

¹⁾ Deze lijst bevat woorden en enkele uitdrukkingen en grammaticale vormen, die de aandacht verdienen, omdat ze of niet bekend zijn (nl. aan de samenstellers der Petersburgsche woordenboeken) of niet door bewijsplaatsen gestaafd zijn, of om andere redenen opmerkenswaard schijnen. De beteekenis der meeste woorden is duidelijk, van veelen daarentegen is zij, mij altans, onbekend.

152 LIJST VAN OPMERKELIJKE WOORDEN EN UITDrukkingen.

paktibhū 138. 15.	rāvali 140. 35 (waarsch. plantsnaam).
padāyate 46. 10 (tot het (hoogste) oord worden).	rāsalāsyā 43. 13; 144. 22.
parpaṭa 56. 20.	rūṣ-pari 64. 12.
pasāyukti 119. 17 (bet.?).	lul-pari 84. 14; -vi: vilulat- 6 ^e praes. kl. 101. 6.
pāthonidhi 138. 19.	vidyaprabodha 142. 17 (zooveel als vidyādhara?).
pīlū (met ū) 87. 15.	vivarikṛta 94. 19 (bet.?).
puṭ-sam 101. 33.	vṛṇḍaṭavī 95. 17 (= vṛṇḍāvana).
puṇyabharat 80. 7 (ben. van de yamuna?).	vṛṇḍadevī 67. 25.
pukasaka 46. 22 (naam van zekere baren).	vyaṁohaka 141. 33.
pulla 99. 11 (64. 26?) (= phulla of corrupt?).	śānc-ā 119. 17 (ophangen, bevestigen).
puṇpāyate 70. 27 (tot koek worden).	śis-ni (caus.) 80. 18 (= nihśesayati).
puli 70. 32 (soort gebak = pūlika).	śu(m)ph-pari 85. 35.
pūlikā 56. 19.	sāṇḍlapin 132. 29.
pratyālamāha 117. 19 (het zich verzetten).	samālambana 66. 12.
prapūlikā 54. 9 (soort gebak).	sāṇḍuceann 80. 33.
pramukhita 43. 7.	sahasrabhuja 88. 16 (= Arjuna Kartavīrya).
pramāṇayati 132. 7 (denomin. van pramāṇa, vgl. prasvinnayati).	sāṅkuribhuta 92. 29; 98. 7.
prasnut 109. 26.	sardhayāma 142. 3 (persoonsnaam?).
prasvinnayati 108. 5.	siñcita 114. 12 (part. praet. van den praesensstam).
premamaya 105. 31.	siñj 45. 38; 75. 8; 144. 14 (= siñj).
prollāsa 96. 12; 112. 37.	siñjana 135. 10.
phenikā 56. 20 (zeker gerecht).	sitayate 70. 25 (tot suiker worden).
bakūla (met u) 64. 11.	sīdhura 120. 9 (= sīdhu).
bhaktiyate 70. 25 (tot voedsel worden).	simantini 125. 7 (zekere struik of boom).
bhānu 112. 26 en elders (vṛṣabhānu, naam van Rādhā's vader).	sīrapaṇi 82. 34.
madhureṣa 102. 11 (= madhurīpu).	sūnu 144. 15 (zon).
madhuśīrṣika 65. 21.	sūcaka 76. 33.
mādhukarī 134. 5.	stubh-pra, caus. 117. 13; -sam, caus. 83. 37.
māṇukuribhūta 61. 30.	sūnti 110. 5.
mudrikṛta 104. 26.	sphūryati 125. 27, sphūryat 134. 28 (= sphurati).
muralikā 96. 24; 97. 20; 118. 29.	smera 43. 8, 60. 5 en vele malen elders, subst. (glimlach).
muralī 44. 25; 83. 34 en elders (fluit).	svajanayate 46. 8 (tot een verwant worden).
yathopayosam 126. 25 (= ḍōsam).	has-sam, caus. 69. 24.
yūmūnīya 143. 3.	hastikurvanti 56. 12 (de hand leggen op).
rambhāṇa 48. 11 (geloei).	hrād 69. 32 (ahrād = āhlad).
rasālikā 56. 20 (zeker gerecht).	
ramanāyaka 46. 10 (= rāmanatha).	

M e t r a.

Pag. 43, r. 1—4 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 6—9 : id.
 „ „ , r. 11—14 : combinatie van vāṇī-
     śasthabila en upen-
     dravajrā.
 „ „ , r. 17—20 : combinatie van upa-
     jati en vaitaliya.
 „ „ , r. 21—22 : upagiti.
 „ „ , r. 26—29 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 33—34 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 44, r. 13—16 : id.
 „ „ , r. 22—25 : id.
 „ „ , r. 32—35 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 45, r. 3—6 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 11—14 : combinatie van vai-
     taliya en aupacchan-
     dasika.
 „ „ , r. 17—20 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 23—24 : śloka.
 „ „ , r. 26—27 : gīti.
 „ „ , r. 31—34 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 46, r. 4—5 : upagiti.
 „ „ , r. 6—10 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 15—18 : id.
 „ „ , r. 27—30 : rathoddhata.
 „ „ , r. 33—36 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 47, r. 6—9 : svāgata.
 „ „ , r. 11—14 : id.
 „ „ , r. 16—19 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 21—22 : śloka.
 „ „ , r. 25—28 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 35—36 : gīti.
 „ „ , r. 48, r. 10—13 : sragdhārā.
 „ „ , r. 16—19 : svāgatā.
 „ „ , r. 21—24 : id.
 „ „ , r. 25—28 : rathoddhata.
 „ „ , r. 29—32 : svāgatā.
 „ „ , r. 49, r. 2—3 : śloka.
 „ „ , r. 11—12 : gīti.
 „ „ , r. 25—28 en 30—33 : vasanta-
     tilaka.
 „ „ , r. 50, r. 5—6 : upagiti.

Pag. 50, r. 8—11 en 13—16 : sārdūla-
     vikrīdita.
 „ „ , r. 18—21 : triṣṭubh.
 „ „ , r. 24—27 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 28—29 : śloka.
 „ „ , r. 35—38 : śālinī.
 „ „ , r. 51, r. 2—9 : drie śloka's.
 „ „ , r. 22—23 : arya.
 „ „ , r. 26—27 : upagiti.
 „ „ , r. 34—p. 52, r. 3 : drie upagiti's.
 „ „ , r. 52, r. 8—11 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 13—16 : sragdhārā.
 „ „ , r. 19—20 : śloka.
 „ „ , r. 24—25 : gīti.
 „ „ , r. 30—33 : twee śloka's.
 „ „ , r. 4—11 : twee sārdūlavikrī-
     dita's.
 „ „ , r. 12—13 : upagiti.
 „ „ , r. 14—15 : śloka.
 „ „ , r. 28—29 : ārya.
 „ „ , r. 32—33 : udgīti.
 „ „ , r. 54, r. 1—4 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 9—10 : gīti (?).
 „ „ , r. 11—14 : sragdhārā.
 „ „ , r. 1—1 : id.
 „ „ , r. 7—10 : praharṣīṇī.
 „ „ , r. 12—15 : twee śloka's.
 „ „ , r. 18—19 : upagiti.
 „ „ , r. 24—25 : arya.
 „ „ , r. 29—30 : śloka.
 „ „ , r. 56, r. 6—7 : upagiti.
 „ „ , r. 57, r. 18—19 : śloka.
 „ „ , r. 22—23 : twee śloka's.
 „ „ , r. 34—35 : upagiti.
 „ „ , r. 58, r. 2—3 : id.
 „ „ , r. 4—7 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 10—11 : upagiti.
 „ „ , r. 14—15 : id.
 „ „ , r. 20—21 : id. (?)
 „ „ , r. 24—27 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 29—30 : gīti.

Pag. 59, r. 2—5 : sragdharā.
 „ „ , r. 8—9 : śloka.
 „ „ , r. 12—15 : mālinī.
 „ „ , r. 23—24 : upagīti.
 „ „ , r. 32—35 : sragdhara.
 „ 60, r. 3—6 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 9—12 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 14—17 : id.
 „ „ , r. 34—35 : upagīti.
 „ 61, r. 6—9 : rathoddhata.
 „ „ , r. 18—21 : sragdhara.
 „ „ , r. 24—27 : śikhariṇī.
 „ „ , r. 30—31 : upagīti.
 „ „ , r. 33—34 : aryā.
 „ 62, r. 4—5 : upagīti.
 „ „ , r. 9—12 : sragdhara.
 „ „ , r. 17—18 : aryā.
 „ „ , r. 22—25 : śikhariṇī.
 „ 63, r. 1—4 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 10—11 : śloka.
 „ „ , r. 22—23 : aryā.
 „ „ , r. 26—29 : sragdhara.
 „ „ , r. 31—p. 64, r. 4 : twee sārdūlavikrīdita's.
 „ 64, r. 7—14 : metrisch?
 „ „ , r. 20—23 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 26—33 : twee idem.
 „ 65, r. 5—8 : id.
 „ „ , r. 12—13 : udgīti.
 „ „ , r. 15—18 : sragdhara.
 „ „ , r. 21—22 : śloka.
 „ „ , r. 31—34 : sārdūlavikrīdita.
 „ 66, r. 9—12 : id.
 „ „ , r. 18—29 : drie śalini's.
 „ „ , r. 34—35 : śloka.
 „ 67, r. 5—8 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 31—38 : twee idem.
 „ 68, r. 10—13 : id.
 „ „ , r. 20—23 : triṣṭubh.
 „ 69, r. 2—5 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 11—14 : id.
 „ „ , r. 18—21 : id.
 „ „ , r. 24—25 : udgīti.
 „ „ , r. 30—33 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 35—p. 70, r. 2 : śikhariṇī.
 „ 70, r. 17—20 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 25—28 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 31—32 : upagīti.
 „ 71, r. 5—8 : vasantatilaka.

Pag. 71, r. 13—20 : twee sārdūlavikrīdita's.
 „ „ , r. 26—29 : sragdhara.
 „ „ , r. 31—34 : id.
 „ 72, r. 4—7 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 9—16 : sragdhara en man-dākrānta gecombineerd.
 „ „ , r. 24—27 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 31—32 : gīti.
 „ 73, r. 2—5 : śalini.
 „ „ , r. 9—10 : udgīti.
 „ „ , r. 14—15 : upagīti.
 „ „ , r. 16—19 : praharsiṇī.
 „ „ , r. 20—23 : śalini.
 „ „ , r. 32—35 : svagata.
 „ 74, r. 4—5 : udgīti.
 „ „ , r. 9—10 : id.
 „ „ , r. 16—17 : upagīti.
 „ „ , r. 18—19 : aryā.
 „ „ , r. 20—21 : upagīti.
 „ „ , r. 22—23 : id.
 „ „ , r. 29—30 : aryā.
 „ 75, r. 2—3 : upagīti.
 „ „ , r. 7—10 : śalini.
 „ „ , r. 13—14 : upagīti.
 „ „ , r. 15—16 : id.
 „ „ , r. 17—18 : udgīti.
 „ „ , r. 26—29 : śalini.
 „ „ , r. 31—32 : udgīti.
 „ „ , r. 35—38 : twee upagīti's.
 „ 76, r. 3—4 : id.
 „ „ , r. 7—10 : śalini.
 „ „ , r. 12—15 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 17—20 : śikhariṇī.
 „ „ , r. 22—23 : aryā.
 „ „ , r. 27—30 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 34—37 : śalini.
 „ 77, r. 7—10 : rathoddhata.
 „ „ , r. 12—13 : metrisch?
 „ „ , r. 15—18 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 20—23 : id.
 „ 78, r. 3—6 : rathoddhata.
 „ „ , r. 8—9 : upajīti (defect!).
 „ „ , r. 11—14 : śikhariṇī.
 „ „ , r. 17—20 : sārdūlavikrīdita.
 „ „ , r. 23—26 : sragdhara.
 „ „ , r. 30—33 : sārdūlavikrīdita.
 „ 79, r. 2—5 : sragdhara.

Pag. 79, r. 7—8 : arya.
 „ „, r. 10—13 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 16—19 : id.
 „ „, r. 24—27 : mayūragati.
 „ „, r. 30—33 : śārdūlavikrīḍita.
 „ 80, r. 1—4 : sragdhara.
 „ „, r. 6—9 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 11—14 : vasantatilaka.
 „ „, r. 15—18 : mayūragati.
 „ „, r. 20—23 : id.
 „ „, r. 26—29 : vasantatilaka.
 „ „, r. 31—34 : id.
 81, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 4—5 : āryā.
 „ „, r. 7—10 : mayūragati.
 „ „, r. 20—21 : upagiti.
 „ „, r. 26—27 : id.
 „ „, r. 29—30 : id.
 „ „, r. 32—35 : śārdūlavikrīḍita.
 82, r. 11—22 : drie id.
 „ „, r. 31—35 : śālim (ontbr. iets?)
 83, r. 2—3 : metrum?
 „ „, r. 7—8 : upagiti.
 „ „, r. 10—11 : āryā.
 „ „, r. 13—14 : śloka.
 „ „, r. 23—26 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 30—31 : upagiti.
 „ „, r. 33—34 : gitī.
 „ „, r. 36—37 : āryā.
 84, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 5—8 : vasantatilaka.
 „ „, r. 10—11 : upagiti.
 „ „, r. 12—15 : mayuragati.
 „ „, r. 16—20 : id.
 „ „, r. 22—25 : śālimi.
 „ „, r. 27—30 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 32—35 : svīgata.
 85, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 5—6 : śloka.
 „ „, r. 9—12 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 16—19 : id.
 „ „, r. 22—25 : id.
 „ „, r. 27—30 : śālimi.
 „ „, r. 32—39 : acht daetyli.
 86, r. 2—5 : malini.
 „ „, r. 7—10 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 12—15 : rathoddhata.
 „ „, r. 19—22 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 25—28 : id.

Pag. 86, r. 32—35 : śālini.
 „ 87, r. 2—3 : upagiti.
 „ „, r. 8—11 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 13—16 : id.
 „ „, r. 18—21 : aupacchandasika (?).
 „ „, r. 26—27 : upagiti.
 „ „, r. 31—34 : śārdūlavikrīḍita.
 88, r. 1—4 : śikhariṇi.
 „ „, r. 6—7 : śloka.
 „ „, r. 9—12 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 14—17 : prthvī.
 „ „, r. 22—25 : śālini.
 „ „, r. 26—29 : rathoddhata.
 89, r. 2—5 : aupacchandasika.
 „ „, r. 7—8 : id. (b).
 „ „, r. 16—19 : śālimi.
 „ „, r. 23—26 : śikhariṇi.
 90, r. 2—5 : sragdharā.
 „ „, r. 12—13 : metrum?
 „ „, r. 15—18 : aupacchandasika (?).
 „ „, r. 21—22 : udgiti.
 „ „, r. 29—32 : śārdūlavikrīḍita.
 91, r. 9—10 : śloka.
 „ „, r. 12—13 : id.
 „ „, r. 17—20 : sragdharā.
 „ „, r. 26—27 : upagiti.
 „ „, r. 29—30 : metrum? id?
 92, r. 2—5 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 7—10 : sragdharā.
 „ „, r. 17—20 : puśpitāgrā.
 „ „, r. 22—25 : soort van id.
 „ „, r. 27—30 : śālimi.
 „ „, r. 31—34 : śikhariṇi.
 93, r. 2—5 : praharṣipī.
 „ „, r. 8—9 : āryā.
 „ „, r. 12—15 : śālimi.
 „ „, r. 21—22 : upagiti.
 „ „, r. 29—32 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 34—35 : upagiti.
 94, r. 2—5 : sragdharā.
 „ „, r. 9—12 : praharṣipī.
 „ „, r. 18—21 : twee upagiti's.
 „ „, r. 23—26 : śālini.
 „ „, r. 28—29 : upagiti.
 „ „, r. 31—34 : śārdūlavikrīḍita.
 95, r. 2—5 : praharṣipī.
 „ „, r. 7—10 : puśpitāgrā.
 „ „, r. 12—15 : śārdūlavikrīḍita.
 „ „, r. 17—20 : śikhariṇi.

Pag. 105, r. 21—25 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 28—31 : śālinī. „ „ , r. 33—36 : id. „ 96, r. 1—2 : upagīti. „ „ , r. 4—5 : id. „ „ , r. 7—8 : āryā. „ „ , r. 11—14 : śikhariṇī. „ „ , r. 19—22 : śālinī. „ „ , r. 24—25 } śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 28—29 } śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 32—35 : praharṣīṇī. „ 97, r. 4—7 : rathoddhata. „ „ , r. 10—17 : twee śālinī's. „ „ , r. 20—23 : vasantatilaka. „ „ , r. 26—29 : id. „ „ , r. 32—35 : aupacchandasika. „ 98, r. 6—9 : sragdhara. „ „ , r. 14—17 : soort van aupacchandasika. „ „ , r. 22—23 : śloka. „ „ , r. 26—29 : sragdhara. „ „ , r. 31—34 : id. „ 99, r. 5—8 : praharṣīṇī. „ „ , r. 12—15 : sragdhara. „ „ , r. 16—19 : id. „ „ , r. 25—28 : id. „ „ , r. 30—33 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 35—38 : id. „ 100, r. 2—5 : śālinī. „ „ , r. 7—10 : puśpitāgra. „ „ , r. 18—21 : mālinī. „ „ , r. 23—26 : id. „ „ , r. 32—35 : id. „ 101, r. 3—6 : sragdhara. „ „ , r. 18—21 : svagatā. „ „ , r. 25—33 : aupacchandasika's. „ 102, r. 2—13 : drie idem. „ „ , r. 15—26 : drie puśpitāgra's. „ „ , r. 29—35 : twee viyogini's. „ „ , r. 36—39 : śārdūlavikrīdita. „ 103, r. 1—4 : viyogini. „ „ , r. 6—9 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 11—12 : udgīti. „ „ , r. 19—20 : upagīti. „ „ , r. 26—29 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 31—34 : śālinī. „ 104, r. 5—8 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 14—17 : id. „ „ , r. 22—27 : id.	Pag. 104, r. 32—35 : śikhariṇī. „ 105, r. 4—p. 107, r. 23 : śloka's. „ 107, r. 24—27 : puśpitāgra. „ „ , r. 28—31 : mālinī. „ 108, r. 3—6 : sragdhara. „ „ , r. 9—10 : gīti. „ „ , r. 12—13 : upagīti. „ „ , r. 14—15 : gīti. „ „ , r. 24—22 : āryā. „ „ , r. 25—28 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 31—34 : id. „ 109, r. 2—5 : id. „ „ , r. 9—12 : rathoddhata. „ „ , r. 13—16 : viyogini. „ „ , r. 19—22 : śālinī. „ „ , r. 24—27 : id. „ „ , r. 33—36 : id. „ 110, r. 4—7 : sragdhara. „ „ , r. 11—14 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 17—18 : āryā. „ „ , r. 25—28 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 31—32 : gīti. „ 111, r. 10—13 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 19—22 : id. „ „ , r. 27—30 : id. „ „ , r. 33—36 : śikhariṇī. „ 112, r. 2—5 : rathoddhata. „ „ , r. 19—26 : twee śārdūlavikrīdita's. „ „ , r. 34—37 : id. „ 113, r. 3—6 : id. „ „ , r. 19—20 : upagīti. „ „ , r. 25—28 : mandukranta en sragdhara. „ „ , r. 30—33 : sragdhara. „ 114, r. 3—6 : rathoddhata en svagatā. „ „ , r. 12—15 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 27—36 : twee śloka's. „ „ , r. 32—33 : metrisch? „ 115, r. 4—7 : śālinī. „ 116, r. 2—5 : śārdūlavikrīdita. „ „ , r. 10—13 : id. „ „ , r. 25—28 : id. „ „ , r. 31—34 : vasantatilaka. „ 117, r. 2—5 : sragdhara. „ „ , r. 18—21 : śālinī. „ „ , r. 27—30 : id. „ „ , r. 33—36 : id.

Pag. 116, r. 2—5 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 7—8 : upagīti.
 " " , r. 12—15 : sragdharā.
 " " , r. 17—20 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 23—26 : sragdharā.
 " " , r. 29—32 : id.
 " 119, r. 1—4 : id.
 " " , r. 16—19 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 30—33 : * id.
 " 120, r. 7—14 : twee rathoddhata's.
 " " , r. 16—19 : svagatā.
 " " , r. 23—30 : twee viyogini's.
 " " , r. 32—35 : id.
 " 121, r. 14—17 : śalini.
 " 122, r. 3—6 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 9—12 : vasantatilaka.
 " " , r. 17—20 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 23—26 : svagatā.
 " " , r. 28—31 : śārdūlavikrīdita.
 " 123, r. 6—9 : vasantatilaka.
 " " , r. 23—26 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 28—31 : svagata.
 " 124, r. 1—4 : twee śloka's.
 " " , r. 7—10 : vasantatilaka.
 " " , r. 20—33 : 3 maal combinatie
                       van vanśastha en
                       upendravajra (*).
 " " , r. 35—36 : śloka.
 " 125, r. 6—9 : vasantatilaka.
 " " , r. 12—15 : praharṣīṇi.
 " " , r. 18—21 : puspitāgra.
 " " , r. 24—27 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 30—33 : vasantatilaka.
 " 126, r. 2—5 : pṛthvī.
 " " , r. 7—10 : bhujāṅgapravṛyāta.
 " " , r. 30—33 : śārdūlavikrīdita.
 " 127, r. 15—18 : id.
 " " , r. 25—28 : id.
 " " , r. 31—34 : id.
 " 128, r. 5—8 : rathoddhata.
 " " , r. 15—18 : śalini.
 " " , r. 27—30 : id.
 " " , r. 33—36 : śārdūlavikrīdita.
 " 130, r. 2—5 : aupacchandasika.
 " " , r. 13—16 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 18—21 : id.
 " " , r. 24—27 : vasantatilaka.
 " " , r. 30—33 : śārdūlavikrīdita.
 " 131, r. 6—9 : sragdharā.

Pag. 131, r. 19—22 : śalini.
 " " , r. 33—36 : id.
 " 132, r. 4—7 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 10—11 : upagīti.
 " " , r. 14—15 : id.
 " " , r. 18—19 : id.
 " " , r. 25—26 : id.
 " " , r. 28—29 : id.
 " " , r. 30—31 : udgīti.
 " 133, r. 5—8 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 10—13 : śalini.
 " " , r. 30—33 : śārdūlavikrīdita.
 " 134, r. 7—10 : id.
 " " , r. 16—19 : id.
 " " , r. 28—31 : id.
 " 135, r. 9—12 : id.
 " " , r. 17—20 : id.
 " " , r. 23—26 : id.
 " " , r. 28—31 : id.
 " 136, r. 1—8 : twee idem.
 " " , r. 11—14 : śalini.
 " " , r. 19—22 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 25—26 : śloka.
 " " , r. 28—29 : id.
 " " , r. 31—p.137,r.5:vasantatilaka.
 " 137, r. 7—10 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 12—13 : upagīti (?).
 " " , r. 17—20 : vasantatilaka.
 " " , r. 27—30 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 33—36 : id.
 " 138, r. 4—7 : rathoddhata.
 " " , r. 9—12 : śikharīṇi.
 " " , r. 18—21 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 26—29 : vasantatilaka.
 " 139, r. 2—5 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 13—16 : id.
 " " , r. 20—23 : id.
 " " , r. 30—33 : śikharīṇi.
 " 140, r. 8—11 : praharṣīṇi.
 " " , r. 17—20 : id. afgewiss. met ?
 " " , r. 23—26 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 28—31 : puspitāgrā.
 " " , r. 34—37 : śalini.
 " 141, r. 3—6 : id.
 " " , r. 12—15 : śārdūlavikrīdita.
 " " , r. 20—23 : id.
 " " , r. 32—35 : id.
 " 142, r. 3—6 : śalini.
 " " , r. 14—17 : śārdūlavikrīdita.

Pag. 142, r. 25—32 : aupacchandasika.
 „ 143, r. 2—5 : sragdhara.
 „ „ , r. 10—13 : id.
 „ 144, r. 3—6 : upendravajra.
 „ „ , r. 13—16 : sragdhara.
 „ „ , r. 19—22 : id.
 „ „ , r. 26—30 : anapaestisch en dactylyisch.
 „ „ , r. 34—35 : upajati.
 „ 145, r. 4—7 : sragdhara.
 „ „ , r. 9—12 : upajati.
 „ „ , r. 15—18 : sārdulavikridita.
 „ „ , r. 25—28 : id.
 „ 146, r. 1—2 : upajati.
 „ „ , r. 6—9 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 19—20 : sloka.
 „ „ , r. 21—24 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 25—26 : sloka.
 „ „ , r. 29—32 : sārdulavikridita.
 „ 147, r. 2—5 : salinī.
 „ „ , r. 6—13 : vier sloka's.
 „ „ , r. 17—20 : triṣṭubh.
 „ „ , r. 24—27 : sārdulavikridita.
 „ „ , r. 29—32 : twee sloka's.

Pag. 147, r. 34—37 : verzen van acht anapaesten (toṭaka)
 „ 148, r. 2—3 : sloka.
 „ „ , r. 5—12 : verzen van acht anapaesten.
 „ „ , r. 14—17 : twee sloka's.
 „ „ , r. 19—26 : anapaestisch.
 „ „ , r. 28—36 : vier sloka's.
 „ 149, r. 2—8 : anapaestisch en dactylyisch.
 „ „ , r. 10—11 : sloka.
 „ „ , r. 13—20 : dactylyisch.
 „ „ , r. 22—25 : vasantatilaka.
 „ „ , r. 33—34 : sloka.
 „ 150, r. 2—9 : twee vasantatilaka's.
 „ „ , r. 11—12 : combinatie van mandakranta en citralekhā.
 „ „ , r. 13—14 : sragdhara.
 „ „ , r. 18—21 : indravajra en upendravajra.
 „ „ , r. 23—26 : sragdhara.
 „ „ , r. 27—28 : sloka.

Addendum en Corrigendum.

Op pag. 19, noot 2. Het is mij intusschen gebleken, dat deze wijze van versiering geen gegeven is ter tijdsbepaling van ons toneelstuk, daar ze reeds door Bhartṛhari vermeld wordt: śṛṅgūraśataka 47: nāśagramuktaphalacehalena.

Pag. 99, r. 9 l. bhavatibhis i. p. v. bhayatibhis.

